

CRISTIAN GĂNESCU  
**DINASTIA NEGRU VODĂ**  
ÎNTEMEIEREA STATULUI FEUDAL ȚARA ROMÂNEASCĂ





CRISTIAN GĂNESCU

# DINASTIA NEGRU VODĂ

ÎNTEMEIEREA STATULUI FEUDAL  
ȚARA ROMÂNEASCĂ

EDIȚIA A II-A

☞ HOFFMAN ☞

2023

© Cristian Gănescu

Această carte este protejată prin Copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

EDITURA HOFFMAN

Tel: 0740.984.910

contact@editurahoffman.ro

www.EdituraHoffman.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

GĂNESCU, CRISTIAN

Dinastia Negru Vodă. Întemeierea statului feudal Țara Românească / Cristian Gănescu. - Caracal : Editura Hoffman, 2023

ISBN 978-606-46-1992-1

94

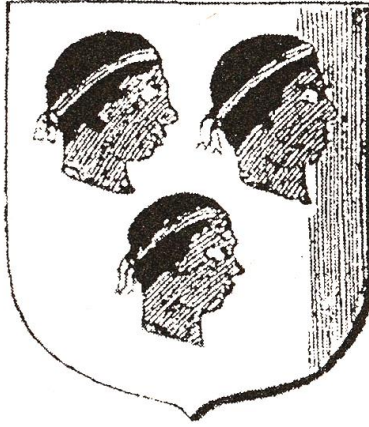
**Distribuitor:**

Oltenia Star SRL, Craiova, Str. Câmpia Islaz 85

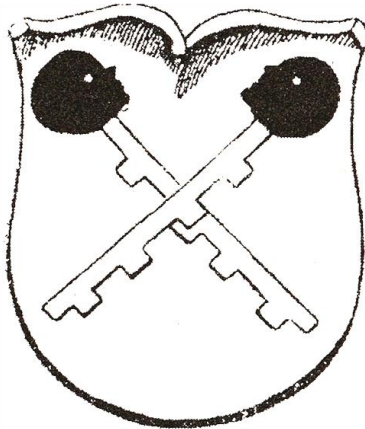
biz.craiova@gmail.com

Cărțile se pot cumpara de pe [www.cab.ro](http://www.cab.ro)

Telefon: 0723663100



**“Toți s’a supus lui Radu Negru V. V. și primind dreapta credință christianescă, s’a botezat toți de la mic până la mare, prin sântul botez cel pravoslavnic. Și așa s’a alcătuit și s’a făcut Românii tot-una, dintr’aceste țeri, zise adică: cele două-spre-zece județe de preste Olt cu Bănia Severinului și Ardealul și Banatul.”**  
**(Ieromonahul Ștefan)**



Întru amintirea tatălui meu,  
scriitorul  
**George Gănescu**  
(16.05. 1936-18.11. 2015)

**S-a spus adesea că veacul al XIII-lea al erei creștine a fost cel mai misterios din istoria Românilor. De fapt, secolul al XIII-lea nu a fost nici mai mult, dar nici mai puțin misterios decât mia de ani scursă între retragerea aureliană din anul 272 și bătălia de la Posada din anul 1330. Ar fi fost bine dacă, pentru Poporul Român această mie de ani s-ar fi scurs într-o sublimă singurătate, adică în liniște și pace, dar nu a fost să fie așa; de asemenea, ar fi fost bine dacă de-a lungul veacului al XIII-lea, Poporul Român ar fi trăit în singurătate; dar nici așa nu a fost să fie. În orice caz, de-a lungul veacului al XIII-lea, Poporul Român a rămas singur în fața istoriei, astfel că tot despre singurătate este vorba. Veacul al XIII-lea a fost un veac al singurătății întrucât Românii au avut de înfruntat forțe ostile extrem de puternice, dar au reușit, ca prin miracol, cu ajutorul lui Dumnezeu, dar și prin sacrificiul unor mari personalități, să le învingă. Cea mai proeminentă personalitate a secolului al XIII-lea a fost Radu Negru Vodă, care a unit toate teritoriile locuite de etnicii români sub același sceptru, într-o singură Țară, cu trei sute de ani înaintea lui Mihai Viteazul. Prin acțiunile sale, Negru Vodă a întemeiat Țara.**

**Este uimitor faptul că cel mai mare erou al poporului român din epoca creștină, cel care i-a izgonit pe tătari, care a întemeiat Țara și care a creștinat populația eliberată este astăzi nesocotit de istoriografie, astfel că nu-și mai găsește loc în amintirea oamenilor, fiind considerat de învățații acestor timpuri (care peste ani vor fi considerați de “tristă amintire”) un “personaj imaginar” sau un “mit istoriografic.” Uneori istoria - sau, poate, viața oamenilor - este tristă și nedreaptă.**





PARTEA ÎNTÂI  
**NEGRU VODĂ ȘI-A LUI CEATĂ**





## UN VEAC DE SINGURĂTATE

### Moșia

La debutul celui de-al treisprezecelea veac al erei creștine, când a rămas singur în fața vitregiilor istoriei, poporul român era împrăștiat pe un areal destul de vast ce depășea cu mult teritoriul României de astăzi; acest teritoriu se întindea din apropierea Niprului și din nordul peninsulei Crimeea până în Polonia de astăzi, din Ucraina septentrională până la Munții Balcani, de la la Marea Neagră până la Marea Adriatică. Acest întins teritoriu poate fi desemnat a fi *oecumena etnică* - arealul etnic primordial - în care s-a perpetuat secole de-a rândul poporul român.

De-a lungul secolelor, datorită numeroaselor invazii și migrații ce s-au produs mai ales dinspre stepele Asiei, *oecumena etnică* a poporului român s-a restrâns până a ajuns la granițele actuale ale României, motiv pentru care, în epocile mai recente ale antichității și în Evul Mediu poate fi desemnată prin expresia aflată astăzi în uz de “areal carpato-danubiano-pontic”. Centrul geografic și, de cele mai multe ori, politic al *oecumenei etnice* a poporului român a fost situat în tot acest răstimp în Munții Carpați și în partea centrală a Ardealului.

Încă din antichitate, în tot acest teritoriu foarte vast, istoriografia constată existența unor *moșii* și apoi a unor

uniuni de moșii, care au evoluat din străvechile obști gentilice; istoriografia denumesc uniunile de moșii prin termenul “obști sătești”.

Trebuie însă remarcat faptul că ceea ce se înțelege astăzi prin denumirea de sat este departe de ceea ce au reprezentat vechile moșii. În spațiul românesc, încă din antichitate, moșia a fost unitatea teritorială de bază în care s-au dezvoltat relații de producție și relații sociale specifice, dat fiind faptul că proprietatea asupra pământului era în comun (nu existau “hotare” sau demarcații, așa cum remarcă în antichitate poetul latin Ovidiu cu privire la geți), iar arhitectura caselor, precum și inventarul casnic erau preponderent din lemn, ceea ce i-a determinat pe mulți istorici să vorbească despre o civilizație românească a lemnului. Nu același lucru se poate afirma despre sate; termenul de sat a intrat în limba română din limba latină; prin *fossatum*, romanii înțelegeau un loc împrejmuț de șanțuri de apărare, în care predominau relații de producție de tip sclavagist și apoi feudal.

Moșiile au fost unități teritoriale de tip tradițional, specific românești, constituite pe principii gentilice (gerontocratice), conduse de personaje venerabile denumite *moși*. Deși, astăzi, prin termenul moș se înțelege un om bătrân, în vechime prin acest termen era desemnat conducătorul de facto al unei unități teritoriale denumită moșie, astfel că moșul putea să fie și un bărbat ceva mai tânăr, dar mai dinamic, eventual un bărbat între două vârste.

În conducerea și administrarea moșiilor, moșii au fost sprijiniți de un *Sfat al oamenilor buni și bătrâni*, care cel mai adesea erau în număr de 12. Un rol important în cadrul unei moșii l-a avut, fără nici o îndoială soția moșului, moașa sau moșoaia, care pentru femeile de pe cuprinsul moșiei îndeplinea rolul de sfetnică în ceea ce privește aspectele

materne, de naștere, creștere și educare a pruncilor ori în ceea ce privește aspectele gospodărești. Moașa era, dacă se poate spune astfel, “prima doamnă” a unei moșii.

În cele din urmă, datorită unor necesități de ordin economic, social, politic și militar, moșiile s-au unit în uniuni de moșii din ce în ce mai mari, devenind în cele din urmă obști de moșii. Conducerea unei astfel de obști a aparținut într-o primă etapă unui moș ales dintre conducătorii moșiilor; cu timpul a apărut necesitatea ocupării funcției de conducere de o persoană specializată, capabilă mai ales să împartă dreptatea socială și casnică ori să rezolve, potrivit unui set de legi autohtone denumite ulterior prin termenul *lex vallachorum* (legea strămoșească) litigiile legate de proprietatea asupra pământului; la debutul Evului Mediu, în arealul carpato-danubiano-pontic, acest personaj a fost denumit jude.

Jude este un termen specific românesc, nefiind un termen împrumutat din slavă, precum termenii “voivod”, “ban” sau “boier”. De altfel, până la apariția slavilor în arealul carpato-danubiano-pontic, nu exista în vocabularul românesc un termen echivalent pentru “boier”; cuvântul “boier” provine din termenul avar *bolier*, care a fost preluat apoi de bulgari; de fapt, instituția boierului a fost adusă în Peninsula Balcanică de avari și de bulgari.

În cadrul moșiilor s-a dezvoltat un cadru socio-economic și religios de tip tradițional-sacru; principiile sale de bază trebuiau respectate de toți membrii comunității. Acest cadru era diferit de cel al unui sat, ultimul fiind bazat pe proprietatea asupra pământului a unei clase bogate din care ulterior s-au ales boierii.

Denumirea acordată obștilor de moșii era în concordanță cu realitățile geografice și cu cutumele acelor timpuri, astfel că denumiri precum “Codrii Cosminului”,

“Câmpul lui Vlad”, “Codrii Lăpușnei”, “Valea lui Ioan”, “Codrii Herței” (și altele) nu trebuie să surprindă, întrucât indică faptul că în zonele respective s-au format obști de moșii conduse inițial de persoana desemnată în denumire.

Pe de altă parte, trebuie menționat faptul că factorul primordial în denumirea obștilor a fost cel uman (persoana care a deținut inițial teritoriul sau moșia), nu locul unde s-a constituit obștea. În acest sens, istoricul Alex Mihai Stoenescu remarca cu perfectă îndreptățire faptul că “cele mai multe sate românești poartă nume la plural, nume care nu indică nici locul, nici stăpânirea, ci comunitatea de locuitori”. Autorul citat consideră că denumiri precum Drăgănești, Călimănești, Scornicești, Bălcești, Băilești, Drăgășani, Hurezani, Petroșani, Novaci - înseamnă “ai lui Căliman” (Călimănești), “ai lui Novac” (Novaci), “ai lui Drăgan” sau “ai lui Dragu” (Drăgănești, Drăgășani) etc.” (1)

La rândul său, istoricul Florin Constantiniu remarca în a sa *Istorie sinceră a poporului român*, că “obștea grupa inițial pe descendenții unui strămoș comun, un moș (cuvânt de origine geto-dacă, dovadă vechimea acestei organizări), de la care a derivat cuvântul moșie, care desemna pământul stăpânit în devălmășie de ceata de neam”. Intrarea în obște se făcea prin căsătorie sau “înfrățire”, iar mai târziu, prin cumpărare de pământ, dar toate numai cu aprobarea comunității. În limba română - afirmă autorul citat - termenul “țară”, care desemnează organizarea politico-teritorială derivă din lat. *terra* (pământ), în timp ce în franceză, italiană, spaniolă și portugheză el derivă din lat. *pagus* (“sat”): *pays*, *paese*, *pai's*. Obștea sătească a fost cel mai important element al continuității etnice și teritoriale.” (2)

Treptat, din uniunile de obști s-au format teritoriile autonome denumite inițial județe (conduse de un jude) și cnezate (conduse de un cneaz). Din unirea acestora din urmă

s-au format mai multe “țări” (din latinescul “terra”). Istoricul Nicolae Iorga a numit aceste țări prin expresia “rumânii populare”, iar sursele documentare ale vremii le-au numit “vlahii”, adică arealuri locuite de vlahi - termen prin care erau desemnați autohtonii. Denumiri precum “Țara Hațegului”, “Țara Loviștei”, “Țara Severinului”, “Țara Făgărașului” indicau de fapt zona în care erau amplasate aceste teritorii autonome, conduse de conducători autohtoni.

Doar în arealul carpato-danubiano-pontic existau la debutul secolului al treisprezecelea aproximativ 20 de astfel de “țări” sau “rumânii populare”, evident fără a le mai pune la socoteală pe cele aflate la sudul Dunării.

În prima etapă de constituire, atât obștile de moșii (pe cale de a deveni obști sătești) cât și județele, precum și “țările” care s-au format din unirea acestora, au fost conduse de persoane “civile” (care nu au fost de sânge albastru), alese din rândul moșilor; datorită însă faptului că a intervenit necesitatea apărării “țărilor” de inamici din ce în ce mai puternici și mai numeroși, s-a impus constituirea, echiparea și antrenarea unor corpuri de oaste, în fruntea cărora au fost numiți conducători militari; titulatura prin care a fost desemnat un astfel de conducător militar a fost împrumutată din limba slavă: *voivod* (voievod).

Dacă în prima etapă conducătorul militar denumit voivod era subordonat judeului, în a doua etapă a dobândit o importanță din ce în ce mai mare, astfel că în cele din urmă a devenit conducătorul suprem al unui areal.

## ❧ Codrul, frate cu românul ❧

O particularitate definitorie pentru arealul carpato-danubiano-pontic a constituit-o faptul că din antichitate până la finele Evului Mediu, acesta a fost acoperit într-o măsură

covârșitoare de păduri. Nu a fost însă vorba despre păduri de genul celor actuale, formate din copaci relativi tineri (maxim două-trei sute de ani), ci din copaci multisecolari, motiv pentru care termenul potrivit pentru a le caracteriza în mod optim este cel de *codri*.

Astfel, din antichitate până la finele Evului Mediu, arealul carpato-danubiano-pontic a fost acoperit de codri aproape impenetrabili, care au format un ecosistem specific care nu mai există astăzi. Tocmai în acest habitat natural s-a perpetuat poporul român, care a întemeiat așezări stabile într-un număr mult mai mare decât suntem înclinați să credem.

Referindu-se la acest habitat natural format din codri, scriitorul Romulus Vulcănescu remarca că raportul dintre pădure și spațiul despădurit era de 2/3. “Împădurirea masivă - afirmă autorul citat - cu copaci seculari, ce păstrează aspectul virgin, în care foiesc numai fiarele feroce, o numim codru, iar împădurirea cu copaci mai tineri, rărită, în care mișună mai mult animale sălbatice neferoce o numim pădure. Codrii în ansamblul lor sunt un ecosistem botanic închis, ca o cetate inexpugnabilă, în care se poate pătrunde cu greu și rătăci ușor”. Ponderea însemnată a codrilor în arealul carpato-danubiano-pontic a generat, în mod firesc, o relație foarte strânsă a locuitorilor cu mediul. În acest sens, scriitorul Romulus Vulcănescu remarca în mod oportun că “frăția românilor cu pădurea nu e o simplă metaforă poetică, ci o formă de coexistență, de civilizație și cultură. Sunt cetăți inexpugnabile în perioadele de invadare a țărilor române și de adăpost armat la restriște. Codrii și pădurile se închideau ermetic, cu mai multe rânduri de perdele vegetale artificiale. În adâncul codrului sau pădurii, în luminișuri care se întindeau atât cât să cuprindă câteva curți de arătură în jurul a câtorva bordee familiale și țarcuri de animale domestice, localnicii duceau o viață de străjeri. Din codrii și din păduri,



autohtonul a dus o luptă pe viață și pe moarte cu cotropitorii. În aceste condiții exprese de viață înarmată, codrul și pădurea au îndeplinit pe lângă rolul de cetate vegetală și rolul de sanctuar natural.” (3)

În codrii și păduri s-au format așadar adevărate “cetăți vegetale de veghe permanentă”, în care poporul român a locuit la adăpost de dese incursiuni ale populațiilor migratoare sau cuceritoare, în căutare de jafuri. Moșiile ascunse în codri, cu locuințe și inventar casnic din lemn, cu curți de arătură și țarcuri de animale domestice, cu “străjeri cocoțați pe trunchiuri de arbori pentru a zări de departe eventuali intruși” au constituit modelul principal al supraviețuirii poporului român în arealul carpato-dabubiano-pontic, secole de-a rândul. “Bejenia de care vorbesc unii istorici - afirmă Romulus Vulcănescu - ca de un fenomen secular în timpul migrațiilor, nu era decât o fugă a celor care nu erau legați de pământul țării - a târgoveților și oamenilor din cetăți pervertiți de o viață axată pe intrigi, pe profituri și luxurie. Sătenii care trăiau în luminișurile codrilor și pădurilor de la șes și a celor de dealuri și munte, își vedeau de nevoile lor de apărare și de trai.” (3)

Prezentându-i pe slavii din Peninsula Balcanică, sursele documentare ale Evului Mediu afirmă că aceștia locuiesc în păduri, în apropierea unor râuri ori bălți în care era dificil de ajuns; este destul de evident că aceste surse documentare îi confundau pe slavi cu autohtonii valahi; autohtonii au adoptat acest stil de viață cu mult timp înaintea migrării slavilor în arealul situat la sudul Dunării. Ajunși în Peninsula Balcanică, slavii au fost cei care au copiat de la autohtonii valahi acest stil de viață.

Nu sunt așadar valabile aprecierile majorității istoricilor moderni care au caracterizat poporul român ca fiind incapabil de a-și apăra nevoile și neamul. Este doar

vorba, așa cum preciza istoricul Alex Mihai Stoenescu, de o “stabilitate în dublă locație”. Strămoșii poporului român, afirmă autorul citat, “și-au organizat sate duble, la șes și la munte, reprezentând un aspect tipologic pentru fenomenul de refugiu. Aceeași comunitate avea un sat la șes, unde își desfășura viața în perioadele de liniște politică, și se retrăgea în pădure, la deal sau la munte în perioadele de restriște, invazii, foamete.” (1)

Nici istoricului P. P. Panaitescu nu i-a scăpat importanța pădurilor în istoria arealului carpato-danubiano-pontic: “Se știe că întinderea pădurilor a fost, odinioară, în România, mult mai mare ca acum: întregul șes muntean era acoperit de păduri, afară de Bărăgan și de valea Dunării lățită spre nord în Teleorman și Oltenia. Râul Dâmbovița este “râul stejarelor”, pentru că străbate pădurea de stejari. Pădurea cea Mare de pe Argeșul de jos, codrii Vlăsiei, Teleormanul sunt numiri ce atestă codrii de odinioară. În Moldova, codrii acopereau regiuni întinse în vestul și centrul țării. În Ardeal, în Evul Mediu, erau păduri mari în Făgăraș, Hunedoara și în nord, încercuind câmpia de la mijloc, păduri ce au dispărut, în parte, în zilele noastre.” (4)

În concluzie, merită remarcat faptul că cei care afirmă că poporul român a fost doar spectator de-a lungul istoriei sale, fiind incapabil să-și apere “nevoile și neamul”, fie sunt răuvoitori, fie se înșeală amarnic. Chiar dacă s-a desfășurat discret și silențios, la adăpostul pădurilor impenetrabile, care au devenit “cetăți vegetale de veghe permanentă” pentru a folosi expresia scriitorului Romulus Vulcănescu, viețuirea românilor în arealul carpato-danubiano-pontic de-a lungul veacurilor a fost o luptă continuă, ce a presupus multe sacrificii și jefuri de sânge.

Deși n-a fost consemnată în documentele oficiale ale vremurilor trecute, care sunt fragmentare, incomplete și

partizane întrucât reflectă poziția celor ce le-au emis, această istorie de luptă și jertfă a fost reținută în legendele populare și, până la un punct, în cronicile și letopisețele călugărești păstrate pe alocuri în diferite mănăstiri de pe cuprinsul arealului carpato-danubiano-pontic.

## ❧ Vlahia mare și Vlahiile mici ❧

Faptul că teritoriul imens menționat anterior - anume din nordul Crimeii până la Marea Adriatică, din Ucraina până la Munții Balcani, de la Marea Neagră până în Polonia - a fost stăpânit de etnia românilor din străvechime până la încheierea mării migrații a populațiilor asiatice a fost reliefat cu lux de amănunte de mai toți istoricii români.

Astfel, Constantin C. Giurescu afirma în *Istoria Românilor* că de-a lungul evului mediu, românii au locuit o suprafață foarte întinsă. “În momentul în care au început marile năvăliri ale slavilor peste Dunăre, adică la începutul veacului al VI-lea, exista în răsăritul Europei, din Ardeal până în Macedonia și de la Marea Neagră la cea Adriatică, o foarte puternică populație romanică; cea din Dacia era în legătură nemijlocită cu cea din Peninsula Balcanică”. (5)

Migrația slavilor a constituit un dezastru pentru populația românească. În afară de faptul că migrația slavilor a împușinat populația românească - preciza istoricul Constantin C. Giurescu -, “prin uciderile adeseori în masă care însoțeau repetatele lor expediții, cu timpul a dislocat-o, a împărțit-o în două mari grupe: una înspre miazănoapte, cuprinzând pe daco-români, cealaltă spre miazăzi, cuprinzând pe macedo-români. Din grupa daco-românilor s-a despărțit apoi o parte, aceia dinspre vest, ai căror urmași sunt istro-românii de astăzi. Iar din grupa macedo-românilor s-a despărțit megleno-românii.” (5)

Cel puțin în ceea ce privește regiunea balcanică, rezultatele cercetării istoriografice cu privire la teritoriile locuite de români chiar și după migrația avarilor, bulgarilor și slavilor sunt impresionante. Așa cum menționează istoricul citat, în arealul menționat existau nu mai puțin de douăzeci de Vlahii (sau Valahii; în această carte vor fi folosite ambele denumiri, în funcție de context) Astfel, “în Munții Pindului existau trei mari Valahii: în Thesalia exista Vlahia Mare, în Etolia exista Vlahia mică, iar în Epir exista Vlahia de sus. Cea mai cunoscută dintre ele a fost Vlahia Mare din Thesalia, denumită în documentele grecești Magale Vlahia. Aceasta deja exista în anul 1066. În anul 1250 regiunea Valahia Mare din Thesalia a devenit stat independent dominat de o clasă militară și economică vlahă și în care vlahii ocupau cel puțin o treime din populație.” (5)

Alte vlahii, însă mai mici decât cea din Thesalia, existau în peninsula Calcidică, în apropierea Muntelui Athos sau în Tracia de vest, pe malul râului Marița. De asemenea, în Macedonia, la apus de râul Vardar existau mari comunități valahe, în special în localitățile Bitolia, Ochrida, Verria, Vlachoklisura și Moscopole. În Munții Balcani românii locuiau pe ambele versante.

Istoricul Constantin C. Giurescu prezintă nenumărate denumiri de localități care arată că odinioară în Peninsula Balcanică a locuit o populație românească. Astfel, pe teritoriul Bulgariei actuale existau nenumărate localități cu nume românesc precum Vlasi, Vlahinia, Vlașco Bărdo, Gurguliat, Banișor, Cârnuț, Cercel, Cercilat, Păsărel, Văcarel”. Există un munte Bucur, lângă Orhania, o localitate Bucurovo, lângă Sevlievo. Tot astfel, zona Târnovo, la nordul Munților Balcani, era locuită în număr mare de etnici vlahi.” Nici teritoriul Serbiei de astăzi nu face excepție. Istoricul Constantin C. Giurescu afirmă că mari comunități

de români locuiau în apropierea Nișului; la apus și la răsărit de râul Morava, existau satele valahe Vlașca, Blaci și Zavlaka, Vlasina. Chiar și munții Vlasic Planina au nume românesc. Tot astfel, pe teritoriul Muntenegrului există doi munți cu nume românesc, Durmitor și Visitor, iar în Bosnia și Herțegovina existau nenumărate localități cu denumiri valahe precum “Vlahovița (sat), Vlasenița (târg), Stupari și Câmpul Vlahilor”. În Bosnia au locuit “vlahii regali” care au intrat în conflict cu coloniile venețiene de pe coasta Dalmației. În Slavonia, la apus de orașul Sirmium, locuia un număr însemnat de “vlahi care făcuseră ca ținutul de aici să fie cunoscut sub numele de Vlahia Mică. Așezarea lor mai însemnată era *Kralieva* sau *Kraiova Velica*”. Tot astfel, în Croația exista o țară vlahă denumită *strane vlaske*, locuită de vlahi denumiți în actele latine *Vlachii regni Croatiae*; croații le mai spuneau și “*Dobri Vlasi*, adică vlahii cei buni.” Mai trebuie menționați valahii denumiți “maurovlahi” (vlahi negri) sau “morlachi”, care locuiau în apropierea râurilor Drava și Moravia.” (5)

Unul dintre teritoriile locuite din cele mai vechi timpuri de etnici români a fost ceea ce a purtat odinioară numele de Tribalia. După cum afirma unul dintre cei mai buni cunoscători ai subiectului, patriotul român timocean Ion di la Vidin (nume slavizat Mladen Petrov), care a și fost declarat *persona non grata* de oficialitățile bulgare după publicarea în limba franceză a cărții “*Sacra Tribalia*” (ed. fr. 1991, ed. rom. 1996), Tribalia de acum 2000 de ani era o zonă locuită de etnici vlahi, ce se întindea de la Bononia (Vidinul de astăzi) până la Zaiciar, în Serbia. “Tribalia - afirmă Ion di la Vidin într-un interviu acordat cu câțiva ani înainte de a deceda la venerabila vârstă de 85 de ani - este o regiune de aproximativ 40.000 kilometri pătrați, locuită de peste 2,2 milioane de români (vlahi) de pe malul drept al

Dunării - de la Moravia și Passarowitz în vest, trecând prin Timoc, până la Svistova în est, învecinându-se cu Dunărea în nord și cu Balcanii în sud”. Patriotul timocean Ion di la Vidin afirma în deplină cunoștință de cauză că “tribalienii vorbesc aceeași limbă ca frații lor din nordul Dunării, iar nu un dialect al limbii române, ca macedonenii (aromânii) din restul Peninsulei Balcanice. Soarta lor este comună cu a românilor din Basarabia și Bucovina de Nord, cu a celor cuprinși între Tisa și hotarul actual al României.” În luările sale de cuvânt, Ion di la Vidin s-a arătat mereu indignat de poziția pasivă a istoricilor români cu privire la subiectul delicat al slavizării și bulgarizării etnicilor români de la sudul Dunării, care “n-au știut să pună în valoare documentele istorice ce atestă existența acestui popor.” (8)

Pentru Ion di la Vidin, istoria Tribaliei, cu cei aproape două milioane de locuitori pe care i-a avut la un moment dat, a fost pe scurt următoarea: “tribalienii au făcut parte din marele neam al tracilor, ca și frații lor, dacii”. Cu ajutorul traco-tribalienilor, care au fost prezenți în mare număr în armata lui Decebal, dacii de la nordul Dunării s-au luptat cu romanii în cele două războaie (101-102; 105-106). După părăsirea Daciei de către armatele romane din anul 272 (după Iisus Hristos), daco-romanii din nordul și sudul Dunării au rămas singuri în calea năvălirii barbare. În anul 499, la Gurile Dunării au migrat aproximativ 25-50.000 barbari de pe Volga (denumiți “volgarisi”, “bolgarisi”, “bolgari). “În acele vremuri - afirmă autorul citat - traco-tribalienii numărau circa 3 milioane de locuitori. După căderea Imperiului Roman din Răsărit, în anul 641, “bolgarii” vor cunoaște o situație înfloritoare, acceptând rolul de “jandarmi” ai Imperiului Bizantin, rol oferit de grecii ce doreau anihilarea romanilor-tribalieni și întreruperea contactului acestora cu Roma.” (8)

Această situație s-a perpetuat de-a lungul întregului Ev mediu. “De-a lungul întregii istorii a valahilor - afirmă Ion di la Vidin - în armatele domnilor români au luptat și români-tribalieni. Probabil că istoricii vor ajunge cândva la concluzia (dacă nu au ajuns deja) că marile biruințe antiotomane ale românilor sub Mircea cel Bătrân, Vlad Țepeș, Mihai Viteazul au fost câștigate și cu sprijinul fraților din Tribalia, care, tactic, se găseau mereu în spatele frontului. În orice caz, în bătăliile de la Smârdan, Grivița și Plevna, din 1877-1878, tribalienii au avut un rol important. A intrat deja în legendă fetița de 15 ani, Marița, care a luptat, alături de alte 36 de fete, pe reduta Smârdan. A fost ucisă la 9 ianuarie 1878, iar monumentul ei a fost distrus de bulgari după Pacea de la București din 1913.” Cât privește situația actuală a locuitorilor actuali ai Tribaliei care sunt considerați bulgari de oficialitățile de la sudul Dunării, Ion de la Vidin este la fel de tranșant: “panslavismul a învins; de fapt, este vorba de un spațiu mare, compact românesc, ce coincide cu teritoriul tribalian. De la Baziaș la Giurgiu, până și câinii știu că suntem români, cu excepția fraților noștri din nordul Dunării care continuă să ne ignore”. (8)

Deși populația românească din Peninsula Balcanică a fost aproape decimată de-a lungul timpului, la sfârșitul secolului al XIX - lea încă avea o pondere însemnată. Astfel într-un articol memorabil dedicat acestui subiect, scriitoarea Aurora Pețan menționa opiniile a două mari personalități ale poporului român care reliefau, în funcție de cunoștințele aflate în circulație la vremea lor, acest aspect. Cele două mari personalități au fost Mihai Eminescu și Nicolae Iorga.

Astfel, în 1878, Mihai Eminescu publica în ziarul “Timpul” următoarele: “Nu există un stat în Europa Orientală, nu există o țară de la Adriatica la Marea Neagră, care să nu cuprindă bucați din naționalitatea noastră.

Începând de la ciobanii din Istria, de la morlaccii din Bosnia și Herțegovina, găsim pas cu pas fragmentele acestei mari unități etnice în munții Albaniei, în Macedonia și Tessalia, în Pind ca și în Balcani, în Serbia, în Bulgaria, în Grecia, pâna sub zidurile Atenei, apoi, de dincolo de Tisa începând, în toată regiunea Daciei Traiane, până dincolo de Nistru, până aproape de Odessa și de Kiev.” (6)

La rândul său, Nicolae Iorga afirma că “România reîntregită de după primul război mondial se învecinează tot cu români. Numărul românilor din jurul granițelor era, într-adevăr, foarte mare: aproape de trei milioane: între 800.000 și un milion în Ucraina, aproximativ 200.000 în Bulgaria, aproximativ 300.000 în Serbia, în regiunea Timoc, și aproximativ 100-160.000 în vestul Banatului, între 100.000 și 400.000 în Ungaria, între 12.000 și 65.000 în Rutenia Subcarpatică, aflată în componența Cehoslovaciei între 1919-1939. La aceștia se adăugau cei aproximativ 300.000-450.000 de aromâni din Albania, Macedonia, sudul Serbiei și sud-vestul Bulgariei, și cei 500-600.000 de aromâni din Grecia, și încă vreo câteva zeci de mii de meglenoromâni și istroromâni, primii în nordul Greciei, ceilalți în Croația.” (6)

Trebuie subliniat faptul că acești români reprezintă doar rămășița unei etnii numeroase care a ocupat un areal imens. Acest areal, care poate fi considerat *oecumena arhetipală* a poporului român, se întindea, așa cum a fost menționat, din nordul peninsulei Crimeea până în Polonia de astăzi, din Ucraina septentrională până aproape de Marea Adriatică, de la Munții Balcani la Marea Neagră. Centrul acestui areal se afla în Transilvania de astăzi.

Reputatul istoric Ion I. Nistor avea așadar perfectă dreptate atunci când afirma că “Marele Adevăr Istoric este că daco-romanii sunt singurii autohtoni din spațiul carpatodunărean”. (38)





## POPULAȚIILE MIGRATOARE

### ☞ Bulgarii și slavii ☞

După anul 602, când s-a produs prăbușirea limesului dunărean, arealul carpato-danubiano-pontic a fost teatrul migrării mai multor valuri de populații; cele mai importante populații migratoare au fost avarii, slavii, bulgarii, maghiarii și cumanii.

Avarii au fost o populație asiatică, originară din Mongolia, care s-au așezat în Câmpia Pannonică, de unde ulterior au exercitat o dominație agresivă asupra Europei centrale și au întreprins incursiuni împotriva Imperiului Bizantin; în cele din urmă, avarii au fost învinși de împăratul german Carol cel Mare.

La rândul lor, urmându-i îndeaproape pe avari, slavii au migrat de la nordul Mării Negre, au tranzitat arealul carpato-danubiano-pontic și s-au stabilit la sudul Dunării, între Dunăre și Balcani. După cum afirmă istoricul Șerban Papacostea, slavii au migrat din partea occidentală a Ucrainei, din zona Niprului Mijlociu și Superior, au trecut Dunărea în anul 518, “pentru ca în 550-551 triburile slave să ierneze pentru prima dată la sud de Dunăre. În drumurile lor slavii au întâlnit așezări romanice, atât în Moldova, cât și în Câmpia Dunării: ei numesc ținutul din Câmpia Muntenă “Vlașca” (Țara vlahilor)”. Potrivit descoperirilor arheologice

migrația slavilor a afectat zona nord-estică a Basarabiei și nordul Moldovei, apoi lunca Siretului și Câmpia Munteană. Migrația slavilor și așezarea acestora la sudul Dunării a despărțit populația autohtonă în două mari grupuri. Istoricul Șerban Papacostea consideră că “populația sedentară moeso-romanică din dreapta Dunării a fost asimilată de slavi. Grupurile păstorești au fost dislocate și s-au regrupat în zone montane, istoria consemnându-le mai apoi ca vlahi sau aromâni. Prin pătrunderea slavilor în Balcani romanitatea nord-dunăreană devine o insulă în marele ocean slav.” (9)

Și bulgarii au tranzitat la sfârșitul secolului al VII-lea teritoriul carpato-danubiano-pontic, venind de la nordul Mării Negre; în cele din urmă, ei s-au stabilit la sudul Dunării, unde au întemeiat un stat. De fapt, migrația bulgarilor, care au făcut parte dintre semințiile de limbă turcă, a început la jumătatea secolului al II-lea după Iisus Hristos, când s-au stabilit între Don și Volga (Bolga - Bolgari). În secolul al V-lea, bulgarii erau împărțiți în două ramuri: bulgarii utriguri și bulgarii cutriguri, numiți astfel după numele a doi conducători exponențiali. În secolul al VI-lea, bulgarii cutriguri au cucerit nordul Mării Negre, de unde au întreprins expediții de jaf în Imperiul Bizantin. Pentru a elimina o stare de fapt periculoasă, împărații bizantini i-au trimis împotriva lor pe avari și pe bulgarii utriguri. Urmarea a fost că bulgarii cutriguri au ajuns sub dominația avarilor. Totuși, la finele secolului al VI-lea, hanul Kubrat (585-643) a întemeiat un stat bulgar la nordul Mării Negre.

În anul 643, după moartea hanului Kubrat, cei cinci fii ai săi și-au împărțit stăpânirea hanatului. Nu pentru mult timp însă, întrucât teritoriul a fost invadat de hoardele khazare, populație de origine turcă și de religie mozaică. Unul dintre fiii lui Kubrat, Isperih (Asparuh) și-a luat “hoardele care-i aparțineau, a trecut Donul, Niprul și Nistrul

și a ajuns în Bugeac, deci în partea de miazăzi a Moldovei dintre Prut și Nistru.” Ne fiind în siguranță, bulgarii și-au continuat migrația în zona Deltei Dunării - într-o locație aflată în apropierea localității Niculițel (Tulcea) -, iar apoi au trecut la sudul Dunării, fiind acceptați în cele din urmă de conducătorii Imperiului Bizantin în postura de “foederati”, cu rolul de a apăra granițele de triburile barbare. (5)

La sudul Dunării, sub conducerea lui Isperih, bulgarii au construit în anul 679 o mare tabără întărită, cu o suprafață de 23 kmp, pe care izvoarele documentare bizantine au denumit-o Plisca (Bulgaria, regiunea Șumula-Varna). Istoricul Constantin C. Giurescu afirmă că, treptat, bulgarii au cucerit “întreg ținutul dinspre Dunăre, Balcani și Marea Neagră, supunând triburile slave, șapte la număr, care se găseau aici. Acestea se pare că n-au opus rezistență, ba chiar s-au înțeles cu nou-veniții pentru a păstra împreună țara împotriva altor dușmani. Bulgarii formau grosul armatei, cavaleria, iar slavii infanteria și aveau ca obligație principală paza granițelor.” Fiind mai numeroși, slavii i-au asimilat complet pe bulgari, chiar dacă de la numele acestora din urmă a rămas numele țării: Bulgaria. (5)

Ca etnie de origine turcică, bulgarii au dispărut complet, astfel încât în ziua de astăzi există sub 1% populație bănuită a fi urmașa vechilor bulgari, iar în lexicul limbii bulgare moderne nu există mai mult de cinci cuvinte despre care se crede că ar fi de origine bulgară.

## ☞ Maghiarii denumiți eronat unguri ☞

Maghiarii au fost o populație ugrofinică, a căror limbă se înrudește cu cea a finlandezilor, a estonilor și a laponilor. Deși numele lor real a fost și este cel de maghiari, germanicii și bizantinii le-au spus unguri, ceea ce a generat o mare

confuzie cu privire la etnia lor. Traducerea cuvântului maghiar este de “om al pământului”, “copil al pământului” sau “fiu al pământului”.

Înfățișarea maghiarilor, după cum afirmă istoricul Constantin C. Giurescu, era cea “obișnuită a fino-ugrienilor: mici de statură, cu pomeții obrazilor ieșiți în afară, ochii puțin oblici, pielea de culoare mai închisă, nu albă, și părul împletit în cozi care le cădeau pe spate”. Maghiarii erau originari din Asia centrală, “din regiunea care se întinde la apus de Munții Altai, în apropiere de nordul Persiei”. În primul secol al erei creștine, maghiarii au migrat spre apus, poposind în stepa care se întindea între cursul mijlociu al Volgăi și Munții Urali. În jurul anului 830, maghiarii s-au așezat între Don și Nipru, în ținutul denumit de bizantini Lebedia. Fiind atacați de pecenegi, “o parte dintre maghiari s-au întors în Asia, iar restul s-au îndreptat spre apus și au ajuns, pe la 889, în Atelkuz, adică în *Țara dintre râuri* - regiunea cuprinsă între cursul inferior al Prutului și al Niprului, cuprinzând deci și Bugeacul.” (5)

În “Țara dintre râuri”, triburile maghiare s-au unit sub comanda unui conducător exponențial pe nume Arpad, devenind o forță militară redutabilă. După cum afirmă istoricul Constantin C. Giurescu, “în anul 894, izbucnind un război între țarul Simeon al bulgarilor și bizantini, aceștia din urmă, potrivit unei vechi tactici de a combate pe barbari ridicând pe unii împotriva altora, se adresează ungurilor, cerându-le ajutor”. Ungurii se conformează, astfel că îi atacă și îi înving în 895 pe bulgari. După ce încheie pacea cu bizantinii, țarul bulgar Simion se răzbună crunt pe maghiari, atacându-le, împreună cu pecenegii, tabăra din Atelkuz. Datorită faptului că grosul armatei maghiare era angajată într-o campanie militară în sud, “țarul Simeon împreună cu pecenegii au putut să-i biruie ușor pe cei rămași și să

devasteze cumplit lagărul. Când au văzut ungurii dezastrul - pieriseră mulți dintre ai lor, alții fuseseră luați prizonieri, o mare parte din turme erau pierdute - maghiarii s-au hotărât să plece din Atelkuz și să-și caute o nouă așezare.” (5)

Așa s-a făcut că triburile maghiare au părăsit tabăra din Atelkuz, au traversat Carpații Orientali și s-au așezat în câmpia Tisei. Era anul de grație 896 al erei creștine.

Istoricii români au o poziție unitară și foarte tranșantă cu privire la migrarea maghiarilor, iar această poziție este generată, în mod evident, de poziția mincinoasă, revanșardă, agresivă și nesimțită a politicienilor și istoricilor maghiari (sprijiniți, în mod interesat, de cei ruși și de cei bulgari), care au încercat din răspuțeri să răstălmăcească istoria.

Una dintre cele mai remarcabile luări de poziție față de răstălmăcirea istoriei de pe poziții revanșarde a politicienilor și istoricilor maghiari, poate fi regăsită în scrierile istoricului Mircea Dogaru, care preciza următoarele cu privire la acest subiect: “cei care au venit din Asia au fost “maghiarii finici” sau “copiii pământului”, cum ar suna, în traducere, numele lor. Dar între cei care s-au stabilit în Europa Centrală, maghiarii erau, după Simon de Keza, “108 neamuri (familii patriarhale). Majoritatea valului de migrație eterogen condus de Almus, apoi de Arpad, era formată din populații turcice, kazari (kabari), bulgari, bascurzi (de unde peiorativul “bozgor”), pecenegi alăturați la Kiev etc., grupați de autorii gestelor ungurești sub numele generic de “cumani”. Tot după plecarea de la Kiev spre Vest, valului lui Almus i s-au alăturat numeroși slavi și, luați la remorcă, pe post de robi, “români” (“volohi”, “voloki”, “voloci” pentru slavii nordici, de unde desemnările ungurești “olah” și “olahok”). După trecerea munților, maghiarii s-au luptat cu localnicii denumiți “volohi (românii) și sloviani”. După cum afirmă autorul citat, “dincolo de codru (erdö-elu), triburile maghiare

și cei cu care s-au însoțit în Țara Ungului, unde au întemeiat un castru denumit Munkaci. Așezându-se în castrul Munkaci din Țara Ungului, triburile maghiare au intrat în conflict cu populația autohtonă care stăpânea de secole acel teritoriu. Locuitorii autohtoni din Țara Ungului (străbătută de râul Ung) se numeau “unguari” (românește “ungureni” de la “unguar” sau “ungheni”, de la “ung”). După înfrângerea autohtonilor și după cucerirea cetății Ungului - implicit, după eliminarea fizică a conducătorului acesteia -, asiaticii de sub comanda lui Arpad și-au însușit numele de “unguar” sau “ungur”. (10)

De fapt, în documentele acelei epoci s-au strecurat multe confuzii (majoritatea voite) cu privire la denumirile acordate teritoriilor și locuitorilor, iar aceste confuzii s-au perpetuat până în ziua de astăzi. Una dintre cele mai mari confuzii a fost cea între *ungur* și *maghiar*, care în epoca modernă au devenit sinonime. Cu privire la acest aspect istoricul Mircea Dogaru este categoric: “pentru a elucida originea românească a numelor de “ungur” și “Ungaria”, ocolindu-se episodul “Ung” s-a încercat explicarea numelui dobândit de maghiari și aliații lor prin “onoguduri” numele unei federații de triburi bulgare, deși nici un izvor de veac IX nu îi menționează ca “unguri”, ci doar ca “maghiari”. Mai inteligenți decât falsificatorii contemporani, autorii gestelor maghiare au scris “Hung” și “Hunguar” în loc de “Ung” sau “Unguar” pentru a forța identificarea maghiarilor finici cu “hunii” turcici, identificare ce le-ar fi consolidat dreptul de stăpânire în Pannonia și nu numai.” (10)

Confuzia dintre unguri și maghiari a fost sesizată și de istoricul Alex Mihai Stoenescu care afirmă că “ungurii erau considerați toți aceia ce luptau sub steagul regilor apostolici ai Ungariei, regi care după stingerea dinastiei arpadiene n-au mai fost maghiari, ci normanzi, austriaci, români (Matei

Corvin), poloni etc.; distincția aceasta între unguri și maghiari e foarte importantă, deoarece pe confuzia - adesea voită - dintre cele două noțiuni s-au clădit cele mai bizare construcții pseudo-istorice.” (1)

Ajunși în Pannonia, triburile maghiare s-au lovit de rezistența populației autohtone românești (românii unguari sau ungureni). Două surse documentare de cea mai mare importanță, *Cronica notarului anonim al regelui Bela* (cunoscută sub numele *Gesta Hungarorum*) și *Cronica rusească a lui Nistor* afirmă că, după ce au trecut munții în Ardeal, triburile maghiare au început să se războiască cu “valahii și cu slavii ce locuiau aceste țări”. Mai detaliată, *Cronica notarului anonim al regelui Bela* afirmă că în stânga Tisei, maghiarii au găsit trei “ducate” (voievodate românești) pe care le-au înfrânt. Între Someș și Mureș, exista “ducatul” lui Menumorut; în Banat exista “ducatul” lui Glad, iar în Ardeal exista “ducatul” lui Gelou. “Și le lăuda pământul Pannoniei ca fiind extraordinar de bun” - scrie notarul anonim cunoscut sub numele *Anonymus*. “Căci spuneau că acolo curg cele mai renumite izvoare de ape, Dunărea și Tisa și alte preavestite ape, pline cu pește bun. Că această țară o locuiesc slavii, bulgarii și blachii, adică păstorii românilor. Fiindcă, după moartea regelui Athila, pământul Pannoniei românii îi ziceau că este pășune, fiindcă turmele lor pășteau în țara Pannoniei. Și cu drept cuvânt se spunea că pământul Pannoniei ar fi pășunile românilor, fiindcă și acum românii pasc pe moșiile Ungariei”- este scris în *Cronica notarului anonim al regelui Bela*. (11)

*Cronica notarului anonim* afirmă că triburile maghiare au cucerit rând pe rând cele trei “ducate”. Cucerirea ducatului lui Menumorut s-a produs în felul următor: conducătorul maghiarilor, Arpad i-a cerut lui Menumorut să i se supună, dar acesta i-a răspuns “cu inimă bulgărească”

(bulgarico corde) că nu se supune. Atunci un conducător al maghiarilor, pe nume Zoltan, l-a atacat pe Menumorut, iar acesta s-a baricadat în cetatea Bihorului. În cele din urmă, “văzând că va fi învins, Menumorut a făcut pace, dând pe fiica sa ca soție lui Zoltan, iar ducatul său ca zestre”. (11)

Despre Glad, conducătorul celui de-al doilea ducat, cronica anonimă afirmă că “ar fi fost de origine din Vidin; el stăpânește țara de la Mureș până la Dunăre, la Urschia (probabil Orșova)”. Deși a fost sprijinit militar de cumani, de bulgari și de blachi, Glad a fost învins; refugiindu-se la “Keve, la hotarele bulgarilor”; în cele din urmă, Glad s-a supus invadatorilor maghiari. (11)

Despre Gelou - denumit “dux Blacorum” și “dux ultrasilvanus”, *Cronicarul anonim* afirmă că domnea peste o țară “despre a cărei bunătate se dusesse faima (bonitatem terre ultrasilvane)”. Vlahii și slavii din ducatul lui Gelou nu aveau decât arcuri și săgeți, astfel că n-au rezistat prea mult atacurilor căpeteniei maghiare Tuhutum. După ce a fost înfrânt în două bătălii, Gelou s-a retras spre cetatea sa de pe Someș, dar ostașii lui Tuhutum l-au ajuns din urmă și l-au ucis. Locuitorii ducatului l-au ales în locul lui pe Tuhutum și i-au jurat credință.” (11)

După înfrângerea celor trei duci (voievozi) autohtoni s-a constatat o tendință tot mai accentuată a maghiarilor de a cuceri ceea ce ei denumeau “Ținutul de dincolo de păduri” - Erdö-elu - adică Ardealul. Punctul culminant al acestei ofensive s-a produs mai ales după trecerea maghiarilor la religia catolică, în jurul anului 1000, sub regele Ștefan.

După încoronare, regele Ștefan “a pornit o serie de expediții împotriva unor stăpânitori din Ardeal și Banat care refuzau să i se supună”. Prima victimă a regelui Ștefan a fost, în anul 1002, chiar unchiul său Gyula, care ocupa scaunul ocupat odinioară de Tuhutum. Toată țara lui Gyula (fostul



ducat al lui Gelou), caracterizată de cronicile maghiare ca fiind “foarte întinsă și bogată”, a fost alipită regatului maghiar.

Cronicile maghiare afirmă că “acea țară se numește pe ungurește Erdoel; ea este udată de mai multe râuri în al căror nisip se culege aur și aurul acelei țări este prea bun”. Apoi regele Ștefan I-a atacat pe Kean, “ducele bulgarilor și al slavilor”, care domnea asupra unui ducat în sud-estul Transilvaniei, “în locuri foarte tari prin așezarea lor”. “Și cu multă trudă, după anevoioase lupte, de-abia l-a învins în sfârșit și l-a omorât și a luat neprețuită mulțime de comori, mai ales în aur și pietre scumpe și a pus acolo pe un strămoș al său cu numele Zoltan, care apoi a moștenit acele părți transilvănene”. În fine, regele Ștefan a cucerit fostul ducat al lui Glad, care era condusă de Ahtum. “Ahtum ședea în cetatea Morisena, care pe urmă s-a numit Cenad.” În cele din urmă Ahtum a fost ucis de un soldat al regelui Ștefan, pe nume “Chanadinus, de la care și-a tras numele cetatea Cenad, iar țara sa a fost alipită regatului maghiar”. (5)

Din punct de vedere arheologic este greu de demonstrat faptul că maghiarii ar fi construit cetăți pe teritoriul Transilvaniei înainte de a doua jumătate a secolului al zecelea, așa cum afirmă istoriografia maghiară. După cum menționa reputatul istoric Ioan Aurel Pop în a sa *Istorie a Transilvaniei medievale*, “pentru cetățile din Transilvania, Biharia, Cluj, Cenad, Alba Iulia etc. descoperirile arheologice ca și relatările cronicarilor arată că fortificațiile respective existau la venirea ungarilor. Numărul mare de morminte descoperite în necropolele situate lângă cetățile respective atestă o populație sedentară relativ numeroasă.” Toate sursele documentare, afirmă istoricul citat, demonstrează faptul că “ungurii au cucerit Transilvania în etape succesive care se încheie abia spre sfârșitul sec. XI

când începe să fie aplicată și organizarea administrativ-militară în comitate care încep să fie atestate documentar numai începând cu sec XII. De altfel aproape toate cetățile care au fost reședințe de comitat au funcționat înainte de venirea ungarilor și de atestarea lor documentară ca reședințe de comitat: Biharia la 1111, Crasna și Dăbâca la 1164, Solnoc la 1166, Cluj și Alba Iulia la 1177, etc. (12)

După conflictul dintre regele maghiar Ștefan și Gyula, a urmat - după cum afirmă istoricul Constantin C. Giurescu , “lenta luare în stăpânire a *Ținutului de dincolo de pădure*, până ce au fost atinși Carpații. Pentru a-și consolida stăpânirea asupra Transilvaniei, coroana maghiară a făcut apel la mai multe populații colonizatoare, dintre care trebuie menționate bașchirii, secuii și sașii (germanii). (5)

Reduși numeric - afirmă la rândul său istoricul Alex Mihai Stoenescu - “ungurii au făcut apel la alte elemente etnice care îi însoțiseră în migrația lor, pentru a-și consolida controlul asupra Transilvaniei. Ilustrativă este prezența în Transilvania a bașchirilor și contactele lor cu românii”. Populație turcică din zona Uralului de Sud, bașchirii “erau atât de numeroși în regatul maghiar, încât în unele izvoare arabe el apare ca o țară bașchiră. Însoțindu-i pe maghiari, ei au venit în legătură cu românii, mărturie a acestor contacte fiind verbul “a boscorodi”, românii neînțelegând graiul bașchirilor, ca și termenul de “bozgor”, folosit pentru a-i desemna pe bașchiri.” (1)

Pentru a-și consolida controlul asupra Transilvaniei, maghiarii au făcut apel la secuii, o populație de origine turcică, care au avut rolul de a securiza granițele în expansiune ale Transilvaniei. În fine, sașii - care erau coloniști germani - au fost chemați de coroana maghiară în Transilvania începând cu anul 1141-1162, pe timpul regelui Gheza al II-lea. Inițial au venit pe teritoriul Transilvaniei

aproximativ 500 de familii de sași, care s-au așezat în zona Sibiului. Ulterior sașii au înființat mai multe orașe precum Sibiul (Hermannstadt), Brașovul (Kronstadt), Sighișoara (Schässburg) și Bistrița (Bistritz). Privilegiile și obligațiile coloniștilor germani au fost consemnate într-o diplomă a regelui maghiar Andrei al II-lea, din 1224.

În cele din urmă, potrivit documentelor de cancelarie maghiare, Transilvania a dobândit statut de voievodat în cadrul regatului. Primul voievod a fost un oarecare Leustachius, care deja domnea pe la 1176.

### ❧ Țaratul româno-bulgar ❧

Debutul secolului al XII-lea a găsit populația din arealul carparo-danubiano-pontic într-o situație similară celei în care se aflase în ultima mie de ani: în singurătatea luptătorului de cursă lungă care nu este simplu spectator în fața vicisitudinilor istoriei, ci un combatant călit.

Pe plan intern, descoperirile arheologice relevă faptul că numărul așezărilor stabile de tipul moșiilor a crescut simțitor; de asemenea, descoperirile arheologice relevă faptul că, paralel cu stratificarea populației, s-a produs trecerea de la așezarea tradițională de tip moșie la cea de tip *fossatum*. Satele românești - atât cele de la munte, cât și cele de la șes - erau dotate cu sisteme de apărare (șanțuri, palisade etc), astfel încât să poată face față unei agresiuni.

După cum reliefa istoricul Alex Mihai Stoenescu, cercetările arheologice au arătat că în secolul al XIII-lea, numărul satelor din viitoarea Țară Românească era de minimum 2000, “acoperind aproape întregul nivel geografic între 400 și 600 de m. altitudine și cu apariții până dincolo de 800 de m.”. Ulterior, s-a produs “un proces de concentrare de așezări din care s-au născut târguri și orașe” (8)

Pe plan extern, situația Europei a devenit din ce în ce mai complexă, fiind influențată pe de-o parte de politica agresivă a principalelor imperii ale vremii - imperiul bizantin, coroana maghiară și hoardele mongole -, iar de cealaltă parte de conflictul religios dintre Roma și Constantinopole. Evenimentele s-au succedat cu rapiditate: în anul 860 s-a produs ruptura dintre papa de la Roma și patriarhul de la Constantinopole (schisma avea să se producă în anul 1054). În anul 1018 împăratul bizantin Vasile al II-lea Bulgarohtonul ("omorătorul de bulgari") a cucerit Peninsula Balcanică, înființând patru mari regiuni. Peste aproape un veac, în anul 1187, pe timpul împăratului bizantin Isaac al II-lea, s-a produs o puternică răscoală la sudul Dunării împotriva administrației bizantine, condusă de frații Asan și Petru, români de origine, care au întemeiat un stat valah denumit impropriu "bulgar", cu capitala la Târnovo. Răscoala s-a transformat rapid într-un război total împotriva imperiului bizantin. La această război au participat vlahii majoritari în Peninsula Balcanică, slavii, bulgarii și cumanii. Conducătorii vlahi Petru și Asan au fost proclamați țari, dar au fost asasinați destul de rapid, astfel că în anul 1197 a fost proclamat țar fratele mai mic al acestora, Ioniță Caloian (Caloiohannes: Ioniță Cel Frumos).

În timpul domniei lui Ioință (1197-1207), Imperiul bizantin cu capitala la Constantinopole a fost cucerit de cruciații latini, astfel că Țaratul valaho-bulgar a devenit o forță importantă în regiune, Ioniță fiind recunoscut rege de papa de la Roma. Ioniță a extins granițele țaratului vlah, intenționând chiar să cucerească Constantinopole. A fost însă ucis de un cuman în timpul asediului orașului Salonic, în anul 1207. După asasinarea lui Ioniță, pe tronul țaratului a urmat Borilă, care făcea parte din același neam al Asăneștilor, care a domnit între anii 1207-1218.

Sub succesorul acestuia, Ioan Asan al II-lea (1218-1241), Țaratul valah a cunoscut cea mai mare extindere teritorială, întinzându-se de-a lungul întregii Peninsule Balcanice, de la Marea Neagră la Marea Adriatică, de la Adrianopol (vestul Turciei actuale) la Ohrida (Macedonia de astăzi). Pendulările politice ale lui Ioan Asan al II-lea și, în special, alianța matrimonială cu regele maghiar (s-a căsătorit cu fiica regelui maghiar Andrei al II-lea) au dus în cele din urmă la ocuparea Banatului de Severin de trupele maghiare, în anul 1230. Ultimul țar din dinastia vlahă Asan a fost Căliman al II-lea, care a fost alungat în anul 1258, când tronul țaratului a fost ocupat de bulgari. De fapt, încă de pe timpul țarului Borilă (rebotezat Boris de istoriografie), rolul vlahilor a scăzut din ce în ce mai mult, locul acestora fiind luat de bulgari, care s-au slavizat aproape complet.

Alături de confuzia dintre maghiari și unguri (românii ce locuiau Țara Ungului) în acea epocă s-a inserat și confuzia dintre valahi și bulgari. Acest din urmă aspect a fost sesizat de istoricul Constantin Erbiceanu, care afirma că invenția modernă a formulei Imperiul vlaho-bulgar al Asăneștilor este falsă, întrucât în acea perioadă “neamul bulgarilor trebuie citit neamul vlahilor”. La rândul său, istoricul Alex Mihai Stoenescu afirma că “bulgarii nu mai poartă decât numele vechilor triburi turcice și sunt considerați slavi”. (8)

Situația alungării vlahilor de țarii bulgaro-slavi după ce au contribuit decisiv la întemeierea și expansiunea Țaratului vlaho-bulgar s-a repetat, cel puțin până la un punct, la estul Tisei, în Câmpia Pannonică; deși în prima fază, au fost majoritari, contribuind decisiv la formarea regatului maghiar, vlahii ungureni au fost în cele din urmă alungați. Această situație s-a adâncit pe timpul regilor maghiari Ladislau I (1077-1095) și Andrei al II-lea (1205-1235), când s-a produs

o puternică expansiune a statului maghiar spre sud-vest (spre Marea Adriatică) și spre est (Transilvania). În acest sens merită reținută opinia istoricului Nicolae Bogdan care afirma că “statul ungar medieval este o creație a Occidentului; în primele cinci secole ale existenței sale, adică până la catastrofa de la Mohacz care-a redus-o la rangul de simplu pașalâc, Ungaria n-a fost câtuși de puțin un regat național ungar și nici nu visa c-ar putea deveni vreodată, ci un regat apostolic polinațional a cărui limbă oficială era latina”. (1)

Oricum, în jurul anului 1200, regatul maghiar a reușit să cucerească o parte din Transilvania, ajungând până aproape de aliniamentul Munților Carpați. În anul 1211, au fost aduși de coroana maghiară în Țara Bârsei cavalerii teutoni pentru a apăra teritoriul, dar aceștia pare că au simpatizat cu vlahii ungureni și au “complotat” cu scopul de a forma un stat independent de coroana maghiară, sub autoritatea papei de la Roma. Din acest motiv, armata maghiară a regelui Andrei al II-lea i-a alungat pe cavalerii teutoni din Transilvania în 1225.

Cam în aceeași perioadă de timp cumanii asiatici au suferit mai multe înfrângeri succesive din partea uriașei forțe puse în mișcare în tenebrele Asiei: hoarda mongolă. La debutul celui de-al treisprezecelea secol s-a pus în mișcare, așa cum afirma istoricul Neagu Djuvara “o formidabilă putere, neprevăzută și nemaîntâlnită în violența ei, cea a călăreților mongoli ai lui Genghis-Han.” (14)

În anul 1206 hoarda mongolă a cucerit mai întâi partea de nord a Chinei, iar apoi a călcat în picioare tot ce a întâlnit în cale. Înaintarea hoardei mongole conduse de Gengis-Han spre apus a fost însoțită de “măceluri de masă de o nemaipomenită cruzime - piramide de sute de mii de capete după cucerirea fiecărui mare centru”. După ce au călcat în picioare Imperiul Persan, mongolii au distrus “pe rând

cnezatele rusești și regatul polon sprijinit de cavalerii germani”. Pătrunzând pe teritoriul României actuale, hoardele mongole au eliminat rapid rezistența sașilor ce apărau minele de la Rodna, îndreptându-se spre sud, unde au înfrânt și pus pe fugă o oștire “valahă”. În cele din urmă au nimicrit în Ungaria armata regelui Bela, care și-a găsit “scăparea refugiindu-se pe o insulă din Adriatică.” (14)

Cu toată această înfrângere, sprijinit de papalitate al cărei vârf de lance era în estul Europei, peste doar câțiva ani, regatul maghiar s-a redresat și, în efortul său expansionist, a reușit să înființeze la marginea estică a Olteniei o formațiune politică denumită Banatul de Severin. Rolul Bantului de Severin era de a respinge năvălirile tătare dinspre răsărit și pe cele bulgare dinspre sud.

Pentru a duce la capăt acest demers, regele maghiar Bela al IV-lea a chemat în ajutor un contingent de cavalerii ioaniți, mai precis spus un contingent de călugări-ostași din Ordinul Sfântului Ioan, fondat la Ierusalim după prima cruciadă. Numărul cavalerilor ioaniți nu depășea câteva zeci, astfel că motivația aducerii lor ținea exclusiv de organizarea teritoriului în vederea unei eventuale colonizări ulterioare cu o populație supusă coroanei maghiare, în detrimentul populației autohtone.

### **☞ Diploma cavalerilor ioaniți ☞**

Document emis la 2 iunie 1247 de cancelaria regelui maghiar Bela al IV-lea (1235-1270), Diploma Cavalerilor Ioaniți prezintă o scurtă trecere în revistă a ținuturilor locuite de români și implicit a formațiunilor politico-administrative ce existau în perioada respectivă.

*Diploma Cavalerilor Ioaniți* menționează textual că regele maghiar Bela, “după o îndelungată sfătuire cu

frunțașii și baronii regatului nostru”, a hotărât să-i dăruiască “venerabilul bărbat Rembald, marele preceptor al caselor ospitalierilor din Ierusalim” mai multe teritorii ce aparțin românilor, după cum urmează: “întreagă țară a Severinului împreună cu munții ce țin de ea și cu toate celelalte ce atârnă de ea, precum și cu cnezatele lui Ioan și Farcaș până la râul Olt, afară de pământul cnezatului voievodului Litovoi, pe care îl lăsam românilor așa cum l-au stăpânit aceștia și până acum”. Totodată, regele Bela a îngăduit “ca jumătate din toate veniturile și foloasele ce se vor strânge pe seama regelui de la românii care locuiesc în țara Litua - în afară de Țara Hațegului cu cele ce țin de dânsa - să le culeagă suszisa casă. Mai voim ca sus-zișii români să ajute pe sus-zișii frați cu mijloacele lor ostășești întru apărarea țării și înfrângerea și pedepsirea atacurilor”. Darnic din fire cu teritoriile altora, regele Bela mai dăruiește venerabilul bărbat Rembald, marele preceptor al caselor ospitalierilor din Ierusalim “toată Cumania, de la râul Olt și munții Transilvaniei, în afară de țara lui Seneslau, voievodul românilor, pe care le-am lăsat-o acelora, așa cum au stăpânit-o și până acum.” (15)

Trebuie precizat înainte de toate faptul că informațiile furnizate de acest document emis de cancelaria regatului maghiar nu sunt exhaustive, ele referindu-se doar la acele formațiuni politico-administrative recunoscute politic de cel ce a emis documentul.

În acest sens, reputatul istoric Constantin C. Giurescu este de părere că Diploma Ioanișilor “ne arată care era situația Țării Românești sau a Munteniei la jumătatea veacului al XIII-lea, după năvălirea tătarilor, sub raportul politic, economic, social și militar”. (5)

Diploma ioanișilor prezintă așadar existența, în jurul anului 1247, a cinci formațiuni statale românești - patru în



dreapta Oltului și una în stânga. Prima formațiune statală era “Țara Severinului”, condusă de “voievodul românilor”, Seneslau, care cuprindea probabil - afirmă istoricul Constantin C. Giurescu - “partea olteană a Banatului de Severin sau poate chiar întreg Banatul, deci și ținutul coresponzător din județul Severin”. Țara lui Seneslau ocupa “cel puțin regiunea muntoasă și deluroasă a Munteniei vestice, adică județele Argeș, Muscel și Dâmbovița, poate și Prahova”. La acestea pot fi adăugate părți din marile păduri de la șes, din județele Teleorman, Vlașca și Ilfov. A doua formațiune statală era cea a voievodului Litovoi, care era situată pe valea Jiului, dar care îngloba și “Țara Hațegului cu toate dependențele sale”. La rândul său, cnezatul lui Ioan ar fi ocupat cu aproximație județul Olt. (5)

Cnezatul lui Farcaș se afla, cel mai probabil, în răsăritul Olteniei, “de-a lungul Oltului, de la munți și până la Dunăre”, adică în Județul Vâlcea. Situirea cnezatului lui Farcaș prin județul Vâlcea - afirmă istoricul Constantin C. Giurescu - se bazează pe “apropierea ce s-a făcut între Farcaș, pe ungurește “lup”, și Vâlcea - care are un înțeles identic în limba slavă”. Primul istoric care a localizat cnezatul lui Farcaș în județul Vâlcea a fost Nicolae Iorga care afirma că “Vâlcea vine din Vâlc, Vâlc înseamnă Lupu, iar în ungurește Lupu înseamnă și Farkaș”. Istoricul Alex Mihai Stoenescu nota la rândul său că “Județul Vâlcii e al lui Vâlcea, precum Romanaț (nu județul Romanațului) e județul lui Roman. Cum vâlcea (vale mică) vine în română din latinescul *vallicella* sau *vallicula-ae*, diminutivul de la *vallis* (vale), cuvântul trebuie să fi existat înainte în limba românilor și apoi tradus în slavă și în maghiară cu ocazia contactului etnic.” (1)

Așadar, în anul de grație 1247 raporturile de putere s-au schimbat radical prin apariția unui capăt de pod supus

coroanei ungare: Banatul de Severin. În teritoriile stăpânite de valahi existau mai multe țări, denumite voievodate sau cnezate, după cum urmează: Cnezatul lui Ioan cuprindea cu aproximație teritoriile actuale ale județelor Dolj și Olt. Voievodatul lui Lup(u) sau Vâlcu (schimbat de maghiari în Farcaș) ocupa cu aproximație județul Vâlcea. Voievodatul lui Litovoi era dispus de-a lungul județelor Gorj (Țara Lytua) și Hunedoara (Țara Hațegului). Voievodatul lui Seneslau se întindea în Muntenia de astăzi, de-a lungul județelor Argeș, Muscel, Dâmbovița, Prahova, cuprinzând și părți din județele Teleorman și Ilfov. Fiecare dintre cnezatele și voievodatele menționate de Diploma Ioaniților a avut propriul său centru de putere unde se afla scaunul de domnie.

Diploma Ioaniților mai lasă să se înțeleagă că situația socială și economică a celor cinci țări denumite voievodate sau cnezate era cel puțin similară cu cea a altor ducate sau regate din apusul Europei; în consecință, românii nu erau nici mai “primitivi”, nici mai bogați, dar nici mai săraci decât omologii lor din apusul Europei. Cu privire la acest aspect, istoricul Neagu Djuvara constata următoarele: “chiar dacă populația e cam răsfirată, există o țărănime și o economie organizată. Țara e totuși destul de populată și de structurată social ca să posede formațiuni militare (*apparatu suo bellico*) pe care Ordinul vasal va trebui să le adune în caz de război. În fine, diploma revelă că, pe lângă voievozii și cnejii citați nominal, mai sunt și alți “mai mari ai țării” (*maiores terrae*); aceștia sunt viitorii boieri pe care-i vom găsi mai târziu în jurul voievodului țării”. (14)

În jurul anului 1260, evenimentele politice și militare din sud-estul Europei au început să se precipite, fiind influențate de o nouă invazie a tătarilor, care a avut loc între anii 1259-1260. Un eveniment important produs la scurt timp după invazia tătară l-a constituit revolta voievodului

Litovoi din 1277 sau 1279 împotriva coroanei maghiare, tot mai slăbită datorită confruntării cu hoardele mongole. Voievodul Litovoi nu numai că a refuzat să mai plătească dările coroanei maghiare, dar și-a extins stăpânirea asupra unei părți a regatului maghiar, precum afirmă un act emis de rege în favoarea magistrului Gheorghe la 8 ianuarie 1285. Unii istorici au presupus că teritoriul ocupat era Țara Hațegului sau chiar Voievodatul lui Seneslau. Totuși, unii istorici - precum Ion Nistor, Șerban Papacostea și Alex Mihai Stoenescu - au căzut de acord că teritoriile ocupate de voievodul Litovoi "erau cnezatele lui Ioan și Farcaș, ceea ce ar reprezenta un prim moment atestat al fenomenului de unificare statală." (1)

Cert este însă faptul că cu mult înaintea anului 1300 procesul de unire a cnezatelor și voievodatelor era practic încheiat. Modul în care s-a realizat unirea cnezatelor și voievodatelor și formarea Țării Românești este însă un subiect arzător și mereu născător de controverse, astfel că este dezbătut cu patimă chiar și în prezent.

Potrivit majorității istoricilor români, cel care a realizat unirea cnezatelor și voievodatelor aflate la sud de Carpați și, implicit, cel care a întemeiat statul medieval Țara Românească, a fost voievodul Basarab, care a domnit cu aproximație între anii 1310-1352.



## RUMÂNII CARE S-AU DESPĂRȚIT DE RUMÂNI

### Letopisețele

Principalele scrieri autohtone care au oferit o privire de ansamblu asupra formării Țării Românești ca stat medieval recunoscut pe plan internațional au fost Letopisețul cantacuzinesc și Cronica Bălenilor.

Cele două letopisețe, care au fost compilații bazate pe cronici mai vechi, au fost scrise la sfârșitul secolului al XVII-lea, pe timpul conflictului dintre două grupări (partide) de familie boierești care au luptat pentru putere în Țara Românească: familia Cantacuzino și familia Bălenilor; fiecare letopiseț a fost întocmit pentru a servi interesele politice ale familiei care a comandat scrierea. *Letopisețul cantacuzinesc*, cunoscut și sub numele complet “*Istoria Țării Rumânești de când au descălecat pravoslavnicii creștini*”, ce acoperă perioada 1260-1690, a fost scris de logofătul Stoica Ludescu în a doua jumătate a secolului al șaptesprezecelea, iar *Cronica Bălenilor* a fost scrisă de conicarul Radu Popescu.

Referitor la perioada de început a Țării Românești, *Letopisețul cantacuzinesc* menționează următoarele: “Însă dintâi izvodindu-se de rumânii cari s-au despărțit de la romani și au pribegit spre miazănoapte. Deci trecând apa

Dunării, au descălecat la Turnul Severinului; alții în Țara Ungurească, pre apa Oltului, și pre apa Morășului, și pre apa Tisei ajungând și până la Maramurăș. Iar cei ce au descălecat la Turnul Severinului s-au tins pre supt poalele muntelui până în apa Oltului; alții s-au pogorât pre Dunăre în jos. Și așa umplându-se tot locul de ei, au venit până în marginea Necopoei. Atunce s-au ales dintr-înșii boiarii cari au fost de neam mare. Și puseră banoveți un neam ce le zicea Basarabi, să le fie lor cap (adecă mari bani) și-i așazără întâi să le fie scaunul la Turnul Severinului, al doilea scaun s-au pogorât la Strehaia, al treilea scaun s-au pogorât la Craiova.” (16)

În continuare, *Letopisețul cantacuzinesc* descrie principalele momente ale întemeierii Țării Românești. “Iar când au fost la cursul anilor de la Adam 6798, fiind în Țara Ungurească un voievod ce l-au chiebat Radul Negrul voievod, mare herțeg pre Almaș și pre Făgăraș, rădicatu-s-au de acolo cu toată casa lui și cu mulțime de noroade: rumâni, papistași, sași, de tot felul de oameni, pogorându-se pre apa Dâmboviții, început-au a face țară noao. Întâi au făcut orașul ce-i zic Câmpul Lung. Acolo au făcut și o biserică mare și frumoasă și înaltă. De acolo au dăscălecat la Argeș, și iar au făcut oraș mare și ș-au pus scaunul de domnie, făcând curți de piatră, și case domnești și o biserică mare și frumoasă. Atunce și Băsărăbeștii cu toată boierimea ce era mai nainte preste Olt s-au sculat cu toții de au venit la Radul vodă, închinându-se să fie supt porunca lui și numai el să fie preste toți. De atunce s-au numit de-i zic Țara Rumânească”. (16)

Radul Negrul voievod a fost proclamat domn în anul 1290, iar “titlușul” de domnie a fost scris în hrisoavele țării astfel: “*V Hrista boga blagoveanomu blagocestivomu i Hristo liubivomu samoderjavnomu, Io Radul Negru voevod bojiu milosti gospodariu vseia zemli Ungrovlahiskiiia za planinski i ot Almaș i Fagăraș herțegu*”. Acestea să tâlcuiesc

pre limba rumânească: “Întru Hristos Dumnezeu cel bun credincios și cel bun de cinste și cel iubitor de Hristos și singur biruitor, Io Radul-voievod, cu mila lui Dumnezeu domn a toată Țara Rumânească dentru Ungurie dăscălecat și de la Almaș și Făgăraș herțeg”. Acesta iaste titulușul domnilor de atunce, începându-se pân-acum, precum adevărat să vede că iaste scris la toate hrisoavele țării”. (16)

*Letopiseșul cantacuzinesc* precizează că Radul Negrul voievod “au domnit până la moarte, îngropându-l la biserica lui din Argeș. Și au domnit ani 24. De aice să începe povestea altor domni, cari au venit pre urma Negrului-vodă”, își continuă expunerea *Letopiseșul cantacuzinesc*. Primul care i-a succedat la domnie lui Radul Negru Voievod a fost Mihail-vodă, care “au domnit ani 19”. A urmat Dan-vodă care “au domnit ani 23. Acesta au fost frate cu Mircea-vodă Bătrânul și l-au ucis Șușman-vodă, domnul sârbilor, când era cursul anilor de la Adam 6864. Alexandru-vodă au domnit ani 27”. La rândul său, Mircea-voievod Bătrânul “au avut mare războiu cu Baiezet-sultanul. Făcutu-s-au acel războiu pre apa Ialomiții. Biruit-au Mircea-vodă pre turci și făr’ de număr au pierit, trecând Baiezet Dunărea fără vad. Și alte multe războaie au avut cu turcii. Și au domnit Mircea-vodă ani 29 și au murit în domnie și s-au îngropat la mănăstirea lui, la Cozia”. (16)

La rândul ei, *Cronica Bălenilor*, scrisă de cronicarul Radu Popescu menționează următoarele: “Când au fost cursul anilor de la Adam leat 6798, Radu-vodă Negrul, care avea scaunul său la Făgărași de la moșii și strămoșii rumânilor, cari venise de la Roma, în zilele lui Traian, împăratul Romii, s-au socotit ca să-și mute scaunul dencoace, peste plai. Pricina pentru ce, nu să găsește scris nici de ai noștri, nici de străini, numai mi se pare pentru doao pricini să-și fie mutat scaunul. Pentru care, socotind bine,

una tot va fi fost. Cele două pricini sunt: una pentru frica turcilor. De care auzind și Radul Negrul vodă și-au mutat scaunul dencoace dă plai, pentru ca să-și facă întărituri locurilor de paza oamenilor și să-i fie mai lesne a păzi pre cei din Ardeal, de s-ar cumva apropiea turcii. O a doua pricină poate fi să fie învrăjbit domnul rumânilor cu domniile ungarilor și cu ai sașilor de nescaiva pricini și de aceea să fie mutat dencoace. Și pentru ca să arate că nu iaste supus nimănu, să scrie în hrisoave *samodărjăț*, adică singur stăpînitor.” (17)

Majoritatea istoricilor români sunt de părere că letopisețele au prezentat în mod partizan evenimentele trecutului. Cauza acestui partizanat, după cum afirma istoricul Nicolae Cartoian, constă în faptul că letopisețele au fost de fapt “cronici de partid” scrise la sfârșitul secolului al XVII-lea (după 1688), într-o “epocă nenorocită, care se încheie cu prăbușirea domniilor pământene și cu instaurarea epocii fanariote”, când boierimea era împărțită în două partide vrăjmașe care se urau de moarte: partida Cantacuzinilor și partida Bălenilor” - ambele de sânge grecesc. Astfel, în *Cronica Bălenilor*, cronicarul Radu Popescu, care a fost exponentul partidei Bălenilor (era fiul vistiernicului Hrizea din partida Bălenilor), a încercat să stabilească o origine românească celor care i-au comandat cronică. Tot astfel, autorul *Letopisețului Cantacuzinesc*, logofătul Stoica Ludescu, care a fost un “cărturar mărunt” după opinia istoricului Nicolae Cartoian, a compilat după surse mai vechi, astăzi pierdute, o istorie a Țării Românești, în care a acordat un loc de frunte boierilor Cantacuzini.

Scopul intercalării familiei Cantacuzino în letopiseț era destul de transparent: pentru ca exponenții acestei familii grecești să obțină tronul Țării Românești, trebuia să li se stabilească o linie genealogică autohtonă. Acesta este de

altfel motivul pentru care letopisețul a intercalat istoria “rumânilor cari s-au despărțit de la romani, au pribegit spre miazănoapte”, iar apoi s-au întors, “au trecut apa Dunării, au descălecat la Turnul Severinului, în Țara Ungurească, pre apa Oltului, și pre apa Morășului, și pre apa Tisei și până la Maramurăș”.

Istoricul Alex Mihai Stoenescu este de părere că această istorisire a fost doar “o interpolare voită și partizană prin care se încerca explicarea drepturilor familiei grecești (uneori considerată bizantină) a Cantacuzinilor la o succesiune românească. Adică, ei nu erau străini, ci români care au fost nevoiți să se refugieze în sud, pentru a reveni în fruntea țării originare.” (1)

Totuși, în ciuda partizanatului vizibil în textele letopisețelor, acestea prezintă cel puțin trei elemente veridice. Primul element este că îl prezintă drept descălecător pe Negru-Vodă despre care afirmă că a coborât din Țara Făgărașilor la sud de Carpați, în Câmpulung, unde “au făcut oraș mare și ș-au pus scaunul de domnie, făcând curți de piatră, și case domnești și o biserică mare și frumoasă”. Al doilea element ce poate fi acceptat fără rezerve este că îi prezintă drept co-autori la actul întemeierii pe banoveții din Oltenia. Al treilea element ce poate fi acceptat fără rezerve este participarea la evenimente a unor “rumâni cari s-au despărțit de la romani” și au pribegit spre miazăzi, adică la sudul Dunării, dar care s-au reîntors. În schimb, nu poate fi acceptată ca fiind veridică includerea Basarabilor în rândul banoveților olteni. Această includere pare să fi fost făcută de pe principii vădit partinice. Basarabii, într-adevăr, au venit de la sudul Dunării, dar cel puțin în faza inițială, nu au făcut parte dintre banoveții olteni.

Cu privire la primul element, care-l prezintă pe Negru Vodă drept întemeietor al statului medieval Țara



Românească, trebuie menționat că istoriografia română afirmă la unison că acesta este doar o legendă. Istoricul Alex Mihai Stoenescu sintetizează subiectul astfel: “povestea lui “Negru-Vodă este o creație populară, imprecisă istoric, dar care pornește de la un miez evenimentțial real, din categoria mitului istoriografic.” (1)

Totuși, chiar dacă afirmă aproape la unison că a fost doar o legendă, majoritatea istoricilor l-au identificat în extremis (pentru a împăca și capra și varza, cum se spune) pe Negru Vodă fie cu Basarab I (voievod între anii 1310-1352), fie cu prezumtivul său tată pe nume Thocomer (prezumtiv voievod între anii 1290-1310), fie cu Voievodul Radu I, denumit Radu Negru (voievod între anii 1377-1383), care a fost nepotul lui Basarab.

În ceea ce privește al doilea element ce poate fi considerat veridic în textul letopisețelor și anume faptul că banoveții olteni sunt considerați co-autori la actul întemeierii, merită reținut faptul că, evident, nu poate fi vorba doar despre o singură familie de banoveți, ci despre mai multe familii. Trebuie înainte de toate specificat că prin termenul de “banoveți” erau desemnați cei mai bogați oameni din ținutul Olteniei. Etimologia cuvântului “ban” este de origine mongolă. Istoricul Alex Mihai Stoenescu nota că termenul ban “a fost introdus în țările române de avari, folosit și de protobulgari pentru a desemna persoana aleasă de obștile sătești pentru a negocia și a strânge dările (bana) la care erau obligate comunitățile față de ocupantul avar”. Banul, afirmă autorul citat, “strângea bana de pe un anumit teritoriu mai extins - dealuri, văi, zone de câmpie - care au devenit ulterior cnezatele și voievodatele cunoscute din documentele secolului al XIII-lea”. (1)

Totuși, indiferent însă de etimologia originară a cuvântului și a dregătoriei aferente, în epoca la care se referă

letopisețele, prin “ban” nu mai era perceput un personaj de tipul strângătorilor de biruri, ci, mult mai probabil, un om bogat - indiferent cum acumulasе bogăția. Banoveții erau - spus în limbaj popular - cei care aveau bani (cei care “învârteau” bani). Tocmai acești oameni bogați - care probabil se uniseră într-un mare sfat - au pus dintre ei, adică au ales, un șef - adică un mare ban; scaunul de domnie al banului era denumit bănie. Alegerea marelui ban a fost făcută probabil în funcție de bogăția de la acel moment.

Letopisețele fac însă o precizare importantă, arătând că banoveților de pe tot cuprinsul Olteniei li s-au alăturat la un moment dat cei veniți de la sudul Dunării; aceștia din urmă au făcut parte din categoria “rumânilor care s-au despărțit de rumâni de pe timpul romanilor”. Acest aspect nu trebuie să constituie o surpriză pentru nimeni: încă de pe timpul romanilor, pe ambele maluri ale Dunării, atât pe teritoriul Bulgariei de astăzi, cel puțin până la Munții Balcani, cât și pe teritoriul Serbiei de astăzi, în special în provincia Voivodina, existau mari enclave de etnici români.

Este firesc ca în momentul în care, la sudul Dunării, raportul etnic s-a modificat în favoarea slavilor, etnicii români au preferat să treacă la nord, unde se simțeau în siguranță. Împreună cu banoveții olteni, aceștia au pus umărul la consolidarea obștilor deja existente la nordul fluviului.

## **❧ Descălecat sau întemeiere ? ❧**

Evenimentele principale narate în letopisețe, în special “descălecatul” care a fost identificat cu întemeierea Țării Românești (și, implicit, a Moldovei) au fost amplu comentate de-a lungul timpului atât de vechii cronicari, cât și de istoricii moderni.

Într-o lucrare de referință în istoriografia română modernă, “Constituirea statelor feudale românești”, reputatul istoric Nicolae Stoicescu a făcut o trecere în revistă cuprinzătoare a opiniilor vechilor cronicari și a istoricilor moderni cu privire la acest subiect.

Astfel, Dimitrie Cantemir considera “descălecatul” ca pe o reîntoarcere a locuitorilor din Țara Românească și Moldova la vetrele lor, părăsite de teama tătarilor. El considera că Dragoș Vodă, întemeietorul Moldovei și Radu Negru Vodă, întemeietorul Țării Românești au fost rude de gradul întâi sau doi - “frați sau veri, fiind urmașii regelui româno-bulgar Ioan, refugiați de teama tătarilor la 1241 în Transilvania, de unde s-au întors pe la anul 1274. Dimitrie Cantemir susține că, inițial, amîndouă țările române s-au numit “Neagră”: “Vlahia Neagră și Bogdania Neagră”. (18)

La rândul său, Miron Costin considera că descălecările din Moldova și Țara Românească au avut loc pe vremea lui “Laslău craiul”. “În Poema polonă, Miron Costin susține că “descălecatul” lui Negru Vodă din Făgăraș a avut loc după izbînda lui Ladislau împotriva tătarilor și îl plasează - ca și cronicile muntene - în anul 1290, când afirmă că muntenii “numără de la Negrul până acum (1684) aproape patru sute de ani. După înfrîngerea tătarilor - spune Miron Costin - românii cu domnul lor Negrul, care se refugiaseră în Hațeg și în Făgăraș de frica tătarilor, “au ieșit din munți către pămînturi mai deschise. Nu mult după aceea și moldovenii au ieșit din Maramureș cu Dragoș, primul lor domn, și au descălecat aici în țara Moldovei”. (18)

O opinie asemănătoare a avut Patiarhul Macarie al Antiohiei care a făcut o vizită în Țara Românească în anul 1656. “Cel dintîi care a cucerit Țara Românească - afirmă Macarie - a fost Ankro-voievod (Ankro înseamnă în limba românească Negru, căci era negru, de aceea s-a și numit pe

turcește țara Kara Falakh, sau Valahia Neagră, după numele lui). Venit-a din Țara Ungurească, adică Al-Magar (Transilvania), și s-a pogorât pe râul Dâmbovița și a început cucerirea Țării Românești. Și a zidit o biserică măreață și foarte înaltă și foarte frumoasă în orașul Câmpulung. Și a stat în domnie ani 24 și a murit”. (18)

La rândul său, stolnicul Constantin Cantacuzino susține că “Țara Românească a fost întemeiată de Negru (il Negrul), care a venit din Transilvania cu oaste și cu nobilime și, mergînd de-a lungul munților și pe valea Dâmboviței, s-a așezat la Câmpulung și în alte locuri întărite, apoi la Argeș, unde a fost îngropat”. Stolnicul mai susține că portretul lui Negru Vodă se află în toate mănăstirile. După opinia sa, Negru Vodă s-ar fi născut în Hațeg. “Amintirea lui o păstrează cetatea ruinată situată pe valea Dâmboviței, numită *in valacco* “Cietate a Negrului voda.” (18)

Tot astfel, istoricul Ștefan Ștefănescu citează o cronică mai puțin cunoscută publicului larg, intitulată “Istoria Țării Românești, care a fost scrisă după anul 1776 de banul Mihai Cantacuzino și tipărită de frații Tunusli, în care există afirmația că “Radu vodă Negru, voievod de Herțeg (Hațeg), Făgăraș și Almaș”, a venit cu doamna sa Ana “care era catolică”, cu boieri și cu popor și și-a așezat scaunul la Câmpulung unde a zidit o mănăstire și o curte, iar soția sa o biserică catolică. Oamenii veniți cu el “s-au lățit către munții și către hotarele Țării Românești până în Dunăre și din Olt până în Siret”. Însuși banul Basarabă al Craiovei s-a supus lui Radu vodă Negru. “După ce s-a făcut stăpîn peste toată Țara Românească, el și-a strămutat scaunul la Argeș”, unde a zidit biserică și curte domnească. Este interesant de remarcat faptul că autorul acestei cronici consideră că descălecatul lui Negru Vodă s-a produs în anul 1215, așa cum indică, de altfel, și pisană mănăstirii din Câmpulung.” (19)

O afirmație asemănătoare a fost făcută de episcopul Chesarie al Râmnicului care, în prefața la Mineiul din noiembrie 1778, scria următoarele: “zidirea mănăstirilor s-au început de la Radu voevod ce-i zic Negrul, întâiul domn al țării, carele au zidit mănăstirea din Câmpulung și biserica din târgul Argeșului”. Menționând apoi Oltenia, episcopul afirmă că aceasta s-a aflat “un veac de ani supt oblăduirea Basarabilor banoveți, ce a fost așezați de râmleani să oblăduiască cu titlu de bănie până când s-au supus celui dintâi domn Radu voevod ce se zice Negru.” (19)

La rândul său, mitropolitul Neofit Cretanul, care a vizitat Curtea de Argeș la 1746, afirma că “Radu Negru Vodă este primul domn creștin din Țara Românească; de asemenea, cea dintâi biserică creștină ce s-a zidit în Țara Românească este aceasta în care se află sfintele moaște ale mucenicii Filofteia”. Mitropolitul a văzut la Curtea de Argeș statuia lui Negru Vodă: “este aici și o piatră mare ce este așezată cum intrăm în biserică la dreapta, pe care este sculptat chipul lui Radu Negru Vodă”. Mitropolitul Neofit mai afirma că “din vremea când trăia Radu Negru Vodă până azi (1746) se spune că ar fi până la 550 de ani”, ceea ce ar da anul 1196.” (18)

Un alt cronicar, Naum Râmniceanu, într-o cronică scrisă în jurul anului 1800, îl consideră pe Negru Vodă “părintele patriei noastre”. Citând o cronică de la Vîrșeț, Naum Râmniceanu prezintă în plus informația că un membru al familiei Basarabilor - afirmă cronicarul - “s-au lipit lângă voievodul Transilvaniei. Și pentru prietenia ce avea românii către sârbi, nu după multă vreme a căzut soarta domniei pă neamul Basarabeștilor, încât “Vladislav, voievodul Basarab al Transilvaniei, să dovedește a fi unchi Radului vodă Negru, iar alții zic că i-au fost frate bun, încât, ori în ce chip a fost, Basarabeștii au luat voievozia.” (18)

Unul dintre reprezentanții de seamă ai Școlii Ardelene, Samuil Micu-Clain prezintă întemeierea Țării Românești în mod aproape identic: “La anul 1290 la Olt (Făgăraș) domnea Radu vodă Negru, carele cu mulțime de norod pogorindu-se pe apa Dimboviții, au făcut orașul ce-i zice Câmpulung; de acolo mergând, au făcut Arșișul, unde și-au pus scaunul domniei. Atunci Basarab vodă, carele domnea spre Basarabia, au venit cu ai săi la Radu vodă și s-au unit toți, cinstind pre Radul vodă domn preste toți și fiindcă Radul vodă era din partea crăiei ungurești, s-au așezat ca Țara Românească să se zică Ungrovlahia”. Este interesant de remarcat că Samuil Micu Clain a avut informații referitoare la genealogia unei familii Monea din localitatea Veneția care se află în Făgăraș, ce menționa un strămoș al familiei care fusese vistiernic al lui Negru Vodă între anii 1185-1215. Despre Negru Vodă, Samuel Micu Clain afirma că a fost chiar întemeietorul (descălecătorul) Țării Românești.

Gheorghe Șincai, alt reprezentant al Școlii ardelene, afirma că “Radu Negru a venit din Făgăraș la Câmpulung, unde și-a făcut curte și biserică, după care i s-a supus “Besarab, banul Craiovei”. După ce s-a mutat la Curtea de Argeș, Radu Negru a fost îngropat aici “și i-au făcut și statui de piatră, adecă chipul lui, care este în slona (přidvorul) aceii biserici”. Cu privire la data evenimentului, Gheorghe Șincai crede că s-a produs “cu mult mai înainte” de anul 1291, când Făgărașul “era a lui Ugrinus”. Gheorghe Șincai susține că Radu Negru “n-a împoporât el Valahia, ci numai “a cuprins-o”, declarându-se deci împotriva aducerii de “noroade” de care vorbea cronica țării”. (18)

Un alt cronicar de marcă, Dionisie Fotino, autorul unei *Istории a Daciei* tipărită în anul 1818, era de părere că Negru Vodă a descălecat în anul 1241, după năvălirea tătarilor: “acest domn, pe timpul năvalei tătarilor în Ungaria, s-au tras

între Carpați împreună cu familia sa, cu mai mulți nobili, cu dregători și ostași și cu cât popor a putut să-l urmeze și s-a așezat la Câmpulung, ca într-un loc înconjurat de țării naturale. Pe urmă, după plecarea tătarilor, a găsit cu cale să rămâie și să se așeze în țara aceasta, ca în aceeași patrie, păstrându-și totodată și suveranitatea domniei de Făgăraș și Amlaș din Transilvania. Se deduce dară din această nemincinoasă istorie că Negru pe la 1241 și-a mutat tronul din Transilvania în Țara Muntenească și nu mai înainte sau mai pe urmă, precum spun cronologiile nepotrivite și neîntemeiate ale românilor”. (18)

O opinie extrem de interesantă a avut-o un francez pe nume J.A. Vaillant care, în prima jumătate a secolului al XIX-lea, a trăit 12 ani în Țara Românească. El afirmă că Negru Vodă a “trăit în timpul năvalei tătarilor (1241), l-a învins pe Batu-han și l-a silit să se retragă în Boemia. După luptă, Radu Negru împreună cu românii săi a coborât peste Carpați și a luat în stăpânire Valahia dintre Olt, Dunăre, Milcov și Siret, a cărei populație l-a primit pe el și pe ai săi ca pe niște frați. Întrucât însă țara era încă bântuită de tătari, el și-a fixat reședința la Câmpulung unde a construit orașul și mănăstirea”. J.A. Vaillant mai afirmă că Radu Negru a construit primele orașe: Pitești, București, Tîrgoviște și Argeș. În ciuda unor inexactități inerente, J.A. Vaillant face câteva afirmații extrem de interesante: “Devenind vestit prin faptele sale, Mihai, banul basienilor (Bassianorum banus), supranumit Basarab, care conducea provincia din dreapta Oltului, a venit și i s-a închinat (lui Negru Vodă). Când regele Bela al IV-lea a donat cavalerilor iogași părți din teritoriile lui Radu Negru și Mihai, la 1247, aceștia s-au opus cu armele. După ce și-a organizat țara, Radu a murit la 1265; în locul său a fost ales domn Mihai și astfel cele două Valahii (Muntenia și Oltenia) s-au unit.” (18)

Acestea au fost opiniile celor mai de seamă cronicari care au trăit până la debutul secolului al nouăsprezecelea. Aceștia și-au bazat opiniile pe baza informațiilor care existau la vremea lor; toate aceste informații pot fi reunite sub titulatura generică de “tradiție”. În toate aceste variante, întemeietorul sau descălecătorul a fost un personaj numit Negru Vodă. Trebuie însă precizat că momentul descălecării sau întemeierii diferă de la un autor la altul; în mare, pot fi luate în calcul trei date posibile ale descălecării lui Negru Vodă. Prima dată propusă este plasată la debutul secolului al treisprezecelea, în anul 1215; ea este trecută, de altfel, pe frontispiciul și în pisană mănăstirii Negru Vodă de la Câmpulung. A doua dată este 1241, pe timpul invaziei tătarilor conduși de Batu Han. În fine a treia dată este 1290, care a fost indicată de letopisețe.

Mai trebuie menționat că letopisețele au introdus un termen care a generat multe discuții între istoricii mai vechi ori mai noi: termenul de **descălecat**, act care-i este atribuit lui Negru Vodă. Alte surse documentare vorbesc însă despre **întemeierea, zidirea** sau **așezarea** Țării Rumânești.

Sensul obișnuit al cuvântului descălecat este foarte clar și aproape că nu necesită comentarii: a descăleca înseamnă a coborî de pe cal. Totuși, în contextul letopisețelor, cuvântul dobândește semnificații multiple. După cum remarcă istoricul Neagu Djuvara, a descăleca - implicit familia de cuvinte descălecat, descălecata, descălecare, descălecatoare, descălecător - înseamnă implicit “a cuceri și a coloniza”. “Sensul - afirmă autorul citat - a întemeia e doar consecința, urmarea cuceririi și a colonizării.” (20)

Totuși, după cum afirma reputatul istoric Nicolae Stoicescu, termenul “descălecat” a apărut destul de târziu în documente; mai precis, a apărut abia pe timpul domniei lui Matei Basarab. Autorul citat afirmă că “documentele din



secolul al XVI-lea și din primele decenii ale celui următor care evocă începuturile statului feudal Țara Românească nu vorbesc de “descălecat”, ci de întemeiere, zidire sau așezare.

Astfel, documentele de proprietate menționează doar întemeierea sau așezarea Țării Românești. Se înțelege că dacă noțiunea de “descălecat” ar fi fost în circulație, diecii cancelariei domnești și logofătul care citea hrisoavele - la curent cu asemenea probleme - ar fi utilizat și ei această noțiune, nu pe acelea de întemeiere sau așezare.” (18)

Înlocuirea termenului de “întemeiere” (“zidire” sau “așezare”) cu termenul de “descălecat” s-a petrecut în timpul domniei lui Matei Basarab.”

### ❧ Poticneala nenorocită ❧

Începând cu a doua jumătate a secolului al nouăsprezecelea, informațiile referitoare la procesul întemeierii Țării Românești au fost amplu analizate de istoriografia constituită ca știință.

După cum afirmă istoricul Nicolae Stoicescu, primul istoric care s-a pronunțat împotriva descălecatului a fost Nicolae Bălcescu; de fapt, Nicolae Bălcescu s-a opus cu vehemență opiniei generale din vremea sa că descălecătorul ar fi găsit la sudul Carpaților o țară pustie pe care a colonizat-o.

Un mare partizan al descălecatului lui Negru Vodă a fost în schimb ilustrul istoric A. D. Xenopol, care considera că adevărata cauză a poposirii lui Negru Vodă la sud de Carpați ar fi constat în prigonirea religioasă la care a fost supus din partea coroanei maghiare catolice.

Contestatarul prin excelență al descălecatului a fost însă istoricul Dimitrie Onciul, care a considerat că “tradiția descălecatului Țării Românești a fost alcătuită de cronicari în

secolul al XVII-lea”. Totuși, fiind la rândul său contestat de alți istorici, Dimitrie Onciul și-a schimbat de mai multe ori opinia. În cele din urmă, pentru a se opune lui A.D. Xenopol, pe care-l considera “cel mai hotărât apologet al școlii vechi”, Dimitrie Onciul a încercat să lege descălecatul lui Negru Vodă de existența imperiului vlaho-bulgar al Asăneștilor. “Statul lui Negru Vodă al tradiției noastre își are originea chiar în Imperiul româno-bulgar al Asăneștilor, de care a ținut multă vreme și din care s-ar fi desfăcut după 1241”. După opinia sa, Asăneștii “au pus temelia statului român în stînga Oltului și lor li s-au închinat banii din Craiova. Ei au dat Țării Românești instituțiile ei bizantino-bulgare, care nu pot fi aduse din Amlaș și Făgăraș”. (18)

Teoria istoricului Dimitrie Onciul a fost criticată în primul rând de Bogdan Petriceicu Hașdeu, care și-a susținut astfel propria teorie potrivit căreia cei care au contribuit decisiv la întemeierea Țării Românești au fost de fapt Basarabii; potrivit lui Bogdan Petriceicu Hașdeu, Basarabii “ar fi trecut din Oltenia în Făgăraș pe la 1160 - 1180, ar fi ocupat apoi Muntenia, pe la 1200 -1210, după care s-au întins încet spre mare, pe la 1270-1280. Bogdan Petriceicu Hașdeu afirmă, de asemenea, că Țara Românească nu a fost întemeiată de un singur domn, fiind opera succesivă a mai multora, dintre care cel mai însemnat a fost Basarab”. (18)

Bogdan Petriceicu Hașdeu caracteriza opinia lui Dimitrie Onciul cu privire la legătura dintre Imperiul Asăneștilor și Negru Vodă drept “o poticneală nenorocită”, expresie ce poate fi acordată fără teama de a greși multor opinii similare ale unor istorici mai mult sau mai puțin celebri.

De fapt, după apariția lucrărilor lui A.D. Xenopol și Dimitrie Onciul, istoricii s-au împărțit în două tabere: de-o parte cei care au susținut teoria descălecatului, iar de cealaltă

parte cei care au contestat-o. Evident, fiecare “partidă” de istorici a adus argumente pro sau contra, iar pentru exemplificare vor fi spicuite doar câteva.

Astfel, istoricul Aurelian Sacerdoțeanu afirma că locuitorii Țării Românești au fost organizați din timpuri foarte vechi în mici formațiuni politice care “s-au tot contopit unele cu altele, astfel încât, în momentul în care le menționează izvoarele istorice, nu sunt nici mici, nici neînsemnate, ci pot sta oricând pe picior de egalitate cu oricare formațiune politică europeană contemporană. Ele sunt însă rezultatul unei evoluții locale, și nu născute dintr-o impulsivitate străină. Deci domnia acestor țări nu trebuie socotită decât ca autohtonă, născută și evoluată în același ținut”. Pornind de la aceste premise, istoricul citat considera că “în Țara Românească nu poate fi vorba de vreun descălecat. Chiar dacă au existat relații strânse între Țara Românească și teritoriile de peste munți (Hațeg, Amlaș și Făgăraș), prima nu poate fi creația acestor teritorii”. (18)

La rândul său, istoricul Ștefan Pascu confirma ipoteza descălecatului, afirmând că, într-adevăr, a existat un voievod român în Făgăraș, “chemat Negru Vodă sau altfel”, care a dat lupte cu ungurii și, fiind învins, a trecut munții însoțit nu numai de români, dar și de sași; totuși, istoricul citat a considerat că cei care au trecut munții “nu aveau motive să plece din Transilvania la 1290, când se bucurau de privilegii”. Istoricul citat susține că transilvănenii au plecat prin anul 1277, când a avut loc o puternică răscoală a lor, răscoală pe care o consideră simultană cu răzvrătirea lui Litovoi (la care ar fi luat parte și românii din Făgăraș) și cu mișcarea din Moldova sau nordul Transilvaniei. Mișcările fiind înăbușite, “mulți dintre aceia ce participaseră la ele vor fi siliți să părăsească țara și să treacă munții” prin 1277-1278. Cât privește pe voievodul făgărășan “Negru Vodă sau

cum îl va fi chemat”, acesta a continuat lupta până în 1290 sau 1291, când - fiind deposedat de Făgăraș, care a fost încredințat lui Ugrinus - a fost nevoit să-și părăsească posesiunile de la nordul munților, “stabilindu-se definitiv în sudul Carpaților”. Așadar, istoricul Ștefan Pascu, propune două “descălecate”: unul pe la 1277-1278 și altul la 1290-1291. (18)

Cel mai aprig contestatar al descălecatului a fost istoricul Constantin C. Giurescu, care afirma tranșant că “întemeierea Munteniei nu se datorește unor descălecatóri veniți din Făgăraș, ci reunirii sub o singură stăpînire românească a diferitelor formațiuni politice, cnezate și voievodate, din dreapta și din stînga Oltului. Ea nu s-a făcut dintr-o dată, ci a cerut mai multe decenii.” (5)

Un alt contestator al descălecatului lui Negru Vodă a fost istoricul Petre P. Panaitescu, care a insistat mai ales asupra rolului factorului economic. “Întemeierea este un fenomen complex, în primul rînd social, și ea nu poate fi înțeleasă decât în legătură cu dezvoltarea societății românești: creșterea populației, diferențierea ei în clase sociale de stăpîni ai pămîntului și ai muncii țăranilor dependenți, crearea orașelor, a drumurilor de negoț, formarea ierarhiei feudale, toate bazate pe existența unui popor românesc omogen ca limbă, în stare să conceapă și să apere o organizație de stat proprie.” (18)

În fine, la rîndul său, istoricul Nicolae Stoicescu a pus un accent deosebit pe realitățile economice și demografice în ceea ce privește întemeierea Țării Românești. “Probele materiale - afirmă autorul citat - aduse de cercetările de la Breaza, Cetățeni-Stoenești și Curtea de Argeș demonstrează o viețuire intensă și unitară pe ambele laturi ale munților Făgăraș mult înainte de crearea statului feudal independent la sud de Carpați”. Descălecatul, afirmă istoricul citat, poate fi

înțeles ca mutarea “centrului politic” dintr-o parte în alta a Carpaților în cadrul aceleiași comunități și al aceleiași formațiuni politice cu tradiții străvechi pe ambii versanți carpatini”. (18)

Așadar, majoritatea istoricilor citați pledează mai mult pentru o întemeiere a Țării Românești ca stat feudal, decât despre o descălecare - ultima presupunând, ca o condiție *sine qua non*, o colonizare. Documentele arheologice confirmă din plin acest aspect. Există vestigii arheologice suficient de multe care indică o locuire din cele mai vechi timpuri a ambilor versanți ai Carpaților atât înainte cât și după “desălecarea” lui Negru Vodă.



## ÎN CÂMPIA ȚĂRII CARAVALAH, UNDE ERA DOMN RADU CARAVALAH

### ☞ Colonia Nigrorum Romanorum ☞

În ceea ce privește identitatea exactă a lui Negru Vodă, opiniile istoricilor români sunt destul de împărțite și adesea ambigue. Totuși, majoritatea istoricilor români consideră că Negru Vodă a fost un personaj legendar (a se înțelege imaginar) sau, mai exact spus, un mit istoriografic.

Au existat însă și istorici care l-au identificat pe Negru Vodă cu Voievodul Basarab I. De asemenea, unii istorici l-au identificat pe Negru Vodă cu Thocomer (Thocomerius), prezumtivul tată al voievodului Basarab. Tot astfel, au existat și istorici care l-au identificat pe Negru Vodă cu voievodul Radu I (1376-1387), cunoscut în istorie și sub numele Radu Negru (care a fost nepotul lui Basarab).

Dintre istoricii care l-au identificat pe Negru Vodă cu Thocomer se numără istoricul Neagu Djuvara, care - în două lucrări relativ recente "O scurtă istorie a românilor povestită celor tineri" și "Thocomerius-Negru Vodă. Un voivod cumăn la începuturile Țării Românești" - este absolut sigur nu numai că Thocomer (Thocomerius) și Negru Vodă sunt una și aceeași persoană, dar mai ales că are origine cumănă.

În ceea ce privește data la care s-a produs descălecarea lui Negru Vodă - identificat cel mai adesea cu Basarab sau

cu Thocomer -, descălecare care a fost cel mai adesea echivalată cu o întemeiere, istoricii sunt, cu mici excepții, unanimi: anul 1290. Există însă câțiva istorici, puțini de altfel, care acceptă ca dată a descălecării anul 1215 (care este scrisă pe frontispiciul mănăstirii din Câmpulung), după cum există câțiva istorici care acceptă faptul că descălecarea trebuie să se fi produs la mijlocul secolului al treisprezecelea, cel mai probabil în perioada în care a avut loc răscoala lui Litovoi împotriva coroanei maghiare - care s-a produs în anul 1267.

O mențiune specială trebuie făcută asupra poziției istoricilor față de numele “legendarului” descălecător Negru (identificat cu Basarab sau cu Thocomer). O opinie destul de răspândită afirmă că descălecătorul a fost denumit Negru datorită faptului că purta îmbrăcăminte și pelerină neagră.

O altă opinie (promovată printre alții de istoricul Stefan Ștefănescu) leagă culoarea neagră de faptul că Negru Vodă a eliberat țara de cumanii negri: “numele Negru i s-a dat lui Basarab datorită faptului că a eliberat o parte din țară (fosta Cumanie Neagră) de tătarii negri; întrucât centrul politic al tătarilor se găsea la Volga, Țara Românească se afla în partea periferică a imperiului, denumită “neagră”. În acest sens, istoricul menționat a adus ca argument afirmația dintr-o cronică sârbă care, menționând lupta de la Yelbujd din 1330, afirmă ca la aceasta au luat parte și “tătarii negri” care trăiau în țara lui Basarab”. ()

În fine, a treia opinie (promovată, printre alți istorici, de Dimitrie Onciul și Aurelian Sacerdoțeanu) leagă culoarea neagră de condiția socială de supuși a românilor față de neamurile turco-mongole. O opinie asemănătoare a fost lansată de istoricul Gheorghe I. Brătianu, care afirma că negrul la neamurile turco-mongole are accepțiunea de supunere sau de dependență. Se poate presupune, afirmă

autorul citat, că prin denumirea de “vlahi negri” se înțeleg locuitorii din Transilvania supuși regilor Ungariei. “Voievodul Negru din Țara Ungurească nu putea veni, așa cum ne-o arată și cronica anonimă, decât din Ungaria Neagră, ținutul de curînd cucerit, țara de margine a regatului, care și-a păstrat de altfel multă vreme o autonomie vecină uneori cu independența sub puterniciei ei voievozi.” (18)

O opinie diferită a avut-o însă Bogdan Petriceicu Hașdeu (care l-a identificat pe Negru Vodă cu Radu I din neamul Basarabilor), care era de părere că Basarabii aveau culoarea feței mai închisă decât ceilalți: “deși toți Basarabii sunt negri”, Radu I era în realitate mai negru (la propriu) decât ceilalți, fiind mult mai brunet decât tatăl său, Nicolae Alexandru, și decât fratele său, Vlaicu-Vladislav.” (18)

De asemenea, trebuie citată opinia istoricului Sergiu Iosipescu, care afirma că Negru Vodă a fost “simbolul romanității negre, așa cum Leh a fost pentru Lebia (Polonia), Ceb pentru Cehia etc.” Pentru a arăta legătura dintre numele țării și al domnului ei, autorul menționat a adus ca argument faptul că în folclorul sud-dunărean pot fi întâlnite versuri ca acestea: **“În câmpia țării Caravlah (Vlahia Neagră) / Unde era domn Radu Caravlah”** (Radu, Vlahul cel Negru).

O opinie extrem de interesantă îi aparține istoricului Stefan Ștefănescu, care afirma că “analistica venețiană din preajma anului 1300 a romanității dintre Rutenia și Tisa” îi desemna pe românii nord-dunăreni prin expresia *Colonia Nigrorum Romanorum* (“Colonia Romanilor Negri”). Această denumire corespundea cronicilor turcești din acea perioadă, care afirmau că românii din ținuturile carpatice sunt numiți *Kara Vlah* - “Vlahii negri” sau “Poporul ulagh” (vlah). Autorul citat nu exclude posibilitatea ca Țara Românilor - *Colonia Nigrorum Romanorum*, adică a “romanilor negri” - să-și fi tras originile organizării politice



de la un principe denumit Negru”. Spre deosebire de izvoarele sud-slave, afirmă autorul citat, care numeau principatul românesc “Țara Basarabească”, “Basarabia”, și pe locuitori “basarabiți” după întemeietorul dinastiei, “tradiția locală - ca și aceea mongolă sau turcică (“Kara Iflak”, “Kara Bogdania”) - a cultivat cu îndărătnicie mitul lui Negru Vodă, ignorându-l pe Basarab I.” (19)

Într-adevăr, această ultimă informație furnizată de istoricul Stefan Ștefănescu cu privire la această neașteptată dihotomie între izvoarele documentare sud-slave, care denumeau Țara Românească prin termenul Basarabia, după numele lui Basarab, și izvoarele tradiției locale plus cele tătare și turcice care o denumeau după numele lui Negru Vodă, adică Vlahia Neagră, merită să fie reținută întrucât constituie primul indiciu important ce poate ridica voalul misterului ce încă planează asupra epocii întemeierii statului medieval Țara Românească.

Sintetizând informațiile existente cu privire la procesul întemeierii Țării Românești, istoricul Alex Mihai Stoenescu distinge trei posibile scenarii cu trei actori principali; actorii principali ai celor trei scenarii sunt în ordine: Thocomer, Basarab și Radu I. Fiecare dintre cele trei personaje a fost identificat, într-un fel sau altul, cu Negru Vodă.

Primul scenariu menționat de istoricul Alex Mihai Stoenescu pornește de la premisa că “înaintașul lui Basarab este descălecătorul din Transilvania, dar înseamnă că nu este urmașul de sânge al lui Seneslau”. Dacă se admite că descălecătorul provine din Făgăraș și este identificat cu Negru-vodă, “povestea Basarabilor olteni nu se susține”. În acest caz, “cel venit pe traseul Severin, Strehaia, Craiova se numea Basarab și că cel venit din Făgăraș se numea Negru-vodă”. Deși este greu de crezut - afirmă autorul citat -, “totuși admitem că suprapunerea numelui lui Basarab peste

cel al șefului familiei care provenea din Oltenia este eronată.” Al doilea scenariu pornește de la premisa că “Thocomer este urmașul lui Seneslau și, prin urmare, familia domnitoare este de origine autohtonă argeșeană, având împreună cu fiul său, Basarab, nume cumane. Aceasta este versiunea istorică.” În fine, al treilea scenariu creionat de istoricul Alex Mihai Stoenescu pornește de la opinia că “Thocomer și Basarab provin din Oltenia, potrivit cronicii cantacuzine și tradiției oltene, caz în care Negru-vodă, descălecător din Transilvania este altcineva, așa cum arată Letopisețul. Acest altcineva nu apare nicăieri, decât în tradiția populară. Potrivit istoricilor, acest Negru-vodă nu există, fiind legendă, prin urmare versiunea descălecatului oltean, pe care istoricii o ignoră sau nu o contestă, este valabilă, în timp ce venirea din Ardeal este o ficțiune.” (1)

Concluzia autorului citat se desprinde de la sine: “toate cele trei ipoteze analizate de istorici se concentrează pe descălecatul lui Negru Vodă din Transilvania, care însă nu anulează povestea venirii marilor familii oltene de la sud de Dunăre, reprezentând tot un descălecat.” (1)

## ❧ Câmpulung, Anul Domnului 1215 ❧

Marile probleme din trecutul poporului român, inclusiv problema întemeierii statului medieval Țara Românească, nu pot fi soluționate decât printr-un recurs serios la scrierile autohtone din veacurile trecute, care sunt bazate pe cronici boierești și bisericești foarte vechi, precum și printr-un recurs optim la basmele, miturile și legendele populare românești - la tradiția populară în general.

Tradiția populară nu minte, astfel că trebuie înțeleasă *ad litteram*. Dacă legendele indică faptul că Țara Românească a fost întemeiată de un personaj numit Negru

Vodă, înseamnă că așa a fost. Negru Vodă a existat în realitate, astfel că nu a fost o ficțiune sau un “mit istoriografic”. Negru Vodă a venit, așa cum indică legendele, confirmate și de letopisețe, din Țara Făgărașului care era locuită de etnici români, a trecut Munții Carpați și a întemeiat la Câmpulung un oraș care, în scurt timp, a devenit cetate de scaun și centru de putere al noii formațiuni statale.

De asemenea, trebuie salutată și acceptată opinia trecută în revistă de istoricul Alex Mihai Stoenescu, că impulsul formării noului stat a provenit atât din zona Făgărașului, cât și din regiunea Oltenei, mai precis de la sudul și de la nordul fluviului Dunărea, acolo unde din antichitate și până în momentul întemeierii Țării Românești a existat o comunitate mult mai mare decât se crede astăzi de etnici români.

În ceea ce privește existența reală a lui Negru Vodă, trebuie precizat încă de la început că nu există nici un fel de informație care să certifice, în vreun fel, că Negru Vodă nu a existat. Dimpotrivă, există suficiente informații cu privire la faptul că Negru Vodă a existat, iar aceste informații nu provin din zona atât de ignorată de istoriografie a legendelor populare, ci din zona documentelor scrise. Aceste documente scrise nu provin însă din sfera unor cancelarii străine, ci chiar din cancelaria statului Țara Românească.

Astfel, istoricul Nicolae Stoicescu arată că “într-un document al lui Mircea Ciobanul din 3 mai 1549, domnitorul respectiv întărea unor boieri dreptul asupra satului Hirisești pe Gilord, pentru că aceștia prezentaseră un document (carte) semnat de “mâna lui Negru Voievod Cel Bătrân”, iar la 24 ianuarie 1622 trei săteni din Arcani (Gorj) cer domnitorului Radu Mihnea să li se recunoască niște proprietăți pe care le aveau în moștenire “încă din zilele lui Negru Voievod”. Un alt document, datat 20 iunie 1620, prezintă doi locuitori din

Câlcești (Gorj) care primesc recunoașterea proprietății pentru bucata lor de pământ pe care o aveau “de la întemeierea țării, din zilele răposatului Negru Voievod”, iar domnitorul - probabil tot Radu Mihnea - afirmă: “și am văzut domnia mea cartea lui (Negru-Vodă) veche și ruptă.” Alt document, la fel de edificator, ce provine de pe timpul domniei lui Matei Basarab, datată 22 aprilie 1647, specifică că domnitorul a văzut cartea răposatului Negru Voievod de când a fost cursul anilor 6802, adică 1293”. (18)

Negru Vodă a existat, fiind nu numai menționat în documentele cunoscute de cancelaria Țării Românești, dar având semnătura (sau pecetea) pe actele (cărțile) de proprietate, fără ca cineva să-i conteste existența reală, motiv pentru care acestea au fost acceptate ca fiind autentice de către instanțele politice și judecătorești ale vremii. Acest aspect l-a determinat pe istoricul Alex Mihai Stoenescu să facă un comentariu pertinent: “prin urmare, în Oltenia tradiția populară despre existența unui Negru-vodă întemeietorul Țării Românești are un puternic substrat real, sprijinit pe documente emise de acesta, iar problema noastră este să identificăm cine era acel Negru-vodă atât de prezent în actele de proprietate din Oltenia, nu dacă a existat.” (1)

**Și într-adevăr, aceasta este problema adevărată: identificarea lui Negru Vodă, nu contestarea existenței sale.**

Așa cum a fost deja menționat, atunci când istoriografia îi acceptă totuși existența reală (și nu-l consideră un “mit istoriografic”), Negru Vodă a fost identificat pe rând, cu Basarab (care a domnit între 1314-1352), cu prezumtivul său tată, Thocomer (1290-1310) sau cu Radu-Vodă, cunoscut mai ales sub numele Radu I (1377-1383). Unii istorici, mult mai puțin inspirați, l-au identificat pe Negru Vodă cu Neagoe Basarab; această ultimă

identificare nici nu mai merită menționată, întrucât Neagoe Basarab a trăit între anii 1512-1521, astfel că nici nu intră în discuție. Dacă primele două identificări sunt până la un punct de înțeles, a treia identificare este o eroare recunoscută astăzi de toți istoricii. Radu Vodă, cunoscut în istorie ca Radu I sau ca Radu Negru, a fost, de fapt, nepotul lui Basarab ce abia s-a născut în anul bătăliei de la Posada, astfel că nu are de ce să fie identificat cu Negru Vodă. Trebuie precizat și faptul că identificarea dintre Negru Vodă și Radu I, așa cum a remarcat istoricul Nicolae Stoicescu, s-a produs abia pe timpul domniei lui Matei Basarab (1632-1654), deci câteva secole mai târziu.

Date fiind cele menționate anterior, premisa acestei cărți este că **Negru Vodă nu poate fi identificat nici cu Basarab, dar nici cu prezumtivul său tată, Thocomer. Negru Vodă nu poate fi identificat decât cu Negru Vodă.**

Mai mult decât atât: trebuie acceptat faptul că nu există nici o legătură directă pe linie de familie între Negru Vodă și Basarab, după cum nu există nici o legătură directă pe linie de familie între Negru Vodă și Thocomer. Thocomer a fost tatăl prezumtiv al lui Basarab, iar presupusa legătură de rudenie între aceștia și Negru Vodă trebuie să fi fost o invenție mediatică prin care urmașii primilor doreau să-și întărească prestigiul și autoritatea. Basarab a ocupat doar scaunul de domnie care, anterior, fusese ocupat de Negru Vodă. Negru Vodă și Basarab nici nu au făcut parte din aceeași dinastie.

Faptul că Negru Vodă a fost considerat de popor, prin intermediul legendelor populare, drept întemeietor al Țării Românești este în deplină concordanță cu toate letopisețele, indiferent cât de partizane vor fi fost acestea în apărarea intereselor grupărilor de boieri care au comandat scrierea lor și indiferent câte erori vor fi făcut (și au făcut), după cum

este în deplină concordanță cu documentele de cancelarie autohtone, care au luat în considerare, fără să aibă obiecții, toate actele de proprietate ce purtau semnătura sa. Autorii letopisețelor au intervenit, într-adevăr, în mod partizan pentru a apăra interesele dinastice ale grupărilor de boieri care au poruncit scrierea lor, dar nu și-au permis să modifice datele generale ale istoriei străvechi, date cunoscute, de altfel, în perioada respectivă, de toți cei interesați.

Perioada în care a trăit și domnit Negru Vodă a fost anterioară celei a presupusei întemeieri oficiale a Țării Românești de către Basarab I. Letopisețele dau ca dată certă a descălecatului lui Negru Vodă anul 1290, iar istoriografia dă ca dată certă anul 1310 (sau 1315) pentru începutul domniei lui Basarab (care a domnit până în anul 1352). Pe de altă parte, letopisețele indică faptul că cel care a construit Biserica de la Câmpulung a fost chiar Negru Vodă (așa cum este indicată în denumire, căci așa i-a rămas numele din perioada respectivă) undeva în anul 1290, în timp ce istoriografia consideră că aceeași biserică a fost construită de Basarab în anul 1315.

Totuși, ambele date ale descălecatului (anul 1290 dat de letopisețe și anul 1315 dat de istoriografie) sunt contrazise de pisania aflată pe frontonul bisericii din Câmpulung, a cărei construire, prin tradiție, îi este atribuită lui Negru Vodă, unde apare o informație stranie care constă în indicarea “anului 6723 de la Adam” ca fiind anul construirii. Anul 6723 de la Adam corespunde cu Anul Domnului 1215. Ceea ce înseamnă că biserica a fost construită de Negru Vodă în anul 1215, nu în anul 1315, precum afirmă la unison istoriografia și letopisețele.

Indicarea anului 1215 de pisania aflată pe frontonul Mănăstirii Negru Vodă din Câmpulung a fost interpretată aproape în unanimitate de reprezentanții de seamă ai

istoriografiei românești ca datorându-se neatenției vreunui copist. De fapt, astăzi se știe foarte bine că Biserica Negru Vodă de la Câmpulung a fost reconstruită din temelii, după un cutremur devastator, pe timpul lui Matei Basarab Voievod, între anii 1635-1636; acesta a refăcut biserica din temelii, deci și pisania, astfel că nu este imposibilă opinia istoriografiei care afirmă că cel care a copiat pisania în limba slavonă să fi greșit anul. Totuși, nu este necesar ca evenimentele să se fi produs în acest fel.

Pentru conformitate, iată ce este scris în pisania aflată pe frontonul bisericii ctitorită de Negru Vodă la Câmpulung: “În zilele dulcelui creștin și de Dumnezeu iubit creștin Matei Bas(a)rab voevod “g(ospod)jda ego Elina, cu vreaarea lui Dumnezeu pus a fi Domn creștin în Țara Românească, întru moșia lui, care iaste dentru Unguri descălicat(ă), adecă început-am a scrie de aceasta s(fâ)ntă dumnezeescă besearică ce iaste hramul prea sfintei stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoare și pururea Fecioarei Maria care s-au început și se-au zidit și se-au săvârșit de bătrânul și prea milostivul creștin Radu Negru voevod, care au fost de început desc(ă)lic(ă)torul Țării Rom(â)nești și de început au fost zidit(ă) această sfântă și d(u)mnezeescă besearic(ă), când au fost cursul anilor 6723 (1215)”.

Pisania din exteriorul bisericii corespunde cu cea aflată în interior, aflată tot deasupra ușii de la intrare: “În numele Tatălui și ai Fiului și ai Duhului Sfânt. Amin - în zilele dulcelui creștin și de Dumnezeu iubit creștin Matei Băsărab voevod i g(o)sp(o)jda eg Elina, cu vreaarea lui Dumnezeu pus a fi D(o)mn creștin în moșia lui, adec(ă) scris-am de această sfântă bisearică ce iaste hramul Adormirei prea Sfintei Stăpânei noastre Născătoare de Dumnezeu și pururea Fecioarei Maria, care o au zidit răposatul Radu Negru voevod, când au fost văleat dela Adam 6723 (1215).” (21)

Așa cum a fost menționat, istoriografia românească nu ia în seamă anul 1215 trecut în pisanie, considerând că este vorba despre eroarea unui copist. După cum afirmă scriitorul Cornel Bârsan, eroarea s-a produs pe timpul lui Matei Basarab, între anii 1635-1636. “În lucrarea de restaurare, afirmă autorul citat - datorită gradului ridicat de uzură, litera chirilică 800 (ω) a fost confundată cu litera 700 (ψ), astfel că anul 6723 era de fapt 6823, respectiv anul 1315. Această părere este împărtășită și de majoritatea istoricilor. Anul 6723, respectiv 1215, a fost preluat, în mod eronat, și de alte două documente: hrisovul lui Matei Basarab din 1 aprilie 1647 și pomelnicul de la Mănăstirea din Câmpulung.” (22)

Totuși, au existat și câțiva istorici care au acordat credit deplin informației că în anul 1215 a avut loc construirea Bisericii de Câmpulung și, implicit, că în acea perioadă poate fi datată domnia lui Negru Vodă. Printre aceștia se numără Alexandru D. Xenopol (1847-1920), Dimitrie Onciul (1856-1923), Atanasie M. Marinescu (1830-1915), care “propun ca dată a descălecatului anul 1215, încercând, pe motivația extinderii puterii Cavalerilor Teutoni aduși de regele Andrei al II-lea (1205-1235) în Țara Bârsei, în anul 1211, să justifice posibilitatea unei coborâri a lui Radu-Negru în acele vremuri.” (22)

La rândul său, website-ul oficial al mănăstirii Negru Vodă din Câmpulung ia în considerare, destul de firesc, doar anul trecut pe fronton, afirmând următoarele: “mănăstirea Negru Voda cu obște de călugari a fost zidită în 1215 de Negru Vodă. Biserica cu hramul “Adormirea Maicii Domnului” este cea mai veche din țară. A fost rezidită mai târziu de Basarab I, fiul lui Negru Vodă și terminată de Nicolae Alexandru Basarab, fiul lui Basarab I, cu toții înmormântați aici. După cutremurul din 1628 Matei Basarab rezidește din temelie locașul.” (21)



Așadar, ne aflăm în fața unei enigme destul de stranie, a cărei rezolvare poate aduce multe clarificări cu privire la începuturile statului medieval Țara Românească. Este însă cert faptul că Biserica Negru Vodă a fost construită pentru prima oară de însuși Negru Vodă, a fost reconstruită de Basarab începând cu anul 1315 și finisată de fiul său, Nicolae Alexandru, care a domnit între anii 1352-1376. Ulterior, biserica mănăstirii Negru Vodă a fost refăcută din temelii de domnitorul Matei Basarab.

Mai trebuie consemnat că în biserica mănăstirii Negru Vodă din Câmpulung a fost înmormântat Nicolae Alexandru Voievod, fiul lui Basarab. Pe mormântul său se află o piatră cu următoarea inscripție în limba slavonă: “În luna Noemvrie 16 zile, a răposat marele și singur stăpânitorul Domn Io Nicolae Alex. voevod, fiul marelui Basarab în anul 6873 (= 1364) Indictionul 3. Veșnica lui pomenire”.

Potrivit unei vechi tradiții tot acolo a fost înmormântat tatăl său Basarab. Cu privire la acest subiect, situl oficial al mănăstirii Negru Vodă nu face decât să enunțe laconic următoarele: “Basarab Vodă a fost îngropat aci, dar mormântul său nu se mai cunoaște, inscripția nemaifiind păstrată.” (21)



## VREMEA ACOPERĂ PRE CELE CE NU SE GRĂIESC

### ☞ Realitatea paralelă ☜

Evenimentul întemeierii Țării Românești și, implicit, al descălecatului lui Negru Vodă a avut două componente: una istorică, iar cealaltă mistică.

Dacă componenta istorică, care a fost trecută parțial în revistă, a fost reliefată îndeosebi de documentele oficiale ale cancelariilor vremii (ale coroanei maghiare, ale imperiului bizantin etc), componenta mistică a fost dezvăluită cu precădere în documentele bisericești (cronici, pomelnice, pisanii etc), în legendele populare și, până la un punct, în letopisețe.

Este lesne de observat că documentele cancelariilor folosite de istoriografia contemporană ca surse exclusive, cum ar fi de exemplu *Diploma Ioaniților*, menționează doar un aspect al realității, în timp ce documentele bisericești (cronici, pomelnice, pisanii etc), legendele populare și, până la un punct, letopisețele menționează un alt aspect.

Între cele două categorii de surse documentare este o opoziție profan-mistic (sau profan-sacru, în sensul folosit cândva de Mircea Eliade); istoriografia este profană, iar cronicile bisericești, legendele populare și letopisețele au un vădit conținut mistic. De fapt, cel mai mare conținut mistic îl

au cronicile bisericești (ceea ce este evident) și legendele populare (unde conținutul mistic este uneori latent, astfel că nu se dezvăluie în cazul unei analize superficiale); despre letopisețe se poate afirma că au doar un sâmbure mistic.

Dacă pentru istoriografia profană contează cine a emis primul un document “oficial”, căci cel care l-a emis este automat declarat “descălecător” sau “întemeietor”, pentru cronicile bisericești contează cine a săvârșit un ritual sau altul și, implicit, cine a ridicat și târnosit o biserică; cu alte cuvinte, contează cine a intrat în Grația lui Dumnezeu. Cel care a intrat în Grația lui Dumnezeu a primit Harul, astfel că, pentru Dumnezeu, el este făptuitorul (descălecătorul sau întemeietorul), fiind recunoscut ca atare de scrierile bisericești, de legendele populare și, parțial, de letopisețe. Și ce contează oare mai mult: Grația lui Dumnezeu sau documentele oficiale emise de cancelarii ? Tocmai în aceste aspecte constă deosebirea de vederi dintre istoriografie pe de-o parte, și cronicile bisericești, legendele populare sau letopisețe de cealaltă parte.

Fiecare dintre cele două feluri de a trata trecutul - profan și mistic - se raportează așadar la propria categorie de surse documentare. Fiecare categorie de surse documentare pune problema în propriul ei sistem de referință. Este vorba întrucâtva despre o “realitate paralelă” sau, mai exact spus, despre două fațete ale aceleiași realități.

De exemplu, în cazul de față, documentele emise de coroana maghiară au luat în considerare doar acele evenimente și personaje politice de care avea cunoștință; așa cum menționa *Diploma ioaniților*, la mijlocul secolului al treisprezecelea coroana maghiară a luat în considerare mai multe formațiuni politice din arealul carpato-danubiano-pontic denumite cnezate sau voievodate pe care, într-un fel sau altul, le-a cunoscut în mod direct și cu care a stabilit

relații să le spunem diplomatice, dar care implicau de cele mai multe ori principiul vasalității: cnezatele lui Farcaș, Ioan, Seneslau etc. Pe de altă parte, sursele documentare autohtone, în primul rând documentele bisericești, apoi legendele populare, precum și, parțial, documentele cancelariei Țării Românești de mai târziu care menționează indirect evenimentele aflate în discuție, inclusiv letopisețele atâtea câte s-au păstrat, au luat în considerare doar acele întocmiri politice care erau cunoscute în mediul autohton.

În concluzie, trebuie convenit aprioric că documentele oficiale maghiare, bizantine sau ale altor puteri ale vremii au fost partizane, întrucât au reflectat punctul de vedere care le-a convenit. De asemenea, trebuie evidențiat faptul că aceste puteri politico-militare nu erau atât de bine informate cu privire la realitățile din arealul carpato-danubiano-pontic precum consideră istoriografia și nici nu aveau cum să fie. Pe de-o parte, veștile circulau destul de greu în acea perioadă de debut a Evului Mediu, iar pe de altă parte nu avea nimeni interesul să se informeze cu privire la starea exactă din teritoriu. Precum a fost menționat, Valahia era în acea perioadă o imensă pădure, astfel că era greu, dacă nu imposibil pentru străini (uneori și pentru autohtoni), să facă o hartă exactă a teritoriului, în care să inventarieze toate moșiile, uniunile de moșii, cnezatele și voievodatele, după cum nu aveau cum să cunoască înțelegerile sau tratatele, scrise sau verbale, încheiate între conducătorii acestora.

Așadar, din punctul de vedere al informațiilor care s-au păstrat până în acest moment, avem de-a face cu două “realități” paralele; pe de-o parte, avem de-a face cu o “realitate” pur românească, autohtonă, iar de cealaltă parte avem de-a face cu “realitatea” unor forțe politice străine - cum a fost cazul coroanei maghiare -, care au invadat, dintr-un motiv sau altul, arealul carpato-danubiano-pontic și care,

destul de adesea, au reprezentat învingătorii de moment. Este evident faptul că, în contextul istoric deja creionat, coroana maghiară a avut nevoie de o justificare a invadării arealului carpato-danubiano-pontic, astfel că documentele emise de cancelaria proprie au fost ticluite în acest sens. Și ce motiv mai întemeiat pentru ocuparea unui teritoriu putea fi mai bun decât afirmația că este nelocuit. Consecința firească este că, chiar și în condițiile în care a avut cunoștință de existența unor formațiuni politice autonome în arealul carpato-danubiano-pontic, coroana maghiară a avut tot interesul să le treacă sub tăcere.

Tot astfel s-au produs evenimentele și cazul celorlalte puteri politice care au ocupat, într-un fel sau altul, arealul carpato-danubiano-pontic de-a lungul secolelor. Faptul că au supraviețuit doar sursele documentare ale invadatorului, ale învingătorului de moment - ale imperiului roman, ale coroanei maghiare, ale imperiului otoman etc. - nu epuizează subiectul. Chiar dacă istoria este scrisă de învingătorii de moment, poporul român are nevoie, mai mult decât oricând, de propria sa versiune, iar acei istorici care iau în considerare și acordă credit aproape absolut doar surselor de informare oferite de cei ce l-au asuprit nu sunt doar profani.

Aplicând aceste principii la cazul istoric dezbătut în aceste rânduri, concluzia nu va întârzia să apară: așa cum indică la unison documentele bisericești, letopisețele și legendele populare, Negru Vodă a fost adevăratul întemeietor și descălecător al Țării Românești, iar identificarea sa cu Basarab este o “abureală” cu iz politico-mediatic. De altfel, în acest context, chiar și termenul de “întemeiere” este forțat, la fel ca și cel de “descălecare”.

Este evident că nu a fost vorba despre o întemeiere absolută ori despre o descălecare într-un ținut viran, lipsit total de locuitori, ci despre o unire și o reformatare

religioasă, economică, socială și politică a unor vechi formațiuni prestatale după principii feudale noi, specifice Evului mediu. Înaintea introducerii principiilor feudale, în aceste formațiuni prestatale existau rânduieli sociale și politice autohtone de tipul moșiilor tradiționale, care s-au perpetuat din cele mai vechi timpuri, așa cum indică de altfel și cercetările arheologice.

Formațiunile politice prestatale cum le definește istoriografia, adică uniunile de moșii, rumâniile populare, cnezatele, voievodatele, județele sau “țările” (sau oricum s-ar fi numit) care au intrat apoi în componența Țării Românești nu au apărut dintr-o dată, ca din neant. Ele existau de pe timpul dacilor. De altminteri, formațiunile prestatale de la începutul Evului Mediu erau dispuse exact în aceleași locuri în care, în antichitate, erau dispuse uniunile de triburi ale dacilor - mai mult decât atât, aveau cam aceleași capitale. Autohtonii au locuit neîntrerupt în acest areal, iar în momentul în care au apărut primele documente scrise, autohtone ori ale cancelariilor străine, ei tot aici se găseau.

Faptul că aceste formațiuni prestatale nu au fost menționate în documentele “oficiale” ale cancelariilor străine denotă fie faptul că nu au fost cunoscute (ceea ce poate fi de înțeles), fie nu au fost menționate datorită unor rațiuni politice, fie au fost menționate la momentul istoric respectiv dar au fost eliminate ulterior; în ultimul caz este vorba despre documente contrafăcute, semn că s-a dorit o rescriere a istoriei.

## ❧ Cele trei epoci ❧

Cele afirmate anterior își găsesc o nesperată susținere în scrierea unui cleric ortodox cunoscut sub numele **Ștefan Ieromonahul**, care a publicat în anul 1839, pe baza unor

documente, cronici, anale, pomelnice și pisanii bisericești astăzi pierdute, o monografie despre Cuviosul Nicodim și despre cea mai importantă ctitorie a sa, mănăstirea Tismana.

În cadrul acestei monografii, Ieromonahul Ștefan a prezentat o istorie a arealului carpato-danubiano-pontic radical diferită de cea prezentată de istoriografie; din acest motiv nici nu este luată în considerare de istoriografie. Monografia Ieromonahului Ștefan despre Tismana a fost publicată de scriitorul Nicolae Tomoniu și de Fundația Tismana cu titlul “Cuviosul Nicodim de la Tismana” (Editura “Cuget românesc”, 2010).

De fapt, titlul și subtitlul monografiei Ieromonahului Ștefan este grăitor: “*Viața preacuviosului părintelui nostru Nicodim Sfințitul*” - “*Lucrată de Ieromonahul și duhovnicul Ștefan din Tismana, la anul 1839, după cea tipărită la 1763 de Episcopul Râmnicului, Kir Partenie și după unu manuscriptu vechiu*”. Așadar, Ieromonahul Ștefan a făcut o compilație după scrieri mai vechi, la care a adăugat probabil informații provenite din diferite cronici, pomelnice și înscrisuri păstrate la Mănăstirea Tismana.

În monografia sa, Ieromonahul Ștefan dezvăluie informații surprinzătoare cu privire la epoca întemeierii Țării Românești, multe dintre ele fiind taine pentru acei istorici care nu iau în seamă componenta mistică. Pe de altă parte însă, este evident că, datorită surselor pe care le-a avut la dispoziție la vremea la care a scris, Ieromonahul Ștefan a comis numeroase inexactități, unele dintre ele chiar deranjante din punct de vedere istoriografic.

Înainte de a analiza textul Ieromonahului Ștefan cu privire la istoria arealului carpato-danubiano-pontic trebuie făcut o scurtă trecere în revistă din perspectiva istoriografiei moderne asupra subiectelor menționate de acesta: activitatea Cuviosului Nicodim și construirea mănăstirii Tismana. În

mod evident, cele două subiecte au importanță în înțelegerea evenimentelor desfășurate de-a lungul secolelelor al XII-lea și al XIII-lea.

Născut la Prilep, în Kosovo, în jurul anului 1310, Cuviosul Nicodim a ajuns de tânăr la Muntele Athos, unde a devenit călugăr isihast, apoi a fost hirotonisit ierodiacon în anul 1341 la Lavra Hilandar; în anii următori Cuviosul Nicodim a urcat treptele desăvârșirii preoțești, devenind ieromonah, protosinghel și egumen al aceleiași mănăstiri. Ulterior, a fost făcut arhimandrit de către Patriarhul Constantinopolului, Filotei. În anul 1369, Cuviosul Nicodim a ajuns în Țara Românească, trecând Dunărea în dreptul Drobetei Turnul Severin. Legende afirmă că Cuviosul Nicodim a trecut Dunărea în mod miraculos, plutind pe roba sa călugărească. În Țara Românească, Cuviosul Nicodim a întemeiat mai multe mănăstiri, dintre cele mai importante au fost Vodița (1371), Tismana (1378) și Prislop. Ulterior, Cuviosul Nicodim a devenit sfetnicul mai multor voievozi ai Țării Românești, dintre care trebuie menționați Radu I (1377-1383), Dan I (1383-1386) și, mai ales, Mircea cel Bătrân (1386-1418).

Tradiția bisericească afirmă că Cuviosul Nicodim a traversat Dunărea în Țara Românească în urma unei Vedenii Dumnezeiești în care i-a apărut Maica Domnului, care i-a poruncit să construiască o mănăstire în locul denumit “la cascadă”. În momentul vedeniei, Cuviosul Nicodim nu știa unde se află locul denumit “la cascadă”, dar pașii l-au purtat chiar în zona în care se află actualmente mănăstirea Tismana.

După multă osteneală, fiind ghidat de un băiat ce păștea caprele prin acea zonă, Cuviosul Nicodim a descoperit locul denumit “la cascadă”, care indica de fapt o cădere de apă de aproximativ 40 de metri, căreia localnicii îi spuneau în limbaj popular “la pișători”; acest loc este Tismana. Se



pare că, inițial, “la cascadă”, Cuviosul Nicodim a construit o bisericuță din lemn de tis, iar apoi, cu ajutorul voievozilor Vlaicu și Radu I, a construit o biserică din zid. Legende populare afirmă că, înainte de a începe construirea bisericii, abia ajuns în acele locuri, Cuviosul Nicodim a omorât un șarpe uriaș ce-și avea sălașul în grotă ce astăzi se poate observa foarte ușor din curtea mănăstirii. Sfântul i-a arătat crucea de plumb ce o ținea la gât, iar șarpele a pleznit.

Erudit rafinat și teolog de mare prestigiu, în ultima perioadă a vieții sale Cuviosul Nicodim s-a retras la mănăstirea Prislop, unde a caligrafiat un Tertraevenghel pe pergament, care este cea mai veche carte apărută în Țara Românească. Pe ultima pagină a Tertraevenghelului, Cuviosul Nicodim a scris următoarele: “Această Sfântă Evanghelie a scris-o popa Nicodim în Țara Ungurească în anul al șaselea al acestei goane după isihie. Socotim de la facerea lumii anul 6913 (1405).”

De-a lungul vieții sale, Cuviosul Nicodim a fost învrednicit de Dumnezeu cu darul facerii de minuni. Dintre minunile Sfântului Nicodim, în afara traversării Dunării pe roba călugărească și uciderea șarpelui uriaș care-și găsisese sălașul în grotă de deasupra mănăstirii Tismana, trebuie menționate viziunile cu privire la întemeierea unor mănăstiri, mersul prin foc (“proba focului”) în fața regelui Sigismund al Ungariei, transformarea fripturii de purcel în friptură de păstrăv la un praznic la care a fost martor și Voievodul Mircea Cel Bătrân. De asemenea, Cuviosul Nicodim a tămăduit nenumărate persoane de diferite beteșuguri. Pentru toate acestea și pentru multe altele neștiute, Nicodim a fost canonizat de Biserica Ortodoxă Română în anul 1955 sub numele “Cuviosul Nicodim Cel Sfințit de la Tismana”.

La vârsta de 96 de ani, în 26 Decembrie 1406, Cuviosul Nicodim a fost chemat întru Domnul la ceruri, fiind

înhumat în pridvorul Mănăstirii Tismana. Trupul său a fost deshumat după șapte ani și, datorită faptului că a fost găsit neputrezit, a fost așezat într-o raclă. Dar nu după mult timp, trupul său a fost ascuns “sub pardoseala bisericii până în secolul al XVII-lea”, după cum stă scris în website-ul oficial al Mănăstirii Tismana, rămânând doar un deget, care se păstrează și astăzi, alături de crucea sa din plumb. Website-ul Mănăstirii Tismana mai afirmă că ceea ce s-a petrecut cu trupul Cuviosului Nicodim a rămas o “taină transmisă din stareț în stareț”. La un moment dat, prin secolul al XVII-lea, trupul său a fost furat de niște călugări sârbi și dus la o mănăstire din Muntenegru.

Unele dintre aceste informații au fost susținute, la vremea sa, de Ieromonahul Ștefan în monografia despre Cuviosul Nicodim, apărută în anul 1837, monografie compilată “dupre cea tipărită la 1763 de Episcopul Râmnicului, Kir Partenie și dupre unu manuscrriptu vechiu”. Astfel - scrie Ieromonahul Ștefan în monografia sa - “rugându-se sântul (Cuviosul Nicodim n. n.) pentru norodul cel christianesc, iarăși a luat descoperire Dumnezească, zicându-i: ca să nu se mai roage pentru norodul cel rău și îndărătnic și neascultător și defăimător poruncilor legeri cei Dumnezeiești, ci să treacă preste râul Dunărei în pământul Ungro-Vlachiei”. (24)

Ce a găsit Cuviosul Nicodim la nordul Dunării este însă mai mult decât surprinzător. Dincolo de Dunăre, afirmă Ieromonahul Ștefan, nu era un teritoriu viran lipsit de locuitori, ci o țară în adevăratul sens al cuvântului, cu rânduieli sociale, economice, politice și militare solide. Tocmai această țară era denumită Ungro-Vlahia.

În nordul Dunării, dar “dincoace de Olt” (adică din dreptul Turnului Severin până la râul Olt; zona Olteniei actuale) afirmă Ieromonahul Ștefan, se aflau “cinci Județe

ale Băniei Severinului. Căci numai aceste cinci Județe, Banatul și Ardealul se numea pe acele vremi Ungro-Vlachia, și se stăpânea de Domni Români, cei bine credincioși și iubitori de Christos”. Totuși, nu numai “dincoace”, ci și “dincolo” de Olt existau rânduieli sociale, economice, politice și militare solide. Ieromonahul Ștefan afirmă că dincolo de Olt, în Muntenia, existau 12 Județe. Textul ieromonahului Ștefan este foarte clar: “iară cele 12 Județe de dincolo de Olt și cu Moldavia Goția Schitelor se numea, și se stăpânea tot de Domni Români. Dar varvari înkinători de idoli împreună cu toți Romanii lui, și pentru că era supuși ei Schiților, adecă Tătarilor, de aceia se numește prin istoriile vekii Goția Schiților, până în Tătaria”. (24)

Fără a intra în analiza textului integral, pentru scopul propus în această carte, din scrierea Ieromonahului Ștefan va fi citat doar fragmentul care se referă la situația Țării Românești înainte de venirea Cuviosului Nicodim pe aceste meleaguri. Spre deosebire de alte pasaje ale textului Ieromonahului Ștefan, care, într-adevăr, conțin inexactități, acest fragment este excepțional prin ineditul și calitatea informațiilor, fiind de altfel confirmat și de alte scrieri bisericești, astfel că merită să-i acordăm credit total.

De fapt, scrierea Ieromonahului Ștefan este inegală ca valoare și ca acuratețe a informațiilor, dat fiind faptul că acesta a preluat informații din surse documentare și scrieri diferite; unele surse au prezentat informații veridice, ce s-au înscris pe linia adevărului istoric, iar altele au prezentat informații contaminate. Faptul că apar inexactități în scrierea Ieromonahului Ștefan nu denotă faptul că întregul text este eronat, ci reliefează o dată în plus precaritatea cunoștințelor istorice în vremea la care acesta și-a alcătuit monografia, în anul 1839. Evident, în acea perioadă, istoriografia nu se constituise ca știință, iar informațiile vehiculate în mediile

cărturărești erau incomplete. De altminteri, chiar și letopisețele s-au înscris pe aceeași linie a precarității informațiilor.

Ieromonahul Ștefan nu se mulțumește doar să prezinte situația socială și administrativă a arealului carpato-danubiano-pontic, ci și situația politică. Referitor la cele 12 Județe de dincolo de Olt (care erau unite cu Moldova sub denumirea Goția Scihtelor - sau, mai exact, Goția Sciților), Ieromonahul Ștefan afirmă că acestea erau sub stăpânirea a doi Domnitori: “unul bine credincios și iubitor de Christos”, iar celălalt “varvar rău credincios, înkinător idolilor”. Cei doi Domnitori (Voievozi) au purtat război vreme îndelungată, fiecare încercând să-și impună propriile rânduieli economice, politice, sociale și religioase. La un moment dat, afirmă Ieromonahul Ștefan, “romanii cei bine credincioși, împreună cu Domnul lor cel drept credincios și iubitorii de Christos, nemai putând răbda muncirile și răsboaale și izgonirile de la Domnii și boerii cei răi credincioși, cari atuncea era mulți foarte, căci erau una cu Tătarii, au trecut preste munții Carpați în Ardeal și Banat și în pământul Ungariei (Ungro-Vlahiei n.n.) cu toate familiile lor și s'a supus Imperatului Romei; având sub stăpânirea lor, precum s'a zis, Banatul Ardealului, Bănia Severinului”. (24)

Este evident că cele afirmate de Ieromonahul Ștefan se referă la o migrare în masă a populației de la nordul Munților Carpați în Ardeal, Banat și Muntenia. Chiar în această perioadă (în jurul anului 1369), Cuviosul Nicodim a primit poruncă prin Descoperire Dumnezeiască, “ca să treacă (peste Dunăre n.n.) în pământul Ungro-Vlachiei, căci va prin trânsul și pre norodul pământului acestuia, a-l mai întări în dreapta credință christienească, prin începerea zidirilor sântelor monastiri și biserici cu sânta jârtfelnice, ce se vor face prin trânsul de bine credincioșii Domni și boeri”. (24)

Ieromonahul Ștefan precizează că istoria arealului carpato-danubiano-pontic poate fi împărțită (din punct de vedere bisericesc) în trei epoci. Prima epocă a fost dominată de războaiele “cele mari și dese”, dintre “varvari, Goții și Sciții, adecă Tătarii, cu Împărații Români și cu Domnii cei drept credincioși christiani. Toate sfintele jertfelnice cu bisericile, cu mănăstirile, cu Mitropoliile, cu Episcopiile, cu totul să stricase până la pământ, și nici o Biserică Creștinească cu sânt jertfelnic nu mai era în pămenturile acestea, adică, în Moldavia, în Valachia și dincoace de Olt, întru aceste cinci Județe ale Băniei Severinului. Și foarte se împutinase pământurile acestea de christiani, din pricina mai sus zișilor varvari, înkinători de idoli”. În a adoua epocă, afirmă Ieromonahul Ștefan, s-a purces la “zidirea sântelor mănăstiri”, iar în a treia epocă s-a purces la “tălmăcirea cărților pre limba Românescă”. În monografia sa, Ieromonahul Ștefan nu uită să precizeze că Cuviosul Nicodim a primit “Descoperire Dumnezeiască” pentru a trece Dunărea în Ungro-Vlahia tocmai pentru a începe “a doua epocă”, cea a începerii “zidirilor sântelor monastiri și biserici cu sante jârtfelnice”. Ceea ce Cuviosul Nicodim a făcut. De fapt, Cuviosul Nicodim a fost și începătorul celei de-a treia epoci, cea a “tălmăcirii cărților pre limba Românescă”. Ceea ce iarăși Cuviosul Nicodim a făcut, dat fiind faptul că a caligrafiat, la Prislop, în anul 1404, Tertraevnghelul pe pergament - care este considerată prima carte bisericească apărută la nordul Dunării.

Ieromonahul Ștefan menționează în monografia sa și invazia mongolilor (pe care-i denumește “tătari”), care s-a produs la jumătatea secolului al XII-lea. Conducătorul mongolilor (tătarilor) afirmă Ieromonahul Ștefan, a fost un personaj numit Batic. “Batic, împăratul Tătarilor, mergând cu oștiri mari în pământul Rușilor și prin slobozire

Dumnezeiască, pre toată Rusia o au stricat și o a luat sub stăpânire și robire.” După robirea Rusiei, același Batie, “împăratul Tătarilor s'a sculat cu mari oștiri, însuși el, și asupra împărăției Romei. Și mergând întâi asupra pământului Ungariei, s'a împărțit oștirile în tot pământul acela al Ungariei și al Banatului și al Ardealului, lovindu-se cu oștirile lui Vladislav Craiul Ungariei și al Banatului și al Ardealului și al Băniei Severinului”. În cele din urmă, afirmă Ieromonahul Ștefan, “acel becesnic Batie, Împăratul Tătarilor a fost omorât cu securea de însuși Vladislav, Craiul Ungariei, adică al Românilor. Și atuncia a scăpat Rusia de sub stăpânirea Tătarilor. Asemenea și Moldavia și cele 12 județe ale Valachiei de dincoace de Olt”. (24)

După izgonirea tătarilor, afirmă Ieromonahul Ștefan, evenimentele au început să se precipite în tot arealul carpato-danubiano-pontic, căci după “omorârea lui Batie, Radu Negru V. V. fratele mai sus zis Vladislav craiul, adică, Domnul Românilor din Ardeal, din Bănia Severinului, din Banatu, din Ungaria, a eșit cu oștiri din Ardeal pre apa Oltului, și au tăbărâtu pe râul Argeșului, unde mai în urmă au aședatu aci scaunul șederei Domniei Sale”. Descălecând în Muntenia, Radu Negru a eliberat teritoriul stăpânit până atunci de tătari: “și prin vitejia sa și a ostașilor sei, ajutându-le prea milostivul Dumnezeu, a gonit pre toți tătarii cu mai marii lor, dintr'acele 12 județe de preste Olt. Iară Români, lăcuiitorii de acolo, ce se numeau Goți, ce era până atuncia sub stăpânirea Tătarilor, măcar că era unii din ei varvari și înkinători de idoli, precum s'a zis mai sus, dar fiind tot o limbă cu Români ostași, cari eșise din Ardeal, *toți s'a supus lui Radu Negru și primind dreapta credință christianescă, s'a botezat toți de la mic până la mare, prin sântul botez cel pravoslavnic. Și așa s'a alcătuit și s'a făcut Români tot-una, dintr'aceste țeri, zise adică: cele două-spre-zece județe de*

preste Olt cu Bănia Severinului și Ardealul și Banatul”. Concomitent cu descălecarea lui Radu Negru în Muntenia s-a mai produs un alt eveniment important: “după eșirea lui Radu Negru, au eșit și Dragoș Voevod tot din Ardeal la Moldavia, și tăbarând la Suceava, a așezat scaunul domniei sale acolo. Și unindu-se amendoi numiții Domni, și prin ajutorul prea milostivului Dumnezeu, a gonit desăvârșit pre Tătari. Și s'a făcut atuncea liniște mare despre Tătari în Valachia, în Moldavia, și în Rusia, după omorîrea mai sus zis becisnicul Batie, împăratul Tătarilor.” (24)

Acest fragment uimitor - stupefiant chiar - scris între anii 1827-1839 de Ieromonahul Ștefan, cu privire la perioada premergătoare întemeierii Țării Românești nu a fost luat în considerare în nici un fel de istoriografie fie datorită inexactităților deja menționate cu privire la unele personalități și evenimente istorice, fie datorită datării defectuoase a evenimentelor.

## **❧ Goția Schitelor ❧**

Recapitulând însă ceea ce a scris Ieromonahul Ștefan și făcând abstracție deocamdată de informațiile furnizate de istoriografie (ca și cum nu le-am cunoaște), aflăm astfel că înainte de venirea Cuviosului Nicodim în Țara Românească s-au desfășurat trei epoci.

Prima a fost epoca unor interminabile războaie între creștini și păgâni (barbari sau “varvari”, după expresia aflată în uz la acea vreme). A doua epocă a fost cea a triumfului creștinismului, care a culminat cu construirea bisericilor și cu creștinarea în masă a barbarilor. A treia epocă a fost cea în care au apărut primele cărți religioase; de fapt, așa cum a fost menționat, Cuviosul Nicodim nu a fost străin de apariția primei cărți religioase: Tertraevnghelel.

Monografia Ieromonahului Ștefan afirmă că populația ce locuia arealul carpato-danubiano-pontic era formată majoritar din români; o parte dintre români, denumiți “goți”, erau supuși “tătarilor” închinători la idoli, astfel că, din punctul de vedere creștin, erau considerați “varvari”. O altă parte era formată din acei români deja creștinați (care deveniseră din ce în ce mai puțini).

Cu privire la situația politică, aflăm din scrierea Ieromonahului Ștefan că arealul carpato-danubiano-pontic era împărțit în trei teritorii, după cum urmează: primul era teritoriul Ungro-Vlahiei, format din Banatul Severinului, care avea cinci județe, Banatul propriu-zis și Ardealul. La est de Olt, pe teritoriul Munteniei, existau doisprezece județe care formau al doilea teritoriu. În fine, al treilea teritoriu era Moldova, unde locuiau tot români, dar amestecați cu tătarii (cumani). Uimitoare este afirmația Ieromonahului Ștefan că, fiind practic unite, Muntenia și Moldova formau “Goția Schitelor”: “iară cele 12 Județe de dincolo de Olt și cu Moldavia **Goția Schitelor** se numea, și se stăpânea tot de Domni Români”. Români din Goția Schitelor, mai afirmă Ieromonahul Ștefan, erau închinători la idoli.

Și mai stupefiantă este afirmația Ieromonahului Ștefan că anterior căderii românilor în păgânism, ce se produsese cu ceva timp înaintea invaziei hoardei mongolilor, în arealul carpato-danubiano-pontic au existat biserici creștine: “toate să stricase până la pământ, și nici o Biserică Creștinească cu sânt jertfelnic *nu mai era* în pământurile acestea, adică, în Moldavia, în Valachia și dincoace de Olt, întru aceste cinci Județe ale Băniei Severinului. Și foarte se împuținase pământurile acestea de christiani, din pricina mai sus zișilor varvari, închinători de idoli.” (24)

Ieromonahul Ștefan mai afirmă în monografie că primul teritoriu, Ungro-Vlahia, locuit de creștini, era stăpânit



la acel moment de Domni Români; cel mai proeminent a fost Vladislav, care era un crai creștin. Al doilea teritoriu, adică cele douăsprezece județe de dincolo de Olt, din Muntenia, precum și al treilea teritoriu, denumit “Goția Schitelor”, erau stăpânite tot de Domni români. Dincolo de Carpați exista însă o dispută mai veche între doi Domni Români: unul creștin și celălalt păgân sau “varvar”, care s-au luptat între ei pentru supremație. Cel păgân era supus tătarilor. La un moment dat, însoțit de locuitorii creștinați deja, Domnul Român a trecut Munții Carpați din Ardeal în Banatul Severinului, în Țara Ungurilor și în Banat. Momentul de apogeu s-a consumat în timpul invaziei mongolilor care, ajungând în teritoriul stăpânit de craiul Vladislav, au suferit o înfrângere decisivă, iar conducătorul acestora denumit Batie a fost ucis cu securea chiar de acesta. Craiul Vladislav era român, fiind denumit Craiul Ungariei, “adică al Românilor” - spune Ieromonahul Ștefan.

În fine, Ieromonahul Ștefan mai afirmă că, după uciderea lui Batie, fratele craiului Vladislav, pe nume Radu Negru, a plecat din Ardeal pe apa Oltului, a străbătut munții și și-a așezat scaunul de domnie în tabăra de lângă apa Argeșului. “A eșit cu oștiri din Ardeal pre apa Oltului - scrie Ieromonahul Ștefan -, și au tăbărâtu pe râul Argeșului, unde mai în urmă au aședatu aci scaunul șederei Domniei Sale”.

Ieromonahul Ștefan mai afirmă că în anii ce au urmat, Radu Negru Vodă a dus un război prelungit împotriva tătarilor, pe care i-a izgonit din Muntenia și că, în cele din urmă, i-a creștinat pe toți românii denumiți “goți”. “Și prin vitejia sa și a ostașilor sei, ajutându-le prea milostivul Dumnezeu - scrie Ieromonahul Ștefan -, a gonit pre toți Tătarii cu mai marii lor, dintr'acele 12 județe de preste Olt. Iară Românii, lăcuiitorii de acolo, ce se numeau goți, ce era până atuncea sub stăpânirea Tătarilor, măcar că era unii din

ei varvari și înkinători de idoli, dar fiind tot o limbă cu Românii ostași, cari eșise din Ardeal, toți s'a supus lui Radu Negru și primind dreapta credință christianescă, s'a botezat toți." (24)

Nu peste mult timp, afirmă Ieromonahul Ștefan, din același loc din Ardeal de unde plecase Radu Vodă Negru, a plecat Dragoș Vodă care a poposit în Moldova, unde a întemeiat un scaun de domnie. Împreună, cei doi domni, Radu Negru și Dragoș și-au unit eforturile și i-au alungat definitiv pe tătari din arealul carpato-danubiano-pontic.

Aceasta a fost istoria narată de Ieromonahul Ștefan pe baza unor documente vechi (cu toate inexactitățile conținute în ele). Și, de fapt, **aceasta este istoria adevărată a Țării Românești**, care însă nu corespunde cu cea prezentată de istoriografia contemporană.

Elucidarea acestor neconcordanțe trebuie să pornească pe de-o parte, de la analiza, chiar și superficială, a documentelor istorice, iar de cealaltă parte de la datarea cât mai exactă a evenimentelor descrise.



## PRIMA UNIRE A ȚĂRILOR ROMÂNE

### ❧ Invazia hoardei mongole ❧

În ceea ce privește analiza surselor documentare, trebuie reamintit că în timp ce istoriografia se bazează pe documentele “oficiale” emise de cancelariile principalelor puteri politice ale acelor vremuri, în special de coroana maghiară, istoria narată de Ieromonahul Ștefan se bazează pe tradiții bisericești astăzi pierdute, emise de-a lungul secolelor.

Trebuie constatat în acest context că unele dintre evenimentele descrise de Ieromonahul Ștefan în monografia sa pot fi regăsite într-o altă scriere bisericească veche, și anume în *Hronograful* scris de scriitorul bizantin Gheorghe Khedrinul, în jurul anului 1000.

*Hronograful* (“Curgerea anilor”) lui Gheorghe Khedrinul descrie istoria lumii din antichitate până în vremea la care acesta a scris. După căderea Constantinopolului (1453), Hronograful a fost păstrat în mănăstirile rusești, motiv pentru care monahii ruși s-au gândit să adauge o anexă care să descrie, atât cât le-a stat în putință, evenimentele ce s-au produs pe teritoriul Rusiei și nu numai. Eroul negativ al evenimentelor descrise de călugării ruși în anexa alipită Hronografului este același Batie, a cărui faimă nefastă pare să fi stârnit multe ecouri sumbre de-a lungul Evului Mediu.

Anexa Hronografului afirmă că “neîndumnezeitul Batie, pornindu-se cu oastea sa ca o fiară neîmblinzită” a distrus Kievul. După distrugerea Kievului și masacrarea populației, “neîndumnezeitul Batie s-a pornit cu urgia sa asupra părților Poloniei și a Ungariei și multe sate și cetăți a pustiit pierzându-l fără de cruțare pe poporul creștin. Și a ajuns până și la însăși cetatea de scaun a Ungariei Varadin (Oradea) și aproape de zidurile ei”. La fel ca în cazul scrierii Ieromonahului Ștefan, anexa scrisă de călugării ruși și alipită Hronografului lui Gheorghe Khedrinul îl menționează pe același crai al Ungariei Vladislav, despre care afirmă că avea cetatea de scaun la Varadin (Oradea). Hronograful întărește faptul că Vladislav l-a ucis cu securea pe “neîndumnezeitul” Batie și a eliberat țara de tătari. “Și pentru această prea slăvită biruință, ungurii pe craiul lor Vladimir l-au vărsat de alamă pe cal șezînd și secure în mâini ținând și l-au pus deasupra acelui stâlp spre veșnica pomenire.” (25)

Anul în care s-au desfășurat evenimentele descrise în anexa Hronografului rusesc este 1241. Evident, istoriografia a înregistrat aceleași evenimente: în anul 1241, hoardele mongole și tătare au atacat Rusia și Europa de est provocând mari daune. Conducătorul acestei ofensive a fost un personaj denumit Batu-Han. Acesta a primit misiunea direct de la Ogodai, succesorul lui Genghis Khan, de a invada zonele aflate la vestul vastului Imperiu Mongol: Rusia, Ucraina actuală, estul și centrul Europei.

După cum afirmă istoricul Neagu Djuvara, expediția hoardelor mongole, care numărau peste 150000 de luptători, a fost una dintre cele mai rapide și precise expediții militare din istoria lumii. Rusia a fost “împărțită pe atunci într-o serie de cnezate și mari cnezate”. După ce au distrus Moscova, Vladimirul și Kievul, hoardele mongole i-au înfrânt pe poloni și pe maghiari. “În Polonia, armata tătarilor se împărți

în două: o parte se îndreaptă spre Silezia și Germania, cuceri Breslau și bătău armata germană la Liegnitz; deoarece pierderile fură însă mari și la învingători, aceștia nu mai continuară expediția și se întoarseră în Asia”. Restul armatei tătarilor, condusă chiar de Batu-han, se năpusti asupra regatului maghiar. “Bătălia decisivă a avut loc la râul Sajo, un afluent de pe dreapta Tisei, spre nord-est de Buda. Armata regelui Bela al IV-lea a fost zdrobită; regele însuși de-abia scăpă cu fuga și nu se opri decât pe o insulă din Marea Adriatică”. Apoi, hoardele mongolo-tătare, conduse de același Batu-Han, au invadat arealul carpato-danubiano-pontic, zdrobind armatele autohtone care le-au stat în cale, ocupând principalele orașe: Rodna, Bistrița, Dej, Clujul, Zalău, Oradea, Brașovul, Țara Bârsei, Cetatea de Baltă, Sibiul și Sebeșul. Toate aceste informații au fost dezvăluite în cronică lui Fazel-Ullah-Rașid, care afirmă că tătarii au pătruns în țara “Kara-Ulag”, adică în Țara Românească (pe care turcii o vor denumi mai târziu “Kara-Iflak”), unde au învins poporul “ulag” (la maghiari apare sub forma “olah”). Cronică lui Fazel-Ulah-Rașid menționează un conducător autohton pe nume Mischelav (posibil Seneslau, care domnea în 1247). (20)

Aceasta este versiunea istoriografiei bazată în mod exclusiv, așa cum a fost menționat, pe documentele coroanei maghiare, precum și pe scrierile unor cronicari precum Fazel-Ulah-Rașid, a căror onestitate cronicărească este considerată de istorici în afara oricărei discuții. Totuși, chiar și în condițiile în care onestitatea cronicarilor ar fi fost ireproșabilă (deși este greu de crezut, pentru că nu erau independenți, ci reflectau punctul de vedere al conducătorilor militari în solda cărora erau), nu este exclus ca aceștia să nu fi cunoscut toate datele acestei confruntări, astfel încât alungarea tătarilor din arealul carpato-danubiano-pontic și

uciderea “neîndumnezeitului” Batie de către kraiul Vladislav, nu are de ce să fie considerată total neadevărată. Oricum, “neîndumnezeitul” Batie menționat de Ieromonahul Ștefan și de anexa rusească a Hronografului lui Gheorghe Khedrinul nu poate fi identificat cu Batu-Khan, conducătorul suprem al trupelor mongole; sursele documentare confirmă faptul că Batu-Khan s-a retras cât se poate de viu și de nevătămat din arealul carpato-danubiano-pontic și a murit de ciumă prin stepele Asiei. De altfel, tocmai această identificare între Batie și Batu-Han i-a determinat pe cei mai mulți dintre istorici să respingă informațiile din textul Ieromonahului Ștefan.

Poate fi oferită însă o explicație alternativă acestor aspecte controversate: istoricii n-au luat în considerare mentalitatea și stilul cronicarilor din Evul Mediu. Este de la sine înțeles că tradiția populară, scrierile bisericești și letopisețele nu au avut cum să cunoască numele adevărate ale unor astfel de personaje, ci doar să redea numele ce circulau, din gură în gură, în epoca respectivă. Nu trebuie exclus ca, în epoca respectivă, Batie să fi devenit pur și simplu un nume generic. De altminteri, pentru europenii Evului Mediu (la fel ca și pentru europenii din ziua de astăzi) era greu de reținut numele unui asiatic, după cum era greu de reținut chipul acestuia. Așadar, prin numele Batie ar fi putut fi desemnat unul dintre generalii hoardelor mongolo-tătare.

În acest punct mai trebuie făcută o scurtă mențiune: în scrierea Ieromonahului Ștefan și în Hronograful rusesc cuvântul “ungur”, la fel ca numele teritoriului denumit “Ungaria” sunt folosite în sensul original, cel de “Vlahia Ungurească” - adică “Ungro-Vlahia”. Nu același sens este vehiculat de concepția istoriografică modernă, care afirmă că prin acest termen trebuie înțeleasă “Vlahia de lângă Ungaria”. De fapt, prin termenul “Ungaria” se înțelegea în

epoca respectivă nu teritoriul ocupat de coroana maghiară, ci un ținut foarte vast locuit de românii ungureni. Astăzi se face o enormă confuzie între maghiari și unguri (sau ungureni), care au fost și sunt două etnii diferite. Maghiarii nu s-au autodenunit niciodată unguri, după cum nu și-au denumit niciodată țara cu numele Ungaria. Numele țării unde au poposit maghiarii din stepele Asiei după anul 895 a fost dintodeauna *Magyarország*, adică “Țara Maghiarilor”. Când au poposit în Câmpia Pannonică, triburile maghiare au găsit acolo o populație românească ce se autodenumea “ungureană”, întrucât locuia ținutul Ungului, cu care au conviețuit o perioadă de timp.

O versiune alternativă a fost oferită de istoricul Victor Spinei care, bazat fiind pe mărturiile notarului anonim al regelui Bela, afirma în cartea sa “Marile migrații”, că maghiarii au fost denumiți unguri abia după ce au cucerit castrul Hung, situat în nordul Câmpiei Pannonică, fără însă a preciza că acesta era locuit de o populație românească, care se autodenumea “ungureană”. După așezarea maghiarilor în Câmpia Pannonică, pentru a evita orice altă confuzie, vlahii ungureni și-au numit țara prin termenul “Ungro-Vlahia”, denumire preluată ulterior de cancelaria coroanei maghiare.

Istoriografia modernă traduce în mod eronat termenul Ungro-Vlahia prin “Vlahia de lângă Ungaria”; traducerea corectă este, firește, Vlahia Ungurească (a ungurenilor). În cele din urmă, dat fiind faptul că s-a aliat cu papalitatea al cărei vârf de lance a devenit în regiune, statul maghiar i-a alungat pe etnicii români din vechea Vlahie Ungurească (Ungro-Vlahia), furându-le nu numai teritoriul strămoșesc, ci și vechea denumire de unguri. Dintotdeauna însă - iar acesta este sensul original folosit în cartea Ieromonahului Ștefan și în Hronograful rusesc -, unguri sau ungureni au fost denumiți acei etnici români care au locuit din cele mai vechi timpuri

ținutul Transilvaniei, în special zona de nord udată de râul Ung, afluentul Tisei și, implicit, care au locuit castrul Hung. Ulterior, fiind alungați de maghiari, românii ungureni au migrat în centrul, sudul și estul arealului carpato-danubiano-pontic.

Denumirea “ungurean”, dar nu cu sensul de maghiar, este menționată și în balada populară Miorița. Cei trei ciobani menționați în balada Miorița au fost originari din cele trei zone în care locuiau etnici români la mijlocul Evului Mediu: Ungro-Vlahia, Muntenia și Moldova. Ciobanul “ungurean” era originar din Ungro-Vlahia; ciobanul muntean era originar din Vlahia Mare, adică din Muntenia, iar cel vrâncean era originar din Moldo-Vlahia

Tot maghiarii sunt cei care au făcut să dispară - au distrus ori au ascuns - documente istorice care au aparținut poporului român, care indicau fără echivoc continuitatea sa neîntreruptă în arealul carpato-danubiano-pontic. De asemenea, maghiarii au fost cei care au măsluit propriile lor documente de cancelarie, în scopul de a prezenta deformat, tendențios și partizan realitatea acelor timpuri.

## **❧ Și așa s-au făcut Români tot-una ❧**

Primul element de excepțională importanță care trebuie evidențiat în contextul celor deja menționate este chiar existența reală - confirmată atât de Hronograful rusesc, cât și de scrierea Ieromonahului Ștefan - a craiului Vladislav, Domnul Românilor din Ungro-Vlahia locuită de ungureni.

Cu privire la Vladislav, reputatul istoric A. D. Xenopol afirma că acesta ar trebui identificat cu regele maghiar Ladislau al IV-lea Cumanul (varianta slavonă Vladislav, iar varianta românească Laslău), care a domnit între 1272-1290. Totuși, în timpul invaziei Hoardei de aur din anul 1241, rege



al Ungariei a fost Bela al IV-lea, care a domnit între anii 1235-1270, nu Ladislau. Ieromonahul Ștefan și Hronograful afirmă că Vladislav era rege al Ungro-Vlahiei, că avea capitala la Oradea și că avea o soră care l-a trădat, trecând de partea lui Batié, astfel că nu are de ce să fie identificat cu Ladislau Cumanul care a domnit treizeci de ani mai târziu.

Mult mai probabil este vorba, așa cum a fost menționat, despre o realitate istorică paralelă, care nu a fost luată în seamă sau nu a fost cunoscută de coroana maghiară (sau a fost voit ignorată), dar a fost reținută de sursele documentare menționate. Mult mai probabil, Vladislav trebuie să fi fost un voievod local ce domnea asupra românilor ungureni din Ungaria vlăhească sau Vlahia ungurenilor (Ungro-Vlahia), astfel că nu a avut nimic de-a face cu regele maghiar și cu a sa Țară a Maghiarilor denumită ulterior, în mod fraudulos, Ungaria. În consecință, regele maghiar Ladislau și Voievodul Vladislav al Ungro-Vlahiei au fost persoane diferite, care au condus țări diferite.

Probabil că numele românesc al lui Vladislav a fost altul (posibil să fi fost Vlaicu), dar documentele menționate l-au denumit Vladislav. Glumind puțin, se poate afirma că deși documentele cancelariei maghiare afirmă (în mod mincinos) că regii maghiari cuceriseră deja Transilvania, acest aspect nu fusese adus și la cunoștința românilor ungureni, care încă se încăpățâneau să aibă propria lor țară, propriul lor rege, pe Vladislav, propria capitală la Oradea și propria armată care a luptat împotriva tătarilor.

Al doilea element de maximă importanță menționat în textele celor două scrieri este faptul că, înainte de invazia mongolilor, Ungro-Vlahia era compusă din cele cinci județe ale Banatul Severinului, din Banatul propriu-zis și din Ardeal - Ardealul era ceea ce ulterior a primit numele Transilvania (“Ținutul de dincolo de păduri”). Ungro-Vlahia

era compusă aşadar din mai multe formațiuni politice de tipul cnezatelor, voievodatelor sau județelor, care erau teritorii relativ autonome. Relația fiecărei formațiuni politice condusă de conducători de tipul cnejilor, voievozilor sau juzilor cu puterea centrală reprezentată de Voievodul Vladislav trebuie să fi fost bazată pe principiul de vasalitate; același principiu, la mare preț în epocă, a fost aplicat ulterior de către coroana maghiară Voivodului Basarab.

Al treilea element de maximă importanță pe care-l aflăm de data aceasta doar din scrierea Ieromonahului Ștefan, căci anexa rusească a Hronografului nu a fost interesată să menționeze acest aspect, ocupându-se cu prioritate de cnejii ruși din ograda proprie, a fost că după eliminarea lui Batie de pe scena istoriei, voievodul Radu Negru a coborât din Ardeal pe apa Oltului și și-a așezat scaunul de domnie lângă apa Argeșului. După aceea, Radu Negru a făcut curățenie generală în cele douăsprezece județe situate la dreapta Oltului, alungându-i definitiv pe tătari.

Este la fel de important de menționat că după alungarea tătarilor, localnicii care vorbeau limba românească, denumiți goți de Ieromonahul Ștefan, care anterior erau “varvari”, fiind închinători la idoli și aliați cu tătarii, s-au supus lui Radu Vodă Negru, primind “sântul botez cel pravoslavnic”.

Însă elementul cu adevărat senzațional abia urmează: după aceea - lasă să se înțeleagă Ieromonahul Ștefan - același **Radu Vodă Negru a realizat marea unire a tuturor teritoriilor locuite de români: sub sceptrul său, Goția (care nu mai era a tătarilor, întrucât aceștia fuseseră alungați) care era formată din cele 12 județe din din Muntenia, s-au unit cu Bănia Severinului (compusă din cinci județe), cu Ardealul (Transylvania) și cu Banatul, care formau împreună Ungro-Valahia.**

Textul Ieromonahului Ștefan este clar: “Iară Români, lăcuitoarii de acolo, ce se numeau Goți, ce era până atunce sub stăpânirea Tătarilor, măcar că era unii din ei varvari și înkinători de idoli, precum s’a zis mai sus, dar fiind tot o limbă cu Români ostași, cari eșise din Ardeal, toți s’a supus lui Radu Negru și primind dreapta credință christianescă, s’a botezat toți de la mic până la mare, prin sântul botez cel pravoslavnic. Și așa s’a alcătuit și s’a făcut Români tot-una, dintr’aceste țeri, zise adică: cele două-spre-zece județe de preste Olt cu Bănia Severinului și Ardealul și Banatul.” (24)

Din aceste elemente cu adevărat senzaționale se prefigurează ideea că Radu Negru Vodă trebuie să fie considerat eliberatorul și unificatorul tuturor teritoriilor locuite de etnici români atât din dreapta, cât și din stânga Oltului, devenind întemeietorul de drept al noii formațiuni politice: Țara Rumânească. Așa cum lasă să se înțeleagă Ieromonahul Ștefan și cum lasă să se înțeleagă desfășurarea evenimentelor, perioada aproximativă în care Radu Vodă Negru a coborât din Ardeal trebuie să fi fost imediat următoare înfrângerii lui Batie de către Vladislav, adică în anii 1242-1245.

Evident, perioada (1242-1245), traseul (Defileul Oltului) și locul descălecării (pe apa Argeșului, în localitatea denumită în acea vreme Argeș) din textul Ieromonahului Ștefan nu corespund cu cele menționate în letopisețe, care indică faptul că, venind din Făgăraș pe apa Dâmboviței, Negru Vodă a descălecat, cu a lui ceată, în zona Câmpulungului, în anul 1290. Iată, în oglindă, cele două texte. Textul Ieromonahului Ștefan afirmă că, după înfrângerea aceluia Batie, Radu Negru, “Domnul Românilor din Ardeal, din Bănia Severinului, din Banatu, din Ungaria, a eșit cu oștiri din Ardeal pre apa Oltului, și au tăbărātu pe râul Argeșului.” La rândul său, Letopisețul cantacuzinesc afirmă:

“fiind în Țara Ungurească un voievod ce l-au chiebat Radul Negrul voievod, mare herțeg pre Almaș și pre Făgăraș, rădicatu-s-au de acolo cu toată casa lui și cu mulțime de noroad: rumâni, papistași, sași, de tot felul de oameni, pogorându-se pre apa Dâmboviții, început-au a face țară noao. Întîi au făcut orașul ce-i zic Câmpul Lung. Acolo au făcut și o biserică mare și frumoasă și înaltă. De acolo au dăscălecat la Argeș, și iar au făcut oraș mare și și-au pus scaunul de domnie, făcând curți de piatră, și case domnești și o biserică mare și frumoasă.” (16)

Așadar, este o diferență semnificativă de traseu și o diferență la fel de semnificativă de datare între cele două cronici. Ieromonahul Ștefan afirmă că Negru Vodă *a coborât pe apa Oltului și a tăbărât* la Curtea de Argeș în perioada imediat următoare înfrângerii lui Batie, adică în perioada cuprinsă între anii 1242-1245, iar letopisețul afirmă Negru Vodă a coborât în anul 1290 din Făgăraș pe apa Dâmboviței și *a descălecat* mai întîi la Câmpulung, iar apoi la Curtea de Argeș, unde și-a pus scaunul de domnie.

Pentru înțelegerea corectă a evenimentelor, în rândurile următoare va fi urmărit doar traseul menționat în textul Ieromonahului Ștefan, iar în acest scop va fi emisă, pentru moment, o variantă de lucru. Varianta de lucru pornește de la următoarea presuposiție: așa cum a menționat Ieromonahul Ștefan, personajul Radu Negru “a eșit cu oștiri din Ardeal pre apa Oltului și au tăbărātu pe râul Argeșului”, imediat (sau la scurt timp) după omorârea lui Batie de către Vladislav, adică în perioada 1241-1245, dar a ajuns la Câmpulung abia în anul 1290, așa cum precizează letopisețele.

Perioada stupefiant de lungă dintre cele două borne temporale poate fi explicată în felul următor: în tot acest răstimp lung de aproape 45 de ani, Radu Negru din textul

Ieromonahului Ștefan, care “a eșit cu oștiri din Ardeal pe apa Oltului”, a desfășurat operațiuni de luptă într-un “teritoriu vremelnic ocupat” de trupele tătărești. Chiar dacă perioada lungă a coborârii lui Negru Vodă și a cetii sale din Ardeal la sudul Carpaților este neverosimilă din punctul de vedere al istoriografiei (fiind comparabilă doar cu cea a evreilor, cărora le-au trebuit 40 de ani să străbată deșertul pentru a intra în “Țara Făgăduinței”), devine destul de firească în contextul acelor vremuri, întrucât, la urma urmei, în acest răstimp lung, Negru Vodă și oastea sa doar nu s-au oprit să admire peisajele Munților Carpați, ci au avut de purtat un război înverșunat împotriva tătarilor, pe care, în cele din urmă, i-a alungat din cele douăsprezece județe ale Munteniei. Negru Vodă nu se afla într-o excursie, astfel că singura explicație plauzibilă este că alungarea definitivă a tătarilor, menționată de Ieromonahul Ștefan, s-a desfășurat între anii 1250-1290; tot în această perioadă, sub patronajul lui Radu Negru, au fost creștinați românii “varvari” care anterior se închinau la idoli.

Faptul că Radu Negru Vodă menționat de Ieromonahul Ștefan a coborât pe apa Oltului, iar apoi și-a așezat tabăra pe apa Argeșului, la Curtea de Argeș, generează o întrebare cheie. Întrebarea este, firește, care a fost punctul de plecare al lui Radu Negru Vodă. Răspunsul este unul singur: locul de plecare al lui Radu Negru Vodă nu a fost zona centrală a Țării Făgărașului (așa cum afirmă letopisețele), pentru că altfel ar fi coborât pe defileul râului Dâmbovița, iar punctul de sosire a fost Câmpulungul. Ceea ce înseamnă că punctul de plecare al lui Radu Negru Vodă a fost cel mai probabil, Țara Loviștei.

Ca punct de plecare al lui Radu Negru, Țara Loviștei era învecinată (sau chiar făcea parte) cu Țara Oltului (germanii o numeau Altland), unde documentele vremii

afirmau că se află *Terra Blacorum* sau *Terra Olacorum*; în acea perioadă de timp, această zonă cuprindea și partea centrală și de est a ceea ce ulterior a primit numele “Țara Făgărașului” (prima atestare documentară a existenței Țării Făgărașului provine abia din anul 1372). Capitala acestei zone trebuie să fi fost o locație aflată de-a lungul Defileului Oltului, situată între Sibiu, Turnul Roșu și Râmnicul Vâlcea. Opinia personală este că locația din apropierea Oltului, de unde a început coborârea lui Radu Negru Vodă spre Curtea de Argeș a fost situată undeva în apropiere de Căineni.

Revenind la Radu Negru Vodă, devine evident că, în condițiile în care teritoriul era ocupat de tătari, acesta nu a coborât pe defileul Oltului într-un galop de sănătate, ci în mai multe etape. Pe măsură ce cucerea un teritoriu și-i alunga pe tătari, Negru Vodă creștina populația autohtonă - chiar și pe cea care anterior se aliase cu tătarii, aceasta fiind, așa cum specifica Ieromonahul Ștefan, formată din goții “varvari”. Acesta este motivul pentru care a fost nevoie de aproape patruzeci de ani pentru ca Negru Vodă să străbată traseul Țara Loviștei - Defileul Oltului - Curtea de Argeș.

Traseul lui Radu Negru Vodă și al oștirii sale s-a desfășurat pe parcursul a cel puțin trei etape. În prima etapă, Negru Vodă a coborât pe Defileul Oltului până aproape de Râmnicu Vâlcea. În a doua etapă, Negru Vodă a parcurs traseul Râmnicu Vâlcea - Curtea de Argeș. În a treia etapă, Negru Vodă a parcurs traseul Curtea de Argeș - Câmpulung. În fiecare dintre locațiile menționate, care au fost alese doar din considerente strategice, în funcție de dispunerea inamicului în teritoriu, Radu Negru Vodă și-a stabilit centre de comandă itinerante și scaune de domnie temporare, de unde a întreprins operațiuni militare de alungare a tătarilor.

Este uimitor într-adevăr faptul că parcurgerea acestui traseu relativ scurt a durat o viață de om. De-a lungul acestui

traseu, desfășurat cu aproximație între anii 1245 și 1290, Radu Negru Vodă s-a luptat fără încetare cu tătarii și a creștinat populațiile eliberate - fapte ce nu sunt recunoscute de istoriografie. Abia după ce a eliberat Muntenia de tătarii, Negru Vodă s-a mutat în orașul Curtea de Argeș, care a devenit o “reședință de pace” cum se spune astăzi, unde a construit o biserică.

Curtea de Argeș, locul unde a “tăbărât”, a fost pentru Radu Negru Vodă și pentru oastea sa un “Ținut al Făgăduinței”, iar efortul său de patruzeci de ani pare a se fi încadrat într-o logică mistică cu temeuri biblice. Abia după ce s-a stabilit la Curtea de Argeș în anul 1290, Radu Negru Vodă a unit, sub același sceptru, cele cinci județe ale Băniei Severinului, Banatul propriu-zis și Ardealul (ce formau Ungro-Vlahia) cu cele douăsprezece județe (eliberate de tătarii) ale Munteniei, cu o parte a Moldovei (ceea ce înainte purta numele Goția Schitelor) și cu Oltenia. În fine, sub Radu Negru Vodă au fost creștinați în corpore etnicii români ce locuiau acel teritoriu, inclusiv acei goți (geți) ce până atunci erau închinători la idoli.

**Radu Negru Vodă a unit toate teritoriile locuite de etnici români sub același sceptru, într-o singură Țară, cu trei sute de ani înaintea lui Mihai Viteazul (de fapt, Mihai Viteazul a dorit să refacă ceea ce întemeiasse Negru Vodă) Prin acțiunile sale, Negru Vodă a întemeiat Țara; mai trebuie subliniat și faptul, excepțional de important, că Negru Vodă a întemeiat de facto România (deocamdată fără Basarabia și fără Dobrogea, care însă au fost cucerite nu după mult timp de Basarab și, respectiv, de Mircea Cel Bătrân). Întemeierea a presupus, în mod firesc, actul încoronării oficiale a lui Negru Vodă, căci abia după încoronare putea fi vorba despre o țară nouă.**

Este uimitor faptul că cel mai mare erou al poporului român din epoca creștină, cel care i-a izgonit pe tătari, care a întemeiat Țara și care a creștinat în corpore populația eliberată este astăzi nesocotit de istoriografie, astfel că nu-și mai găsește loc în amintirea oamenilor, fiind considerat de învățații acestor timpuri (care peste ani vor fi considerați de “tristă amintire”) un “personaj imaginar” sau un “mit istoriografic.” Uneori istoria - sau, poate, viața oamenilor - este foarte tristă și nedreaptă.





## DINASTIA NEGRU VODĂ

### ✿ Negru Vodă Cel Bătrân ✿

Concluzia celor afirmate este că letopisețele au luat în considerare doar momentul “oficial” al poposirii lui Negru Vodă în orașul Câmpulung în anul 1290, fără să menționeze efortul său magnific de peste 40 de ani, și, din acest motiv, au început socotirea anilor săi de domnie: socotirea anilor de domnie a început doar din momentul încoronării oficiale.

Acesta este, de asemenea, motivul pentru care, potrivit letopisețelor, după încoronarea la Câmpulung, Radu Negru Vodă a domnit 24 de ani. În momentul decesului, care s-a produs în anul 1314, Radu Negru Vodă era foarte bătrân și, poate, foarte singur. De aceea, legendele populare și actele de proprietate menționate anterior l-au denumit “Negru Vodă cel Bătrân”. De fapt, “Cel Bătrân” are în acest caz două sensuri: primul se referă, evident, la etatea sa; dacă în momentul descălecării (1242-1245) avea să spunem 25 de ani, în momentul încoronării (1290) avea peste 70 de ani, iar în momentul decesului (1315) avea în jur de 95 de ani. Al doilea sens se referă la perspectiva posesorilor actelor de proprietate menționați anterior, pentru care “Cel Bătrân” avea și sensul “Cel de Demult” (“Cel Vechi”). Dar despre cât de bătrân și de singur a fost Radu Negru Vodă în momentul decesului, va fi vorba în continuare.

Înainte de aceasta mai trebuie remarcat faptul că numele Negru a fost un supranume. Negru a fost, în primul rând, denumirea generică a unei familii domnitoare, motiv pentru care poate fi folosită fără teama de a greși expresia “Dinastia Negru”. Până în anul 1290, prin diverși reprezentanți ai săi, Dinastia Negru a domnit asupra unor teritorii mai mult sau mai puțin întinse din arealul carpato-danubiano-pontic, iar, în cele din urmă, după anul 1290, unificatorul Radu Negru a domnit asupra întregii Țări.

De fapt, denumirea “Negru” a Dinastiei conducătoare a fost motivul real pentru care, de-a lungul celui de-al treisprezecelea secol, dar și în secolele următoare, tătarii au desemnat Țara Românească prin titulatura “Vlahia Neagră”, *Cara-Ulag (Cara-Olah)*, iar turcii prin titulatura *Kara-Iflak*, “cara” sau “kara” traducându-se prin negru sau întunecat, iar Moldova a fost desemnată prin denumirea *Kara Bogdania* (Bogdania Neagră).

Faptul că astăzi istoriografia consideră că popoarele turcice precum tătarii, cumanii sau turcii (care oricum erau mai negricioase la față decât românii) au dat această denumire doar pentru faptul că Valahia era situată în nord, iar acest punct cardinal era identificat cu miazănoaptea și cu culoarea neagră ori că românii erau supuși altor popoare, ține mai mult de poezie, decât de istorie.

Este interesant de remarcat în acest context că există mențiuni cu privire la două steme foarte stranii ale Valahiei și Moldovei din perioada respectivă (reproduse la începutul acestei cărți), ce prezintă trei capete (prima stemă), respectiv două capete (a doua stemă) de “negroizi” - de fapt, de persoane cu tenul întunecat, care au panglici albe pe frunte. Pe prima stemă este imprimat, precum remarca Romulus Vulcănescu, “un scut simplu sau înrămat, cu ornamente florale sau deasupra cu o bonetă princiară, cu un câmp de

manta argintie, în care se găsesc trei capete de negroizi cu panglici albe pe frunte, considerate de istorici a fi când capete de negri, când de etiopieni, când de arabi”. Stema Valahiei este prezentată în “Cronologia lui Levinus Hulsius” (Nürnberg, 1596), într-o hartă anonimă (Nürnberg, 1888) și în “Tabelul heraldic al lui Milan Simic” (Beograd, 1857). Stema Moldovei este prezentată în “Cronica lui Ulrich von Eichenthal” (Augsburg, 1483), în “Cronica ducelui de Ascholot” (Nürnberg, 1555) și în “Cronica lui Eichenthal (nedată).” (3)

Aceste steme l-au impresionat foarte mult pe Bogdan Petriceicu Hașdeu, care, deși l-a confundat pe Negru Vodă cu Radu I din dinastia Basarabilor, afirma că numele Negru vine de la culoarea acestor capete, care ar fi constituit blazonul de familie al dinastiei Basarabilor; aceștia “purtau din timpuri imemorabile în stema lor nobiliară unul sau mai multe capete de arabi, adică negre, capul negru fiind antica emblemă a dinastiei oltene”. Basarabii - mai afirmă istoricul citat - “răspîndindu-se treptat afară din Oltenia spre răsărit, capul cel negru de pe steag a dat naștere legendei populare despre Negru Vodă, de unde apoi negri (au devenit) toți românii din regiunea Dunării.” (18)

Evident, pe drept cuvânt, heraldiștii de mai târziu au respins asocierea acestor steme cu numele Basarabilor, care aveau o altă heraldică. Totuși, ținând cont de informațiile prezentate în rândurile de mai sus, nu poate constitui o surpriză presupunerea că cele trei capete de negroizi de pe stema Valahiei din “Cronologia lui Levinus Hulsius” (Nürnberg, 1596) au reprezentat trei voievozi din Dinastia Negru care au domnit în arealul carpato-danubiano-pontic. Dintre aceștia, a fost menționat până la acest punct doar Radu Negru Vodă, care a venit din Țara Făgărașului, a coborât pe Defileul Oltului și a poposit la Argeș.

Datorită atacurilor hoardelor “varvare” care s-au produs în mai multe valuri, domnia lui Radu Negru Vodă a fost greu încercată. De-a lungul existenței sale, Negru Vodă a purtat nenumărate bătălii cu tătarii. Pentru a putea purta aceste bătălii în condiții optime, Radu Negru Vodă a fost nevoit să stabilească centre de comandă itinerante și scaune de domnie temporare, de unde a întreprins operațiuni militare de alungare a tătarilor. Printre acestea centre de comandă se numără două cetăți inaccesibile amplasate pe vârfuri de munte: Cetățeni-Stoenești (în apropiere de Câmpulung) și, destul de probabil, Poenari (aflată în apropiere de Curtea de Argeș). Doar așa poate fi explicat misterul existenței ruinelor din aceste cetăți. Dacă despre cetatea de la Cetățeni-Stoenești se știe în mod sigur că a fost fondată de Negru Vodă, despre cetatea Poenari se afirmă că a fost construită de Vlad Țepeș, dar există legende care susțin că a fost inițial construită de Negru Vodă. După anul 1300, cetatea Poenari pare să fi fost abandonată, astfel că Vlad Țepeș a restaurat-o la vremea sa.

Tot lui Negru Vodă îi este atribuită de legendele populare înființarea unei biserici în grota de la Corbii de piatră (fost sanctuar dacic), localitate aflată cam la jumătatea distanței dintre Câmpulung și Curtea de Argeș; în această grotă se află și astăzi două abiside și două altare, unul pentru ortodocși și celălalt pentru catolici. Existența acestei biserici cu două altare indică faptul că, la un moment dat, Negru Vodă și alaiul său, format atât din ortodocși cât și din catolici, au fost nevoiți să se refugieze în munți, unde au construit cetăți de refugiu și au întemeiat biserici în grote.

Acest aspect a fost confirmat indirect de cercetătoarea în arheologie Carmen Laura Dumitrescu care, în urma unei amănunțite analize a caracteristicilor arhitectonice (navă cu două abiside și două altare) și picturale, afirmă că a fost construită în perioada 1290-1300. Aceleași caracteristici au

fost evidențiate de cercetătoarea menționată în bisericuța rupestră de la Cetățuia lui Negru Vodă de la Cetățeni-Stoenești. La rândul său, istoricul Neagu Djuvara afirmă că “existența acestor biserici rupestre la picior de munte, chiar pe drumul unei eventuale descălecări din Făgăraș către Câmpulung, e de o semnificație hotărâtoare”. (20)

Cât privește cetatea de la Cetățeni-Stoenești, aceasta pare să fi fost cea mai importantă redută a lui Radu Negru Vodă în fața hoardelor tătare și, deloc întâmplător, cele mai multe legende populare românești au ca loc de desfășurare acest cuib de vulturi. Oricum, la Cetățeni-Stoenești s-au produs multe evenimente dramatice; cel mai dramatic eveniment, reținut de legendele populare, a fost fără nici o îndoială sinuciderea soției lui Negru Vodă. Legenda spune că, în timp ce Radu Negru Vodă era plecat la război contra tătarilor, soția lui a fost informată în mod greșit că acesta a fost ucis, astfel că, în disperare de cauză, s-a sinucis aruncându-se de pe stâncă. Ce a urmat după acest eveniment nu este greu de dedus: a avut loc o dramă înspăimântătoare. Reîntorcându-se victorios din luptele cu tătarii, Negru Vodă a fost zdrobit de durere găsindu-și soția moartă.

Și astăzi se păstrează la Cetățeni-Stoenești urmele încălțărilor lui Radu Negru Vodă și ale soției acestuia imprimare în piatră. Cine cercetează cu atenție urmele încălțării lui Radu Negru Vodă, imprimare în rocă, se poate convinge că, dacă ar fi trăit în prezent, acesta nu și-ar fi găsit prea ușor încălțări în comerț.

## ❧ “Titlușul de domnie” ❧

Cu privire la domnia efectivă a lui Radu Negru ca voievod al Țării Românești, care a început în anul 1290 și s-a încheiat în anul 1314, trebuie făcute câteva analize sumare.

Prima analiză se referă la religia lui Radu Negru Vodă - dacă era catolic sau ortodox. A doua analiză se referă la traseul, doar schițat în paginile anterioare, urmat de Radu Negru Vodă din anul părăsirii locului de origine pe care letopisețele l-au identificat cu Țara Făgărașului și până în momentul 1290 când a poposit la Curtea de Argeș. A treia analiză se referă la înscăunarea sa din anul 1290.

Prima analiză se referă așadar la religia lui Radu Negru Vodă. Toate sursele documentare consideră că Radu Negru Vodă era ortodox, dar că soția sa era catolică. Tot astfel, o parte din "ceata" (oștirea) ce l-a urmat pe Negru Vodă era de confesiune ortodoxă, iar o altă parte era catolică. Ieromonahul Ștefan a precizat faptul că, de-a lungul perioadei menționate, Radu Negru Vodă i-a creștinat pe goții (geții) varvari, astfel că aceștia au adoptat, în funcție de opțiunea proprie, fie religia catolică, fie religia ortodoxă. Din acest motiv, poate fi dedus cu ușurință faptul că de-a lungul drumului din Țara Făgărașului la Curtea de Argeș, în fiecare dintre locațiile unde a campat un timp mai îndelungat, Radu Negru Vodă trebuie să fi dat poruncă să fie construite două biserici: una ortodoxă și celalaltă catolică. Acolo unde nu a fost posibil să fie construite două biserici au fost construite două altare în același lăcaș - unul ortodox, iar celălalt catolic.

În acest punct, prima analiză, cea cu privire la religia lui Radu Negru Vodă, se împletește cu a doua, cea a traseului urmat de acesta din Țara Făgărașului la Curtea de Argeș, întrucât în punctele de oprire mai îndelungate, folosite ca centre operaționale pentru oștire, trebuie să fi existat cetăți întărite și biserici comune cu două altare.

Informațiile existente astăzi, furnizate atât de tradiția populară, cât și de cercetările arheologice confirmă că - în afară de Curtea de Argeș, de Cetatea Poenari și de cetatea de la Cetățeni-Stoenești - printre locurile de campare mai

îndelungată ale lui Radu Negru Vodă și al oștirii sale a fost Râmnicu Vâlcea. O confirmare a faptului că Negru Vodă a ajuns cu oastea sa până la Râmnicu Vâlcea provine din satul Fedeleșoi, aflat în imediata proximitate a orașului Râmnicu Vâlcea, unde circula o legendă populară culeasă de doi cercetători, G.D. Florescu și Dan Pleșia, și făcută publică în articolele “Negru Vodă, personaj istoric real” și “Temeliile străvechi ale Țării Românești”. În satul Fedeleșcioi (nomenclatura poștală dă Fedeleșoi), “pe malul argeșean al Oltului, cam în dreptul localității Râmnicu-Vâlcea - afirmă autorii citați -, se zicea că acel mal era în stăpânirea lui Olu, împăratul tătarilor, iar malul drept era ținut de Negru Vodă, în locul întărit numit Cetățuia din Râmnic.” Referitor la cetatea de pe malul Oltului există doar confirmarea acestei tradiții populare, căci Cetățuia din Râmnicul Vâlcea nu a fost încă identificată din punct de vedere arheologic. (20)

A treia analiză se referă la actul înscăunării lui Negru Vodă, dar acest act este respins de marea majoritate a istoricilor, nu de altceva, dar nu se poate atribui o înscăunare unui personaj considerat imaginar.

Radu Negru Vodă a fost înscăunat printr-o ceremonie publică în anul 1290, desfășurată în biserică, devenind voievod cu drepturi depline. Acesta a fost motivul pentru care, așa cum precizează letopisețele, banoveții din Oltenia s-au grăbit să-l recunoască pe Radu Negru Vodă drept voievod și “i s-au închinat”. Închinarea s-a produs, evident, chiar la sfârșitul ceremoniei de încoronare.

Trebuie constatat în acest context că foarte puțini istorici s-au întrebat cum de a fost posibil faptul total ilogic și foarte puțin credibil, menționat de Letopisețul cantacuzinesc, că Negru Vodă a fost acceptat fără vreo negociere ca domn stăpânitor de banoveții din Oltenia și de ceilalți cneji și voievozi din Ungro-Vlahia - fiecare cu

pretențiile sale de mărire. De altminteri, nimeni nu s-a întrebat de ce Letopisețul cantacuzinesc afirmă senin că banoveții olteni și ceilalți cneji din Ungro-Vlahia s-au prezentat buluc la ilustrul necunoscut Radu Negru Vodă care abia își despacheta bagajele după obositoarea călătorie de-a lungul Carpaților, pentru a-i cere să le fie domn.

Logica evenimentelor pare a fi fost alta, iar înțelegerea acesteia nu poate pleca decât de la presupuziția că, înainte de actul înscăunării, Radu Negru Vodă era deja cunoscut de toți factorii politici autohtoni datorită unor fapte glorioase de natură militară. Doar în aceste condiții Radu Negru Vodă a putut fi acceptat, de comun acord, de conducătorii formațiunilor din Ungro-Vlahia și din cele 12 județe din Muntenia; doar astfel, sub sceptrul său s-a realizat marea unire a teritoriilor locuite de etnicii români. Pe scurt spus, conducătorii tuturor acestor formațiuni politice au venit să i se închine lui Radu Negru Vodă fiindcă știau ce efort formidabil a depus pentru alungarea tătarilor și pentru că, foarte probabil, participaseră și ei la acest efort militar.

Faptul că Radu Negru Vodă a fost înscăunat printr-o ceremonie sacră desfășurată în biserică este reliefat de Letopisețul cantacuzinesc, care prezintă chiar și “titlușul” de domnie. Trebuie, înainte de toate, specificat că acest “titluș” este considerat de marea majoritate a istoricilor un fals, copiat după titlușul de domnie al unor voievozi care au domnit ulterior, precum Vlaicu Vodă, Radu I (1376-1385), Mircea Cel Bătrân sau Radu al IV-lea (1495-1508). Falsul poate fi imputat, cred istoricii respectivi, chiar cronicarilor care au întocmit letopisețele.

Iată textul titlușului de domnie: “*V Hrista boga blagoveanomu blagocestivomu i Hristo liubivomu samoderjavnomu, Io Radul Negru voevod bojiu milosti gospodariu vseia zemli Ungrovlahiskiia za planinski i ot*



*Almaş i Fagăraş herţegu*”. Acestea să tâlcuiesc pre limba rumânească: “Întru Hristos Dumnezeul, cel bun credincios şi cel bun de cinste şi cel iubitor de Hristos şi singur biruitor, Io Radul-voievod, cu mila lui Dumnezeu domn a toată Ţara Rumânească dentru Ungurie dăscălecat şi de la Almaş şi Făgăraş herţeg.” (16)

Analiza textului relevă însă faptul că este vorba despre un document autentic, care din diferite motive a fost modificat în câteva locuri; modificarea s-a produs ulterior, din considerente politico-religioase. Tituluşul lui Radu Negru Vodă, ca alcătuire, este cât se poate de real, întrucât conţine informaţii valoroase, care nu există în tituluşele voievozilor ulteriori, astfel că ipoteza falsului integral cade. Formularea tituluşului este cea standard, care s-a folosit, cu unele variaţiuni, la toţi voievozii ulteriori. De fapt, formularea tituluşului s-a referit iniţial la Radu Negru, iar apoi a fost preluată şi adaptată de voievozii ulteriori.

Totodată, tituluşul dezvăluie cauzele modificărilor realizate ulterior, pe timpul voievodului Matei Basarab, când s-a produs o amplă operaţiune mediatică de rescriere a istoriei din considerente politico-religioase. Considerentele politice ale rescrierii istoriei ţin de includerea Basarabilor printre banoveţii olteni în momentul descălecatului lui Radu Negru Vodă, ceea ce reprezintă un fals; dat fiind faptul că se considera urmaş al Basarabilor, Voievodul Matei Basarab a considerat necesar să-şi includă strămoşii printre întemeietori. Considerentele religioase sunt însă mult mai obscure, dar au avut ca obiectiv principal eliminarea definitivă din istorie a lui Negru Vodă, şi înlocuirea acestuia cu Basarab I (strămoşul lui Matei Basarab, pe timpul căruia s-a produs această incredibilă operaţiune mediatică).

Aşadar, tituluşul se referă la Radu Negru Vodă, căruia i se atribuie descălecarea şi titulatura de herţeg de Almaş şi

Făgăraș (“*Almaș i Fagăraș herțegu*”). Din titlușul lui Negru Vodă aflăm în primul rând că acesta era creștin ortodox. Negru Vodă a pus înaintea domniei pe Dumnezeu, ceea ce înseamnă că domnia i-a fost acordată prin ungere, în răstimpul înscăunării în biserică, motiv pentru care a primit titulatura “Domn din mila lui Dumnezeu” (*voevod bojiu milosti gospodariu*). În al doilea rând, Negru Vodă s-a autodefiniț “iubitor de Hristos” (*i Hristo liubivomu*). În al treilea rând, Negru Vodă s-a autointitulat “singur biruitor” sau “singur stăpân(itor)” (*samoderjavnomu*). În al patrulea rând, Negru Vodă s-a autointitulat “Domn a toată Ungro-Vlahia” (*gospodariu vseia zemli Ungrovlahiskiia*). În al patrulea rând, textul precizează că Negru Vodă a “descălecat”, adică a venit din zona “plaiurilor” - din zona Almășului și Făgărașului, (*za planinski i ot Almaș i Fagăraș*), unde era herțeg (*herțegu*), adică Domn.

De asemenea, trebuie convenit că traducerea în limba română a textului slavon al titlușului prezintă unele inexactități, care la rândul lor au generat alte inexactități de interpretare. Pentru a decela aceste inexactități este cazul să facem apel la comentariul istoricului Neagu Djuvara; deși s-a declarat dintru început de acord cu faptul că “titlușul pretinsului Negru Vodă e, de fapt, ticluit după titulatura unor voivozi de după Vlaicu vodă”, istoricul citat a făcut o analiză pertinentă asupra a două cuvinte slavone traduse incorect în textul menționat: *samoderjavnomu* și *Ungrovlahiskiia*.

Termenul *samoderjavnomu* - afirmă istoricul citat – “este, în general, tradus prin “de sine stătător” sau “singur stăpânitor”, ca echivalent al termenului grecesc *authentēs*; aici, utilizează însă sintagma “singur biruitor”, unde “biruitor”, de proveniență maghiară, are tot accepțiunea - arhaică însă - de “posesor, deținător, stăpânitor”. Al doilea termen, *Ungrovlahiskiia*, apare în formularea *gospodariu*

*vseia zemli Ungrovlahiskiia* care deși uneori redat prin formula “domn a toată Țara Românească”, e tălmăcit “domn a toată Țara Rumânească dentru Ungurie dăscălecat”, deci interpretând pe acel *Ungro* legat de *vlahiskiia*, ca însemnând că Țării Românești i se spune Ungrovlahia, fiindcă e o Vlahie, o “Românie”, descălecată, adică întemeiată pornind din Țara Ungurească”. (20)

Pentru autorul citat nici formula *vseia zemli Ungrovlahiskiia za planinski* nu este lipsită de enigme, întrucât prezintă o discrepanță față de textele ulterioare: lipsește conjuncția copulativă “și”. De exemplu, la Mircea Cel Bătrân formularea de pe “titulușul” de domnie este “*văsei zemli Ugrovlahii i zaplaninskiim*”, iar la Voievodul Dan formularea este “*văsei zemli Uggrovlahiiskoi i Zaplaninskim i Amlașu i Fagrașu herțeg*”. “Dacă nu e o simplă scăpare a scribului - afirmă autorul citat - aceasta inversează literalmente sensul: nu mai înseamnă că voievodul nostru domnește peste Țara Românească (Ungrovlahia) și peste Transalpina, adică peste un teritoriu dincolo de munți, în Transilvania, ci că domnește “peste toată Ungrovlahia transalpină, ceea ce ar copia formula-tip folosită de regii maghiari când vorbesc de Basarab sau de succesorii lui, “voievodul nostru transalpin”. Tot astfel, mai afirmă autorul citat, “pe când expresia e în general tălmăcită “peste toată țara Ungrovlahiei și a Transalpinei” sau “a plaiurilor”, ea e tradusă aici “domn a toată Țara Rumânească dentru Ungurie dăscălecat”. Concluzia autorului citat este că Țara Românească e transalpină (*za planinskim*) privită dinspre “Țara Ungurească” și de acolo a “descălecat” domnul Țării Românești”. Înțelesul e clar: *za planinskim* înseamnă dincolo de munții Transilvaniei, deci se referă la Valahia.” (20)

Totuși, dacă sensul cuvântului *samoderjavnomu* (“singur stăpânitor”, “singur stăpân” sau “singur posesor”)

pare să fie decriptat corect de istoricul Neagu Djuvara, sensul cuvântului *Ungrovlahiskiia* este interpretat eronat, iar artificiile erudite de a-i descoperi un alt înțeles decât cele în acord cu evenimentele sunt total inutile. Sensul este foarte clar și nu implică în nici un fel interpretarea “Țara Românească de lângă Ungaria” ori “Țara Românească descălecată sau întemeiată din Ungaria”, ci Țara Românească în sensul folosit de Ieromonahul Ștefan, pe care nu-l ia nimeni în considerare, adică Țara Românească denumită Ungro-Vlahia (Vlahia Ungurească sau a ungurenilor, care nu are de-a face cu teritoriul stăpânit de coroana maghiară) ce cuprindea Banatul Severinului cu cele cinci județe, Banatul și întregul Ardeal, teritoriul Moldovei și Munteniei cu cele 12 județe - adică toată România.

Tocmai asta vrea să spună “titlușul de domnie” atât de greșit interpretat astăzi, dar care ascunde atât de multe taine: că Negru Vodă a fost proclamat la încoronare, din mila lui Dumnezeu, Domn al întregii Ungro-Vlahii, *stăpân absolut* și implicit *biruitor* al celor ce i-au stat în cale, dar în același timp *proprietar de drept divin* al întregului teritoriu (în sens juridic, astfel că acele cărți de proprietate pe care le-a acordat ulterior supușilor săi au avut o valoare juridică absolută, neputând fi contestate de nimeni).

Uimitor este faptul că istoricul Neagu Djuvara găsește formula exactă și nu-și crede ochilor, din moment ce explică la un moment dat că Negru Vodă domnește “peste toată Ungrovlahia Transalpină”, iar apoi se întreabă care este acea Transalpină, în afară de Almăș și Făgăraș, pentru a concluziona că “așadar Transalpina desemna altă zonă de peste Carpați. Probabil sau în Hațeg, sau în zona muntoasă a Banatului.” Așa a și fost, dar nu numai atât. Transalpina (*vseia zemli Ungrovlahiskiia za planinsk* notat fără particula copulativă “și” - adică teritoriul de dincoace și de dincolo de

munți, adică al *plaiurilor*) nu este văzută dinspre Ungaria (așa cum a firmă istoricul citat), ci dinspre Curtea de Argeș, acolo unde s-a dat titlușul de domnie, astfel că desemnează nu numai Hașegul și Banatul, ci toată Transilvania (Ardealul), Banatul și Bănia Severinului, adică ceea ce Ștefan Ieromonahul desemna prin Ungro-Vlahia.

Un alt termen ce necesită explicații este “plaiuri”; de asemenea, în acest context, se cuvine analizată și expresia bisericească “exarh al plaiurilor”. Istoricul Dimitrie Onciul afirma că prin “plaiuri” erau denumite “feudele transilvănene stăpânite de domnii munteni”, iar istoricul Ion Nistor afirma că prin același termen erau denumite “regiunile subcarpatice din Banat și Transilvania”. Istoricul Neagu Djuvara afirma în mod de această dată absolut corect că plaiurile cuprind întreaga Transilvanie, iar titlul de exarh “acordat mitropolitului muntean avea sensul de reprezentant, delegat sau împuternicit al patriarhului de Constantinopol peste credincioșii ortodocși din Ungaria și Transilvania”. La rândul său, în cartea “Istoria Bisericii Ortodoxe Române”, istoricul Francisc Păcuraru afirma că această titulatură a fost acordată în anul 1401 de Patriarhul ecumenic de la Constantinople mitropolitului Țării Românești. Titulatura completă era: *Preasfințit mitropolit al Ungrovlahiei, preacinstit și exarh a toată Ungaria și al Plaiurilor.*” (20)

Așadar, chiar dacă este contestată de mulți istorici, prin “plaiuri” (*Ungrovlahiskiiia za planinski*) se înțelegea teritoriul transalpin menționat de Ieromonahul Ștefan, iar prin “exarh al plaiurilor” se înțelegea, din anul 1401, mitropolitul desemnat de Patriarhul de la Constantinopol să îi păstorească pe cei care locuiau acolo, în contrapondere la episcopii catolici trimiși de Papă.

Ceea ce înseamnă că documentele de cancelarie ale coroanei maghiare - de care istoriografia este atât de sigură

că au reflectat situația reală -, ori au mințit cu bună știință la comandă politică, afirmând că au stăpânit integral teritoriul Transilvaniei și al Severinului, ori erau în totală necunoștință de cauză. Realitatea este că pe vremea lui Negru Vodă, coroana maghiară nu a stăpânit efectiv întreaga Transilvanie și Ungro-Vlahia. A uzurpat însă denumirea de ungar de la etnicii români, dând impresia că este vorba despre maghiari.

Problema nu este însă a cancelariei coroanei maghiare din secolul al treisprezecelea, care putea să emită orice document oficial dorea, în care să spună orice-i trecea prin cap regelui maghiar; problema este că istoricii moderni consideră că informațiile furnizate de aceste documente sunt adevărate.

Mai trebuie notat și faptul că, doar în calitate de voievod uns în biserică, Radu Negru Vodă a putut să semneze și să parafeze actele de proprietate ale membrilor moșiilor, uniunilor de moșii și tuturor obcinelor - așa cum apare în documentele de proprietate menționate anterior. Actele de proprietate la care s-a făcut referire în paginile anterioare indică faptul că pe timpul lui Radu Negru Vodă s-a făcut împărțirea loturilor de pământ în funcție de vechile cutume strămoșești (legea pământului). Tot ce s-a semnat și parafat atunci de Radu Negru Vodă, probabil sub prestare de jurământ sacru și sub puterea blestemului, a fost considerat veșnic și inviolabil, motiv pentru care nici un voievod ulterior nu și-a permis să încalce sacralitatea actelor de proprietate.

Tocmai din acest motiv, Radu Negru Vodă a intrat în conștiința oamenilor, iar amintirea sa s-a perpetuat în decursul timpului în legende. Într-un fel se poate afirma că, de-a lungul istoriei poporului român, cel puțin până la debutul secolului al XX-lea, oamenii simpli au fost împrăștiți cu acte de proprietate de două ori: o dată pe

timpul lui Radu Negru Vodă, iar a doua oară pe timpul lui Alexandru Ioan Cuza; de fapt, ultimul a “retrocedat” ceea ce fusese “întemeiat” sau “rânduit” de Radu Negru Vodă.

Din acest motiv, cele două personaje ilustre au fost atât de simpatizate de popor încât numele lor figurează la loc de cinste în legendele populare.

### ☞ Cei trei Negru Vodă ☞

Dinastia Negru nu s-a încheiat brusc cu Radu Negru Vodă, care a decedat la o vârstă înaintată în anul 1314, ci s-a mai perpetuat câțiva ani.

O afirmă, negru pe alb, *Letopisețul Canatacuzinesc* într-un pasaj care în ziua de astăzi este desconsiderat de marea majoritate a istoricilor. “De aici să începe povestea altor domni - stă scris în Letopiseț -, cari au venit pre urma Negrului-vodă, precum arată mai jos. Mihail-vodă au domnit ani 19. Dan-vodă au domnit ani 23. Acesta au fost frate cu Mircea-vodă Bătrânul și l-au ucis Șușman-vodă, domnul sârbilor, când era cursul anilor de la Adam 6864. Alexandru-vodă au domnit ani 27.” (16)

Așadar, letopisețul indică foarte clar că după Radu Negru Vodă, decedat în anul 1314, a domnit un voievod (probabil din aceeași dinastie) pe nume Mihail. Este interesant, dar și surprinzător în acest sens, că Basarabii - adică Basarab I, Nicolae Alexandru, Vlaicu Vodă și Radu I - nu sunt menționați în acest letopiseț, istorisirea continuând abia cu Dan I și cu Mircea cel Bătrân.

Voievodul Mihail este menționat și în cronica lui Radu Popescu (*Cronica Bălenilor*): “Radu vodă Negrul, după adânci bătrânețe, au murit în țara lui, și cu cinste l-au îngropat boiarii, domnind ani douăzeci și patru. După Radul vodă Negrul au stăut la domnie Mihail vodă, carele a

domnit cu pace ani nouăsprezece, într-o a căruia domnie, *de s-au și făcut niscareva lucruri vrednice dă auzit, și, nepomenindu-le alții, noi încă tăcem.*” (16)

Istoriografia actuală nici nu vrea să audă de acest Mihail Voievod, despre care letopisețul afirmă că a domnit 19 ani (adică din anul 1314 până în 1333), considerând că este vorba despre un personaj inventat. Merită însă reținută afirmația cronicarului: “de s-au și făcut (de către Mihail n.n.) niscareva lucruri vrednice dă auzit (cronicarul indică faptul că, de fapt, s-au făcut n.n.), și, nepomenindu-le alții, noi încă tăcem (ceea ce poate să reprezinte o interdicție de a menționa acest subiect).”

În altă ordine de idei trebuie reținută afirmația Ieromonahului Ștefan care în monografia sa a făcut următoarea remarcă: “tot atuncea puțin mai în urmă, după eșirea lui Radu Negru, au eșit și Dragoș Voievod tot din Ardeal la Moldavia, și tăbarând la Suceava, a așezat scaunul domniei sale acolo. Și unindu-se amândoi numiții Domni, și prin ajutorul prea milostivului Dumnezeu, a gonit desăvârșit pre Tătari. Și s'a făcut atuncea liniște mare despre Tătari în Valachia, în Moldavia, și în Rusia, după omorârea mai sus zis becisnicul Batie, Împăratul Tătarilor.” (24)

Așadar, deși Ieromonahul Ștefan nu o spune explicit, dat fiind faptul că a provenit din același loc cu Radu Negru Vodă, înseamnă că Dragoș era tot un Negru - adică făcea parte din Dinastia Negru. Ceea ce a făcut Radu Negru Vodă în Muntenia, a făcut Dragoș (Negru) Vodă în Moldova. Oricum, ambii voievozi și-au unit ulterior eforturile militare, așa cum menționează Ieromonahul Ștefan, și i-au alungat definitiv pe tătari din arealul carpato-danubiano-pontic.

Ca membru al Dinastiei Negru, tocmai Dragoș Voievod trebuie să fi figurat în stema Moldoviei redată de Cronica lui Ulrich von Eichenthal (Augsburg, 1483), în



cronica ducelui de Ascholat, în Armorialul lui Virgil Solis (Nürnberg, 1555) și în Cronica lui Eichenenthal (fără an) care prezintă la unison două capete de negri, motiv pentru care Moldova a primit în acea epocă titulatura de “Bogdania Neagră”. Iar dacă Dragoș Voievod a fost reprezentat prin primul cap de “negru”, înseamnă că urmașul său, Voievodul Bogdan (născut înainte de 1307; Voievod al Moldovei între 1363-1367), a fost reprezentat prin cel de-al doilea.

Nimic surprinzător întrucât Dimitrie Cantemir considera că Dragoș Vodă, întemeietorul Moldovei și Radu Negru Vodă, întemeietorul Țării Românești au fost “frați sau veri, fiind urmașii regelui româno-bulgar Ioan, refugiați de teama tătarilor la 1241 în Transilvania, de unde s-au întors pe la anul 1274. Dimitrie Cantemir susține, de asemenea că, inițial, amîndouă țările române s-au numit “Neagră”: “Vlahia Neagră și Bogdania Neagră”. (18)

În ceea ce privește Țara Românească, stema redată de Cronologia lui Levinus Hulsius (Nürnberg, 1596), de harta anonimă Nürnberg, 1888 și de tabelul heraldic al lui Milan Simic (Beograd, 1857), prezintă capetele nu a doi (precum în cazul Moldovei), ci a trei voievozi negri - din Dinastia Negru Vodă. Evident, două capete de voievozi negri au fost deja identificate: este vorba despre Radu Negru Vodă, care a coborât pe apa Oltului și a “tăbărât” la Argeș și despre Mihail Negru Vodă, care, precum afirmă cronicarul, a făcut “niscareva lucruri vrednice dă auzit”. Rămâne însă de identificat al treilea voievod din Dinastia Negru care a fost figurat pe stema redată de Cronologia lui Levinus Hulsius (Nürnberg, 1596), de Harta anonimă Nürnberg (1888) și de Tabelul heraldic al lui Milan Simic (Beograd, 1857).

Deși identitatea celui de-al treilea voievod al Dinastiei Negru pare să fie învăluită în cel mai adânc mare mister, răspunsul este totuși la îndemână chiar dacă cu privire la

acest subiect pot fi făcute doar speculații sumare care au importanță doar în propriul lor sistem de referință. Al treilea Voievod Negru nu a fost altul decât cel care a întemeiat biserica de la Câmpulung în anul 1215, precum afirmă pisanianismul respectivei biserici. Al treilea a fost de fapt primul.

Firește, despre voievodul din Dinastia Negru care a întemeiat biserica de la Câmpulung nu se cunoaște nimic sigur. Totuși, devine din ce în ce mai clar că la acest voievod din Dinastia Negru Vodă se referă de fapt Letopisețul Cantacuzinesc care afirmă că *a coborât pe apa Dâmboviței, din Făgăraș și a descălecat* mai întâi la Câmpulung, unde a făcut o biserică din lemn în locul în care, ulterior (pe timpul lui Basarab I), a fost construită mănăstirea din zid ce-i poartă numele, iar apoi s-a mutat la Curtea de Argeș, unde și-a pus scaunul de domnie. Anul desălecării a fost, precum scrie în pisanianismul bisericii de la Câmpulung, 1215. Letopisețul Cantacuzinesc a greșit de fapt doar anul.

În acest punct trebuie menționată o informație suplimentară ce aproape nu mai are nevoie de completări: mitropolitul Neofit Cretanul, care a vizitat Curtea de Argeș la 1746, a afirmat că Negru Vodă a fost “primul domn creștin din Țara Românească”; o altă informație furnizată de mitropolitul Neofit Cretanul este că “din vremea când trăia Negru Vodă până azi (adică până în anul 1746, când mitropolitul Neofit și-a scris notele de călătorie) se spune că ar fi până la 550 de ani”; ceea ce înseamnă anul 1196. În acest context se înscrie și afirmația lui Samuel Micu Clain cu privire la genealogia familiei Monea din localitatea Veneția din Făgăraș, ce menționa un strămoș al familiei care fusese vistiernic al lui Negru Vodă între anii 1185-1215. În concluzie, anul notat pe frontispiciul bisericii din Câmpulung, 1215, este corect, astfel că nu este vorba despre greșeala vreunui copist de pe vremea lui Matei Basarab.

Concluzia este următoare: primul cap de negru de pe stema Valahiei din “Cronologia lui Levinus Hulsius” (Nürnberg, 1596) îl înfățișează pe acel Negru Vodă care a venit în anul 1215 din Țara Făgărașului, unde era “mare herțeg pre Almaș și pre Făgăraș”, a coborât pe apa Dâmboviței și a descălecat la Câmpulung, unde a construit o biserică înaltă și frumoasă, așa cum afirmă letopisețele. Acest Negru Vodă (al cărui prenume pare să fi fost tot Radu) poate fi considerat, în sensul folosit de letopisețe, *descălecătorul* statului feudal Țara Românească. Al doilea Negru Vodă - al doilea cap de negru de pe stema Valahiei din “Cronologia lui Levinus Hulsius” (Nürnberg, 1596) - a fost cel care a coborât din Țara Loviștei pe Valea Oltului între anii 1245 și 1290, s-a luptat fără încetare cu tătarii și a creștinat populațiile eliberate, iar ulterior a domnit 24 de ani ca Voievod încoronat, adică din anul 1290 până în 1314. În fine, al treilea Negru Vodă, care corespunde celui de-al treilea cap de negru de pe stema Valahiei din “Cronologia lui Levinus Hulsius” (1596), a fost Mihail, despre care letopisețele afirmă că a domnit între anii 1314 și 1333.

Aceste informații dezvăluie erorile din letopisețe, care au fost scrise câteva sute de ani mai târziu. Autorii letopisețelor nu mai știau cu exactitate data la care s-au produs evenimentele. Misterul este astfel elucidat, căci cele două surse menționate, Letopisețul cantacuzinesc și scrierea Ieromonahului Șefan se referă la persoane diferite și, implicit, la evenimente diferite ce au avut loc unul (descălecarea) în anul 1215, iar celălalt (încoronarea) în anul 1290. Letopisețul cantacuzinesc se referă la un personaj denumit Negru Vodă care a coborât din Făgăraș pe apa Dâmboviței și a înființat Câmpulungul și biserica ce-i poartă numele (în 1215), iar scrierea Ieromonahului Ștefan se referă la un alt personaj, numit tot Negru Vodă, care a coborât pe

apa Oltului și s-a așezat la Curtea de Argeș. Celui de-al doilea Negru Vodă îi este atribuită în schimb construirea mănăstirii Meșterului Manole de la Curtea de Argeș.

Este, evident, dificil de precizat contextul primei descălecări, cea a celui Negru Vodă care a construit în anul 1215 biserica de la Câmpulung. Nu la fel de dificil este de estimat de ce a fost nevoie de o a doua descălecare (survenită după anul 1242-1245). Este evident că a doua descălecare s-a produs pe fondul invadării unei bune părți a arealului carpato-danubiano-pontic de către tătari. De altfel, în contextul prezenței tătarilor în Muntenia, o repetare a descălecării nu pare deloc nefirească. Dimpotrivă. Este de presupus că, datorită atacurilor tătarilor, realizările lui Negru Vodă după anul 1215, adică “o biserică mare și frumoasă și înaltă” la Câmpulung și “curți de piatră, case domnești și o biserică mare și frumoasă” la Argeș, s-au ofilit încetul cu încetul și au fost risipite în cele patru vânturi; orașele întemeiate de el s-au depopulat, bisericile s-au năruit, oamenii s-au împrăștiat, cetățile au fost acoperite de vegetație. Consecința a fost descălecarea celui de-al doilea Negru Vodă, eliberatorul și unificatorul dintre anii 1245-1290. După încoronarea din anul 1290, al doilea Negru Vodă a restaurat tot ce construise primul Negru Vodă.

S-ar putea spune că cele afirmate mai sus nu depășesc stadiul de simplă speculație și că nu există niciun fel de informații pentru a o argumenta cât de cât satisfăcător. Și totuși există o informație, este drept furnizată de o legendă populară, ce pare a confirma varianta de lucru prezentată mai sus. Această legendă populară este chiar *Legenda Meșterului Manole*, iar afirmația respectivă nu a fost analizată în mod optim de niciun istoric.

Înainte de toate trebuie constatat că, departe de a avea aceeași valoare documentară precum vestigiile arheologice

ori documentele “oficiale” de cancelarie, legendele, basmele, baladele și toate celelalte producții populare nu numai că ascund un “sâmbure” de adevăr, ci, uneori, reflectă adevărul integral, astfel că trebuie interpretate ca atare.

Astfel, aflăm din *Legenda Meșterului Manole* (varianta Vasile Alecsandri) următoarele informații: în primul rând, aflăm faptul că construirea mănăstirii a fost comandată de către Negru Vodă, nu de alt voievod. Textul baladei este clar în privința personajului principal: *“Pe Argeș în jos / Pe un mal frumos, / Negru-vodă trece / Cu tovarăși zece, / Nouă meșteri mari, / Calfe și zidari, / Și Manole, zece, Care-i și întrece”*. Motivul acestei plimbări este găsirea unui loc de mănăstire: *“Să aleagă-n vale / Loc de mănăstire / Și de pomenire”*. Dar aici este o problemă, căci intervine un amănunt - amănunt ce confirmă varianta de lucru prezentată anterior. Negru Vodă și companiile săi nu caută un loc neted, cum ar fi fost firesc, apt din punct de vedere tehnic să servească construirii mănăstirii, ci fac apel la un copil cu oile (la fel cum în veacul următor a făcut apel Cuviosul Nicodim pentru descoperirea locului numit “La Pișători” unde a construit mănăstirea Tismana), bun cunoscător al locurilor, pe care-l întreabă: *“Nu cumva-ai văzut / Pe unde-ai trecut / Un zid părăsit / Și neisprăvit / La loc de grindîș, / La verde-aluniș?”* (26)

Așadar, “pe Argeș în jos”, Radu Negru Vodă caută niște ruine. Răspunsul mândrului ciobănel îl entuziasmează pe Negru Vodă, căci ceea ce căuta nu era departe: *“Ba, doamne, am văzut / Pe unde-am trecut / Un zid părăsit / Și neisprăvit. Căinii cum îl văd, / La el se repăd / Și latră-a pustiu / Și urlă-a morțiu.”* Fără să fie impresionat de prezența câinilor care “urlau a morțiu”, Radu Negru nu a întârziat să porceadă spre acel loc: *“Domnu-nveselea / Și curând pleca, / Spre zid apuca / Cu nouă zidari, Nouă*

*meșteri mari / Și Manole zece / Care-i și întrece*". Ajuns acolo, Radu Negru Vodă a exclamat, pe deplin înveselit, ca după o căutare foarte lungă: *"Iată zidul meu! / Aici aleg eu / Loc de mănăstire / Și de pomenire"*. Așadar Radu Negru Vodă căuta niște ruine, care nu puteau fi decât cele ale construcțiilor ridicate în anul 1215 de predecesorul său. În acel loc Negru Vodă a dat poruncă să fie ridicată o mănăstire: *„Iată zidul meu! / Aici aleg eu / Loc de mănăstire / Și de pomenire. Deci voi, meșteri mari, / Calfe și zidari, / Curând vă siliți / Lucrul de-l porniți, / Ca să-mi ridicați, / Aici să-mi durați / Mănăstire naltă / Cum n-a mai fost altă, / Că v-oi da averi, / V-oi face boieri, / Iar de nu, apoi / V-oi zidi pe voi, / V-oi zidi de vii / Chiar în temelii !"*. (26)

Meșterul Manole, împreună cu calfele sale, s-a apucat de lucru, dar nu le ieșea nimic în acel loc unde câinii "urlă a morțiu". Și probabil că nu urlau degeaba. Ruinele unor ziduri indicau că în acel loc s-au produs evenimente extrem de dramatice. Moartea caută moarte, astfel că efectele nefaste produse anterior în acele locuri au trebuit să fie îmbunate cu jertfa unei ființe cu inima curată. Din nefericire pentru Meșterul Manole, cea care a fost jertfită a fost chiar soția sa însărcinată, Ana. Jertfirea Anei și imolarea ei în zidul bisericii au avut rolul de a anula efectele dramatice produse anterior și de a susține întregul edificiu din punct de vedere spiritual. Prin jertfa Anei, biserica lui Negru Vodă a fost finalizată de Meșterul Manole, dar, din nefericire, niciunul dintre constructori nu a supraviețuit. Negru Vodă a dat poruncă să li se dărâme schelele, astfel că Meșterul Manole și echipa sa nu au avut altă soluție decât să-și construiască aripi de șindrilă și să se arunce în gol de la înălțimea turlei bisericii. Acolo unde a căzut Meșterul Manole, la o depărtare totuși destul de mare de actualul amplasament al bisericii, a apărut un izvor de apă curată, aflat și astăzi în folosință.

Mai trebuie menționat faptul că ctitorirea bisericii meșterului Manole de la Curtea de Argeș îi este atribuită de unii istorici în mod eronat Voievodului Neagoe Basarab (1512-1517); în mod evident, nu Neagoe Basarab l-a cunoscut pe Meșterul Manole, nu Neagoe Basarab este autorul moral al imolării Anei în zid, nu Neagoe Basarab l-a obligat pe Manole să se arunce de pe acoperișul bisericii cu aripi de șindrilă, ci Negru Vodă cu aproximativ două sute de ani înainte. Neagoe Basarab, care a fost, într-adevăr, un mare voievod, doar a restaurat din temelii vechea biserică a lui Negru Vodă de la Curtea de Argeș, pe care, așa cum menționa cronicarul Gavril Preotul, a găsit-o “dărâmată și neîntărită”, astfel că a “înălțat-o din temelii”.

Actualul edificiu al bisericii meșterului Manole a fost ridicat între anii 1514 și 1517, dar Neagoe Basarab nu a mai apucată s-o vadă terminată, decedând înainte de vreme, astfel că pictura, realizată de zugravul Dobromir, a fost finalizată în anul 1526, pe timpul domnitorului Radu de la Afumați. În zidul cel nou al bisericii a fost însemnat cu vopsea roșie locul unde odinioară a fost imolată Ana, iar la câteva zeci de metri de acel loc se înalță și astăzi fântâna meșterului Manole, care indică locul unde acesta a căzut, după zborul planat, cu aripi de șindrilă, de pe acoperișul bisericii ctitorite de Negru Vodă.

Așadar, cronicarii cei vechi au fost în cunoștință de cauză atunci când au făcut afirmații referitoare la perioada domniei lui Negru Vodă, dar datorită faptului că “vremea acoperă pre cele ce nu se grăiesc” nu și-au dat seama că au fost mai mulți voievozi care au primit numele generic Negru Vodă. Trebuie reamintit doar faptul, menționat anterior, că banul Mihai Cantacuzino afirma în “Istoria Țării Românești” din anul 1776 că “Radu vodă Negru, voievod de Herțeg (Hațeg), Făgăraș și Amlaș”, a venit în anul 1215 cu doamna

sa Ana “care era catolică”, cu boieri și cu popor și și-a așezat scaunul la Câmpulung unde a zidit o mănăstire și o curte, iar soția sa o biserică catolică”. Tot astfel, mitropolitul Neofit Cretanul, care a vizitat Curtea de Argeș la 1746, afirma că “Radu Negru Vodă este primul domn creștin din Țara Românească. Mitropolitul Neofit preciza că “din vremea când trăia Radu Negru Vodă până azi (1746) se spune că ar fi până la 550 de ani, ceea ce ar da anul 1196.” În același context, reprezentantul Școlii Ardelene, Samuil Micu-Clain a avut informații referitoare la genealogia “unei familii Monea din localitatea Veneția care se află în Făgăraș, ce menționa un strămoș al familiei care fusese vistiernic al lui Negru Vodă între anii 1185-1215”. Un alt reprezentant al Școlii Ardelene, Gheorghe Șincai, afirma că “Radu Negru a venit din Făgăraș la Câmpulung “cu mult mai înainte” de anul 1291, când Făgărașul “era a lui Ugrinus”. Gheorghe Șincai susținea în mod corect că Radu Negru “n-a împoporât el Valahia, ci numai “a cuprins-o”. (18)

Un alt cronicar de marcă, Dionisie Fotino, autorul *Istoriei Daciei* tipărită în anul 1818, era de părere că Negru Vodă a descălecat în anul 1241, după năvălirea tătarilor: “acest domn, pe timpul năvalei tătarilor în Ungaria, s-au tras între Carpați împreună cu familia sa, cu mai mulți nobili, cu dregători și ostași și cu cât popor a putut să-l urmeze și s-a așezat la Câmpulung. Se deduce dară din această nemincinoasă istorie că Negru pe la 1241 și-a mutat tronul din Transilvania în Țara Muntenească și nu mai înainte sau mai pe urmă, precum spun cronologiile nepotrivite și neîntemeiate ale românilor”. Așadar, autorul citat era conștient de faptul că referitor la acest subiect erau vehiculate multe istorisiri neîntemeiate. (18)

O opinie la fel de interesantă a avut-o și francezul J.A. Vaillant care, în prima jumătate a secolului al XIX-lea,



afirmă că Negru Vodă a “trăit în timpul năvalei tătarilor (1241), l-a învins pe Batu-han și l-a silit să se retragă în Boemia. După luptă, Radu Negru împreună cu românii săi a coborât peste Carpați și a luat în stăpânire Valahia dintre Olt, Dunăre, Milcov și Siret, a cărei populație l-a primit pe el și pe ai săi ca pe niște frați. După ce și-a organizat țara, Radu a murit la 1265; în locul său a fost ales domn Mihai și astfel cele două Valahii (Muntenia și Oltenia) s-au unit.” (18)

Mai trebuie precizat că singurul istoric român care a intuit cu relativă exactitate evenimentele ce au premers întemeierea Țării Românești a fost istoricul *Stoica Nicolaescu* (1879-1941), care într-o lucrare apărută în anul 1924 (pe care din păcate autorul acestei cărți nu a avut posibilitatea să o consulte), afirma că au existat nu unul, ci doi Negru Vodă: primul Negru Vodă a domnit între anii 1212-1241, iar al doilea Negru Vodă a domnit între 1290-1315. De fapt, precum a fost menționat, au fost trei, căci trebuie pus la socoteală și pe Mihail Negru Vodă.



## DINASTIA BASARABILOR

### ☞ Mistificarea ☞

Basarab I, a cărui domnie a început cu aproximație în anul 1315/1317, nu a întemeiat nimic, căci nu avea ce să întemeieze. Ungro-Vlahia fusese deja “descălecată” de Negru Vodă (Radu Negru Vodă), a cărui domnie a început în anul 1290. Potrivit cutumelor strămoșești, ca descălecător, Negru Vodă a acordat populației cărțile de proprietate a terenurilor pentru a fi mărturie din veac în veac.

Basarab a ocupat doar scaunul de domnie care, anterior, fusese ocupat de Negru Vodă. Între Negru Vodă și Basarab I nu a existat vreo legătură dinastică directă.

Cine va fi fost însă Basarab și de unde a provenit este o problemă aprig disputată de istorici. Un răspuns destul de probabil a fost dat de Letopisețul cantacuzinesc, care afirmă că Basarabii au venit de la sudul Dunării; Basarabii făceau parte dintre “rumânii care s-au despărțit de rumâni în timpul romanilor”. Cu alte cuvinte, strămoșii Basarabilor au migrat pe timpul romanilor, indiferent din ce motive, la sudul Dunării, pe teritoriul Serbiei de astăzi, unde au întemeiat comunități întinse. Începând cu mijlocul celui de-al doisprezecelea secol, datorită presiunii slave, aceștia s-au refugiat la nordul Dunării - adică s-au întors la locul de

origine. Letopisețele indică itinerariul pe care cei veniți de la sudul Dunării în frunte cu Basarabii l-au urmat în Țara Românească: Turnul Severin-Strehaia-Craiova. În aceste locații, ceva mai târziu, s-au înființat băniile.

Locul de unde a început migrația spre nord a Basarabilor și a celor ce i-au însoțit pare să fi fost situat mai degrabă în sud-vestul teritoriului actual al României, în Serbia sau chiar în regiunea Kosovo, acolo unde locuiau etnici români încă de pe timpul dacilor. Este foarte important de menționat în acest context faptul că tradiția bisericească consideră că însuși Sfântul Nicodim, întemeietorul Tismaniei, a făcut parte din familia Basarabilor. Născut în anul 1310 la Prilep, în Kosovo, Cuviosul Nicodim era înrudit cu voievozii Basarabi după mamă. De fapt, una din tradițiile bisericești afirmă că mama Sfântului Nicodim, pe nume Ruxandra, a fost una dintre cele două fiice ale voievodului Basarab; după tată, care a intrat în istorie prin numele Jupan Gheorghe, Cuviosul Nicodim se înrudea cu țarii bulgari și cu cnejii sârbi. La rândul ei, tradiția populară plasează originea Cuviosului Nicodim undeva în Serbia de astăzi, considerând că sfântul se trage “din neam de român, din țara lui Basarabă.” (23)

Așadar, trebuie reținut faptul că inițial, potrivit tradiției populare, “țara” lui Basarabă se afla inițial la sud-vestul României de astăzi, pe teritoriul Serbiei.

Nu este clar de ce Basarab a fost propulsat la un moment dat voievod al întregii Țări Românești. Poate fi propusă însă o variantă de lucru. După această variantă, Basarab a fost următorul la domnie pe scară ierarhică potrivit vreunei înțelegeri anterioare, astfel că după decesul lui Negru Vodă în anul 1314, Basarab a fost propulsat voievod în locul acestuia. Această variantă a fost susținută de mai multe cronici vechi, printre care cea a lui Naum Râmniceanu, care,

citind cronică de la Vîrșeț, afirmă că un membru al familiei Basarabilor “s-au lipit lângă voievodul Transilvaniei. Și pentru prietenia ce avea românii către sârbi, nu după multă vreme a căzut soarta domniei pe neamul Basarabeștilor, încât Vladislav, voievodul Basarab al Transilvaniei, să dovedește a fi unchi Radului vodă Negru, iar alții zic că i-au fost frate bun, încât, ori în ce chip a fost, Basarabeștii au luat voievozia.” (18)

Mulți istorici sunt de părere că înainte de a accede la scaunul de domnie, “ori în ce chip a fost” cum spune cronicarul, Basarab I a fost conducător (voievod) în regiunea Olteniei. În acest sens, istoricul Dumitru Onciul susținea că înainte anulului 1300 în Oltenia exista un Voievodat sau un Banat al Olteniei, care a fost condus de dinastia Basarabilor. Totuși, alți istorici, precum P. P. Panaitescu resping o astfel de afirmație, legând formarea Valahiei Mici - Oltenia - de ascensiunea boierilor Craiovești.

Pe de altă parte, devine din ce în ce mai evident faptul că Letopisețul cantacuzinesc a introdus în mod ilicit informația că Basarabii ar fi făcut parte dintre banoveții olteni: informația a fost adăugată târziu, pe timpul lui Matei Basarab, având menirea, după cum afirmă istoricul Nicolae Stoicescu “să dovedească vechimea și drepturile familiei Craiovescu care a dat Țării Românești câțiva domni ce și-au zis Basarab, între care și Matei Basarab. În realitate, primii bani ai Olteniei nu au fost Basarabi, ci Craiovești, iar mari bani nu au existat decât de la sfârșitul secolului al XV-lea, nu înainte de întemeierea țării. Banoveții nu sunt Basarabi, ci boierii Craiovești din secolele XV-XVI, care nu sunt contemporani cu întemeierea statului feudal, ci posteriori acestui eveniment.” (18)

La rândul său, istoricul Alex Mihai Stoenescu consemna următoarele: “doi mari domnitori, Neagoe și

Matei, ca și predecesorii lor, se numeau Basarab. Istoricii români au arătat, de exemplu, că Matei Basarab era nepotul lui Vâlsan din Caracal, din familia Craioveștilor, și că, profitând de această filiație, s-a declarat nepot al lui Neagoe Basarab. Ceea ce este important aici nu rezidă în faptul că cei doi mari domnitori români și-au arogat câte o filiație fictivă - deși nu suntem siguri -, ci în faptul că, provenind din familii craiovene, se considerau urmașii lui Basarab.” (1)

De fapt, introducerea Basarabilor în această ecuație nu numai că are un caracter tendențios, ci reprezintă una dintre cele mai mari mistificări cu caracter mediatic realizată de-a lungul istoriei României (au mai fost și altele). Autorul acestei mistificări nu a fost altul decât Voievodul Matei Basarab. Întrebarea este ce interes a avut Matei Basarab să promoveze o asemenea mistificare, iar răspunsul a fost dat de istoricul Nicolae Iorga: “afirmarea legitimității sale, a descendenței sale din Basarabi”. La rândul său, istoricul Nicolae Stoicescu afirmă că deși “în documentul dat orașului Câmpulung la 12 aprilie 1636, Matei îi spune lui Radu Negru “strămoșul domniei mele”, în cronică Basarabii sunt alt neam decât cel al lui Negru Vodă căruia i s-au închinat”. În textul pisaniei de la Câmpulung se afirmă că Matei Basarab se trăgea și el “de într-aceea rudă bună și de întru acel neam adevărat al primului ctitor al mănăstirii, Negru Vodă”. În concluzie, Matei Basarab urmărea “să arate că este descendent atât din Basarabi, cât și din legendarul Negru Vodă al cărui lăcaș de la Câmpulung l-a refăcut, așa cum va reface și vechile ctitorii ale Craioveștilor.” (18)

De fapt, lui Matei Basarab i se poate imputa și mistificarea adevărului cu privire la adevărata identitate a lui Negru Vodă, căci tot pe timpul său s-a încetățenit ideea că Radu Negru Vodă (decedat în anul 1314) ar fi una și aceeași persoană cu Radu I, nepotul lui Basarab I, care abia se năștea

în timpul bătăliei de la Posada și care a domnit între anii 1376-1385. Istoricul Nicolae Stoicescu preciza însă că Radu I “nu e amintit decât începând din vremea domniei lui Matei Basarab, adică din aceeași epocă în care s-a creat și noțiunea de “descălecat”, când Radu a devenit “descălecătorul”, înlocuind pe legendarul întemeietor Negru Vodă.” (18)

Această mistificare a prins o bună perioadă de timp, cu toate că vechile cronici au făcut deosebirea dintre Negru Vodă și Radu I (nepotul lui Basarab I). “În Istoria Țării Românești - afirmă istoricul Nicolae Stoicescu -, tipărită de frații Tunusli, se face prima oară deosebirea dintre Radu Negru Vodă și Radu I, despre care se spune că a fost tatăl lui Mircea și fratele lui Vladislav. Autorul Cronologiei tabelare susținea că Dan vodă, fiul lui Radu vodă Negru, cel care dăduse mănăstirii Tismana hrisovul din 1385, „nu este fiul celui dintîi Radu vodă Negru, ci strănepot, deci dintr-aceiași neam al Negrului vodă”. Și istoricul Dimitrie Onciul a semnalat faptul că este vorba despre o identificare greșită: “Negru Vodă, nu poate fi persoană identică cu Radul Basarab, moștenitorul tronului băsărăbesc al Țării Românești unite. Numiți ca fondatori și unul și altul, însă în diferite locuri și din diferite timpuri, tradițiile lor au fost confundate și atribuite unui singur personaj, numit Radu Negru.” (18)

Totuși, merită reținută afirmația cronicarilor mai vechi că Radu I este strănepotul lui Negru Vodă, întrucât, destul de straniu în contextul celor menționate, pare a fi adevărată.

## ❧ Basarab ❧

Cât privește numele Basarab, acesta a fost interpretat în multe feluri de istoriografie. În cele din urmă, opiniile au converș prin acceptarea aproape cvasiunanimă a etimologiei: Basarab înseamnă “Tată stăpânitor”.

Ovid Densușianu afirma astfel că Basarab este un cuvânt turco-tătar, care derivă din Basar: *bās* servește la întărirea adjectivelor, *ary* sau ar înseamnă tată; așadar “tată foarte bun sau sfânt”. La rândul său, istoricul Aurel Decei “susține că *basar* este aoristul verbului *basmak*, a domina, a apăsa, iar *aba* înseamnă tată; Basarab înseamnă deci “tatăl dominator, care stăpânește.” (18)

O opinie interesantă a avut-o Bogdan Petriceicu Hașdeu, care afirma că “Basarabii au fost o castă nobiliară, nu o familie; numele ar fi o combinație între titlul ban și numele de familie Sarabă. *Sarabii* ar fi fost casta nobiliară a dacilor, care au fost cunoscuți vecinilor sub porecla de arabi, ar fi dat romanilor câțiva împărați și au locuit apoi în Oltenia și Hațeg în secolele V-XIII, unde au condus populația autohtonă rămasă aci după retragerea administrației romane; de aici și-ar fi întins apoi treptat stăpânirea asupra teritoriului de la răsărit de Olt.” (18)

La rândul său, Nicolae Densușianu, în a sa “Dacia preistorică” afirma că familia Băsărabă apare “ca o familie princiară în Dacia încă înainte de cucerire” (romană). Citând pe Iordanes, Nicolae Densușianu susține că “Zarabii” erau o tulpină veche, glorioasă, avută și puternică, din care se alegeau, după o ordine stabilită, regii și marii sacerdoți ai dacilor.” În același sens se exprimă un alt autor, D. C. Petrescu, care susținea că numele Basarab derivă din Sarabos-tereos-tarabostes, indicându-i așadar pe pileații (nobilitii) dacilor. (27)

O opinie aparte a avut-o Dimitrie Onciul care afirma că “Băsărebeștii se trag din neam sârbesc”; “numele Basarabilor derivă de la un neam tracic de la sud de Dunăre denumit *bessi*, a căror capitală era Bessapara. “Basarabii sunt veniți ca români din miazăzi de Dunăre, din părți ocupate pe atunci de slavi”. Vechii Basarabi - mai afirmă autorul citat – “nu

pot fi considerați ca dinastie sau ca o singură familie, ci numai ca clasă conducătoare. Ulterior, din această clasă conducătoare, s-a ridicat dinastia Basarabilor.” (18)

Mulți istorici români mai recentți sunt înclinați să creadă că Dinastia Basarabilor provine din Țara Hațegului, unde se află “vatra numelui Băsărabă pe pământ românesc”, opinie îmbrățișată odinioară și de Nicolae Densușianu, care afirma că cnezatul Băsărabilor de la Hațeg “este tulpina originală a familiei princiare a Băsărabilor.” (27)

Poate fi menționat și faptul că în timpul domniei lui Basarab, Țara Românească a fost denumită Basarabia; astfel după cum remarca istoricul Nicolae Stoicescu, sursele documentare sârbești din 1349 și 1357 denumeau Țara Românească cu titulatura “Basarabina zemlie”, iar în anul 1396, Vlad Uzurpatorul se va intitula “Woyewoda Bessarabie”, iar țara stăpînită de el “Woyewodatium Bessarabie”, așa cum la 1395 Ștefan I, domnul Moldovei, se obliga față de regele Poloniei să-i dea ajutor împotriva “voievodului Basarabiei”. (18)

Fără a intra prea mult în detalii, opinia personală este că cuvântul Basarab conține numele **sarab**; **sarab** a fost numele uneia dintre castele conducătoare ale dacilor - casta Sarabilor sau a Sarapilor. Cuvântul **sarab** nu are de-a face cu cuvântul **arab**, ci cu cuvântul **arap** care înseamnă “negru la chip” (ca în expresia “negru ca un arap”). Modificarea termenului **sarap** în **sarab** prin înlocuirea literei **p** inițială cu litera **b**, nu este singulară. Această înlocuire s-a produs, după câte se pare, prin traducera în limba slavă a unor cuvinte arhaice autohtone; sunetul **v** corespunde sunetului **b** din limba slavonă. O înlocuire asemănătoare s-a produs și în cazul cuvântului **avi** folosit de Homer cu privire la vechii locuitori ai Daciei, care a devenit astfel **abi** - de unde a derivat cuvântul grecesc **abioi**, care este numele prin care



erau denumiți vechii inițiați ai dacilor, denumiți de Homer drept “cei mai înțelepți dintre oameni”. De asemenea, această înlocuire s-a produs în cazul cuvântului vlah, care a devenit bla(c)h. Așadar, în cazul numelui Basarab, cuvântului **s-arap** sau **s-arab** i s-a alipit termenul **ba**, care nu are nimic în comun cu termenul medieval **ban**, termen preluat din limba avară la începutul Evului Mediu (lit: strângător de biruri).

Mai trebuie menționat doar faptul că prin termenul arhaic arap era desemnat un om cu pigmentul pielii închis la culoare, la fel ca și prin termenul negru. Precum calificativul negru din numele lui Negru Vodă, prin care erau desemnate persoanele cu pielea închisă la culoare, termenul Ba-Sarab îi desemna tot pe cei care aveau pielea închisă la culoare. Cele două denumiri, Sarap și Ba-Sarab, îi desemnau așadar pe oamenii negri la chip, denumiți sarabi sau sarapi (cu sensul de arapi), care s-au grupat într-un fel de castă.

Așadar, cuvântul Basarab nu are de-a face cu etimologiile turco-tătare propuse de istoricii menționați anterior, care au căutat etimologii prea departe în timp și spațiu, ci este un cuvânt neaoș. Probabil că, la un moment dat, numele generic Basarab a fost purtat de toți conducătorii formațiunilor politice din categoria Sarabilor (arapilor), care aveau pielea închisă la culoare. Acesta este motivul pentru care numele Basarab poate fi regăsit atât la sudul, cât și la nordul Dunării, atât în Țara Hațegului, unde a avut o frecvență mare, fiind purtat mai ales de conducători, cnezi sau voievozi, cât și pe teritoriul Serbiei. Initial, Basarab a fost o denumire generică, în cele din urmă a devenit nume propriu.

Deși Basarab, voievodul Țării Românești, a făcut parte din categoria sarapilor, originea sa trebuie căutată la sudul Dunării, undeva în Serbia de astăzi, unde se afla, așa cum

indică tradiția populară, “Țara lui Basarabă”. Basarab a fost la origine, evident, etnic român, la fel ca și Cuviosul Nicodim (nepotul său); în acest sens, tradiția bisericească este foarte clară: Cuviosul Nicodim se trage “din neam de român, din Țara lui Basarabă.” (23)

Așadar, Letopisețul cantacuzinesc nu greșește atunci când afirmă că Basarabii au venit de la sudul Dunării și că au făcut parte dintre acei “rumâni care s-au separat de rumâni pe vremea romanilor”. Letopisețul cantacuzinesc nu greșește prea mult nici atunci când îi include pe Basarabi printre banoveții Olteniei. Deși inițial n-au făcut parte dintre banoveții Olteniei, fiind probabil foarte bogați în locația lor de origine, Basarabii au cumpărat pământuri la nordul fluviului, astfel că în jurul anului 1290-1300 vor fi devenit suficient de influenți pentru a fi incluși printre banoveții cei mari ai Olteniei și, cu atât mai mult, pentru a urca rapid treptele unor dregătorii. În acest fel, Basarabii au avut cale liberă pentru a deveni conducătorii Banatului Olteniei, cu reședința la Strehaiia, și apoi la Craiova, de unde, în cele din urmă, au fost propulsați la tronul Țării Românești.

Nu este exclus - de fapt, este aproape sigur - ca Basarabii să se fi înrudit ulterior prin alianțe matrimoniale cu boierii Craiovești, motiv pentru care domnitorii de mai târziu (precum Neagoe Basarab și Matei Basarab) și-au întocmit descendența în cunoștință de cauză și nu în mod fantezist așa cum afirmă majoritatea istoricilor de astăzi, fiind deci pe deplin îndrituiți să declare că se trag deopotrivă din Basarabi și din Craiovești. Nu este exclus, ci este chiar foarte posibil ca Thocomer, presupusul tată al lui Basarab, să fi fost într-adevăr voievod, dar nu al întregii Țări Românești, așa cum se speculează astăzi, ci doar al Banatului Olteniei în perioada 1290-1310/1315, astfel că fiul său a avut drept de întâietate la scaunul domniei.

În ceea ce privește religia lui Basarab, majoritatea istoricilor consideră că a fost ortodox. Cu toate acestea, documentele indică faptul că Basarab a fost catolic, afirmație care poate fi dovedită de scrisoarea primită personal de la Papa de la Roma, în care era caracterizat drept “cuceritor principe catolic”. (20)

### ❧ **Mormântul 10 de la Curtea de Argeș** ❧

Este o mare diferență între tipologia lui Negru Vodă și tipologia lui Basarab. Acesta din urmă a fost foarte apropiat de modelul occidental (apusean) atât în ceea ce privește organizarea politico-socială pe care a impus-o noului stat, cât și în ceea ce privește normele de conduită și ținuta.

În schimb, cei din Dinastia Negru Vodă par să fi fost mai apropiați de modelul autohton al organizării sociale în moșii și uniuni de moșii, iar ca tip comportamental par să fi fost mai apropiați de modelul “împărțirii dreptății din prispa casei”, ca veritabili moși ai tuturor moșiilor de pe cuprinsul Țării Românești.

Această deosebire, prea puțin semnalată de istoriografie, devine clară în urma analizei inventarului mormântului princiar (mormântul 10), descoperit intact în anul 1920 în Biserica Domnească de la Curtea de Argeș, unde a fost înhumat, după cum afirmă majoritatea istoricilor, unul dintre fiii voievodului Basarab I, decedat la vârsta de aproximativ 40 de ani, între 1340 și 1350.

Concluzia istoricului Constantin C. Giurescu este că personajul înhumat în mormântul 10 de la Biserica Domnească din Curtea de Argeș, “așa cum ni-l arată veșmintele și podoabele sale, putea sta alături de cei mai străluciți monarhi ai Europei contemporane. N-a fost atunci, în veacul al XIV-lea, la curtea voievozilor noștri, o viață

umilă, modestă, de țărani păstori și plugari, așa cum s-a crezut, plecându-se de la idei preconcepute, atâta vreme, ci tot fastul și strălucirea unei societăți de nobili, de boieri cu proprietăți întinse și cu legături puternice atât cu feodalii dinastiei angevine, cât și cu Bizanțul și cu imitatorii acestuia din urmă, cu țarii sârbi și bulgari.” (28)

Și, într-adevăr, la deschiderea mormântului în anul 1920, cei prezenți au constatat că personajul “poartă o tunică purpurie lungă până la jumătatea femurului și strânsă pe trup. Tunica este cusută cu fir și decorată cu mărgăritare, în special la mâneci (manșete și coate), și este închisă în față cu 30 de nasturi de aur smălțuiți cu verde astfel încât pe bumb să înfățișeze stema scut despicat, fasciat în jumătatea dreaptă în opt zone care alternează aur-verde. Circa 20 de nasturi similari decorau și antebrațele mânelor. Peste mijloc, personajul este încins cu o centură de piele căptușită cu catifea, ornată cu fir și mărgăritare dispuse în romburi, având steluțe de aur la colțuri, centură care se închide printr-o pafta din aur atent lucrată. Paftaua reprezintă un castel în miniatură în centrul căruia se află o lebădă cu cap de femeie. Pe cap, personajul poartă o diademă de fir decorată cu mărgăritare, care alunecase și, când a fost descoperit mormântul, ajunsese sub bărbie. Mâinile erau prinse pe piept cu o legătură ornată cu mărgăritare care formau crucea patriarhală și erau acoperite cu mănuși decorate cu aceleași pietre prețioase. În degete au fost găsite patru inele din aur și pietre prețioase, purtând mai multe inscripții săpate pe verigă. Prima dintre acestea este “Ave, Maria, gracia plena Dominus te(cum)” (adică “te salut, Marie, cea plină de har, Domnul e cu tine”), iar cea de-a doua este “Iesus autem, transiens per medi(um illorum, ibat)” (adică “Iar Iisus, trecând prin mijlocul lor, mergea” - versetul 4;30 din Evanghelia lui Luca). (28)

Scriitorul Silviu Dragomir afirma că cel care a descoperit mormântul nr. 10 de la Biserica Domnească din Curtea de Argeș, a fost istoricul Virgiliu N. Drăghiceanu care povestea că nu avea nici un fel de indicii de unde ar putea să-și înceapă săpăturile. “Atunci, în acea vară a anului 1920, chiar în preziua începerii lucrărilor, pe când reflecta în amurg, singur și îngândurat în marea biserică, tot pregetând și socotind cam de unde ar trebui să-și înceapă primul travers de prospectare, își dădu intuitiv seama că nu era nicidecum singur în sfântul lăcaș peste care tocmai se lăsau penumbrele înserării. Deodată, probabil din zona stranelor abia intuite, se dezlipi cu oarece precauții o persoană pe care nu o cunoștea - probabil un om al locului - având acel vag aspect de târgoveț vetust -, deoarece purta o impresionantă barbă albă. Necunoscutul se apropie cu fereală de istoric și parcă știindu-i intențiile, parcă aflându-se în continuarea unei conversații deabia de curând întrerupte, i se adresă neobișnuit de apăsător și grav: “De aici ar trebui, domnule istoric, să vă începeți căutările dumneavoastră!”, îi spuse acel moș, arătându-i un anume loc din vasta incintă”. A doua zi istoricul s-a decis să înceapă prospectarea chiar din locul arătat de bătrânul, pe care, de altfel, “nu l-a mai întâlnit niciodată de atunci”. (33)

Cu privire la personajul înmormântat la Biserica Domnească din Curtea de Argeș, cercetările din cadrul *Proiectului Genesis* care s-au realizat în ultima perioadă de timp au dezvăluit o seamă de informații inedite. Înainte de toate, trebuie precizat că scopul *Proiectului Genesis* este să facă lumină în ceea ce privește linia genealogică a primilor domnitori ai Țării Românești. La acest proiect participă - după cum afirmă jurnalistul Nicu Neag într-un bine documentat articol apărut în Ziarul Adevărul - “împreună cercetători, istorici și specialiști de la Academia Română, de la Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca și

Universitatea Al.I Cuza din Iași. Contractorul este Institutul de Biologie București, iar parteneri Institutul de Biologie București, Universitatea “Babeș-Bolyai”, Universitatea “Alexandru Ioan Cuza” din Iași. Directorul proiectului este academicianul Octavian Popescu. (28)

În 2012 s-au recoltat trei probe biologice de la bărbatul îngropat în mormântul 10 - un os de la picior, o falangă și o măsea. Osul și falanga au fost folosite pentru analiza de Carbon 14 la Miami (Beta Analytic, locul unde s-a făcut testul), iar din măsea a fost extras ADN-ul. Segmentele alese de ADN din cromozoni au fost “citite” în Coreea.” Ca o concluzie preliminară, cercetătorii citați în articolul menționat afirmă la unison că “*analizele pe linie maternă arată că cel îngropat nu e de origine cumană, ci germană sau nord-indiană.*” În acest sens, Alexandru Simon - coautor al proiectului Genesis, cercetător la Academia Română, Centrul de Studii Transilvane din cadrul UBB, Centrul pentru Studierea Populației -, afirma tranșant că “nu au apărut elemente care să îl lege în plan genetic pe defunct de comunități sau indivizi de origine cumană. Mormântul 10 de la Curtea de Argeș este cel mai simplu și cel mai profund mister din istoria medievală a românilor. Nici al ungarilor, nici al cumanilor, deoarece în el odihnea un român. Acel bărbat avea toate însemnele Apusului, îmbrăcăminte și bijuterii specifice - inclusiv un inel asemănător cu Eduard de Woodstock, Prințul Negru al Angliei, de aici și modul în care istoricii români l-au branduit “Prințul Negru al Țării Românești. O cingătoare (pafta) găsită în mormânt și care nu poate fi datată înainte de 1330-1340 scoate din calcul ca bărbatul îngropat să fie legendarul Negru Vodă, cel care, așa cum spune legenda din cărțile de istorie, a descălecat la sud de Carpați și a format Țara Românească, fiind primul ei conducător.” În contextul descoperirilor făcute, cercetătorul

Alexandru Simon remarca schimbarea fundamentală de paradigmă tipologică între voievozii și cnezii de dinainte de Basarab și cei de după. “Se credea - afirmă autorul citat - că domnii români au fost, la începuturi, “niște țărani mai înstăriți care împărțeau dreptatea de pe prispă și că lucrurile s-au schimbat după 1920, când s-a săpat pentru prima dată acolo.” (28)

De fapt, cercetările realizate în cadrul proiectului Genesis au evidențiat faptul că conducătorii de dinainte de Basarab, printre care, la loc de cinste trebuie menționat Negru Vodă, au fost “niște țărani mai înstăriți care împărțeau dreptatea de pe prispă” după modelul moșilor din vechime. O dată cu Basarab s-a schimbat însă paradigma: atât Basarab, cât și urmașii săi au fost aristocrați în cel mai adevărat sens al cuvântului.

Ceea ce este și mai interesant este faptul că mormântul 10 a fost inițial ascuns, fiind acoperit cu nenumărate straturi de pietriș. Istoricul Alexandru Simon afirma că, din punctul său de vedere, “defunctul nu trebuia deranjat, ceea ce susține identificarea cu un membru al familiei domnești, care devenise indezirabil. Singura explicație, mai afirmă autorul citat, pentru asemenea atitudine față de defunctul din Mormântul 10 este confesiunea sa, o confesiune care devenise periculoasă pentru stat în noul cadru ecleziastic și politic, mai exact în circumstanțele victoriei orientării “de rit grec” asupra aceleia “de rit latin”. (28)



## CHRONICON PICTUM: BĂTĂLIA DE LA POSADA

### ✿ În fața cetății Argyas ✿

Evenimentele din toamna anului 1330 și bătălia de la Posada dintre oastea maghiară condusă de regele Carol Robert de Anjou și oștirea română sunt cunoscute doar prin prisma unor documente de cancelarie maghiare și, în primul rând, a Cronicii pictate de la Viena (*Chronicon Pictum*), care a fost realizată patruzeci de ani mai târziu.

Cu privire la acuratețea scenelor și a informațiilor din *Chronicon Pictum* există suficiente rezerve pentru a le interpreta cu circumspecție; în acest sens, trebuie menționată opinia istoricului Constantin Rezachevici, care afirmă că, în urma analizei Cronicii pictate, “o cercetătoare maghiară a ajuns la concluzia că ilustrațiile din cronică au fost realizate de editor cu simple clișee ale școlii de pictură și miniatură de la Bologna. Pe clișee, personajele au fost adăugate de editură cu caracteristicile prin care erau cunoscuți valahii, cu cojoace și căciuli, trăgând cu arcul și aruncând bolovani asupra cavalerilor înghesușiți în defileu.” (29)

Voievodul Basarab I apare în documentele maghiare pentru prima oară într-o scrisoare a regelui maghiar Carol Robert din anul 1324, în care este numit “voievodul nostru transalpin”; scrisoarea afirmă că, de fapt, Basarab este



vasalul regelui maghiar. Ca vasal, așa cum este menționat în documentele de cancelarie maghiare din anii următori, Basarab era obligat să plătească tribut. Întrebarea, în acest caz, este când a devenit Basarab vasal și în ce împrejurări, căci așa cum a fost menționat, predecesorul său, Negru Vodă (1290-1314) nu a fost vasalul regelui maghiar.

În ceea ce privește relațiile dintre coroana maghiară și voievodul Basarab, relațiile politice par să fi fost fluctuante - ori așa lasă să se înțeleagă documentele de cancelarie maghiare. În perioada 1321-1327 relația politică pare să fi fost bună (cu unele sincope), dar datorită faptului că ulterior Basarab i-a sprijinit cu oastea sa în diferite conflicte pe inamicii regelui maghiar, relațiile au început să fie din ce în ce mai încordate. Astfel, în anul 1330, Basarab s-a aliat cu țarul bulgar Mihail Șișman în războiul împotriva sârbilor, cu care regatul maghiar era aliat. Confruntarea dintre bulgarii sprijiniți de Basarab și sârbi a avut loc la Velbuzd din 28 iulie 1330, când armata bulgară a fost zdrobită, iar țarul bulgar ucis. La scurt timp după această înfrângere, convins fiind de faptul că Basarab este slab din punct de vedere militar, regele maghiar Carol Robert de Anjou s-a decis să atace Țara Românească, drept pentru care a adunat oastea și a pornit spre Bănia de Severin, pe care a cucerit-o.

Cu privire la cauzele conflictului, *Chronicon Pictum* afirmă că regele maghiar, “după sfatul voievodului ardelean Toma și al lui Dionisie, fiul lui Nicolae” s-a dus “ca să alunge din țara aceasta pe Basarab sau cel puțin să o dea unuia din sfătuitoarii săi. După cum afirmă istoricul Constantin C. Giurescu, “ceea ce făcuse pe cei doi nobili să îi dea un asemenea sfat lui Carol Robert era dorința lor de a avea unele posesiuni ale lui Basarab. Dionisie voia Banatul de Severin - și l-a căpătat la începutul expediției -, iar Toma, voievodul Ardealului, dorea chiar țara lui Basarab”. (5)

De la Turnul Severin, oastea maghiară a străbătut Oltenia de nord și a ajuns în fața cetății Argeș (castro Argyas), identificată de marea majoritate a istoricilor cu Curtea de Argeș (unii istorici preferă varianta Cetatea Poenari). După ocuparea Severinului, Voievodul Basarab a trimis soli pentru a oferi regelui maghiar pacea în condiții avantajoase. “Fiindcă voi, rege și stăpîn al meu, v-ați ostenit cu strângerea oștirii - este notat în *Chronicon Pictum* -, eu voi răsplăti osteneala voastră cu 7 000 de mărci de argint și vă voi lăsa în pace și Severinul cu toate cele ce se țin de el, pe care acum le țineți cu puterea în mâinile voastre. Pe deasupra, tributul ce datorez coroanei voastre îl voi plăti cu credință în tot anul. Și nu mai puțin, voi trimite la curtea voastră pe unul dintre fiii mei să vă slujească pe banii și pe cheltuiala mea, numai să vă întoarceți îndărăt cu pace și să feriți persoanele voastre de primejdii, pentru că, dacă veniți mai înăuntrul țării, nu veți putea nicidecum să vă feriți de primejdii.” (29)

Este, într-adevăr, o propunere incredibilă, care de altfel demonstrează cât de bogat era Voievodul Basarab. După cum aprecia istoricul Nicolae Stoicescu, “suma de 7 000 de mărci oferită lui Carol Robert ca “despăgubiri” de război ar reprezenta echivalentul a circa 74 kg aur sau a 1157,904 kg argint curat; suma respectivă era enorm de mare și ea echivala cu 21 000 de florini de aur.” (29)

Pe de altă parte, frapează modul de adresare al lui Basarab către Carol Robert: “voi, rege și stăpîn al meu, v-ați ostenit... eu voi răsplăti ... tributul ce datorez coroanei voastre”. Este cam mult și pentru cel mai umil vasal, astfel că degeaba încearcă istoriografia modernă să îndulcească situația afirmând că așa erau uzanțele la vremea respectivă ori că Basarab deja ticluia un plan de război prin care să-l prindă în cursă prin vreun șiretlic pe regele maghiar. Oricum,

merită reținut avertismentul dat de Basarab regelui maghiar: “dacă veniți mai înăuntrul țării, nu veți putea nicidecum să vă feriți de primejdii”.

Totuși, pe drumul de la Severin la Curtea de Argeș oastea regelui maghiar nu a fost în nici un fel împiedicată să înainteze. Răspunsul regelui maghiar pentru Basarab arată o aroganță dusă dincolo de orice limite, aroganță bazată în primul rând pe calcule politico-strategice; regele maghiar știa că veritabila “armada” de aproximativ zece mii de cavaleri în armuri pornită împotriva lui Basarab nu putea fi înfrântă de nimeni. *Chronicon Pictum* stă mărturie: “Regele, auzind aceasta, cu mintea trufașă, a izbucnit față de soli cu următoarele vorbe, zicându-le: să spuneți așa lui Basarab că el e păstorul oilor mele, și eu, din ascunzișurile sale, de barbă îl voi scoate” (“*sic dicit Basaraad; Ipse est pastor ovium mearum; de suis latibulis per barbos suas extraham*”).

Izvoarele ne spun că auzind aceste cuvinte din gura suveranului angevin, un sfetnic de-al lui Carol Robert, pe nume Danciu, l-a sfătuit să țină seama de propunerile lui Basarab și să nu se angajeze într-o acțiune care ar putea să-i fie foarte primejdioasă. “Danciu, comite de Zoliom și Lipton - aflăm din *Chronicon Pictum* - așa a grăit regelui: Stăpîne, acest Basarab se adresează către voi cu mare smerenie... pentru aceasta răspundeți-i în scrisoarea voastră cu favoarea bunătății regale și arătați-i deplină iubire și milostivire”. Dar monarhul maghiar, ne informează același izvor, n-a vrut să dea ascultare acestor îndemnuri, ci, dimpotrivă, “a repetat vorba de semeție și de amenințare pomenită mai sus și părăsind sfaturile mai sănătoase, a pornit îndată mai departe ca apoi să dea lupta.” (29)

Străbaterea distanței dintre Turnul Severin și reședința lui Basarab, (probabil) Curtea de Argeș (în textul maghiar este denumită “castro Argyas”) nu a fost prea plăcută pentru

regele maghiar și oastea sa, dată fiind imposibilitatea absolută de aprovizionare. *Chronicon Pictum* precizează foarte clar: “Și, în țara necunoscută, între munți și dealuri cu păduri, regele neputînd să găsească cele de trebuință pentru hrana sa și a lor săi”. (29)

Istoricii indică două itinerarii posibile ale parcursului regelui maghiar și a oștirii sale. Primul itinerariu posibil: Turnul Severin, Tismana, Horezu, Râmnicu-Vâlcea, Curtea de Argeș; al doilea itinerariu posibil: Turnu Severin, nord Craiova, sud Stănești, Curtea de Argeș. Indiferent ce itinerariu a ales, Regele Carol Robert și oastea sa ajung în proximitatea lui Basarab și a oștirii sale. De fapt, așa cum indică un alt document datat 1347 Carol Robert și-a așezat tabăra chiar în fața cetății Argyas.

Puțin mai înainte avusese loc un eveniment destul de straniu care indică faptul că lucrurile nu stăteau prea bine pentru regele maghiar. Acest eveniment este narat de rege într-un document din 1336: “un anume Bako cu puțini ostași, mântuindu-se printr-un noroc vrednic de mirare, ne-a ajuns tocmai sub cetatea Argeș (Castro Argyas), unde noi și întreaga noastră oaste am rămas uimiți de sosirea lui neașteptată și unde și-a împlinit în chip vrednic de laudă însărcinările ce i-au fost date.” Acest eveniment este interpretat de istoricul Nicolae Stoicescu astfel: “faptul că regele recunoaște că Bako a ajuns ca prin minune în locul unde se afla cu armata sa constituie o dovadă indirectă că oastea lui Carol Robert se găsea într-o situație critică, fiind foarte probabil înconjurată de oștirea lui Basarab care controla toate căile de acces spre “Castro Argyas”, adică spre cetatea de la Curtea de Argeș, din care pricină Bako se strecurase cu multă dificultate printre străjile muntene.” (29)

În ceea ce privește localizarea “Castro Argyas”, părerile istoricilor sunt împărțite. Unii istorici, de fapt cei

mai mulți (Nicolae Stoicescu, Ion Cornea, Al. Sacerdoțeanu etc.), identifică castro Argyas cu Curtea de Argeș, dar există și istorici care identifică această cetate cu Cetatea Poenari (de exemplu, Alex Mihai Stoenescu).

Ceea ce s-a întâmplat însă în fața cetății Argyas rămâne un mister. Istoricul Constantin C. Giurescu este de părere că armata maghiară “nu găsea nimic de-ale mâncării și în curând începu a suferi de foamea cea mare, după însăși expresia Cronicii pictate. Văzând că nu e chip a-l supune pe Basarab, Carol Robert dădu semnalul retragerii.” (5)

Istoricul Nicolae Stoicescu alege însă o altă variantă pentru desfășurarea evenimentelor: “odată ajunsă la castro Argyas, oastea maghiară sau părți ale ei au zăbovit un anumit timp în orașul voievodal, perioadă în care grosul oastei lui Basarab se va fi retras pe drumul care duce în defileul de la Posada din Țara Loviștei, fără să fi pierdut însă contactul cu dușmanul”. (29)

O altă autoare, Maria Holban, concluzionează: “Nu e amintită nici o luptă și nici vreun asalt dat cetății. Dacă aceasta ar fi fost cucerită sau ocupată, măcar și fără lupte de către rege, succesul acesta ar fi fost trâmbițat cu mare răsunit și deci cu atât mai mult s-ar fi pomenit în toate documentele de o capitulare la Argeș, dacă ea ar fi avut cumva loc. Nu este exclusă însă nici ideea că s-au desfășurat unele lupte de o mai mică sau de o mai mare amploare și în interiorul orașului Curtea de Argeș.” (29)

O interpretare diferită a evenimentelor este oferită de Alex Mihai Stoenescu, care afirmă că la momentul constituirii taberei din fața *castro Argyas* (pe care-l identifică cu Cetatea Poenari), forțele maghiare “erau înconjurată din cel puțin trei părți de forțele lui Basarab I și că a intervenit un fel de armistițiu” prin care Carol Robert și-a putut evacua armata spre Transilvania.” (1)

La rândul său, istoricul Neagu Djuvara punctează evenimentele în felul următor: deși cronica prezintă multe informații veridice, “cu privire la ceea ce s-a petrecut în fața cetății Argeș păstrează o tăcere suspectă”. De aceea, cronica pictată trece îndată la propoziția: “De aceea s-a ordonat o împăcare cu Bazarad”. Nu pomenește nimic de lupte sau negocieri pentru a ajunge la acea împăcare. Pe românește, spunem, în general, că s-ar fi ajuns la o pace, suspendare a ostilităților, armistițiu”. (20)

Constantin Rezachevici, ultimul dintre istoricii care au consacrat analize amănunțite conflictului, este de părere că oastea maghiară a ars Curtea voivodală, “lucru ce s-ar dovedi o dată prin mărturia arheologică a unor distrugerii prin incendiu databile din acea perioadă, apoi prin constatarea că, vreme de câteva zeci de ani după aceea, reședința lui Basarab și a fiului și succesorului său Alexandru a fost Câmpulung, prima reședință tradițională a Negrului Vodă.” (20)

Și totuși, rămâne de analizat ce s-a întâmplat în fața cetății Argeș (castro Argyas) și care este motivul real pentru care regele Carol Robert a decis să-și retragă oștirea și să pornească neîntârziat spre casă. Indiferent însă de răspuns, documentele consemnează că după evenimentul misterios desfășurat în fața cetății Argyas - a încheiat un armistițiu, a acceptat propunerile lui Basarab, nu l-a găsit acasă pe Basarab și nu știa unde să-l mai caute, nu își mai putea hrăni ostașii etc. - regele Carol Robert s-a decis să se reîntoarcă acasă, drept pentru care a ales cel mai scurt itinerariu până la hotarele țării sale.

Pe drumul de întoarcere, armata maghiară trebuia să străbată munții printr-un defileu destul de lung, mărginit de râpe. După ce armata ungară s-a angajat în defileu, afirmă istoricul Constantin C. Giurescu, “trupele lui Basarab ocupară intrarea, tăind astfel cu totul putința retragerii.

Începu apoi și atacul, care a durat patru zile (9-12 noiembrie 1330) și a însemnat un cumplit dezastru pentru unguri, unul din cele mai mari pe care le-au suferit ei vreodată,” (5)

Locul unde s-a desfășurat această memorabilă bătălie a primit numele de Posada (substantiv comun care indică un defileu îngust, străjuit de munți sau dealuri).

### **☞ Pe drumul de întoarcere ☞**

În privința itinerariului de întoarcere a oștirii regelui maghiar și, implicit a localizării bătăliei de la Posada, opiniile istoricilor sunt împărțite.

Astfel, unii istorici consideră că itinerariul drumului de întoarcere a fost culoarul Bran-Rucăr (variantă propusă inițial de Nicolae Iorga, dar contestată apoi de majoritatea istoricilor), în timp de alți istorici consideră că itinerariul drumului de întoarcere a fost Curtea de Argeș-Perișani-Câineni-Sibiu; există însă și istorici - în special cei recentți - care consideră că itinerariul drumului de întoarcere al oștirii lui Carol Robert a fost prin nordul Olteniei.

Singura variantă demnă de luat în considerare este însă cea care susține așadar că drumul de întoarcere al oștirii lui Carol Robert a fost pe ruta Curtea de Argeș-Perișani-Câineni-Sibiu, iar Posada poate fi localizată în perimetrul localității Perișani.

Sintetizând această variantă, istoricul Nicolae Stoicescu preciza că “de la Sălătruc spre Câineni, distanța între cele două localități fiind de 35 km, începe, de fapt, defileul ce s-ar potrivi cel mai bine cu relatările Cronicii pictate. Lățimea foarte mică a drumului, precum și laturile sale, una abruptă, alta în vale, nu permit unei oști în marș să adopte un dispozitiv de luptă. Din contră, o oaste ce mărșăluiește pe un atare drum se eșalonează pe kilometri

întregi, lăţimea coloanei fiind de aproximativ patru luptători. După calcule relative, armata lui Carol Robert ar fi numărat circa 10 000 de oameni. Intrînd pe un asemenea drum, oastea ungară s-ar fi eşalonat pe o distanţă de aproximativ 5 km, lăţimea coloanei de marş fiind de patru oameni, iar intervalul dintre ei, în adîncime, de aproximativ 2 m. O astfel de eşalonare o făcea extrem de vulnerabilă unui atac dat de pe latura abruptă a drumului. Pe această porţiune este posibil să se fi produs atacul oastei române dat “de sus”, cu săgeţi şi prăvăliri de copaci.” Cât priveşte luptele propriu-zise, afirmă autorul citat, acestea “nu s-a produs în acelaşi timp pe tot acest traseu, fapt evidenţiat şi de numărul de zile (9-12 noiembrie). Este foarte probabil că luptătorii români au devansat continuu mişcarea inamicului, după un atac urmînd o repliere rapidă spre poziţii cheie, amenajate din timp, avantajoase pentru ei şi defavorabile duşmanului. În aceste condiţii, o medie de înaintare de 7-8 km pe zi, parcurşi prin lupte care au dus la pierderi masive de efective din oastea lui Carol Robert (30 km în 4 zile) ni se pare în concordanţă cu condiţiile de teren, cu specificul luptelor purtate şi cu descrierile din Cronica pictată.” (29)

Mai trebuie menţionat doar faptul, argumentat impecabil de istoricul Dumitru Tudor, că drumul descris anterior era destul de bine cunoscut în epocă. “Acesta este cunoscutul drum denumit mai tîrziu al Ţării Loviştei, care ocoleşte muntele Cozia. El a fost folosit de Traian în timpul expediţiei din 105 era creştină. şi de către voievozii munteni pînă în momentul construirii de către austrieci a celui de pe cursul Oltului. A fost un drum cu multe urcuşuri, pripoare şi sufocat de păduri. Probabil că în Ţara Loviştei s-au petrecut cele două mari dezastre militare: ale lui Cornelius Fuscus (în anul 87) şi al lui Carol Robert (în 1330).” În sprijinul acestei variante a itinerariului oştirii regelui maghiar Carol Robert



de Anjou, trebuie adusă completarea că “drumul Loviștei a fost folosit de locuitori până târziu în secolul al XIX-lea. În programele curselor de poștă de prin anii 1840-1843, publicate în “Anuarele statistice ale prințipatului Valahiei”, figurează și itinerarul ce lega Bucureștii de Sibiu prin această regiune a Perișanilor.” Mai mult decât atât, există informații că în zona denumită Ruginoasa din apropierea Perișanilor s-au descoperit săbii ruginite. “Referindu-se la acest loc, Nicolae Budescu, din Curtea de Argeș, ne oferă următoarea informație: “Am trăit în aceste locuri vreme de trei ani, între 1924 -1927 și-mi aduc aminte cum pe un plai al Coziei, de deasupra Pripoarei, numit Ruginoasa, se mai găseau încă săbii ruginite - de unde și numele Ruginoasa.” (29)

Pentru istoricul Alex Mihai Stoenescu această variantă nu poate sta în picioare, iar argumentația sa pare la prima vedere foarte solidă: “pentru ca bătălia să se fi dat la Perișani sau în platoul Titești, forțele lui Basarab trebuie să fi devansat cu cel puțin o zi armata maghiară pe același drum de retragere spre Transilvania și să fi ales un loc al bătăliei la mare distanță de Curtea de Argeș, ceea ce este ilogic.” În consecință, istoricul citat a propus o a doua variantă: “drumul de întoarcere nu poate fi decât prin Oltenia: pe valea Oltului în jos - Slatina - Craiova - Timișoara. Dacă s-ar fi refugiat prin Transilvania, regele nu avea ce căuta la Timișoara, ci ar fi intrat în Ungaria prin Arad sau prin Oradea”. Consecința, afirmă autorul citat, este că “bătălia de la Posada a avut loc pe culoarul montan Timiș-Cerna, mai probabil în porțiunea dintre Dunăre și Mehadia. (1)

Această variantă a fost promovată inițial de istoricul Constantin Rezachevici, care a fost primul care a observat că “după ce iese din încercuirea românilor, regele Carol Robert ajunge la Timișoara, ceea ce pare ilogic pentru un traseu prin Transilvania. Drumul obișnuit care lega Ungaria de Țara

Românească era prin Banatul de Severin, nu prin Transilvania, unde, de altfel, regele maghiar avea cel puțin doi adversari categorici: românii din țările românești de peste munții Transilvaniei, precum și sașii sibiieni care purtau un război violent cu suveranul maghiar în acea perioadă.” (1)

La rândul său, istoricul Neagu Djuvara alege un traseu asemănător celui propus de istoricul Alex Mihai Stoenescu, oferind însă propria interpretare: traseul de întoarcerea al lui Carol Robert și a oștirii sale nu putea fi decât “la granița Olteniei, înăuntrul Banatului de Severin, iar nicidecum la vreo trecătoare la răsărit de Olt”. Consecința, afirmă istoricul citat, a fost că oastea ungară s-a întors de la Argeș spre Timișoara tot pe unde venise, “nu făcând ocolul în direcția nordului, chiar dacă spre nord era granița cea mai apropiată”. Un alt argument propus de istoricul Neagu Djuvara în sprijinul ipotezei sale este că, pe de-o parte, armata lui Basarab nu avea la dispoziție căi lăturalnice “să depășească lungă coloană a oștii regale, pentru a pregăti, la șaua muntelui, prin trecătoare, cursa în care voia s-o prindă”, iar de cealaltă parte avea nevoie de timp pentru pregătirea terenului, ceea ce ar fi necesitat pentru ostașii lui Basarab “mai multe zile de pregătire: tăierea copacilor, aducerea arcașilor pe povârnișurile înconjurătoare etc.” (20)

Cu privire la desfășurarea luptei de la Posada, opiniile istoricilor sunt mult mai unitare. De fapt, textul *Chronicon Pictum* este mult mai limpede. “Mulțimea nenumărată a românilor - afirmă *Chronicon Pictum* -, sus pe râpi, alergând din toate părțile, arunca săgeți asupra oastei ungurești care era în fundul văii, pe un drum care însă nici nu ar fi trebuit numit drum, ci mai curând un fel de corabie strâmtă, unde, din pricina înghesuielii, cei mai sprinteni cai și ostași cădeau în luptă, pentru că din pricina urcușului prăpăstios nu se puteau sui împotriva românilor pe nici una din râpile de pe

cele două laturi ale drumului, nici nu puteau merge înainte, nici nu aveau loc de fugă, fiind șanțurile săpate acolo, ci ostașii regelui erau cu totul prinși, ca niște pești în vârșă sau în mreajă. Au căzut tineri și bătrâni, principii și nobili, fără nici o deosebire. Căci această tristă întâmplare a ținut mult, din ziua a șasea a săptămânii până în ziua a doua a săptămânii viitoare (de sâmbătă până marți), în care zilele ostașii aleși așa se izbeau unii de alții precum în leagăn se leagănă și se scutură pruncii sau ca niște trestii bătute de vânt. Uciderea cea mai cumplită - căci a căzut mulțime de ostași, principii și nobili și numărul lor nu se poate socoti - a fost în ziua a șasea, în preseara Sfântului Martin și după aceea, în ziua următoare (adică în zilele de 9 și 10 noiembrie; Sfântul Martin e la 11 noiembrie). (5)

Dezastrul a fost aproape total pentru oastea maghiară. *Chronicon Pictum* precizează că “românii au dus mulți prinși cu sine, atât răniți, cât și nevătămați, și au luat foarte multe arme și hainele prețioase ale tuturor celor căzuți; și bani în aur și în argint, și vase prețioase, și cingători de sabie, și multe pungi cu groșițe late (cu bani), și mulți cai cu șei și frâie”. Regele Carol Robert a scăpat doar datorită faptului că “și-a schimbat însemnele armelor sale, cu care a îmbrăcat pe Desev, fiul lui Dionisie, pe care, crezându-l a fi însuși regele, românii cu cruzime l-au omorât. Și regele abia a scăpat cu câțiva inși”. Și s-au întâmplat toate acestea - își încheie *Chronicon Pictum* impresionanta relatare - “ca nu cumva să se semețească ungerii de mulțimea izbânzilor, ci să învețe umilință și să înțeleagă că de mila iubirii divine se fac cu atât mai vrednici, cu cât rabdă loviturile de îndreptare ale Tatălui Ceresc. Căci Dumnezeu Tatăl pe aceia îi pedepsește, pe care îi iubește.” (5)

Se pare că maghiarii n-au învățat nici acum lecția umilinței, după cum n-au înțeles nici faptul că atunci când

poposești într-un teritoriu străin, trebuie să acorzi autohtonilor respectul cuvenit în virtutea dreptului primului venit (și a primului născut); asuprirea autohtonilor prin crime odioase și minciună (falsificarea deliberată a istoriei) nu poate duce decât la pedepse aspre; aceste pedepse, precum a fost cazul Posadei sau cazul bătăliei de la Mohaci când otomanii au transformat țara maghiarilor în pașalâc, s-au petrecut în trecut, dar se vor repeta de-a lungul istoriei până când principiile de mai sus vor fi aplicate consecvent în practică de acești urmași ai “fiilor pământului” care au migrat în Câmpia Pannonică din stepele Asiei la sfârșitul secolului al VIII-lea.

Istoricul Neagu Djuvara a remarcat încă un aspect extrem de sugestiv: referindu-se la numărul ostașilor români de la Posada, “cronicile maghiare folosesc expresia: *vlachorum multitudo innumerabilis* - adică o mulțime nenumărată; la fel de interesantă este și expresia folosită într-un document emis de Carol Robert în anul 1333: “*agregata sibi quadam potentia et societate Olakali*” - adică o alianță a românilor. De asemenea, este interesantă și afirmația cronicilor maghiare din 1336 că la luptă au participat atât “fiii lui Basarab”, cât și Basarab însuși. Iar dacă istoricul Constantin Rezachevici are dreptate, atunci pe cea de-a treia miniatură din *Chronicon Pictum*, care împodobește litera de început a capitolului, solul lui Basarab e reprezentat în costum apusean.” (20)

În fine, din desfășurarea bătăliei și din faptul că a reușit să zdrobească efectiv o armată de cavaleri de o asemenea amploare, reiese faptul că oștirea română era formată din profesioniști, care aveau la activ multe lupte de acest gen, nu din țărani luați de la coasă. S-ar putea ca istoriografia românească să fi fost înșelată de imaginile pictate ale Cronicii de la Viena, în care sunt prezentați niște “cetățeni”

români adunați în pripă de la coasă și care aruncă de pe marginile înalte ale posadei bolovani și trunchiuri de copaci asupra oștirii maghiare. Evenimentele s-au desfășurat însă în alt fel: armata maghiară a fost înfrântă de ostași profesioniști (ajutați evident și de țărani neinstruiți, așa cum s-a întâmplat mai mereu), probabil căliți în luptele cu tătarii, iar asaltul final a fost dat de cavaleria română în armuri care, după o luptă corp la corp, i-a zdrobit pe ostașii maghiari. În acest sens, istoricul Neagu Djuvara remarcă cu perfectă îndreptățire de această dată că există mai multe indicii temeinice care confirmă acest aspect: “cavalerul de tip occidental care apare zugrăvit pe un stâlp din Biserica Domnească de la Argeș; moneda bătută de Radu I, nepotul lui Basarab, unde domnul e reprezentat în armură apuseană; faptul că același Radu comandă la Veneția 11 000 de cămăși de zale - oare pentru o armată de țărani în opinci ?” (20)

Mulți ani după catastrofa armatei maghiare de la Posada, documentele cancelariei Regelui Carol Robert de Anjou nu au încetat să-l acuze pe Voievodul Basarab de perfidie. De exemplu, un document emis de cancelaria coroanei maghiare precizează că “Basarab a fost perfid și și-a călcat cuvântul, pregătind o cursă la ieșirea armatei regale din țara lui”.

Într-un alt document, datat 2 noiembrie 1332 sunt sintetizate la porunca regelui maghiar Carol Robert de Anjou următoarele constatări *post factum*: “când am ajuns cu o parte a oastei noastre în țara noastră transalpină spre a o cerceta, după ce am străbătut-o în liniște, la ieșirea noastră de acolo, Basaras, necredinciosul nostru român, cu răutatea unei necredințe de mai înainte urzită, la adăpostul viclean al unei păci fățarnice a năvălit plin de dușmănie asupra unei părți din oastea noastră.” (20)

## ❧ Kara Iflak ❧

Actul de naștere al Țării Românești a fost bătălia de la Posada din anul 1330, în care Voievodul Basarab I l-a învins pe regele maghiarilor Carol Robert de Anjou. Acesta este punctul de vedere al istoriografiei românești.

Această informație ce apare în orice carte de istorie a românilor este în bună măsură falsă - evident, cu excepția faptului că la Posada s-a consumat într-adevăr o confruntare sângeroasă între români și oastea condusă de regele maghiarilor Carol Robert de Anjou, confruntare care a fost câștigată în mod zdrobitor de români. În rest este vorba despre o afirmație în bună măsură falsă, care are la bază două erori foarte mari.

Prima eroare este că Țara Românească a fost întemeiată de Voievodul Basarab I. Așa cum a fost deja argumentat în paginile acestei cărți, Țara Românească nu a fost întemeiată de Basarab I, ci de Negru Vodă. Țara Românească - sau mai exact spus **România** (denumire care pentru unii este un anacronism grav) - a fost unificată și eliberată de sub dominația tătarilor de Negru Vodă. A doua eroare este afirmația că Basarab a câștigat bătălia de la Posada. Nu Basarab a câștigat bătălia de la Posada, ci Voievodul de drept și de fapt al Țării Românești din acea perioadă: Mihail Negru Vodă, succesorul lui Negru Vodă Cel Tânăr.

Probabil că aceste afirmații au darul de a șoca sau chiar de a stupefia orice cititor, drept pentru care trebuie aduse fără întârziere argumente în sprijinul lor. Înainte însă de a aduce argumente credibile, dar și pentru a mai înmuia cât de cât surpriza acestor afirmații, trebuie dedus că, cel puțin din punct de vedere formal, în acea perioadă de timp, în Țara Românească, au domnit concomitent două dinastii: una a Basarabilor, iar cealaltă a urmașului lui Negru Vodă, pe

nume Mihail, despre care letopisețele afirmă că, după decesul lui Negru Vodă, a domnit nouăsprezece ani, între anii 1314-1333. Despre acest ultim membru al Dinastiei Negru, cronica lui Radu Popescu (Cronica Bălenilor), care nu avea nici un interes să mistifice trecutul (fiind opusă partidei care acționa pentru dinastia Cantacuzinilor și a Basarabilor), afirma următoarele: “Radu vodă Negrul, după adânci bătrânețe, au murit în țara lui, și cu cinste l-au îngropat boiarii, domnind ani 24. După Radul vodă Negrul au stătut la domnie Mihail vodă, carele a domnit cu pace ani 19, întru a căruia domnie, de *s-au și făcut niscareva lucruri vrednice dă auzit*, și, nepomenindu-le alții, noi încă tăcem”.

Și totuși, cronica lui Radu Popescu nu tace, căci imediat după aceea afirmă următoarele: “în zilele acelea, leat 6838 (1330), scrie un istoric că au venit Carol, craiul unguresc, asupra Țării Românești și au luat Severinul fără nici o vină. Iar domnul Mihail vodă, în nădejdea lui Dumnezeu, strângând oaste și făcând război cu craiul ungurescu, l-au biruit și s-au întors cu rușine. În mijlocul vremilor acestora, au murit Mihail vodă și s-au pus în locul lui Dan vodă.” (20)

Evident, cronicarul Radu Popescu indică faptul că s-au făcut de către Mihail Negru Vodă “niscareva lucruri vrednice dă auzit”, dar nu le poate spune în mod deschis. Chiar dacă nu au putut fi spuse la vremea repectivă, aceste “lucruri vrednice de auzit” nu pot fi însă ascunse la infinit, chiar dacă toată istoriografia s-ar răzvrăti împotriva “diletantismului” celui ce face o astfel de afirmație. Iar cel mai vrednic de auzit eveniment a fost chiar câștigarea bătăliei de la Posada de către Mihail Negru Vodă, iar acest aspect este menționat cât se poate de limpede în a doua parte a Cronicii Bălenilor.

Opinia autorului acestei cărți cu privire la câștigarea bătăliei de la Posada de către Mihail Negru Vodă are la bază o interpretare diferită de cea istoriografică, fiind întemeiată

atât pe logica desfășurării evenimentelor, cât și pe documentele existente. Trebuie precizat că documentele trebuie interpretate *ad litteram*, astfel că, indiferent de nivelul scăzut al cunoștințelor istorice ce poate fi imputat vechilor cronicari sau a precarității surselor de documentare ale acestora, evenimentele principale ale aceluși trecut neguros au fost prezentate destul de fidel.

Înainte de toate, trebuie menționat faptul surprinzător că nu numai în istoriografia română modernă, ci și în documentele epocii respective sunt menționate două variante sau, mai exact spus, două realități “paralele”; prima variantă a fost prezentată cu precădere în documentele sud-slave și maghiare, iar a doua variantă a fost prezentată cu precădere în documentele turce și tătare.

Așa cum a subliniat istoricul Ștefan Ștefănescu, izvoarele sud-slave și maghiare “numeau principatul românesc “Țara Basarabească”, “Basarabia”, iar pe locuitori “basarabiți”, după întemeietorul dinastiei. În schimb, “tradiția locală - ca și aceea mongolă sau turcică - a cultivat cu îndărătnicie mitul lui “Negru Vodă”, ignorându-l pe Basarab I.” Cronicile turcești și mongole au denumit Muntenia prin expresia “Kara Iflak”, iar Moldova prin expresia “Kara Bogdan” (“kara” înseamnă negru). (19)

Mai mult decât atât: nici un letopiseț (nici chiar cel cantacuzinesc) nu-l menționează pe Basarab I ca fiind “descălecător”. Singura dată cunoscută cu exactitate este anul morții sale, conform unui înscris slavon de la Curtea de Argeș: anul 1352. Este uimitor și faptul că letopisețele fac un salt de la Mihail Negru Vodă direct la Dan I și Mircea Cel Bătrân, fără a menționa nimic despre membrii Dinastiei lui Basarab. Această omisiune nu înseamnă altceva decât că, pentru letopisețe, inclusiv pentru cel cantacuzinesc, Basarab și succesorii săi nu au existat ca voievozi.



Pentru această uimitoare omisiune, istoriografia dă vina pe puținătatea informațiilor la care au avut acces cronicarii ori pe tentative de mistificare a acestora, explicații care pot fi valabile doar până la un punct. Și totuși, cu privire la acest subiect, nu este vorba despre o mistificare în letopisețe, după cum nu a fost vorba despre vreo mistificare nici în legendele populare ori în scrierile religioase menționate (precum scrierea Ieromonahului Ștefan), ci pur și simplu acesta a fost adevărul. Cel puțin în acest punct, la fel ca în cazul episodului descălecării lui Negru Vodă (Cel Bătrân, Cel de demult, Cel foarte vechi), letopisețele nu fac nici o eroare; letopisețele fac alte erori, iar acestea au fost comise nu datorită puținătății informațiilor la care au avut acces cronicarii - care în linii generale știau cum s-au desfășurat evenimentele -, ci datorită unei comenzi politice. Mistificarea letopisețelor a constat chiar în introducerea Basarabilor în ecuația descălecatului, întemeierii sau zidirii Țării Românești pe criterii exclusiv politice.

Trebuie menționat în acest sens un hrisov emis de Matei Basarab care confirmă domnia lui Mihail Vodă: “Cu mila lui Dumnezeu creștinii Mateiu Basarabu W. și Domn a totă Țera Rumânescă, dat-am Domnia mea această poruncă a Domniei mele orașului Domniei mele Câmpulungului, lui Stanu județulu cu doisprezece pârgari etc. Pentru că vezutâi însumi Domnia mea multe cărți betrâne, și chrisove vechi, tote făcute pentru această tocmire, precum și mai susu este zisu: întîiu chrisovulu strămoșului Domniei mele alu reposatului Radului Negru W. cându au fosti cursulu aniloru 6800 (1292), și chrisovulu lui Michail W. Let. 6900 (1392), și chrisovulu lui Vladu W. 6960 (1452) și încă și multe chrisove. În cetatea Târgoviște, la anii de la Adam 7144, ear de la nascerea lui Christos 1656, luna lui Mai 3.” Evident, data domniei Voievodului Mihail, 1392, este greșită, căci în

anul respectiv domnea deja Mircea Cel Bătrân, dar acesta nu trebuie să constituie un impediment în acceptarea faptului că, într-adevăr, după Radu Negru Voievod, a domnit Mihail voievod. Comentând acest fragment, istoricul Neagu Djuvara preciza următoarele: “Acest document - scrie istoricul citat - ridică o seamă de întrebări, începând cu ultima dată, 3 mai 1656... care nu mai e sub domnia lui Matei Basarab, mort la 9 aprilie 1654! Iar anul indicat de la facerea lumii, 7144, corespunde cu 1636, când Matei era de atunci în Scaun... dar nu cu data de 1646 din glosă! Fără îndoială, copişti succesivi au încurcat datele. Nici data de 6900 (1392), arată pentru un hrisov de la Mihail vodă, nu corespunde cu realitatea: în 1392, domnea, de şase ani, Mircea cel Bătrân, iar Mihail, fiul său, n-a fost asociat decât în ultimii ani ai domniei sale. Vlad voievod din 1452 ar fi Vladislav II din Dăneşti, pe care îl răstoarnă Vlad Ţepeş. În ultimă instanţă şi paradoxal, numai anul 1292 pentru “Radul Negru” ar fi verosimil.” (20)

De fapt, nu numai anul 1292 pentru Radul Negru este verosimil, ci şi domnia lui Mihail Voievod, care i-a succedat lui Radu Negru, chiar dacă copişti au încurcat anii de domnie ai acestuia din urmă. Pe de altă parte însă trebuie constatat că este uimitor faptul că toate titlurile de proprietate “betrâne” enumerate până în acest moment aparţin doar membrilor Dinastiei Negru Vodă, nici unul nu aparţine vreunui membru al Dinastiei Basarabilor, iar cu privire la acest aspect nici un istoric nu şi-a pus întrebări suplimentare.

Concluzia este că mistificarea nu aparţine doar vechilor letopiseţe, ci chiar istoriografiei. De fapt, este vorba despre o dublă mistificare; pe de-o parte este vorba despre mistificarea celor ce au comandat introducerea Basarabilor în ecuaţia constituirii Ţării Româneşti, în frunte cu Voievodul Matei Basarab, iar de cealaltă parte este vorba despre mistificarea istoriografiei moderne.



## NEDUMERIRI ÎN LANȚ

### ☞ Nedumerirea istoriografiei ☞

Revenind la istoria descălecatului și a întemeierii statului feudal Țara Românească, precum și la bătălia de la Posada, devine evident faptul că toate aceste evenimente pot fi citite după un alt cod - după un cod care să țină seama în primul rând de factorul autohton.

Potrivit acestui mod de a înțelege evenimentele, statul feudal (cu instituții specific feudale) Țara Românească a fost “descălecat” (în sensul precizat anterior) și unificat în limitele aproximative ale României Mari de Radu Negru Vodă după un război de eliberare de sub ocupația tătară, dus aproximativ patruzeci de ani. În documentele epocii acest stat a primit inițial numele Ungro-Vlahia, adică Vlahia Ungurească sau a ungurenilor, iar în documentele turco-tătare, a primit numele Kara-Vlahia (Vlahia Neagră).

Așa cum precizează foarte exact letopisețele, la încoronarea lui Negru Vodă (Radu Negru Voievod) din anul 1290, au venit să i se închine toți conducătorii cnezatelor, voievodatelor românești din dreapta și din stânga Oltului, din nordul și din sudul Munților Carpați, care cu toții, într-un fel sau altul, participaseră la războiul comun de eliberare. Acesta a fost momentul de apogeu al întemeierii statului feudal Țara Românească.

În anul 1290, la încoronare, la Negru Vodă au venit să se închine inclusiv banoveții olteni, în frunte cu Basarabii, care, probabil, participaseră cu toții la războiul de eliberare.

Letopisețele au perfectă dreptate când afirmă că Basarabii au făcut parte dintre “rumânii care se despărțiseră de rumâni de la romani”. De altfel, unele variante ale Letopisețului cantacuzinesc au introdus o frază foarte importantă cu privire la “descălecat”: cel al lui Negru Vodă este considerat al doilea descălecat, primul descălecat fiind “al lui Traian și al fiului său Servie”.

Basarabii menționați de Letopisețul cantacuzinesc erau de fapt etnici români care au plecat împreună cu romanii în Peninsula Italică după retragerea aureliană și care, mai târziu, s-au stabilit undeva pe teritoriul Serbiei de astăzi, în regiunea Kosovo, unde au întemeiat la începutul Evului Mediu un mic stat denumit “Țara lui Basarabă”. Se pare că în habitatul de locuire din Peninsula Italică ori din Serbia, “rumânii care se despărțiseră de rumâni de la romani” s-au corcit etnic și, poate, spiritual. Acesta este motivul pentru care, din punctul de vedere al cercetării ADN-ului, personajul înmormântat în mormântul 10 de la Curtea de Argeș studiat în cadrul programului *Genesis*, care a fost unul dintre urmașii lui Voievodului Basarab I, era înrudit pe linie matrilineară cu Prințul Negru al Angliei, cu prinți germanici și cu alții.

Explicația acestei înrudiri genetice (pe linie matrilineară) surprinzătoare este următoarea: încă de la declinul Imperiului roman de apus, sub efigia cu două fețe a zeului Iannus, ca într-o confrerie transfrontalieră, s-au adunat, prin alianțe matrimoniale dintre cele mai diverse, membrii de vază ai aristocrației mondiale. O dată cu triumful catolicismului, mare parte dintre aceștia au devenit catolici. În cazul dinastiei Basarabilor s-a produs însă o fractură: peste mai

mulți ani, Nicolae Alexandru Voievod, fiul Voievodului Basarab, a renunțat la stăpânirea Papei, alegând ortodoxia. Într-o scrisoare a Patriarhului Constantinopolului, Nicoale Alexandru era denumit - deloc întâmplător sau deloc dintr-o uzanță ce ținea de o politețe exagerată - prin expresia “cel de foarte bun neam marele-voivod și Domn a toată Țara Românească”. Patriarhul de la Constantinopole știa foarte bine cu cine are de-a face: cu exponentul unui “de foarte bun neam”.

Revenind la dinastia Basarabilor, poate fi dedus că atunci când situația din micul stat (vlăhesc) din Serbia actuală (acolo unde la începutul Evului Mediu exista “Țara lui Basarabă”) a devenit problematică pe fondul agresivității recunoscute a slavilor, aceștia s-au mutat la nordul Dunării, în Oltenia. Prin alianțe matrimoniale cu vechi familii oltene, precum Craioveștii, prin bogății acumulate deja în perioada în care se aflau în sud-estul Serbiei, prin cumpărarea de pământuri și moșii în Oltenia, poate și prin curajul dovedit pe câmpul de luptă, Basarabii au dobândit o poziție privilegiată printre banoveții olteni.

Singura particularitate a Basarabilor față de toți ceilalți banoveți autohtoni era însă religia catolică și faptul că se îmbrăcau și viețuiau după modelul apusean. De fapt, probabil că, la acea vreme, erau cam singurii din Țara Românească care se îmbrăcau după modelul occidental, acesta fiind de altfel motivul pentru care Cronica Pictată de la Viena îl prezintă pe solul lui Basarab I în costumație apuseană, în timp ce pe ceilalți ostași români îi prezintă în costumații specific românești, cu căciuli ciobănești, cojoace și celelalte. Acesta este, de altfel, motivul pentru care costumația celui înmormântat în mormântul nr. 10 de la Curtea de Argeș este în totalitate apuseană, iar aceasta nu indică defel gradul de elevare socială a dinastiei Basarabilor, așa cum sunt înclinați să creadă mulți istorici moderni, ci

doar faptul că au făcut parte dintr-o grupare socială diferită de cea autohtonă. Autohtonii - inclusiv dinastia Negru Vodă - încă se îmbrăcau în conformitate cu cutumele tradiționale moștenite de la sarabii daci, astfel că, pentru a folosi expresia deja consacrată, încă împărțeau dreptatea din prispa casei țărănești făcută din lemn. Evident, faptul că dinastia Basarab se îmbrăca după modelul apusean nu trebuie să fie tratat ca fiind ceva rău sau impardonabil. Situația dinastiilor conducătoare și a populației din cele peste douăzeci de vlahii din zona balcanică era asemănătoare. Astfel, bunăoară, vlahii - inclusiv dinastiile lor conducătoare - de pe teritoriul Greciei, din Thesalia sau Epir, se costumau și viețuiau în conformitate cu moda și standardele sociale din regiune, adică, într-un fel sau altul, se grecizaseră. Același lucru se poate afirma despre cei care locuiau în vlahiile aflate în proximitatea slavilor sau chiar a cumanilor.

Ceea ce s-a întâmplat după decesul lui Negru Vodă poate fi, cel puțin până la un punct, doar dedus. În anul 1314 au început luptele dinastice. Pentru obținerea supremației, s-au înfruntat două familii puternice: cea a lui Negru Vodă și cea a Basarabilor. Urmașul de drept al lui Negru Vodă a fost însă Mihail, despre care letopisețele afirmă că a domnit 19 ani, adică din anul 1314 până în anul 1333. Pentru că nu se potrivește în peisajul creionat în jurul lui Basarab I, Mihail Negru Vodă a fost considerat de istoriografia modernă un personaj inventat de letopisețe și a fost eliminat pe nedrept din istorie. De cealaltă parte s-a situat Basarab. Fiecare dintre cele două familii dinastice era susținută de voievozii sau cnezii mai mici, care s-au împărțit astfel în două tabere.

Faptul că așa s-au desfășurat evenimentele este demonstrat de tevatura iscată în jurul titulaturii de "Mare Voievod," care a fost acordat în documente lui Basarab. Dintre istoricii care s-au ocupat de analiza titulaturii de

“Mare Voievod” acordată lui Basarab, cel mai aproape de adevăr s-a situat istoricul Neagu Djuvara, care afirma că, departe de a fi vreun titlu metaforic, Mare Voivod însemna pur și simplu cel mai mare dintre voievozii existenți. “Suveranului tătarilor care domina zona noastră în acea vreme i se zicea marele-han, fiindcă era superiorul unui număr de hani de mai mărunți anvergură; celor ce au domnit în Galiția și, de asemenea, în Rusia Kieveană, apoi la Novgorod, la Vladimir, la Moscova, li s-a zis mare-cneaz, fiindcă stăpâneau peste un număr de cneji mai mărunți”. Explicația cea mai simplă - afirmă autorul citat - este că i s-a dat titlul de Mare-Voivod al Țării Românești “primului cărmuitor care a izbutit să se impună celorlați voievozi.” (20)

Și, într-adevăr, istoricul citat a fost aproape de o analiză pertinentă a respectivei titulaturi, dar obsesia cumană l-a determinat să rateze ținta, căci nu de voievozii mai mici se temea Basarab, ci de principalul său oponent, Mihail, urmașul lui Negru Vodă. În condițiile în care, după decesul lui Negru Vodă în anul 1314, Basarab a ocupat Curtea de Argeș (locul unde l-a găsit oastea lui Carol Robert în anul 1330), este de presupus că Voievodul Mihail s-a retras în propriul său fief, care se afla fie la Cetatea Poenari (care fusese folosită de Negru Vodă), fie la adăpostul Pădurii Valahilor aflată în apropiere de localitatea Căineni din Țara Loviștei, fie în cetatea de la Cetățeni-Stoenești.

În concluzie, cel puțin din punct de vedere formal, cel puțin până în anul 1333, anul morții - după letopisețe - al lui Mihail Vodă, au existat în Țara Românească două dinastii domnitore, doi voievozi și două capitale: una la Poenari / Căineni / Cetățuia, iar cealaltă la Curtea de Argeș. O parte a voievozilor mai mici a susținut, inclusiv cu oaste, Dinastia Basarabilor, iar cealaltă parte a susținut Dinastia Negru. Însă prin succesiune directă, voievodul de drept - sau mai exact

spus, Marele Voievod - a rămas Mihail Negru Vodă. Nu este exclus să se fi produs ceva confruntări armate între cele două tabere ce s-au format *ad hoc* la scurt timp după decesul lui Negru Vodă în anul 1314, astfel că relațiile dintre cele două familii dinastice n-au fost cordiale; dimpotrivă.

O variantă de interpretare a acestor evenimente duce la următoarea presupunere: până în anul 1333, anul decesului lui Mihail Negru Vodă (care potrivit letopisețelor a domnit 19 ani, adică din 1314 până în 1333), Basarab a fost un voievod printre alții, Mare Voievod fiind, evident, Mihail Negru Vodă. Basarab a devenit Mare Voievod abia după decesul lui Mihail, adică după anul 1333. De altfel, titulatura de Mare Voievod a fost legată de numele lui Basarab abia în ultima parte a domniei, adică spre anul 1352.

În aceste condiții rămâne însă fără răspuns întrebarea cum de și-a permis Basarab să aibă o relație politică directă cu coroana ungară, fără implicarea sau fără știrea Marelui Voievod, care a fost Mihail Negru. Oricum, după anul 1325 documentele emise de cancelaria maghiară îl înfățișează pe Basarab pe de-o parte ca vasal regelui maghiar, iar de cealaltă parte ca aliat al tătarilor, ceea ce reprezenta o abatere gravă de la moștenirea lui Negru Vodă.

Trebuie de asemenea remarcată ca fiind cam suspectă relația specială dintre Basarab și regele maghiar Carol Robert. Carol Robert a fost principe catolic, la fel ca Basarab. Amândoi principii catolici se subordonau, pe linie directă, Papei de la Roma. Nu trebuie uitată în acest context, scrisoarea primită de Basarab în anul 1327 de la Papa Ioan al XXII, în care acesta folosește formula “iubitului fiu, nobilului bărbat Basarab, voivodul transalpin, salut (*Dilecto filio, nobili viro Bazarab, voivoda Transalpino, salutem* etc.). În scrisoare, Papa afirmă că Basarab “stă cu iubire în slujba lui Dumnezeu și a Scaunului apostolic, ca un cucernic principe



catolic (*tanquam princeps devotus catholicus*).” Tocmai din această înfrățire catolică pare să derive tonul slugarnic și uneori duios al lui Basarab din depeșele transmise de solii săi regelui maghiar. Basarab s-a comportat ca un frate catolic cu Regele Carol Robert, pe care l-a implorat să nu pătrundă prea adânc pe teritoriul Țării Românești. “Dacă veniți mai înăuntrul țării, nu veți putea nicidecum să vă feriți de primejdii”, i-a transmis prin sol Basarab lui Carol Robert - frază interpretată incorect de istoriografie, care a văzut în aceasta o amenințare voalată a lui Basarab la adresa regelui maghiar, dar care trebuie citită așa cum a fost rostită. De fapt, Basarab l-a pus în gardă pe regele Carol Robert să fie precaut într-un teritoriu pe care el, Basarab, nu-l stăpânea în întegime, făgăduindu-i în schimb o sumă colosală (pe care voievodul Mihail sau orice alt voievod autohton nu avea de unde să o aibă) și, pe deasupra, promițându-i că-l va trimite pe propriul său fiu la curtea acestuia ca gaj.

Și iarăși istoriografia face o gravă eroare de interpretare când încearcă să justifice tonul slugarnic al lui Basarab ca fiind un plan ticluit anume pentru a-l face pe acesta să se întoarcă acasă. Prin această interpretare, istoriografia se întrece pe sine în arta mistificării, încercând să prezinte negrul drept alb și albul drept negru.

## ❧ Nedumerirea regelui Carol Robert ❧

Regele maghiar, care probabil nu era la curent cu realitatea din pădurile întunecoase ale Țării Românești, după ce a reușit să ajungă în cele din urmă cu oastea sa de la Turnul Severin la Curtea de Argeș (sau indiferent unde era amplasată reședința lui Basarab), trebuie să fi fost foarte nedumerit de întorsătura neașteptată pe care au luat-o evenimentele.

La Curtea de Argeș, oastea maghiară era deja înconjurată de oști inamice, astfel că regele Carol Robert era mai mult decât îngrijorat. Textele cancelariei maghiare indică situația reală de pe teren atunci când precizează că a fost vorba despre o înțelegere în pripă (termenii din documente înseamnă “suspendare a ostilităților” sau “armistițiu”) survenită între Basarab și regele Carol Robert, acesta din urmă renunțând să-l mai detroneze pe primul, deși ar fi avut mijloace militare suficiente să o facă. Mai mult decât atât, regele Carol Robert i-a cerut Voievodului Basarab un posibil itinerariu de retragere rapidă din zonă.

Probabil că în acel moment regele maghiar și-a dat seama că Basarab nu stăpânește de unul singur Țara Românească. Documentele ulterioare maghiare menționează o pace (*astucia*) care a fost încălcată de Basarab “necredinciosul nostru român, cu răutatea unei necredințe de mai înainte urzită, la adăpostul viclean al unei păci fățarnice (*sub fecte pacis astucia*) a năvălit plin de dușmănie asupra unei părți din oastea noastră.” (20)

De fapt, regele maghiar s-a înșelat numindu-l viclean pe Basarab, la fel cum s-a înșelat toată istoriografia. Principele catolic Basarab a fost consecvent cu regele catolic Carol Robert până la capăt. În spiritul cavalerismului Evului Mediu, dar și în spiritul regulilor politice din acea perioadă, Basarab era vasalul lui Carol Robert, căruia era obligat prin jurământ să-i arate supunere și să-i plătească tribut (fără jurământ de vasalitate nu avea nici un sens să plătească tribut). Mai mult decât atât: Voievodul Basarab i-a indicat în mod onest regelui maghiar un drum de ieșire cât mai rapidă din Țara Românească, pentru a scăpa de încercuirea oștilor inamice care evident, nu erau ale sale.

Oștirile inamice erau de fapt ale lui Mihail Negru Vodă. Oștenii lui Mihail Negru Vodă (împreună cu oștenii cnejilor

și voievozilor autohtoni care l-au susținut pe Mihail) au urmărit de la adăpostul pădurilor oștirea regelui maghiar de la intrarea pe teritoriul românesc și până la cetatea Argeș, au hărțuit-o neîncetat prin atacuri prin surprindere, au pustii totul în calea pe care s-a deplasat, astfel că oștirea maghiară - atât partea umană, cât și partea animală - a avut probleme serioase cu hrana. Acesta a fost și motivul pentru care acel ostaș maghiar pe nume Bako a provocat uimire regelui când a reușit să ajungă nevătămat în tabăra din proximitatea cetății Argeș. “Cu puțini ostași - afirmă cronica pictată despre Bako - ne-a ajuns tocmai sub cetatea Argeș, unde noi și întreaga noastră oaste am rămas uimiți de sosirea lui neașteptată și unde și-a împlinit în chip vrednic de laudă însărcinările ce i-au fost date și pe care le-a luat asupra sa.” Dacă drumul era atât de curat, iar regele doar se plimba nestingherit cu oastea sa prin Țara Românească doar pentru a o cerceta și a-i admira priveliștile, ce minune ar fi fost dacă acel ostaș Bako l-a ajuns din urmă sub cetatea Argeș ?

Itinerariul de defluire din Țara Românească a oștirii maghiare din fața cetății Argeș nu putea fi decât unul singur, căci, într-adevăr, regele maghiar a luat decizia să se retragă pe cel mai scurt drum spre țara sa, nefiind prea sigur de numărul și dotarea ostașilor inamici care-l urmăreau. Acest itinerariu a fost indicat foarte corect de istoricul Nicolae Stoicescu (și de consilierii militari de la Marele Stat Major ai Armatei Române și de la Editura Militară care l-au consiliat în călătoria de documentare pe care a întreprins-o “la pas” în acea zonă, la finele deceniului al șaptelea al secolului trecut): Curtea de Argeș - Perișani - Căineni - Sibiu. Posada se afla așadar în apropierea Perișanilor, probabil în zona numită Ruginoasa, unde s-au găsit la un moment dat săbii ruginite.

Unii istorici (în special cei recentți, dintre care trebuie menționați Alex Mihai Stoenescu și Neagu Djuvara) s-au

cam prins că există un hiatus logic în prezentarea evenimentelor de către istoriografia clasică, astfel că au propus un itinerariu diferit de defluire a oștirii maghiare de la Curtea de Argeș. În consecință au propus ca itinerariu alternativ nordul Olteniei (drumul pe care au venit) sau culoarul Timiș-Cerna. Nu de altceva, dar și-au dat seama că dacă ar alege itinerariul Curtea de Argeș - Perișani - Căineni - Sibiu, ar intra într-o contradicție logică; era imposibil ca, de-a lungul a doar 70 de kilometri, armata lui Basarab ar fi avut timpul necesar pentru a depăși în marș armata maghiară pentru a pregăti ambuscada de la Posada.

Istoricul Alex Mihai Stoenescu este foarte clar: “Pentru ca bătălia să se fi dat la Perișani sau în platoul Titești (aprox. 70 de km de Curtea de Argeș), forțele lui Basarab trebuie să fi devansat cu cel puțin o zi armata maghiară pe același drum de retragere spre Transilvania și să fi ales un loc al bătăliei la mare distanță de Curtea de Argeș, ceea ce este illogic.” (1)

La rândul său istoricul Neagu Djuvara se întreba: dacă oastea regelui ar fi luat, de la Argeș, calea către nord, s-ar fi aflat pe un “drum de munte fără căi lăturalnice pe unde Basarab să depășească lunga coloană a oștii regale, pentru a pregăti, la șaua muntelui, prin trecătoare, cursa în care voia s-o prindă și care, neîndoielnic, a cerut mai multe zile de pregătire. Cum era să fie depășită de oastea lui Basarab și pe unde, ca să se pregătească din vreme capcana ?” (20)

Într-adevăr, Basarab și oastea sa nu ar fi avut timpul necesar pentru a depăși oastea maghiară pe drumuri lăturalnice pentru a o aștepta la Posada Perișanilor, cu ambuscada pregătită (pregătirea logistică, tăierea trunchiurilor de copaci etc.). Dar nu oastea lui Basarab a așteptat la Posada oștirea lui Carol Robert (nu avea cum), ci oastea condusă de Mihail Negru Vodă. Observând prin iscoade pe ce drum a pornit oastea regelui maghiar, oastea

lui Mihail Negru Vodă a așteptat-o la Posada. De fapt, este chiar o ironie a sorții că regele maghiar a ales, la sfatul lui Basarab, drumul care ducea chiar în inima fiefului Dinastiei Negru Vodă - Pădurea Valahilor aflată în apropiere de localitatea Căineni din Țara Loviștei. Chiar dacă nu ar fi aflat anterior că oastea maghiară este prin zonă, văzându-i atât de aproape, cei din Țara Loviștei tot le-ar fi făcut o primire “călduroasă” vajnicilor oșteni maghiari.

La bătălie au participat și ostașii Voievodului Basarab, dar nu aceștia i-au așteptat la Posada. Aflând prin ștafete de faptul că oastea maghiară s-a împotmolit la Posada, Basarab a venit în trombă cu oștirea sa la locul luptei, contribuind astfel la rezultatul final - la victorie. Venirea la locul luptei nu ar fi fost posibilă decât în urma unei împăcări, a unei negocieri prealabile și în urma încheierii unui armistițiu rapid între Basarab și Mihail Negru Vodă.

Acest aspect a fost înțeles în cele din urmă chiar de regele maghiar Carol Robert care, în documentul menționat, emis în anul 1333, afirma că înfrângerea de la Posada s-a datorat “*agregata sibi quadam potentia et societate Olakali*” - adică unei “uniuni a forțelor societății valahe”; căror forțe se datorează înfrângerea, în afara celor ale Voievodului Basarab, singurul recunoscut de coroana maghiară, documentul păstrează o tăcere suspectă.

Unii istorici mai puțin perspicace au dedus în mod greșit că în confruntarea cu regele Carol Robert, Basarab a fost ajutat de tătari. Totuși, nu Basarab și presupușii săi aliați temporari, tătarii, au înfrânt oastea maghiară, ci românii, cei despre care istoriografia are o opinie extrem de proastă, refuzându-le nu numai victoriile evidente, ci și capacitatea de a-și înfrânge inamicii.

## ❧ Urmașii celor două dinastii ❧

Armistițiul între Mihail Negru Vodă și Basarab poate fi argumentat într-un mod satisfăcător doar dacă sunt urmărite evenimentele desfășurate între anul bătăliei de la Posada, 1330, și debutul domniei lui Mircea Cel Bătrân.

**Mihail Negru Vodă** a trăit și domnit până în anul 1333. La rândul său, Voievodul Basarab a trăit și domnit până în anul 1352.

Urmașul direct al Voievodului Basarab a fost **Nicolae Alexandru**. Documentele istorice afirmă că Nicolae Alexandru a fost asociat la domnie de Basarab în anul 1343, după care a plecat la curtea regelui maghiar Ludovic de Anjou, succesorul lui Carol Robert de Anjou (decedat în anul 1342 la Visegrad), pentru a milita pentru reluarea legăturilor politice. În anii următori, Nicolae Alexandru a participat, alături de tatăl său și de regele Ludovic de Anjou, la o campanie militară de proporții împotriva tătarilor, în urma căreia ceea ce astăzi numim Basarabia a intrat sub stăpânirea domnitorilor români (numită după numele lui Basarab). Nicolae Alexandru a devenit voievod după moartea lui Basarab, în anul 1352, domnind până în anul 1364.

Referitor la succesorul lui Carol Robert de Anjou, Ludovic de Anjou, marele istoric Nicolae Iorga afirma că “avea o mândrie fără margini: avea poftă de a face cuceriri pretutindeni, și în Polonia, și în Peninsula Balcanică, unde voia să nimicească cu totul Statele Sârbilor și Bulgarilor, și, prin urmare, avea aceleași gânduri și față de Țara Românească. Planul lui Ludovic era să facă o împărăție catolică a Ungariei, care să se întindă până la Archipelag, avându-și reședința poate chiar în Constantinopol”. Motiv pentru care, Nicolae Alexandru s-a închinat regelui maghiar în anul 1343, afirmă istoricul citat. (30)

Cu privire la ipoteza unei închinări a lui Nicolae Alexandru în fața lui Ludovic de Anjou, istoricul Constantin C. Giurescu are o opinie diferită: “afirmația nu poate fi adevărată, deoarece la această dată Alexandru nu era decât asociat la domnie, iar nu domn singur, și marele Basarab n-ar fi îngăduit revenirea la vechea situație dinainte de Posada. A fost mai degrabă o întrevedere în scopul general de reluare a raporturilor rupte de la războiul din 1330 și privind în special expediția ce se va porni împotriva tătarilor, expediție la care a participat și Alexandru și care i-a adus stăpânirea asupra părților tătărăști”. (5)

Istoricii recentți afirmă că, de fapt, relațiile dintre regele maghiar și Voievodul Nicolae Alexandru au fost fluctuante. De exemplu, într-un act al cancelariei maghiare datat 1355, regele maghiar îl numea pe voievodul român “voievodul nostru transalpin”, iar un act din 29 august 1359 al aceleiași cancelarii, afirmă că Nicolae Alexandru a refuzat să-l recunoască suzeran pe regele maghiar,.

Cea mai importantă realizare a lui Nicolae Alexandru a fost trecerea de la catolicism la ortodoxie și înființarea primei mitropolii ortodoxe, recunoscută de Patriarhia de la Constantinopole. În acest sens, scrisoarea Patriarhului de la Constantinopole adresată în 1359 “celui de foarte bun neam, marele voievod și domn a toată Ungrovlahia, preaiubitul smereniei noastre fiu întru Duhul Sfânt”, preciza că Alexandru “a cerut nu numai o dată, ci adeseori prin scrisorile sale și s-a rugat de smerenia noastră, ca să fie, de acum înainte și mereu, el și toată această stăpânire și domnie, sub judecata bisericească și călăuzirea preasfintei și marii biserici a lui Dumnezeu și să primească un arhieru, care să fie hirotonisit de smerenia noastră și să facă parte din dumnezeiescul și sfântul nostru sinod și să-l aibă pe acesta ca păstor legiuit a toată Ungrovlahia.” (20)

Urmarea a fost că mitropolitul Iachint de Vicina - localitate aflată pe țărmul Dunării sau pe o insulă a ei, între Măcin și Mahmudia - a devenit mitropolit al Țării Românești. Constantin C. Giurescu consideră că “prin actul din 1359, statul muntean căpăta și o ierarhie bisericească, oficială, recunoscută de forul suprem al patriarhiei din Constantinopol.” Firește, adoptarea ortodoxiei și acceptarea oblădurii Patriarhului de la Constantinopole a provocat reacția regelui Ludovic de Anjou și, implicit, a Papei de la Roma care doreau în Valahia un regat catolic. (5)

În timpul domniei sale, Voievodul Nicolae Alexandru a mutat capitala de la Curtea de Argeș la Câmpulung, unde a refăcut vechile edificii bisericești și voievodale, căzute în paragină, motiv pentru care a primit supranumele “Câmpulungeanul”. Există o legendă edificatoare care afirmă că, fiind plecat Nicolae Alexandru de la Curtea de Argeș, soția sa, Clara, care a rămas catolică, a decis de una singură să construiască o biserică catolică. Reîntors acasă, Nicolae Alexandru s-a mâniat și a dat poruncă ca această biserică să fie dărâmată cu tunurile chiar înainte de a fi fost finalizată.

Nicolae Alexandru a murit în anul 1364, fiind înmormântat la Câmpulung în biserica ctitorită odinioară de Negru Vodă. Pe piatra funerară stă scris: “În luna noiembrie 16 zile, a răposat marele și singur stăpânitorul domn Io Nicolae Alexandru voievod, fiul Marelui Basarab, în anul 6873 (1364), indictionul 3. Veșnica lui pomenire”.

Succesorul pe linie dinastică al lui Nicoale Alexandru a fost fiul său **Vlaicu Vodă** - slavizat Vladislav în documentele de cancelarie. Pe pecetea în limba latină a lui Vlaicu era scris: “Vladislav, cu mila lui Dumnezeu, voievod transalpin, ban de Severin, duce de Făgăraș”. Vlaicu a domnit, dacă este să dăm crezare istoricilor, din noiembrie 1364 până în 1374.



Voievodul Vlaicu a continuat față de regatul maghiar politica lui Nicolae Alexandru, fapt ce l-a determinat pe regele maghiar să-i declare război. În proclamația de la 5 ianuarie 1365, regele maghiar afirmă că Vlaicu, “imitând obiceiurile rele ale părintelui său”, a luat titlul de domn, fără să ne recunoască de “stăpân natural”, adică de suzeran. În consecință, toți nobilii care datorează serviciul militar să se adune la Timișoara cu caii și armele lor, spre a porni împotriva voievodului rebel și a recăpăta țara lui.” (5)

Datorită faptului că Vlaicu Vodă era aliat cu Sracimir care domnea peste Bulgaria apuseană cu capitala la Vidin, regele maghiar l-a atacat mai întâi pe acesta din urmă, pe care l-a înfrânt, luându-l prizonier. În urma acestor victorii, regele Ludovic de Anjou a anexat Bulgaria de apus, pe care a unit-o cu o parte din Banatul de Severin, dar nu a mai continuat războiul cu Vlaicu.

Într-un document datat 1366 se afirmă că Voievodul Vlaicu se află din nou în relații bune cu regele maghiar, situație ce s-a prelungit și în anii următori. În anul 1368, Vlaicu l-a sprijinit pe regele maghiar în războiul împotriva Țarului Bulgariei de răsărit care era aliat cu turcii - aceasta fiind prima confruntare a oștirii valahe cu turcii otomani, a căror putere era în curs de consolidare în regiune. Relația Voievodului Vlaicu cu regatul maghiar s-a deteriorat iarăși când în Bulgaria a izbucnit o răscoală, iar Vlaicu a intervenit, ocupând Vidinul. În cursul luptelor au fost uciși mai mulți misionari catolici, motiv suficient de întemeiat pentru ca regele maghiar să dea vina pe Vlaicu și să-i declare război.

Pentru a-l ataca pe Voievodul Vlaicu, armata ungară s-a împărțit în două: o parte a fost condusă de regele maghiar, iar a doua parte a fost condusă de Nicolae, voievodul de atunci al Transilvaniei. Primul corp al armatei maghiare, condusă chiar de rege, a atacat Valahia dinspre sud, a cucerit

Vidinul, a trecut Dunărea și a ocupat Țara Severinului în pofida apărării valahe care “slobozeau potop săgețile”. Al doilea corp al armatei maghiare, condus de voievodul Transilvaniei, Nicolae, a trecut munții și a atacat Valahia dinspre nord, dar a suferit undeva pe Ialomița, o înfrângere catastrofală, cu nimic mai prejos de cea de la Posada. Cronica lui Ioan de Kikillo istorisește că, în luna iunie 1369, “înaintând fără grijă mai departe prin păduri, când se înfundase pe niște poteci foarte înguste”, armata voievodului Transilvaniei a fost atacată de “mulțimea românilor din păduri și din munți”, iar voievodul “a rămas mort”. Ostașii maghiari, afirmă conicarul, “dădură dosul și o rupseră la fugă, ajungând prin locuri noroioase și mlăștinoase, mulți dintre ei fură uciși de români; numai câțiva au scăpat cu mare primejdie pentru persoana lor și cu pagube în avut. Iar trupul voievodului Nicolae, scoțându-l cu luptă grea din mâinile românilor, l-au adus în Ungaria, să-l înmormânteze.” (5)

Relațiile dintre Vlaicu și regele maghiar au cunoscut o modificare substanțială în anul 1374, când voievodul român s-a aliat cu turcii. După cum constata istoricul Constantin C. Giurescu, informația furnizată de documentele maghiare “este verosimilă și concordă cu circulara papei prin care se interzicea vânzarea de arme ”românilor și turcilor”. În acea perioadă de timp turcii băteau la porțile Europei, ei cuceriseră deja, în 1356-1357, cetatea Galipoli, iar apoi, în anul 1361, au cucerit Adrianopole și o parte a Peninsulei Balcanice. Când relațiile cu ungurii s-au deteriorat din nou, este de părere istoricul Constantin C. Giurescu, “pentru a preîntâmpina un nou atac, Vladislav, facu deci alianță cu turcii.” (5)

Cu privire la ultimii ani de domnie ai lui Vladislav sunt puține informații, dar este destul de probabil că regele

Ludovic nu a mai arătat aceeași tendință expansionistă în raporturile cu Țara Românească care nimicise, la fel ca la Posada, o întregă armată maghiară.

Mai trebuie menționat că pe timpul lui Vlaicu Vodă și cu ajutorul finaciar direct al acestuia, Cuviosul Nicodim a construit mănăstirea Vodița. “Eu cel întru Hristos Dumnezeu binecredinciosul voievod Vladislav, cu mila lui Dumnezeu domn a toată Ungrovlahia, binevoit-am, după îndemn dumnezeiesc, a înălța mănăstire la Vodița în numele marelui și purtătorului de Dumnezeu, Antonie, ascultând pe cinstitul între călugări Nicodim” - stă scris în preambulul pisaniei mănăstirii. De asemenea, Vlaicu Vodă l-a ajutat financiar pe Cuviosul Nicodim să construiască prima biserică, cea din lemn de tis (o specie de brad) de la Tismana, el figurând în pomelnicul mănăstirii ca prim ctitor. Peste câțiva ani, în timpul domniei lui Radu I, în locul bisericii de lemn a fost construită cea din zidărie. (5)

De asemenea, la fel ca Voievodul Nicolae Alexandru, Vlaicu Vodă a sprijinit mănăstirile de pe Muntele Athos, el fiind ctitor al mănăstirii Cutulmuz, care a devenit ulterior o lavră românească. Vlaicu Vodă a murit în anul 1377, fiind înmormântat la Curtea de Argeș, mormântul său fiind astăzi vizibil în mijlocul naosului din Biserica Domnească de la Curtea de Argeș; alte surse documentare afirmă că a fost înmormântat la Tismana.

După Vlaicu Vodă a domnit **Radu I**, cel căruia mai târziu, pe timpul alcătuirii letopisețelor, i-a fost alipit numele Negru, astfel că a fost confundat, în cele din urmă, cu Negru Vodă. Despre Radu I se știe că deja domnea în anul 1378, căci în acel an a avut loc sfințirea bisericii de zid a mănăstirii Tismana, el fiind consemnat ca fiind primul ctitor.

Din punct de vedere politic, chiar de la începutul domniei, Voievodul Radu I a intrat în război cu regele

maghiar Ludovic de Anjou. Cronica italiană Carrarese menționează “o expediție pe care a făcut-o Ludovic, regele Ungariei, între 5 iulie și 14 august 1377, împotriva lui Radano prinzipo di Bulgaria infedelle”. Titlul de “prinzipo di Bulgaria” - afirmă istoricul Constantin C. Giurescu - s-ar explica “prin stăpânirea sa asupra Vidinului și ținutului înconjurător”, stăpânire atestată - pretind unii cercetători - de o inscripție slavă ce se găsește în Biserica Domnească din Curtea de Argeș, care-l prezintă pe Radu ca “domn singur stăpânitor al Ungrovlahiei, al Vidinului și al oblastiei (adică ținutului) Vidinului”. Oricum, în perioada imediat următoare, potrivit documentelor, regele maghiar și Radu I stăpâneau fiecare câte o porțiune din Banatul de Severin: partea timișoreană era stăpânită de regele maghiar, iar partea dinspre Mehedinți, Gorj și Dolj era stăpânită de Radu I. (5)

Activitatea edilitar-religioasă a Voievodului Radu I a fost impresionantă: este considerat ctitor al bisericilor Tismana, Cozia și Cotmeana, unde a înlocuit vechile edificii din lemn cu unele din zidărie. De asemenea, Radu a finisat și zugrăvit Biserica Domnească de la Curtea de Argeș, care fusese zidită în roșu pe timpul lui Basarab.

Istoricul Constantin C. Giurescu consideră că personajul princiar înmormântat în mormântul nr 10 de la Curtea de Argeș nu este altul decât Radu I, denumit de cronicari Negru. “Anul morții lui Radu nu-l cunoaștem, după cum nu cunoaștem cu siguranță nici locul unde a fost înmormântat. Pare însă foarte probabil ca mormântul descoperit în 1920 în Biserica Domnească din Curtea de Argeș să fie al lui. Tradiția populară știa că în această biserică a fost îngropat Negru Vodă. Ea arăta chiar locul anume: în partea dreaptă a bisericii, în fața scaunelor arhieresti, lângă stâlpul care susține bolta. În acest loc, se făcea de sute de ani pomenirea ctitorului, adică a lui Negru

Vodă și doamnei sale Ana. Cu prilejul săpăturilor din 1920, care urmăreau tocmai verificarea tradiției și completarea știrilor privitoare la acest străvechi lăcaș boieresc, s-au descoperit într-adevăr, la locul arătat, într-un sarcofag de piatră, rămășițele pământești ale ctitorului.” (5)

Așadar, începe să se facă cât de cât lumină în ceea ce privește locul unde au fost înmormântați voievozii Dinastiei Basarab. La Câmpulung sunt înmormântați Basarab (mormânt nedescoperit, dar care, potrivit tradiției, se află acolo) și Nicoale Alexandru, iar la Biserica Domnească sunt înmormântați (printre alte rude ale acestora) Vlaicu Vodă și Radu I.

## ❧ Războiul Rozelor - Dăneștii și Drăculeștii ❧

Urmărind linia genealogică a Dinastiei Basarabilor pot fi aflate câteva aspecte destul de interesante, care au darul de a mai limpezi cât de cât subiectul.

Astfel, cu Marghita sau Margherita, Voievodul Basarab I a avut două fiice, pe Teodora și Ruxanda, și un fiu, care i-a devenit succesori dinastici - Alexandru Nicolae Basarab, care a fost botezat catolic cu numele Alexandru, iar apoi când a trecut la ortodoxie cu numele Nicoale. Teodora a devenit soția Țarului Bulgariei, Ivan Alexandru (1331 - 1371), iar Ruxandra a devenit soția Țarului Serbiei, Ștefan Uroș (1321-1331), părintele lui Ștefan Dușan (1331-1355).

La rândul său, Voievodul Nicolae Alexandru a fost căsătorit de două ori: cu prima soție Maria, autohtonă de religie ortodoxă, a avut doi fii, pe Vladislav (Vlaicu) și Radu I, succesorii săi la tron și o fiică, Elisabeta care s-a căsătorit cu o rudă a regelui maghiar, ducele Vladislav de Oppelen. A doua soție a fost Clara, de religie catolică, ce provenea din neamul conților de Doboka, banii maghiari ai Serverinului,

cu care a avut două fiice: pe Ana, care s-a căsătorit apoi cu Țarul bulgar de la Vidin, Ivan Strațimir (fiul Țarului Ivan Alexandru) și pe Anca, care s-a măritat cu Țarul Serbiei, Ștefan al V-lea Uroș, fiul lui Ștefan Dușan.

Ca de obicei, opinia istoriografiei cu privire la aceste alianțe matrimoniale în cruce ale odraslelor lui Basarab și ale odraslelor lui Nicolae Alexandru cu cele ale claselor domnitoare din Bulgaria și Serbia este alături de subiect, atunci când afirmă că dinaștii Basarabi au dorit “întrărirea prestigiului Țării Românești”. De fapt, este vorba despre cu totul altceva: este vorba despre perpetuarea unei clase aristocratice (nobiliare) patronate de efigia lui Iannus, zeul cu două fețe, care s-a format în Peninsula Italică la sfârșitul antichității și s-a răspândit în toată Europa la mijlocul Evului Mediu. Exponenții acestei clase aristocratice în Țara Românească au fost Basarabii. Oponenții au fost, cel puțin în prima fază, cei din Dinastia Negru Vodă.

Cine urmărește liniile genealogice și încręgăturile incredibile de alianțe matrimoniale ale principalelor familii domnitoare ale Europei de la debutul Evului Mediu și până în ziua de astăzi (inclusiv ale familiilor de Hohenzollern, Windsor etc.) se poate convinge singur că este ceva putred, nu numai în Danemarca, ci pe tot continentul. Era obligatoriu pentru membrii acestei clase aristocratice să se căsătorească între ei (așa cum indică extrem de limpede evenimentele), pentru a păstra puritatea sângelui albastru.

Dacă este studiată cu atenție istoria popoarelor europene aflate în formare la mijlocul Evului Mediu, se va putea remarca destul de lesne că, în proporție majoritară, dinastiile conducătoare nu erau de același neam/etnie cu populația predominantă. Mai mult decât atât, va remarca legături stranii de înrudire între mai toate marile familii europene domnitoare. De asemenea, va remarca faptul că

multe războaie dintre statele medievale au fost duse nu datorită unor motive economice ori sociale, precum afirmă concepția istoriografică clasică, ci s-au dus de această elită sau supraelită nobiliaro-aristocratică pentru eliminarea acelor conducători politico-militari autohtoni care doreau să ocupe tronul de domnie al propriului popor.

Multe războaie s-au dus pentru detronarea unor autohtoni deveniți conducători politici, precum a fost bunăoară Negru Vodă în Ungro-Vlahia, și impunerea unor membri ai acestei elite nobiliare; când războaiele au dat greș dintr-un motiv sau altul, s-au folosit diverse viclesuguri sau tertipuri politice, iar când nici acestea nu au avut succes s-a recurs la realizarea unor căsătorii între elita aristocratică menționată și autohtoni.

Acest ultim “scenariu” s-a desfășurat în Ungro-Vlahia secolului al paisprezecelea când, spărgând lanțul de descendenți cu sânge albastru, Voievodul Nicolae Alexandru a făcut o concesie majoră, alegându-și o soție din mediul autohton, pe nume Maria, de religie ortodoxă, cu care a avut o fiică și doi fii, Vlaicu și Radu, care i-au și succedat la tron. Și poate că nu ar trebui să constituie o surpriză deducția că această primă căsătorie a lui Nicolae Alexandru, total în afara uzanțelor acestei dinastii, dar și a uzanțelor clasei aristocratice patronată de efigia lui Iannus, a fost dictată de interesele politice ce au precumpănit pe câmpul de luptă de la Posada, când pare să fi avut loc reconcilierea dintre Dinastia Basarabilor și Dinastia Negru Vodă.

Desfășurarea evenimentelor indică faptul că rezultatul negocierilor a inclus o mezalianță între cele două dinastii domnitoare, Nicolae Alexandru luând-o în căsătorie pe reprezentanta Dinastiei Negru, pe nume Maria (probabil fiica sau nepoata lui Mihail), care era ortodoxă, cu care a avut doi copii: Vlaicu Vodă (Vladislav) și Radu I Voievod.

Despre fiul lui Nicolae Alexandru, Radu I (căci Vlaicu Vodă nu a avut urmași) care s-a născut cel mai probabil după bătălia de la Posada, sursele documentare afirmă că **“a fost strănepotul lui Negru Vodă și nepotul lui Basarab”**, ceea ce este, în acest context, foarte exact. Radu I a fost strănepotul lui Negru Vodă dinspre mamă (Maria), iar dinspre tată (Nicolae Alexandru) a fost nepotul lui Basarab; acesta este și motivul pentru care Radu I a fost supranumit ulterior Negru, spre disperarea aproape perpetuă a istoriografiei care a conceput tot felul de scenarii alternative pentru a descifra ceva atât de simplu și de banal: personajul în cauză a fost rodul unei mezalianțe, astfel că nu este vorba despre o filiație dinastică directă.

Revenind la Nicolae Alexandru, se mai poate constata că prin cea de-a doua căsătorie a sa a continuat uzanțele clasei aristocratice din care a făcut parte, căsătorindu-se ulterior cu Clara (din aceeași clasă aristocratică). Din fericire, progeniturile cu Clara au fost fete care au fost plasate ulterior în așternuturile familiei domnitoare din Bulgaria și Serbia, pentru ca perpetuarea clasei aristocratice menționate să nu fie blocată. Dacă progeniturile lui Nicolae Alexandru și ale Clarei ar fi fost băieți lucrurile s-ar fi complicat foarte mult întrucât aceștia ar fi avut pretenții pentru tronul Țării Românești. Nu a fost să fie așa, astfel că succesorii la tron au fost deopotrivă urmași ai liniei genealogice a Dinastiei Negru, pe linie matriliniară și ai liniei genealogice a Basarabilor, pe linie bărbătească.

Nici în cazul lui Radu I zis Negrul, procesul perpetuării dinastiei nu s-a desfășurat fără complicații. De fapt, odată cu progeniturile lui Radu I au apărut complicații atât de mari încât acestea au afectat istoria Țării Românești mai bine de o sută de ani. Ceea ce se știe cu certitudine pe baza surselor documentare este faptul că, la rândul său, ca un



făcut, Radu I a avut tot două soții, pe Ana și pe Calinichia: cu fiecare dintre ele a avut câte un fiu; cu Ana l-a avut pe Dan I și cu Calinichia pe Mircea Cel Bătrân. Ambii au devenit ulterior voievozi ai Țării Românești.

Voievodul Dan I, care nu a domnit decât trei ani, fiind ucis într-o luptă, a fost făcut de Voievodul Radu cu Doamna Ana, al cărei nume apare în pomelnicul mănăstirii de la Câmpulung, dar a cărei origine este incertă, iar Mircea Cel Bătrân a fost făcut cu Calinichia (unii istorici afirmă că este vorba despre un nume monastic), de origine din Oltenia, unde avea mai multe moșii. Unii istorici, pe baza unei cronici sârbești foarte târzii (secolul al șaptesprezecelea), afirmă că Doamna Calinichia era de origine sârbă, identificând-o cu a patra fiică a cneazului Lazăr al Serbiei, dar această ipoteză a fost respinsă întrucât persoana în cauză a fost căsătorită cu altcineva. Doamna Calinichia a fost menționată de două ori în hrisoavele mănăstirii Tismana; prima oară, într-un act nedatat, în care Voievodul Mircea “enumerând posesiunile mănăstirii, amintește și satul Pesticovo “pe care l-a adaos mama domniei mele, Doamna Calinichia”. A doua oară, în hrisovul din 1392; aici se pomenește de “moara pe care a adaus-o mănăstirii mama domniei mele, Doamna Calinichia, la Bistrița, care a fost întâi a arhimandritului Basea.” (5)

Faptul că Dan I și Mircea Cel Bătrân au fost frați vitregi, tatăl lor comun fiind Radu I, este în afară de orice îndoială. După cum menționa istoricul Constantin C. Giurescu, filiația acestora “este arătată limpede în documentul din 27 iunie 1387, în care Mircea spune despre mănăstirea Tismana că a fost înălțată din temelie de sfânt răposatul părintele domniei mele Io Radul voievod și că a fost întărită cu multe lucruri de sfânt răposatul fratele domniei mele Io Dan voievod.”

La rândul său, Voievodul Dan a fost căsătorit cu Doamna Maria, care este menționată în pomelnicul mănăstirii Câmpulung. A avut și el cel puțin trei fiii, pe Dan al II-lea, pe Ioan (despre care documentele afirmă că se afla la Raguza în anul 1397) și pe Voievodul Vlad denumit “Uzurpatorul”. În privința anilor de domnie ai Voievodului Dan I datele nu sunt certe. Istoricul Constantin C. Giurescu afirmă că “știm numai atât: că în 1385 el este în scaun, deoarece dă în acest an, la 3 octombrie, un hrisov mănăstirii Tismana și că în 1387 domnea fratele său Mircea. Prin urmare, între acești doi ani trebuie să așezăm sfârșitul stăpânirii lui Dan.” (5)

Și Mircea Cel Bătrân a avut două soții: Doamna Mara, al cărei portret se află la mănăstirea Brădet, probabil de origine germano-maghiară (familia de Cilly, de origine germană), care avea terenuri întinse în Țara maghiarilor, și pe Doamna Anca, menționată în pomelnicele mănăstirilor Arnota și Tismana. Mircea a avut mulți copii, legitimi sau nelegitimi, dintre cei mai importanți pot fi menționați Mihail, care a fost asociat la domnie în anul 1408 și care a decedat în 1420, Radu Prasnaglava, decedat în anul 1427, Alexandru Aldea, decedat în anul 1436, Vlad Dracul, decedat în anul 1447. Dintre cele două fete pe care Mircea le-a avut, una s-a căsătorit cu sultanul Musa.

Complicațiile grave au început să apară abia după moartea lui Mircea Cel Bătrân, iar protagoniști au fost, pe de-o parte, urmașii lui Dan I, denumiți Dănești, iar de cealaltă parte urmașii lui Mircea Cel Bătrân, numiți Drăculești. Descendenții celor două linii genealogice au pornit un război fratricid cum nu a fost altul în istoria României.

În general, istoriografia consideră că războiul fratricid dintre Dănești și Drăculești, a avut cauze politice, dar și de

această dată trebuie convenit că la baza acestui conflict a stat diferența menționată dintre cele două dinastii conducătoare: Dinastia Negru și Dinastia Basarab. Dan I, fiul lui Radu I și al Doamnei Ana a făcut parte (pe linie matriliniară) din Dinastia Basarab, iar Mircea Cel Bătrân, fiul lui Radu I și al Doamnei Calinichia a făcut parte (tot pe linie matriliniară) din Dinastia Negru. În consecință, războiul dramatic dintre Dănești și Drăculești a avut alte cauze decât cele menționate de istoriografie.

Sintetizând desfășurarea evenimentelor, istoricul Neagu Djuvara explică în felul următor situația: “de la acel Dan-Vodă va porni o ramură a familiei domnitoare, și membrilor ei străinii le vor zice Dăneștii. Iar când va veni în scaun fiul lui Mircea, zis Vlad Dracul, el și fiii lui vor primi porecla de “Drăculeștii”. Și de aceea scriu cronicarii străini că în Țara Românească sunt două ramuri care se înfruntă pentru tron cu învrăjbită: Dăneștii și Drăculeștii. Cel care a deschis această întrecere fratricidă este acel Vlad, pe care Baiazid îl așază în scaun la Argeș.” (20)

La rândul său, istoricul Alex Mihai Stoenescu comentează în felul următor incredibila încrângătură de destine din cadrul războiului dintre Dănești și Drăculești: “după moartea lui Mircea cel Bătrân se instalează o perioadă de instabilitate a Domniei, privită de unii istorici din perspectiva unui fel de război civil sau “al Rozelor”, cum a mai fost numit, între Dănești și Drăculești, descendenții marelui domn”. (1)

De la Mircea Cel Bătrân la Vlad Țapeș, cele două familii domnitoare se vor înfrunta cu mare cruzime, fiind sprijinite alternativ pe de-o parte de grupări de boieri autohtone, iar de cealaltă parte de maghiari și otomani. Au fost 30 de schimbări de domnie în 80 de ani. Cele mai reprezentative perechi care s-au înfruntat au fost: Dan al II-

lea versus Radu Prasnaglava, Basarab al II-lea versus Vlad Dracul, Vladislav al II-lea versus Vlad Țepeș; Laiotă Basarab versus Radu Cel Frumos; Basarab al IV-lea versus Vlad al IV-lea Călugărul (fratele lui Vlad Țepeș). Abia prin 1495, după aproape o sută de ani de la debutul domniei lui Mircea Cel Bătrân, pe timpul lui Radu al IV-lea (fiul lui Vlad al IV-lea Călugărul) războiul dintre cele două familii se va stinge. Ultimul descendent sigur al Basarabilor a fost Vladislav al III-lea, care a domnit prin 1522.

Istoricii sunt de părere că voievozii care s-au numit Basarab după această dată (Neagoe Basarab, Matei Basarab) și-au atribuit numele în mod nelegitim, dar nu există dovezi sigure în acest sens. Este mult mai probabil ca aceștia să fi făcut într-adevăr parte din una din liniile de descendenți ale Basarabilor prin boierii Craiovești.

În concluzie, în mod aproape cert, prin Dan I, din dinastia Basarabilor au făcut parte următorii voievozi: Dan al II-lea, Basarab al II-lea, Vladislav al II-lea, Laiotă Basarab, Basarab al IV-lea, Vladislav al III-lea, Neagoe Basarab, Matei Basarab.

Din Dinastia Negru Vodă, prin Mircea Cel Bătrân, au făcut parte: Radu Prasnaglava, Vlad Dracul, Vlad Țepeș; Radu Cel Frumos; Vlad al IV-lea Călugărul, Radu al IV-lea Cel Mare, la care pot fi adăugați Pătrașcu Cel Bun, Petru Cercel și Mihai Viteazul (poate că informația că Mihai Viteazul era un bărbat solid - mare și voinic la trup -, chipeș și negricios la față nu spune nimic multor istorici din generațiile recente, dar în contextul dat are o semnificație specială: a fost urmașul lui Negru Vodă).

PARTEA A DOUA  
**DIN TAINELE**  
**UNUI VEAC DE SINGURĂTATE**





## POVESTEA VREMURILOR DE DEMULT

### ❧ Vlahii cei negri ❧

Evenimentul întemeierii Țării Românești și, implicit, al “descălecatului” lui Negru Vodă a avut două componente: una istorică, iar cealaltă mistică.

Componenta istorică, trecută deja în revistă, a fost reliefată de documentele oficiale ale cancelariilor vremii - ale coroanei maghiare, ale imperiului bizantin etc. În schimb, componenta mistică a fost dezvăluită cu precădere în unele documente bisericești (cronici, pomelnice, pisanii), în legendele populare și, mai firav, în letopisețe. În cele ce urmează va fi analizată, atât cât se poate, componenta mistică, care nu a prezentat nici un interes pentru istoriografia modernă, care este profană prin excelență.

Eliminarea lui Radu Negru Vodă și a lui Mihail Negru Vodă din istorie îi plasează pe aceștia în “galeria oropșiților”, adică în galeria marilor personalități ale trecutului care au fost izgonite din istorie, dar care au rămas în legende - precum a fost cazul de exemplu cu Kraiul Iovan, întemeietorul orașului Craiova sau cu Bucur Ciobanul, întemeietorul Bucureștiului etc.

Dacă în cazul personalităților de genul Kraiul Iovan sau Bucur Ciobanul există scuza ștergerii treptate din

amintirea oamenilor datorită lipsei documentelor, în cazul Dinastiei Negru Vodă lucrurile sunt ceva mai complicate, întrucât, în acest caz, pot fi detectate urmele vizibile ale unei intervenții cu scopul vădit de a le șterge numele din istorie.

Eliminarea din amintirea oamenilor a Dinastiei Negru Vodă s-a produs treptat, de-a lungul Evului Mediu, dar lovitura de grație a fost dată pe timpul domnitorului Matei Basarab. Rezultatul a fost că, la un moment dat, numele lui Negru Vodă a început să fi considerat un “nomen otiosus”, acesta devenind un personaj care trebuia să dispară din amintirea publică, motiv pentru care a și fost înlocuit cu numele voievodului Radu I, care a domnit între anii 1373-1386, și căruia i s-a acordat un nume asemănător: Radu Negru.

Eliminarea Dinastiei Negru Vodă din istorie a avut mai multe motive. Primul motiv a fost cel politic, deja trecut în revistă: a existat interesul unor Domnitori români de la mijlocul secolului al XVII-lea de a-și justifica genealogic și politic descendența din dinastia Basarabilor. Al doilea motiv a fost chiar înfățișarea membrilor Dinastiei Negru Vodă, care a fost reflectată în nume: au fost “negri”, adică au avut în mod efectiv pigmentul pielii de culoare închisă.

Pentru autoritățile politice din secolul al XVII-lea nu a avut nici cea mai mică importanță că membrii Dinastiei Negru au avut un aport excepțional în ceea ce privește întemeierea statului feudal creștin al Țării Românești. La fel ca pentru comuniștii de mai târziu, autoritățile din vremea respectivă considerau că cei din dinastia Negru Vodă nu au avut “o origine socială sănătoasă”. Pielea închisă la culoare și pigmentul nefiresc de negru al membrilor Dinastiei Negru Vodă a fost considerat inacceptabil de autoritățile politice ale vremurilor trecute; în ochii acestora era inacceptabil ca un astfel de personaj să fie considerat “descălecător” al țării.



Există, de altfel, o dovadă că s-a dorit la un moment dat să fie ștersă amintirea lui Negru Vodă nu numai ca nume, ci și ca imagine. În ziua de astăzi mai există un singur portret ce înfățișează chipul lui Negru Vodă, acesta fiind și astăzi observat la Biserica Domnească de la Curtea de Argeș. Este vorba despre acel misterios “Cavaler fără chip” zugrăvit pe unul dintre stâlpii de susținere din imediata vecinătate a catapetesmei; cineva a șters cu un șpaclu chipul și o parte din capul cavalerului în ținută princiară pictat pe acel stâlp; după toate probabilitățile și având în vedere cele afirmate anterior, acel cavaler nu a fost altul decât Negru Vodă. Cel care a râcâit cu un șpaclu chipul lui Negru Vodă avea tot interesul ca privitorii să nu-i observe culoarea chipului, care probabil a fost redată în frescă așa cum era în realitate, adică negricioasă.

Trebuie consemnat că, la vremea sa, cronicarul moldovean Miron Costin (1633-1691), care nu era în necunoștință de cauză cu privire la acest subiect, afirma următoarele: “Lucru de mirare că acel popor (muntenii), deși se trage din aceeași viță cu moldovenii, este însă un popor negru. De aceea și turcii, văzând aceasta, îi numesc *caravlahi*, adică vlahi negri, căci și acel domn dintâi, despre a cărui poveste s-a scris că a pornit din principatul Transilvaniei, se numea Negrul Vodă (căci pe limba noastră se zice negru, iar pe latinește nigrum). Ar fi însă o concluzie greșită dacă am spune că pe acel domn dintâi al lor l-au numit negru din această pricină, deși poate și el de la fire a fost negru, dar ce legătură este cu faptul că tot poporul său ar fi negru ?” se întreba cronicarul Miron Costin în “Letopisețul Țării Moldovei”. (20)

Pielea mai închisă la culoare a lui Negru Vodă l-a determinat, în epoca actuală, pe istoricul Neagu Djuvara, care l-a identificat în mod forțat și nejustificat pe Negru

Vodă cu Thocomer, tatăl lui Basarab, să afirme că a avut o origine cumană. Această ipoteză a fost respinsă de marea majoritate a istoricilor români de pe o poziție la fel de greșită: Negru Vodă trebuie identificat cu Basarab. De altfel, aportul cuman (asiatic) la fondul genetic al poporului român de astăzi este neglijabil, astfel că nu are de ce să fie luat în considerare.

Totuși, câteva dintre constatările istoricului Neagu Djuvara merită menționate întrucât aduc clarificări importante cu privire la acest subiect și, oricum, sunt mult mai corecte decât cele formulate de majoritatea istoricilor, pentru care atributul negru alipit descălecătorului “legendar” al Țării Românești se referea la culoarea veșmintelor. “La mijlocul veacului al XVII-lea - afirmă Neagu Djuvara -, călugărul sirian Paul de Alep, care l-a însoțit în Țara Românească pe patriarhul Macarie de Antiohia, află că pe întemeietorul țării “il numeau Negru Voivod, adică Domnul cel Negru”. La rândul său, Patriarhul Macarie al Antiohiei, care a călătorit în Moldova și Muntenia între 1653 și 1658, fiind însoțit de mai sus menționatul Paul de Alep, a elaborat o versiune arabă a Letopiseșului Țării Românești, în care afirmă următoarele: “Cel care a cucerit Țara Românească a fost Ankro voivod (Ankro înseamnă pe limba românească negru, căci era negru, de aceea s-a și numit pe turcește țara Kara Falakh, sau Valahia Neagră, după numele lui).” (20)

Mai trebuie menționat că oamenii negri, adică cu pigmentul pielii întunecat - a căror existență reală în trecutul relativ recent al arealului carpato-danubiano-pontic este în afară de orice îndoială -, au fost denumiți “arapi” în limba românească străveche; expresia “negru ca un arap” este aplicată și astăzi celor ce se schimbă la față în urma unui șoc emoțional: “ce te-ai schimbat la față ca un arap?”. Totuși, pielea întunecată a arapilor nu se aseamăna cu cea a negrilor

sau cu cea a țiganilor, ci mai degrabă cu pielea unui om foarte supărat în interiorul său. Mulți oameni obișnuiți care devin în anumite momente dramatice foarte supărați (de exemplu, în cazul decesului unei persoane dragi) se întunecă la chip; este evident vorba despre o întunecare interioară care se reflectă la nivelul trupului, dar care durează foarte puțin.

Și tradiția populară românească era în cunoștință de cauză cu privire la existența oamenilor negri; astfel, o străveche legendă populară, citată de Romulus Vulcănescu în voluminosul său tratat “Mitologie română”, afirmă că a existat un trecut nebulos în care “Pământul a fost negru la început, după cum tot negri au fost și întâii oameni”. (3)

Faptul că poporul român era în cunoștință de cauză cu privire la existența unor oameni negri la chip, adică cu pigmentul negru, este confirmat și de povestea “Harap Alb”, genial narată de Ion Creangă. Termenul “harap” - de fapt, “arap” -, care exista cu mult timp înainte de a fi folosit de inegalabilul Ion Creangă în povestea sa, nu înseamnă țigan, arab, maur sau ceva similar, ci negru la chip - precum în expresia “negru ca un arap”. Povestea lui Ion Creangă descrie de fapt cum un arap, adică un personaj cu chipul negru devine, în urma unui parcurs inițiativ, alb; de altfel, strict etimologic, “Harap Alb” înseamnă “Negrul Alb”.

Faptul că a existat o populație relativ numeroasă de “arapi” în Țara Românească este demonstrat de faptul că documentele Evului Mediu menționează destul de multe persoane care purtau, deloc metaforic, numele Negru. Printre aceștia trebuie amintiți “Gostel cel Negru, membru în sfatul domnesc la 1409; Manea Negru, membru al sfatului domnesc la 1475 - 1495; Radu Negru, pomenit la 2 iunie 1576 și 12 martie 1580; Stan Negru, amintit la 21 august 1565; Stoica Negru, menționat la 6 iulie 1600. Un Radu “Niger” este amintit la 1385 în regiunea Sibiu.” (18)

Pentru a descoperi originea arapilor valahi - și, implicit, a dinastiei Negru Vodă - trebuie făcut recurs la un mit grecesc foarte vechi, menționat de scriitorul Nicolae Densușianu în cartea sa “Dacia preistorică”: mitul pelasgilor. Pelasgii - afirmau vechile mituri grecești citate de autorul menționat - s-au născut pe crestele munților celor mai înalți din “pământul cel negru”. Locația unde a fost născută seminția neagră a pelasgilor era la “miazănoapte” (“miazănoaptea”, pentru vechii greci, era locul unde sufla cu putere vântul boreas, motiv pentru care au denumit-o și “hiperboreea”). Grecii denumeau miazănoaptea prin cuvântul “arktos”, cuvânt asociat cu culoarea neagră. (27)

### ❧ Oamenii roșii din Terra Blakorum ❧

Faptul că Negru Vodă a fost negricios la față și a făcut parte din seminția pe care am denumit-o, deloc metaforic, a arapilor nu trebuie să constituie un motiv de mirare, deși poate fi încadrat în categoria enigmelor; istoria poporului român ascunde multe alte enigme, la fel de surprinzătoare.

O altă enigmă, din aceeași categorie, a fost relatată de un călugăr cisterician care a trăit în secolul al treisprezecelea, pe nume Albericus, care menționa prezența, în jurul anului 1235, a unor călăreți înarmați, de culoare roșie în proximitatea mănăstirii Cârța, care se află în Țara Făgărașului, acolo unde sursele documentare maghiare plasau existența, la începutul celui de-al treisprezecelea secol, a unei “Terra Blacorum” și a unei păduri locuite de români, denumită “Silva Blacorum”.

Astfel, în anul 1235, în apropierea mănăstirii Cârța, pe atunci o filială a unei abații din Liege, călugării cistericieni au avut surpriza să fie vizitați, așa cum mărturisesc mai multe documente ale epocii, de o mică oștire formată din

aproximativ două sute de “călăreți roșii”. Fiind goniți de călugări, călăreții roșii s-ar fi refugiat într-o peșteră. Evenimentul a fost relatat de călugărul cistercian Albericus, care l-a urmat pe un arhiepiscop pe nume “Robertus Vesprimensis, episcopus Strigoniensis” în Țara Făgărașului, unde a reușit să convertească la catolicism 15000 de cumani.

Episodul a fost menționat de Bogdan Petriceicu Hașdeu în lucrarea “Originea Craiovei”, apărută în anul 1873, iar în ediția recentă a lucrării (anul 2005), într-o notă de subsol, editorul completa astfel subiectul: “în anul 1235 ar fi apărut în fața abației Cârța, venind dinspre munte, două sute de călăreți roșii și scunzi, încălecați pe cai de culoare roșie. Spectacolul oferit de acești ecveștri, descris de cronist cu unele detalii, trebuie să-i fi impresionat în asemenea măsură pe călugări, încât evenimentul, transpus o dată cu scurgerea timpului în domeniul supranaturalului, a fost adus la cunoștința abației-mamă din Igrîș, de unde Albericus a cules informația.” (31)

În mod clar, aceste informații care pot fi clasificate în categoria enigmelor nu pot fi și nu vor fi înțelese niciodată din perspectiva istoriografică, care nu le-a luat niciodată în considerare, respingându-le în totalitate întrucât nu prezintă credibilitate. Singurele informații care pot duce la elucidarea, chiar și parțială, a acestor aspecte mai pot fi regăsite pe de-o parte în documentele de proveniență bisericească, iar de altă parte în basmele și legendele populare românești.

Astfel, în basmele și legendele populare românești există nenumărate mențiuni cu privire la existența, în trecut, a unor zone sau regiuni denumite “Împărății”, care au fost “împărățite”, destul de surprinzător, de conducători care au primit numele unor culori. Astfel, potrivit legendelor, personajele care au condus aceste Împărății - pe care le-au “împărățit” - au intrat în conștiința oamenilor sub denumiri

precum Împăratul Roș, Împăratul Alb, Împăratul Verde sau Împăratul Negru. Întrebarea ce se poate pune este de ce zonele denumite “Împărății”, care în mod sigur au existat în realitate, și, implicit, conducătorii lor denumiți “Împărați”, au primit în basme și legendele populare nume de culori. Urmând aceeași logică precum în cazul lui Negru Vodă, care a fost denumit negru pentru că avea tenul închis la culoare, răspunsul nu poate fi decât că respectivii Împărați - și, desigur, cel puțin o parte dintre supușii lor - aveau pigmentul feței de culoarea indicată în nume.

Din moment ce Negru Vodă avea tenul închis la culoare și a fost denumit în funcție de această particularitate, înseamnă că și ceilalți conducători denumiți “Împărați” au fost denumiți după același criteriu. Firește, Negru Vodă a făcut parte dintr-o familie, iar familia sa a făcut parte dintr-o seminție care l-a ales drept conducător; același lucru se poate afirma și despre ceilalți “Împărați” menționați în basme și legende. Descriind în acest mod (ce multora le pare metaforic sau simbolic) realitatea de pe teren, legendele populare lasă să se înțeleagă că teritoriul carpato-danubiano-pontic a fost locuit de mai multe seminții, fiecare seminție fiind desemnată în funcție de culoarea pigmentului feței; astfel, oamenii “negri” au fost conduși de Împăratul Negru, oamenii “roșii” de Împăratul Roș, oamenii “albi” de Împăratul Alb și așa mai departe.

Dacă oamenii “negri” au fost cei cu tenul închis la culoare, iar oamenii “albi” au fost cei cu tenul deschis, ce pot fi identificați cu indoeuropenii (arieni), oamenii “roșii” trebuie să fi avut pigmentul pielii arămiu, adică roșiatic (mediteranean spre arămiu); din această seminție trebuie să fi făcut probabil parte călăreții roșii descriși de călugărul cu nume de culoare Albericus. Au mai existat, după cum este consemnat în legendele populare, și supuși ai unui Împărat

Verde, culoare care, firește, nu poate desemna un pigment al pielii omonim, ci doar un habitat, aceștia putând fi ușor identificați ca “oameni ai pădurii”, după cum au existat și supuși ai unui Împărat Galben, care pot fi identificați destul de ușor ca fiind predominant blonzi (de exemplu, dacii erau majoritar blonzi, iar carpicii erau arămii, adică “roșii”).

Așadar, legendele populare nu afirmă altceva decât că fiecare seminție de oameni s-a grupat într-o zonă strict delimitată, denumită “Împărăție”, care, în cele din urmă, a primit numele unei culori. Astfel, Alba Iulia trebuie să fi fost fieful oamenilor “albi”, Terra Blacorum trebuie să fi fost fieful oamenilor “negri” denumiți arapi, locații precum Turnul Roșu sau Roșiori trebuie să fi fost fieful oamenilor “roșii” și așa mai departe. De asemenea, pentru liniștea concepției istoriografice, mai trebuie convenit asupra faptului că, adeseori, culoarea pigmentului pielii acestor categorii de locuitori era întărită simbolic prin folosirea unor totemuri specifice, care erau pictate cu vopsea pe piele în anumite momente importante - de exemplu, când plecau la război. Oamenii “roșii” își pictau totemurile cu coloranți roșii (la fel ca și pieile roșii din America de Nord), cei “negri” cu vopsea neagră și așa mai departe.

După cum lasă să se înțeleagă aceleași legende populare, care au o logică diferită de cea folosită de istoriografie, întregul teritoriu carpato-danubiano-pontic a fost denumit în funcție de culoarea seminției și a împăratului care a ajuns la un moment dat să-l stăpânească. Astfel, dacă, de exemplu, la un moment dat, Împăratul Negru a avut cea mai puternică oștire și a ajuns să stăpânească un teritoriu mai întins, numele întregului areal a devenit Împărăția lui Negru Împărat; dacă însă, după o perioadă de timp, Împăratul Roș(u) a dobândit supremația, numele întregului areal a devenit Împărăția lui Roș Împărat și așa mai departe.

Trebuie menționat că titlul de “Împărat” - care nu corespunde cu cel de Voievod - a fost acordat de legendele populare românești după un principiu creștin care se aplică nu doar conducătorilor de țări, ci și fiecărui om în parte - în momentul în care se cunună în biserică. Când li se pune coroana pe cap în cadrul ritualului de cununie, mirele devine Împărat, iar mireasa devine Împărăteasă. Tot astfel conducătorului unei Împărății a primit titulatura de Împărat.

În contextul celor deja menționate, nu trebuie să reprezinte un motiv de mirare că “Împărăția” lui Negru Vodă, adică teritoriul cucerit prin luptă de un arap din Dinastia Negru a primit numele Țara Neagră (Vlahia Neagră) și a fost denumită ca atare de turci, tătari sau mongoli. Este însă un motiv de mirare că denumirea de Vlahia Neagră nu a rămas prea mult timp în uz, fiind înlocuită ulterior cu alta, care a rămas până în prezent, și care, la origine, desemna tot culoarea locuitorilor: roș(u) sau echivalentul ei arhaic, **rum**, de la **rumen** (prin Moldova s-a folosit arhaismul **râmen** sau **râmlean**), adică a locuitorilor care au locuit Țara Roșilor, Țara Râm, Țara Rum sau Rumunia. Așadar, Țara Românească sau Rumunia (cum era denumită la început) are tot un nume derivat dintr-o culoare: culoarea roșie.

Termenul **rumen**, care cândva îi desemna pe oamenii “roșii” este și astăzi folosit în mediul rural în expresia: “nu ești rumen la față, înseamnă că ești bolnav”; în timpurile evului mediu se folosea probabil aceeași expresie cu un alt sens; “nu ești rumen la față, nu ești de-al nostru”.

Mai trebuie menționat că cuvântul roș(u) are o frecvență uluitoare în toponime: Munții Carpați s-au numit odinioară Munții Roșii, denumirea de Carpați provenind de la carpi (spre deosebire de dacii ceva mai blonzi, carpii erau roșii, adică aveau tenul arămiu, așa cum sunt astăzi în



proporție de 86 % locuitorii din partea de sud a României); râul Mu-roș adică Mureș, Roșia Montană, Turnul Roșu, Roșiorii de Vede, Poiana Ruscă (“ruscă” este traducerea slavă a termenului roșu) etc. Nu trebuie uitat nici acel contingent al oștirii valahe care a primit numele de roșiori.

Mai trebuie menționat că din antichitate până în Evul Mediu culoarea roșie (arămie) a pielii (și nu numai a pielii, ci și, prin extensie, a tatuajelor ori a hainelor) a fost considerată nobilă; cei care nu aveau pielea roșie, dar care doreau să-și asume o ascendență nobiliară fie se tatuau corespunzător, fie foloseau o vestimentație de culoare roșie sau o culoare derivată, de exemplu culoarea purpurie; acesta este motivul pentru care mantiile monarhilor aveau culoarea roșie sau purpurie. Este de menționat în acest context monarhul bizantin Constantin Porfirogentul, care s-a născut, la dorința părinților, într-o cameră purpurie (porfiros), în care totul avea culoarea purpurie.

Nu trebuie să mire nici faptul, confirmat de tradiția bisericească, că despre primul om, Adam, se spune că a avut culoarea pielii roșie; deloc întâmplător, așa cum precizează “Hronograful” scris în jurul anului 1000 de Gheorghe Khedrinul, Dumnezeu l-a creat pe Adam din “pământ roșu”: “Deci a numit Dumnezeu numele întâiului om Adam (Facerea 5, 2). În limba evreiască, Adam se tâlcuiește “om pământesc, ori **rumân**, de vreme ce din pământ roșu este zidit (roșietic sau în chipul aurului). Iar în cea grecească se înțelege; “micros-cosmos”, adică mică lume, căci din cele patru margini ale lumii celei mari și-a luat numirea sa, de la răsărit, de la apus, de la miazănoapte și de la miazăzi. Pentru că în limba greacă acele patru margini ale lumii se numesc așa: Anatoli - Răsăritul; Disis - Apusul; Arktos - Miazănoapte; Mesembria - Amiazăzi. Din acele numiri grecești, luând cele dintâi, slova va fi ADAM.” (25)

Așadar, spre deosebire de seminția provenită direct din Adam, care a avut pigmenul pielii arămiu, fiind făcut din “pământ roșu”, seminția arabilor a avut pigmentul negricios, iar în aceste condiții devine evident că Negru Vodă a făcut parte din seminția arabilor, adică a oamenilor negricioși la chip.

Nu este însă prea clar ce fel de raporturi s-au stabilit de-a lungul timpului între oamenii “negri” (arapii) și oamenii “roșii”, respectiv între Împăratul Negru și Împăratul Roș, și dacă, în arealul carpato-danubiano-pontic a existat o alianță ori o opoziție radicală între ei; probabil că a existat o opoziție în unele momente istorice, dar în cele din urmă ambele seminții trebuie să fi înțeles faptul că doar printr-o alianță pot supraviețui. Dacă a existat o opoziție între oamenii negri și oamenii roșii și, implicit, între împărații lor - “Negru Împărat” și “Roș Împărat” (indiferent sub ce nume au fost cunoscuți în istorie) - rămâne de cercetat, de argumentat și de demonstrat.

Este însă o evidență faptul că, în timp, denumirea negru a dispărut din denumirea arealului carpato-danubiano-pontic, locul ei fiind luat de denumirea roș cu sinonimele ei: rum, rom sau râm. “De la **Râm** ne tragem” - afirma cronicarul Miron Costin în cunoștință de cauză. De aici provine numele Țării: **Rumunia** sau **România** - termeni care nu au nimic în comun cu Roma sau cu Imperiul Roman.

De asemenea, cuvântul România are o legătură semantică cu denumirea acordată de legendele populare strămoșilor ancestrali ai poporului român, denumiți Rohmani sau Ruhmani.

Rohmani sau Ruhmani sunt termeni arhaici atribuiți oamenilor puri; tradiția populară afirmă despre aceștia că locuiesc “la Capătul Lumii, în Ostroavele Albe”.

## ☞ Roșii, rumeni sau rumâni ☞

Scrierile Evului Mediu constatau existența unei etnii (seminții) numeroase formată din oameni cu pielea roșie sau arămie (mediteraneeană în sensul folosit astăzi) care locuia un teritoriu foarte întins: din nordul Crimeii până la Marea Adriatică, din Ucraina până la Munții Balcani, de la Marea Neagră până în apropiere de Vistula. Epicentrul teritoriului locuit de oamenii cu piele arămie, care pot fi denumiți “oameni roș” după terminologia basmelor și legendelor populare, a fost situat în Munții Carpați.

Această etnie “roșie” este urmașa triburilor dacice, carpice și costobocice de odinioară și, evident, este strămoașa poporului român de astăzi. Strict vorbind, această etnie roșie poate fi considerată mai mult urmașa carpilor decât a dacilor ori a costobocilor. După cum se știe, dacii erau în mare parte blonzi (sau oricum, așa sunt înfățișați de scrierile antice), dar carpii (care erau superiori ca număr dacilor), aveau pielea arămie. Dacă dacii locuiau cu precădere în zona Munților Orăștiei, carpii, despre care există puține documente istorice, au locuit la început în teritoriile împădurite ale Munților Carpați (Meridionali și Orientali), în partea de nord și de est a Munteniei, precum și în Moldova până dincolo de Nipru.

Faptul că în ziua de astăzi nu există prea multe informații cu privire la carpi, dar există relativ multe informații cu privire la daci se datorează doar faptului că aceștia din urmă au purtat mai multe războaie cu Imperiul Roman, astfel că numele lor a fost păstrat în documente. De altfel, nici în antichitate nu se făcea o diferență prea clară între daci și carpi, astfel că vechii cronicari desemnau ambele populații prin termenul “karpodacai”- karpodaci (la Ptolemeu: “karpodacai”; la Herodot: “kallipidai”).

Unul dintre autorii moderni care a analizat în mod pertinent acest subiect a fost istoricul Andrei Groza din Republica Moldova, care afirmă că la începutul Evului Mediu s-a născut în documentele bizantine o confuzie de mari proporții între etnia denumită “roșie” (românească) și bulgari, slavi sau ruși. Istoricul citat menționează în acest sens o lucrare scrisă în limba rusă între secolele IX-XII, intitulată “Povestea vremurilor de demult” (*Povesti vreme nâh let*), care nu enumeră etnia bulgarilor printre populațiile slave din acea perioadă: “autorii cronicii “Povesti vreme nâh let” - scrie istoricul Andrei Groza enumerând neamurile slave și arătând locurile unde acestea trăiesc, nu-i numesc printre ele pe bulgari. Autorii nu-i numesc pe bulgari printre triburile slave, fiindcă aceștia nu erau slavi. Mai mult decât atât, ei vorbesc despre bulgari ca despre un cu totul alt popor.” (32)

Autorul citat afirmă că după așezarea bulgarilor și a slavilor la sudul Dunării, care până atunci a fost locuit aproape exclusiv de românii “roșii”, această confuzie a continuat să persiste. De fapt, este de părere istoricul menționat, la începutul Evului Mediu s-a făcut o confuzie de mari proporții între români și bulgari; cei denumiți bulgari erau de fapt români. În perioada cuprinsă între secolele al șaselea și al treisprezecelea, afirmă autorul citat, “Bulgaria de la sudul Dunării era un stat românesc, condus de românii denumiți roșii. Mai târziu însă, când românii de la sudul Dunării au fost masacrați sau alungați de acolo de către slavo-bulgari, numele de “bulgar” a fost însușit de aceștia, iar istoria românilor-bulgari au scris-o ca o istorie a slavilor-bulgari”. Concluzia istoricului din Republica Moldova este clară și lipsită de echivoc: “Bulgaria din secolele VII-XIV era un stat românesc; cu numele “bulgari” în acea perioadă erau atestați românii.” (32)

Rescrierea istoriei a început în secolul al optsprezecelea, mai precis în anul 1762, când a apărut cartea *Istoria slaveano-bolgarskaia o narode i țareah* (“Istoria slavo-bulgară despre popor și regi”), scrisă de un călugăr slav, pe nume Paisie, “care a cutreierat Balcanii și Asia Mică, a fost pe la mănăstirile din Muntele Sfânt Athos și care cunoștea într-o anumită măsură izvoarele scrise vechi, latine și grecești”. Din vechile surse documentare călugărul Paisie a aflat că “în Balcani cu multe secole în urmă, a trăit un popor numit bulgar și că țara lor mare și puternică grecii o numeau Bulgaria”. Călugărul Paisie a tras o concluzie foarte simplistă: datorită faptului că în acea perioadă populația cea mai numeroasă era alcătuită din slavi, “înseamnă că slavii trăiesc mai de demult și deci statul vechi, numit Bulgaria, a fost statul lor. Astfel, Paisie a început să închege istoria Bulgariei, a bulgarilor, (care în realitate era a românilor) din secolele VI-XIV ca istorie a slavilor.” (32)

Ulterior, în secolul al XIX-lea, această confuzie a fost perpetuată și amplificată cu sprijinul Imperiului Rus, care, după cum afirmă istoricul Andrei Groza, “în dorința de a pune stăpânire pe strâmtorile Bosfor și Dardanele, ajunge în Balcani, ia cunoștință de lucrarea lui Paisie și susține întru totul ideile expuse acolo. Ele îndreptățeau acțiunile armatei ruse, prezentându-le astfel drept măsuri de apărare nu numai a creștinilor, cum se făcea până atunci, ci și a unui popor care de mii de ani trăiește aici. Odată cu dezvoltarea mișcării de eliberare națională de sub turci, ideile lui Paisie prind rădăcini și mai adânci. Treptat, spre mijlocul secolului al XIX-lea, majoritatea slavilor au început a se numi bulgari. Numele de bulgar s-a încetățenit și mai mult în timpul războaielor contra turcilor”. După războiul ruso-turc din 1877 (câștigat cu ajutorul românilor), când slavii din sudul Dunării au devenit independenți, “ei erau deja cunoscuți ca

bulgari, iar țara lor Bulgaria. La extinderea acestui nume asupra slavilor din Balcani a contribuit mult Rusia. Armata rusă, de multe ori prezentă în Balcani, a pus stăpânire pe un număr mare de documente și lucrări vechi care au fost duse în Rusia și care au permis atunci și mai târziu istoricilor ruși și bulgari să interpreteze faptele istorice după bunul lor plac, de multe ori numai în interese politice.” (32)

Falsificarea istoriei nu a încetat aici, ci a continuat cu intensitate sporită; istoricii ruși, întâlnind străvechiul nume al etniei denumită “roșii” în izvoarele bizantine și arabe, l-au transformat în “rosi”, iar apoi în “ruși”, tălmăcindu-l, după cum afirmă istoricul Andrei Groza, “drept nume al strămoșilor lor (exact cum au procedat și bulgarii). Numele în cauză nu avea cum să fie însă numele strămoșilor rușilor, dat fiind faptul că sursele documentare ale Evului mediu indică cu totul altceva”. (32)

Istoricul Andrei Groza aduce argumente istorice solide în sprijinul acestor afirmații. Astfel, scrie autorul citat, “Constantin Porfirogenetul menționa, la mijlocul secolului al X-lea, că slavii sunt supușii roșilor și că limba acestora este alta decât cea a slavilor” Un alt autor din secolul al X-lea, istoricul Leon Diaconul, în lucrarea "Istoria", afirmă negru pe alb că cei denumiți “roșii” (rosi) se trag din neamul geto-dacilor. Leon Diaconul relatează că în timpul campaniei regelui slav Sveatoslav din 972, împotriva bizantinilor, roșii își înmormântau morții într-un mod atipic pentru acea epocă: “organizau ceremonii funerare conform legilor strămoșești deprinse de la Anaharsis și Zamolxis. Din cele cunoscute de noi însă, lui Zamolxis se închinau geto-dacii, și nu slavii. Tot acolo, Leon Diaconul menționează că roșii “niciodată până acum nu s-au lăsat înfrânți de greutate; ci în momentul când pierd nădejdea că vor scăpa, își înfig săbiile în măruntaie și se omoară ei înșiși în felul acesta”. Exact așa cum o făceau

dacii lui Decebal - s-ar putea adăuga. “Făcând așa își câștigă o glorie nespūsă. Se zice că cei uciși în războaie, în luptă cu dușmanii, după moarte și după despărțirea sufletelor de trupuri slujesc în infern celor care i-au omorât.” (25)

Aceeași etnie “roșie” cu privire la care există mențiuni în scrierile Evului Mediu a constituit încă înainte de secolul al nouălea o cetate foarte puternică în nordul Crimeii, cetate care, evident, a purtat numele Roșia. În cele din urmă această cetate a fost cucerită de slavii de nord, cei care astăzi sunt denumiți ruși. Urmarea este astfel explicată de istoricul Andrei Groza: “roșii din secolele IX-X, așezați în teritoriile de la nord de Marea Neagră, în Crimeea și Cubani, nominalizați în izvoarele bizantiniene și arabe, nu erau slavi. Rezultatele săpăturilor arheologice, recunoscute chiar de istoricii ruși, mărturisesc că atât pe teritoriile de la sud de râul Rosi, care se varsă în Nipru, cât și în Crimeea, n-a fost depistată nici o urmă a slavilor în perioada dată. În a doua jumătate a secolului al XI-lea, când cumanii cuceresc stepele de nord ale Mării Negre, pun stăpânire pe o parte din Crimeea, numele Roșia rămâne să desemneze numai teritoriile populate de slavi în frunte cu conducătorii din viță de români. Mai târziu, în secolele XV-XVI, în timpul luptelor pentru crearea unui stat centralizat, cnezii din Moscova și-au amintit că pe teritoriile slavilor de răsărit cândva a existat un stat mare și puternic care ajungea chiar la Marea Neagră și se numea Roșia. Urmărind anumite interese politice, ei își denumesc țara Rosia și o prezintă drept succesoare a fostei Roșii. Iată așa numele românilor-roșilor din Carpați a dat nume cnezatului din Crimeea, iar apoi și unei țări întregi - Rusia..” (32)

Așadar, pentru a reconstitui tabloul complet, se poate afirma că, pe de-o parte, proveniți fiind de prin stepele Asiei, maghiarii au furat pământurile și chiar numele etnicilor

români care se denumeau unguri sau ungureni și care locuiau în Ungro-Vlahia, adică în Vlahia ungureană; pe de altă parte, se mai poate afirma că, fiind proveniți din nordul Mării Negre, slavii de sud s-au substituit autohtonilor din arealul balcano-carpato-danubiano-pontic, ocupând pământurile sud-dunărene; nu în ultimul rând, se poate afirma că slavii nordici care s-au denumit ulterior ruși au furat numele acelor carpi care se denumeau roșii și care au întemeiat odinioară orașul Roșia, pe care l-au denumit apoi Rosia. Tot astfel slavii sud-vestici, sârbii au ocupat partea de vest a Valahiei Mari și mai cu seamă zona Voivodinei sârbești, alungându-i pe etnicii români care au locuit acolo din străvechime.

Mai rămâne de aflat - și, de fapt, s-a aflat deja, căci există descoperiri subacvatice care demonstrează acest aspect - că, fiind inițial mai mică decât este în prezent, Marea Neagră s-a extins la un moment dat, acoperind cu ape cetățile riverane locuite cândva de strămoșii poporului român.





## COMANI, CUMANI SAU DRACOMANI

### ❧ Dracomanii din Carpați ❧

Un subiect extrem de controversat îl constituie cucerirea unui întins teritoriu din arealul carpato-danubiano-pontic, la mijlocul Evului Mediu, de către o populație de origine asiatică: cumanii.

Odiseea migrării cumanilor asiatici dinspre estul îndepărtat spre arealul carpato-danubiano-pontic a fost surprinsă fragmentar de istoriografie. La începutul secolului al IX-lea cumanii se găseau între Ural și Volga, pentru ca la finalul aceluiași secol să migreze deja în corpore în teritoriul dintre Don și Nipru, acolo unde au înființat un mare stat denumit Cumania Albă. Ceva mai târziu, în urma unei bătălii celebre dusă împotriva mongolilor, bătălia de la Kalka (1223), cumanii s-au refugiat spre apus, așezându-se într-un vast teritoriu situat între Nipru, Dunăre și Munții Carpați, teritoriu denumit în vechile surse „Cumania Neagră”.

Pe teritoriile Moldovei și Țării Românești centrul principal de putere al cumanilor a fost situat în Țara Făgărașului (Terra Fagarasiensis), unde a fost înființată în anul 1229 o Episcopie cumană catolică - Episcopia de la Milcovia. De acolo, cumanii au exercitat o dominație de aproximativ trei secole asupra Țării Românești și Moldovei. În cele din urmă, o parte a cumanilor, sub conducerea unui

conducător pe nume Kuten, a migrat în Ungaria, fiind catolicizată în corpore, iar o altă parte a trecut Dunărea în Imperiul Bizantin, sub conducerea unui rege pe nume Jonas.

Este foarte stranie în acest context așezarea cumanilor în Țara Făgărașului, în așa numita „Cumanie Neagră”, mai cu seamă că erau o populație de origine asiatică. În orice caz, denumirea lor în rusă (polovti), armeană (khartes) și germană (valwen) s-ar traduce prin “popor galben, palid”. La rândul lor, maghiarii îi numeau “kun” sau “kunor.” Cumanii înșiși își spuneau “kâpceac”. Din punct de vedere antropologic singurii urmași recunoscuți ai cumanilor sunt o seminție numită și astăzi prin termenul “kâpceac”, seminție înrudită îndeaproape cu kirghizii, khazarii și turcii. (13)

Dominația cumanilor asupra unei bune părți a arealului carpato-danubiano-pontic ar fi trebuit să presupună un eventual mixaj cu populația autohtonă. Totuși, din punct de vedere arheologic nu există nici o urmă a vreunui mixaj al cumanilor asiatici cu populația autohtonă; nici o necropolă nu indică un astfel de fenomen, deși prezența lor este certificată documentar cât se poate de bine. Nici studiile genetice actuale nu indică așa ceva; oricum, aportul cumano-asiatic la zestrea genetică a poporului român de astăzi este sub 1%, ceea ce reprezintă un semn de întrebare foarte serios pe care trebuie să și-l pună toți acei istorici care s-au grăbit să vorbească despre o simbioză etnică româno-cumană în acea perioadă de timp.

Trebuie remarcat și faptul că fiind o populație războinică, cumanii s-au luptat secole de-a rândul cu mongolii, cu maghiarii ori cu bizantinii, dar nu s-au războit vreodată cu românii. De cele mai multe ori, documentele istorice îi prezintă pe cumani și pe români aliați într-un război continuu împotriva tuturor acestor forțe ostile. De multe ori alianța româno-cumană a zdrobit pur și simplu

forțele menționate - mai ales pe cele maghiare și bizantine. În opinia majorității istoricilor, singura variantă posibilă a acestei stranii alianțe este că autohtonii au plătit tribut cumaniilor. Deși această ipoteză este, cel puțin până la un punct, corectă, nu explică totul. Un prim contra-argument ar fi că dacă s-ar fi aliat cu maghiarii ori cu bizantinii, în mod sigur, cumaniii ar fi fost mai avantajați. Ce tribut puteau primi de la o populație autohtonă care, în afara hranei zilnice, nu putea oferi prea multe războinicilor cumani.

Majoritatea istoricilor leagă prezența cumaniilor în arealul carpato-danubiano-pontic de existența unor localități care și în ziua de astăzi le poartă numele: de exemplu Vadul Comanilor, Comana, Cotmeana, Comarnic etc. Despre aceste localități, majoritatea istoricilor afirmă că au fost întemeiate de cumani. Problema care dă peste cap întreaga teorie a istoricilor este că în locațiile respective nu a fost descoperită vreo urmă a acestei populații de origine asiatică, a cărei etimologie - reflectată în numele prin care a fost desemnată de-a lungul timpului - spune totul: “popor galben, palid”.

Pe de altă parte, trebuie precizat și faptul (neremarcat de vreun istoric până acum) că în denumirile respective nu există cuvântul *cuman*, ci cuvântul *coman*. Cu toate că istoriografia a realizat o identificare *sine die* a celor două cuvinte, s-ar putea să nu fie așa; este perfect posibil ca cuvântul *coman* folosit în denumirile populare să fie diferit de cuvântul *cuman* folosit de istoriografie - să nu se refere la aceeași populație. Și, de fapt, nici nu se referă.

Cumaniii asiatici s-au numit pe ei înșiși “kâpceac”, astfel că era normal, în condițiile unei conviețuiri îndelungate cu populația autohtonă, ca locațiile respective să fi fost botezate de autohtoni cu un derivat al acestui nume, dar acestea nu există nicăieri. Explicația cea mai pertinentă în acest caz este că numele *coman* nu provine în limba

română dintr-o deformare a termenului *cuman*, așa cum consideră istoriografia, ci este un cuvânt autohton. De fapt, numele *coman* provine dintr-un regionalism folosit inițial în Moldova, unde *coman* înseamnă “drac”. Astfel, Vadul comanilor înseamnă de fapt Vadul Dracilor, Comana înseamnă “(La) Draci” și așa mai departe. În concluzie, prin termenul de *comani* a fost desemnată o populație care a manifestat apucături de ... draci.

Faptul că în numele acestor localități nu este vorba despre denumiri pur metaforice ori mitice, ci este vorba despre denumiri acordate de populația autohtonă unor oameni care au împrumutat caracteristici ce țin de “draci” este demonstrat chiar de evenimentul relatat de călugărul cisterician Albericus, cu privire la apariția celor două sute de călăreți roșii în proximitatea mănăstirii Cârța din Țara Făgărașului, în jurul anului 1235. O parte dintre istoricii recentți sunt de părere că cei două sute de călăreți “roșii” au fost mai degrabă români decât cumani asiatici. Evident, *cumanii* asiatici au fost, așa cum le sună numele, un “popor galben, palid”, nu “roșu”, astfel că nu aveau cum să producă spaimă călugărilor care, este de la sine înțeles, erau obișnuiți cu ei și-i cunoșteau foarte bine, întrucât doar veniseră să-i creștineze. Prin culoarea roșie acordată acestor călăreți străinii trebuie înțeleasă în primul rând culoarea pielii - a pigmentului feței - și, abia în al doilea rând culoarea veșmintelor sau, eventual, a vopselelor cu care erau pictați ori a tatuajelor. Tocmai datorită culorii “roșii” a pielii, acești călăreți - care au intrat în istorie doar pentru că i-au speriat pe călugării de la Cârța - trebuie identificați cu “dracii”.

Este destul de simplu de dedus că cuvântul autohton *coman* înlocuiește un *nomen otiosus*, adică un nume care nu trebuie pronunțat; în mod identic, în mediul popular numele Ielelor, făpturile eterate ce uneori pot fi observate de călători

singuratici prin pădurile pustii, nu trebuie pronunțate, pentru a nu fi invocate, astfel că s-a recurs la substitute de genul “Hăle Frumoase” sau “Ele”.

Concluzia este că prin termenul de *comani* au fost denumiți autohtoni, nu asiatici, numele *coman* fiind de fapt prescurtarea, la singular, a numelui *dra-coman*; dracul este *nomen otiosus*, nume care nu trebuie pronunțat pentru a nu intra în rezonanță cu el. La rândul lor, *dra-comanii* erau urmașii *da-comanilor*, adică ai dacilor, care, se cunoaște foarte bine, se închinau zeului Marte, a cărui culoare era roșie, motiv pentru care se vopseau cu culoare roșie atunci când plecau la război, astfel că arătau ca niște draci.

Această deducție este confirmată de unul dintre reprezentanții de frunte al școlii ardelene, Gheorghe Șincai, care afirma că “românii din Țara Muntenească s-au numit paținachi, iară cei din Moldova și din Basarabia comani”. La rândul său, Gheorghe Asachi afirma următoarele: “Acești *mocani* (ciobani autohtoni n.n.) - scrie Gheorghe Asachi -, *cari au împrumutat numele lor de la cumani*, popor barbar și răzbelic ce în timpul migrațiunei universale se așezaseră în Moldova sub munții de la Comănești spre Neamțu, precum este știut, de atunce până astăzi se ocupă cu păstoria, și numeroasele lor turme le duc toamna spre iernatic pe malul drept al Dunărei și la gura ei. Dânșii au aice corturile lor nomade, cu staule și tării în contra hoților de mare, cu care deseori poartă lupte încruntate.” (13)

Așadar, alianța româno-cumană încă ascunde taine adânci, care au scăpat analizelor mult prea grăbite și excesiv de intelectualizate ale multor istorici contemporani. Concluzia este că *cumanii* au fost o etnie, iar *comanii* o altă etnie; primii au fost asiatici, iar ceilalți au fost autohtoni care s-au aliat cu primii, motiv pentru care au fost denumiți ca atare de poporul românesc.

Este destul de ușor de remarcat în acest context faptul că denumirea de (dra)comani a fost acordată unor grupări, triburi sau populații autohtone, tot de autohtoni (dar de niște autohtoni mai cuminiți, cu “frică de Dumnezeu”, adică deja creștinați) în primul rând pentru a evidenția alianța acestora cu populația de origine asiatică kâpceac, denumită astăzi cumană, iar în al doilea rând pentru a arăta faptul că aceștia nu s-au creștinat, motiv pentru care încă erau, pentru a folosi expresia Ieromonahului Ștefan, “închinători la idoli”.

De asemenea, denumirea de comani a fost acordată pentru aspectul și, mai ales, pentru comportamentul acestora, care, în ochii țăranilor cu “frică de Dumnezeu” (creștinați deja), îl copia pe cel al “dracilor”. Mai trebuie menționat că în mediul țăranesc, comparația cu dracii nu avea în acea perioadă de timp conotația exclusiv dogmatică pe care o are acum, ea semănând mai degrabă cu epitetul “draci” ce este atribuit tuturor celor care au un comportament aflat în afara normelor de bună-cuviință; și în ziua de astăzi, orice bunicuță își “alintă” nepoțeei zburdalnici cu epitetul “dracii ăștia de copii”.

Misterul relației dintre cumani și comani este astfel rezolvat: comanii - dra-comanii - erau de fapt urmașii dacilor sau, mult mai probabil, urmașii acelor frați ai acestora denumiți carpi, despre care se știe că au avut pielea arămie (roșie) și că au ocupat cu precădere Munții Carpați și partea nordică a României de astăzi: Moldova și Basarabia. Munții Carpați au fost denumiți în antichitate chiar după numele carpilor, astfel încât doar copiii mai pot fi surprinși de faptul că în plin Ev Mediu aceștia tot acolo locuiau. De altfel, există o tradiție foarte veche potrivit căreia odinioară Munții Carpați au primit denumirea alternativă de Munții Roșii.

Doar o opinie de o naivitate extremă sau de o rea credință crasă poate să afirme că un popor odinioară foarte

puternic și numeros precum cel al dacilor și al fraților acestora, carpii, costobocii, geții etc. a dispărut din istorie doar pentru faptul că nu a mai fost prezent în documentele “istorice”; uimitor este că istoriografia în întregul ei chiar afirmă aceasta.

De asemenea, mai trebuie notat că cei denumiți comani pot fi identificați și cu oamenii “roș”, care au fost “împărați” de Împăratul Roș, menționați în basmele și legendele poporului român.

### ❧ Frăția de sânge ❧

Prea puțini istorici s-au întrebat de ce cumanii s-au luptat cu maghiarii și cu bizantinii și i-au zdrobit militar de fiecare dată, dar nu s-au luptat niciodată cu românii. Doar de amorul artei au venit cumanii de fiecare dată cu oaste pentru a-i ajuta pe autohtoni ?

Printre pușinii istorici care și-a pus această întrebare în mod lucid a fost Emilia Corbu, care afirma următoarele: “aproape cu toate popoarele vecine cumanii au avut conflicte. Au bătut cnezatele rusești în mod sistematic și constant, pe unguri de câte ori era nevoie, pe bizantini de câte ori diplomația acestora slăbea. Pe vlahi însă niciodată, ba dimpotrivă”. Este cunoscut desigur faptul că atunci “când vlahii și bulgarii s-au răsculat împotriva stăpânirii bizantine, Petru și Asan, vlahi, conducătorii răscoalei, s-au refugiat la nordul Dunării de unde au revenit cu ajutor cuman și au înființat al doilea Țarat Vlaho-Bulgar”. Tot astfel, în anul 1204, când cruciații au cucerit Constantinopolul, Ioniță Caloian a fost ajutat de cumani, care i-au trimis în sprijin “10.000 de turcomani aleși, care vin cu toții călari și împreună cu oastea ridicată de Ioniță, luptând “ca turcii, îi bat pe cruciați”. (13)

Singurul răspuns plauzibil este că trebuie să fi existat o *alianță* româno-cumană sau comano-cumană. Această alianță nu s-a bazat însă pe plata unui tribut sau pe exploatare, precum afirmă mulți istorici contemporani. Este de presupus că în cadrul acestei alianțe cumanii nu-i jefuiau pe autohtoni, ci *cumpărau* (aveau bani din prada de război) produse (hrană pentru oameni și pentru animale) de la autohtoni, astfel că nu le obțineau prin forță sau prin perceperea unui tribut.

Este însă extrem de important de reliefat faptul că alianța româno-cumană a fost parafată cu sânge. A fost vorba, spus pe scurt, despre o *frăție de sânge* între cumanii asiatici și comanii autohtoni. Această frăție de sânge nu a implicat în mod necesar o simbioză etnică, ci doar o alianță. Această alianță trebuie să fost de două feluri: militară și mistico-religioasă.

Mai trebuie adăugat că cel ce a propus pentru prima oară frăția de sânge ca temei pentru alianța româno-cumană a fost ilustrul istoric Bogdan Petriceicu Hașdeu, care aprecia că frăția de sânge se făcea prin amestecul sângelui rezultat în urma creșterii brațului celor implicați. Totuși, frăția de sânge nu este același lucru cu frăția de cruce, care, evident, a fost întrebuințată doar de persoane creștinate (ceea ce nu a fost cazul în relația dintre cumani și comanii autohtoni).

Trebuie menționate în acest context și informațiile furnizate de Vasile Alecsandri (care însă nu a surprins diferența dintre frăția de sânge și frăția de cruce), care aprecia că “a se prinde frați de cruce e o datină antică ce impune datorința de a-și da viața unul pentru altul. Legătura acestei frății se făcea prin amestecarea sângelui. Când doi bărbați se decideau a se înfrăți, trebuia să-și facă ei pe brațul drept câte o tăietură în formă de cruce și să unească sângele lor. Acest obicei mistic, care în epoca de astăzi e mai de tot



căzut, se ține negreșit de oarecare tradiții de pe timpul Cruciadelor, sau poate chiar de tainele introducerii creștinismului la români.” (31)

După cum observa Bogdan Petriceicu Hașdeu, “în acest amestec al sângelui se cuprinde întregul simbolism al operațiunii. Nici slavii, nici grecii nu-l cunosc; din toate popoarele balcanice, îl au numai românii și albanezii”. Operațiunea constă, afirmă autorul citat, “în cele mai multe cazuri prin deșertarea de către cei înfrățiți a unui pahar cu rachiu, în care ambii au lăsat să cadă câteva picături de sânge de la degetul mic al mâinii drepte. Ni se pare dar necontestabil că țărani români, poate și albanezii, au căpătat această instituțiune anume de la cumani, combinând-o însă mai târziu pentru ca să o apere contra cenzurii bisericești, cu datina de tot diferită a frăției prin cruce, pe care au conservat-o pură.” (31)

Concluzia ce se desprinde din toate aceste informații prea puțin luate în considerare de istoriografie este că cumani, ca aliați, au fost chemați de autohtoni în arealul carpato-danubiano-pontic atunci când situația politică în zonă a devenit extrem de dramatică. Ei au fost chemați în momentul în care autohtonii nu mai puteau face față numărului mare al migratorilor sălbatici. Din acest motiv, acei autohtoni care s-au aliat cu cumani asiatici în arealul denumit „Cumania Neagră” din Țara Făgărașului au fost denumiți comani, deși erau etnici români. Dacă cumani aveau trăsături fiziologice asiatice, adică erau galbeni sau palizi cum le spune numele “kâpceac”, comanii autohtoni erau roșiatici (arămii sau mediteraneeni), astfel că doar orbii puteau face confuzii între ei. Firește, autohtonii comani au împrumutat multe de la cumani, în primul rând elemente de artă a războiului, și mai ales tehnica destul de complicată a tragerii cu arcul din galopul calului.

Totuși, nu numai autohtonii au împrumutat obiceiuri de la cumani, ci și cumanii de la autohtoni. Această constatare destul de surprinzătoare duce la o concluzie la fel de surprinzătoare: în ciuda forței militare deloc de subestimat, chiar redutabilă, cumanii au venit în secolul al nouălea la autohtonii din arealul carpato-danubiano-pontic nu ca la o populație ce putea fi “jumulită” și ținută în stare de sclavie ori de la care se putea obține un tribut generos. Dacă prosperitatea economică ar fi fost motivația poposirii cumaniilor în arealul carpato-danubiano-pontic, atunci aceștia s-ar fi aliat cu cei mai bogați din zonă, cu maghiarii sau cu bizantinii, așa cum de altfel s-a întâmplat după invazia mongolilor, când s-au strămutat în corpore, cu cățel și purcel, la sudul Dunării și la vestul Tisei.

Motivația adevărată a poposirii cumaniilor asiatici în arealul carpato-danubiano-pontic nu a fost așadar de natură economico-socială sau militară, ci în primul rând de natură mistico-religioasă. Această motivație a ținut până în momentul în care cumanii au fost creștinați în corpore în religia catolică și, implicit, până când a fost înființată Episcopia cumană catolică de la Milcovia în anul 1229.

Devine evident și faptul că, în perioada de timp scursă între poposirea cumaniilor asiatici în Țara Făgărașului (secolul al nouălea) și momentul creștinării lor din anul 1229 a fost valabilă starea de fapt relatată de Ieromonahul Ștefan în cronica sa: “Iară cele 12 Județe de dincolo de Olt și cu Moldavia **Goția Schitelor** se numea, și se stăpânea tot de Domni Români. Dar varvari înkinători de idoli împreună cu toți Romanii lui, și pentru ca era supuși ei Schiților, adecă Tătarilor, de aceia se numește prin istoriile vekii **Goția Schitelor, până în Tătaria**. Ci însă mai înainte până nu era supuse cele 12 Județe cu Moldavia Schițelor adică Tătarilor, se stăpânea de doi Domni.” (24)

Evident, prin “varvarii rău credincioși, înkinători idolilor” erau desemnați atât cumanii asiatici, cât și comanii autohtoni pe care Ieromonahul Ștefan îi denuște în mod corect “goți”, adică geți, care împreună erau conduși de un Domn român; acesta este motivul pentru care, în cele din urmă, chiar dacă erau autohtoni, comanii au fost denumiți draci (dra-comani). Prin aspectul fioros pe care-l aveau când se tatuau și se vopseau în culorile războiului, fiind și foarte violenți, comanii autohtoni, urmașii vechilor geți (“goți”), carpi, daci și costoboci, ajutați fiind de cei care le deveniseră frați de sânge, adică de cumanii asiatici, trebuie să fi reprezentat într-adevăr o forță militară redutabilă în regiune.

Trebuie convenit că Cumania din Țara Făgărașului era denumită Neagră nu datorită faptului că, în contrapondere cu aceasta, cea din Eurasia era cine știe ce albă, ci pentru că la un moment dat a început să fie condusă de Domni din Dinastia Negru (din categoria arapilor, care erau probabil urmașii sarapilor sau sarabilor daci). Domnii Negri conduceau (domneau) așadar atât în “Goția Schitelor până la Tătăria”, cât și în Ardeal; explicația Ieromonahului Ștefan este foarte limpede: “unul (dintre Domni) bine credincios și iubitor de Christos, iară de altul, varvar rău credincios, înkinător idolilor”. Primul și-a luat creștinii și s-a strămutat în Ardeal, iar celălalt a rămas suveran în vechiul teritoriu. Iată așadar că abia printr-o interpretare mistică afirmațiile Ieromonahului Ștefan capătă înțeles deplin. Ieromonahul Ștefan știa ce spune, dar cei care l-au criticat în vremurile moderne sunt total în afara subiectului.

Dar iată că la un moment dat s-a produs o schimbare radicală, căci unul dintre Domnii cei Negri s-a creștinat (pentru că altfel nu avea cum să-i creștineze pe ceilalți). Acesta a fost Negru Vodă, care a coborât din Almăș și Făgăraș, unde era “herțeg” la sudul Munților Carpați. Dar

evenimentul cel mare acum urmează: în urma unor războaie îndelungate, Negru Vodă i-a înfrânt pe mongoli, dușmanii comenilor autohtoni și ai cumenilor asiatici, pe care i-a alungat din arealul carpato-danubiano-pontic în stepele Eurasiei, iar pe autohtonii anterior închinători la idoli i-a creștinat în religia ortodoxă, în care el însuși era botezat (soția sa a fost catolică). Spre deosebire de Basarab care era catolic (cu toată casa lui), fiind de altfel botezat în acest rit la sudul Dunării, nu în zona Cumaniei precum afirmă istoricul Neagu Djuvara, Negru Vodă a fost ortodox de la început.

Așadar, la fel cum a fost la bulgari, la ruși, la maghiari și la alte popoare, și în cazul poporului român s-a produs o creștinare în masă a vechilor păgâni - sau, mai exact spus, a celor ce încă mai erau păgâni. Botezul nu a fost însă în ritul catolic, ci în cel ortodox. Ieromonahul Ștefan este foarte concis și clar: “iară Românii, lăcuiorii de acolo, ce se numeau Goți, ce era până atunci sub stăpânirea Tătarilor, măcar că era unii din ei varvari și închinători de idoli, dar fiind tot o limbă cu Românii ostași, cari eșise din Ardeal, toți s’a supus lui Radu Negru V. V. și primind dreapta credință christianescă, s’a botezat toți de la mic până la mare, prin sântul botez cel pravoslavnic”. (24)

Evenimentul descris de Ieromonahul Ștefan poate fi datat cu oarecare aproximație între 1241 (anul invaziei tătarilor) și 1290 (anul înscăunării lui Negru Vodă) - cel mai probabil undeva la mijlocul acestei perioade. Mai trebuie menționat doar faptul că, uneori, Ieromonahul Ștefan, datorită cunoștințelor precare ale vremii în care a scris, a făcut confuzia între mongoli, tătari și cumani.

Istoriografia confirmă faptul că cumenii asiatici au fost îngroziți de hoardele mongole, fiind înfrânți mai totdeauna de mongoli în războaiele directe, astfel că au fost nevoiți să se refugieze din calea lor oriunde au văzut cu ochii.

## ☞ Varvarii, închinători la idoli ☜

Pentru a înțelege cu claritate ce a însemnat creștinarea în masă a autohtonilor sub Negru Vodă, trebuie înțeles ce se ascunde în spatele expresiei “varvari, închinători la idoli”.

În acest context, trebuie precizat că, pe de-o parte niciunul dintre istoricii români nu a încercat să analizeze ce înseamnă expresia “închinători la idoli”, iar de altă parte, că nici unul dintre istoricii români nu a încercat să analizeze ce religie avea acea parte “varvară” a poporul român înaintea creștinării (indiferent când s-a produs aceasta), termenul “varvar” (sinonim pentru păgân în acest caz) fiind aplicat, în acest context, de cei creștinați închinătorilor la idoli.

De altfel, istoriografia respinge în corpore (fără nici o explicație cât de cât inteligentă) faptul că, înaintea creștinării, locuitorii arealului carpato-danubiano-pontic ar fi avut vreo religie. Expresia preferată a multor istorici care expediază rapid subiectul în zona incertitudinii este că “poporul român s-a născut creștin” - o exprimare frumoasă într-adevăr, dar inexactă. Chiar dacă admite, pe drept cuvânt, că arealul carpato-danubiano-pontic a fost cât de cât locuit în perioada de o mie de ani ce a urmat retragerii aureliene din anul 270, istoriografia consideră că, dat fiind faptul că nu s-au descoperit vestigii arheologice notabile, religia și filozofia de viață a autohtonilor se reducea la mai nimic, căci ce religie sau ce filozofie de viață ar fi putut să aibă niște ciobani și agricultori neștiutori de carte, spetiți de muncă și de oprimarea triburilor migratoare.

Dovada cea mai clară că lucrurile au stat nu numai diferit, ci chiar contrar alegațiilor istoriografiei clasice poate fi descoperită pe de-o parte în unele scrieri bisericești de genul celei scrise de Ieromonahul Ștefan, iar de cealaltă parte poate fi descoperită în miturile, legendele, basmele și

celelalte producții literare (balade, doine, strigături), considerate “populare” întrucât au fost anonime, care au străbătut timpurile până în ziua de astăzi. De asemenea, poate fi descoperită în urma unei analize, chiar și sumare, a unor artefacte litice cu valoare arheologică, care încă există în Munții Carpați, dar care deocamdată nu sunt recunoscute ca atare. Pe baza tuturor acestora se poate reconstrui, cel puțin în linii generale, filozofia de viață a poporului român și religia pe care au îmbrățișat-o până la creștinarea în masă.

Înainte de creionarea (doar) în linii generale a religiei locuitorilor din arealul carpato-danubiano-pontic, trebuie subliniat că Ieromonahul Ștefan a avut încă o dată dreptate atunci când afirma textual “că trei epocă, adecă viacuri a avut țările acestea. Întîia epochă, când s'au luptat cu rezboaele; a doua epochă zidirea sântelor mănăstiri; a treia epochă tălmăcirea cărților pre limba Românescă. Iară la epochul cel dintâi din pricina războaelor celor mari și dese, ce avea cei mai sus ziși varvari, Goții și Sciții, adecă Tătarii, cu Impărați Români și cu Domnii cei drept credincioși christiani. Toate sfintele jertfelnice cu bisericile, cu mănăstirile, cu Mitropoliile, cu Episcopiile, cu totul să stricase până la pământ, și nici o Biserică Chreștinească cu sânt jertfelnic nu mai era în pămenturile acestea, adică, în Moldavia, în Valachia și dincoace de Olt, întru aceste cinci Județe ale Băniei Severinului.” (24)

Afirmațiile Ieromonahului Ștefan cu privire la cele trei epoci pot fi interpretate astfel: se știe că creștinismul a pătruns în arealul carpato-danubiano-pontic prin Apostolul Andrei, undeva până în jurul anului 60 al erei creștine, cu aportul semnificativ al unora dintre vechii preoți și inițiați zalmoxieni. Primul loc din arealul carpato-danubiano-pontic unde a poposit Sfântul Apostol Andrei a fost Dobrogea. Astăzi există opinia destul de naivă că Sfântul Apostol a

mers prin satele autohtonilor din Dobrogea pentru a propovădui în piețele publice noua religie, dar o astfel de metodă de propovăduire are limitele ei și, pe deasupra, necesită mult timp. Mult mai simplă (din punct de vedere logistic) a fost însă contactarea directă de către Apostolul Andrei a preoților cultelor religioase din perioada respectivă - în principal, a preoților zalmoxieni - și convingerea acestora de superioritatea noii religii.

Este evident pentru oricine că superioritatea unei religii nu poate fi demonstrată într-un răstimp scurt doar prin prezentarea în limba localnicilor (chiar dacă se știe că apostolii au avut harisma “vorbirii în limbi”) a principalelor idei și concepții teologice, ci doar prin experimentarea directă de către localnici a realității spirituale la care se face referire. Acesta este motivul pentru care se poate afirma că nu propovăduirea doctrinei teologice creștine de Apostolul Andrei, care la urma urmei nu este înțeleasă nici astăzi de o categorie prea mare de oameni, a constituit motorul propagării creștinismului în arealul carpato-danubiano-pontic, ci vederea de către unii oameni îmbunătățiți din acea perioadă a lui Iisus Hristos înviat, în Trupul de Slavă, precum și interacțiunea duhovnicească cu El. Tocmai vederea de către oameni a lui Iisus Hristos înviat, în Trupul de Slavă, a fost - și va fi totdeauna - motorul propovăduirii religiei creștine. În perioada despre care este vorba, cei mai îndrituiți să aibă o astfel de experiență au fost chiar unii dintre preoții și inițiații daci. Datorită capacităților spirituale pe care le aveau, preoții daci nu numai că l-au înțeles foarte bine pe Apostolul Andrei, dar l-au văzut pe Iisus Hristos înviat, și, mai mult decât atât, au interacționat energeticoinformațional cu El. În urma acestei interațiuni, ei au înțeles Adevărul: *Iisus Hristos este Dumnezeu adevărat din Dumnezeu Adevărat.*

Apostolul Andrei a stat destul de puțin timp în arealul carpato-danubiano-pontic, după care a plecat spre ținuturile sciților din nordul Mării Negre. Faptul că Apostolul Andrei a stat puțin în arealul carpato-danubiano-pontic a fost interpretat de unii istorici prin faptul că nu a descoperit mai nimic notabil pe aceste meleaguri. Evident, și această interpretare este falsă de la un capăt la altul; uneori istoricii moderni au capacitatea uimitoare de a etala zeci de erori în doar câteva rânduri. Evenimentele au avut însă alt înțeles: Sfântul Apostol a stat într-un loc exact atât cât a fost nevoie; acolo unde oamenii erau “fierbinți”, deci când înțelegeau imediat despre ce este vorba nu doar teoretic, ci mai ales experimental (adică aveau experiența vederii lui Iisus Hristos înviat), Sfântul Apostol nu avea de ce să stea prea mult. Dar în locurile în care oamenii erau “reci” (cu inima împietrită) și nu avea nici măcar cu cine să dialogheze în chip matur, Apostolul Andrei a fost obligat să stea mult, să suporte privațiuni de toate felurile, de la temniță până la martiriu.

Așadar, în arealul carpato-danubiano-pontic, Apostolul Andrei a stat puțin, “inițiind” câțiva preoți ai lui Zalmoxis (sau ai altor zei ai dacilor, nici nu mai contează). De fapt, se știe cu exactitate că, în Dobrogea, Sfântul Apostol a locuit într-o peșteră a preoților lui Zalmoxis (identificată de cercetători cu actuala peșteră a Apostolului Andrei), de unde s-a deplasat până în apropiere de Câmpulung, la Nămăiești, acolo unde se afla o altă peșteră a lui Zalmoxis. Tradiția creștină afirmă că numele Nămăiești provine de la expresia folosită de Apostolul Andrei când a coborât în grota situată exact în locul unde se află astăzi biserica cu același nume, în care nu a găsit pe nimeni, astfel că a exclamat în limba latină “*nemo est*”, adică “nu este nimeni”.

Chiar aceste evenimente demonstrează faptul că Apostolul Andrei nu s-a deplasat în piețele publice din satele



autohtonilor pentru a propovădui noua religie, ci a dialogat direct cu misticii, preoții și inițiații formelor religioase aflate în funcțiune. Și, de altminteri, este foarte posibil ca Apostolul Andrei nici să nu se fi oboșit să-i contacteze pe preoții zalmoxieni, ci pur și simplu doar să-i fi anunțat că este acolo. Curiozitatea preoților zalmoxieni trebuie să fi fost exacerbată la maxim când au auzit că în teritoriul lor a poposit un înțelept străin care propovăduia o nouă doctrină religioasă, astfel că s-au prezentat singuri în fața sa.

Pe de altă parte, trebuie convenit faptul că misticii, inițiații și preoții zalmoxieni - la fel ca inițiații altor zei din arealul carpato-danubiano-pontic - erau deja în cunoștință de cauză cu privire la evenimentele desfășurate în Palestina, astfel că, într-un fel sau altul, se poate afirma că îl așteptau pe Sfântul Apostol, astfel că nu a fost nici un impediment să adere la noua religie. Inițierea creștină a unora dintre vechii preoți ai lui Zalmoxis presupunea, evident, înainte de toate, "nășirea", adică botezarea de către Apostolul Andrei în Numele Tatălui, al Fiului și al Sfântului Duh.

Citând o legendă străveche transmisă în mediul isihast, Ieromonahul Gheorghe Ghelasie de la Mănăstirea Frăsinei (mutat la Domnul între timp) afirmă că a existat un prim preot al lui Zalmoxis care a fost nășit direct de Apostolul Andrei, preot care prin botez și-a schimbat numele din Zalmoxis (nume purtat de toți preoții zeului Zalmoxis) în Andrei, la fel ca Nașul său. Vechiul preot al lui Zalmoxis a suferit martiriul, dar lumina creștinismului a fost dusă mai departe de succesorii săi, care, de asemenea, au fost botezați cu numele Andrei. (34)

Evident că, după plecarea Apostolului Andrei din arealul carpato-danubiano-pontic, nu toți autohtonii s-au creștinat, astfel că o lungă perioadă de timp populația s-a scindat: de-o parte s-au situat preoții și credincioșii

creștinați, care au crescut numeric încetul cu încetul, iar de cealaltă parte s-au situat cei care nu a dorit să-și schimbe zeul (sau zeii, căci modul în care s-au derulat evenimentele în cazul preoților lui Zalmoxis s-au desfășurat și în cazul preoților celorlalți zei ai Daciei). Se pare, după cum afirmă Ieromonahul Ștefan, că această situație s-a perpetuat aproape o mie de ani după retragerea aureliană din anul 270.

Deși creștinismul a câștigat rapid teren în arealul carpato-danubiano-pontic, la un moment dat pare să fi intrat într-un con de umbră, producându-se un reviriment al vechii religii zalmoxiene. O asemenea stare de fapt reiese chiar din cuvintele Ieromonahului Ștefan: a fost o vreme în care “nici o Biserică Creștinească cu sânt jertfelnic nu mai era în pământurile acestea, adică, în Moldavia, în Valachia și dincoace de Olt, întru aceste cinci Județe ale Băniei Severinului. Și foarte se împuținase pământurile acestea de christiani, din pricina mai sus zișilor varvari, înkinători de idoli.” În acest punct trebuie argumentat că “varvarii, înkinători de idoli” menționați de Ieromonahul Ștefan au fost aceiași cu cei care au optat pentru religia zalmoxiană și, implicit, că religia zalmoxiană nu a dispărut după cucerirea Daciei de către romani - aspecte pe care istoriografia nu le ia în nici un fel în considerare și le taxează ca fiind anacronisme și grave erori de interpretare.

Pentru a argumenta în mod optim aceste aspecte trebuie pornit de la faptul, pe deplin documentat, al continuității etniei românilor pe aceste teritorii, ceea ce este în afară de orice discuție. Acest aspect a fost deja trecut în revistă. În mod suplimentar, mai poate fi citat un document de excepțională importanță ce reflectă situația arealului carpato-danubiano-pontic din secolul al șaselea. Acest document îi aparține unui scriitor pe nume Iordanes, cel care, în mod inacceptabil pentru istoriografie, la fel ca

Ieromonahul Ștefan, îi “confunda” pe goți cu geții. În lucrarea sa fundamentală intitulată “Getica”, referindu-se la epoca invaziei hunilor, Iordanes afirmă ca locuitorii României sălășuiau în “munții sacri” și în “sate înconjurate de șanțuri”. De asemenea, Iordanes folosește formularea “pământul întregii Dacii” atunci când se referă la arealul carpato-danubiano-pontic, având grijă să o distingă de celelalte regiuni recunoscute din vremea sa, precum Scitia Minor, Moesia, Dacia Ripensis etc.

### ☞ Artefactele de pe culmile munților ☞

Așadar, dacă, pe de-o parte, etnia românilor s-a perpetuat fără încetare (nu are importanță faptul că a fost denumită în diferite feluri de documentele vremii), iar de cealaltă parte că s-au perpetuat principalele paradigme ale existenței acestei etnii în cadrul moșiilor (cutume, instituția moșului, deținerea pământului în devălmășie, civilizația lemnului etc), atunci și concepțiile și credințele religioase acestei etnii s-au perpetuat fără modificări majore; singura modificare a fost, așa cum a fost menționat, adoptarea religiei creștine și a principalelor ritualuri creștine ce țineau de creștinismul primar de către o parte a acestei etnii.

În cele din urmă, după câteva secole de animozități și, foarte probabil, de războaie fratricide, pare să se fi realizat o simbioză între vechea religie zalmoxiană și creștinism, în urma căreia Zalmoxis a fost înlocuit cu Iisus Hristos.

În acest context nu este exclus ca expresia “schismatic” acordată de papalitate unor locuitori ai arealului carpato-danubiano-pontic să nu se fi referit, așa cum doresc să creadă mulți analiști și istorici contemporani, adoptării ritului ortodox răsăritean, ci chiar existenței acestei sinteze religioase. Singura reminiscență a acestei sinteze religioase

arhaice a fost bogomilismul, care, după cum afirmă istoriografia, a fost “inventat” în jurul anului 960 de un călugăr considerat “bulgar” de la sudul Dunării, pe nume Bogomil (nume de călugăr Ieremia). Evident, bogomilismul nu a apărut din neant, fără să fi fost bazat pe o doctrină ceva mai veche.

Informațiile cu privire la doctrina bogomilismului sunt destul de puține, majoritatea dintre ele parvenind în special de la detractori - în special din zona clericilor catolici care au considerat bogomilismul o erezie înspăimântătoare. Astăzi este cunoscută doar incredibila difuzare a bogomilismului în Bulgaria (Macedonia Bulgărească), Serbia, Bosnia, Dalmația, Slovenia, Herțegovina (unde au fost descoperite nu mai puțin de 60000 de morminte și lespezi funerare identificate ca fiind bogomilice). Concepția bogomilică a fost perpetuată în Occidentul Europei de cathari și albigenzi, care au fost în cele din urmă taxați caeretici de papalitate și anihilați complet. (38)

Bogomilismul credea deopotrivă în Iisus Hristos, cât și în reîncarnare (doctrină considerată eretică), afirmând un dualism cosmogonic de tip maniheist (de tipul Dumnezeu-satan). Deși unii istorici și folcloriști români mai vechi, de la debutul secolului XX, au căzut de acord că mitologia poporului român a fost influențată în mod radical de bogomilism (de exemplu, mitul cosmogonic autohton despre Fărtat și Nefărtat), cercetări recente au respins o asemenea interpretare, convenind asupra faptului că dualismul mitologic românesc este anterior apariției curentului bogomilic și influenței acestuia în Țările Române. Reputatul scriitor Romulus Vulcănescu este destul de categoric atunci când relevă faptul că “dualismul mitologic autohton e anterior dualismului bogomilic, pe care îl subliniază unii folcloriști români.” (3)

La o analiză mai atentă se poate remarca faptul că bogomilismul a preluat o doctrină mistică străveche, a opoziției dintre bine și rău, a luptei forțelor Luminei cu forțele întunericului, pe care a coafat-o în spiritul Evului Mediu, doctrină care - cel puțin până la un punct -, a fost promovată în arealul carpato-danubiano-pontic de preoții zalmoxieni. Această doctrină mai conținea informații despre reîncarnare (concepție străină total slavilor și bulgarilor), și despre “nemurire” în sensul reliefat de Strabon și Herodot, care afirmau că “dacii se cred nemuritori”.

De altfel, bogomilismul îndeplinește toate condițiile pentru a constitui “veriga lipsă” dintre vechea religie zalmoxiană și creștinism; evident, prin creștinism trebuie înțeleasă forma incipientă a creștinismului primar, insuficient asimilat din punct de vedere liturgic, dogmatic și doctrinar de către localnici.

Așadar, nimic nou sub soare: în arealul carpato-danubiano-pontic a existat o continuitate etnică, o continuitate socială și o continuitate religioasă. Ceea ce făceau autohonii înainte de era creștină ori pe timpul invaziei romane în Dacia, au continuat să facă și pe timpul lui Iordanes, în secolul al șaselea. De asemenea, au continuat să facă pe timpul lui Negru Vodă, până aproape de anul 1300. Este vorba despre aceleași modele paradigmatiche.

Trebuie menționat că zalmoxienii erau într-adevăr închinători la idoli, prin idol înțelegându-se atât o statuie gigantică din piatră, cât și o ființă decorporată de tipul zeilor, precum a fost Zalmoxis. Statuile închinătorilor la idoli se aflau pe crestele munților, acesta fiind de altfel motivul pentru care în secolul al șaselea, Iordanes menționa faptul că locuitorii României de atunci sălășuiau în “Munții Sacri” și în “Sate înconjurată de șanțuri”. În categoria “idolilor” pot fi incluse toate artefactele litice (Nicolae Densușianu, în cartea

sa *Dacia Preistorică*, le denumea “simulacre”) gigantice de pe înălțimile Munților Carpați. Cele mai celebre se găsesc pe Vârful Omu și pe platoul Babelor din Munții Bucegi, dar acestea nu au fost singurele. Mai pot fi menționate artefactele litice care au primit denumirea de Sfinx, de Babă sau de Moș de pe Valea Cernei (Topoleț), de la Bratocea-Ciucaș, de la Stânișoara-Cozia, de la Pietrele lui Solomon și multe altele.

Unul dintre cele mai importante artefacte litice din Munții Bucegi este cel denumit Sfinxul, care prezintă trei personaje cu căciuli dacice care privesc în direcții diferite; unul dintre aceste personaje este chiar Zalmoxis. Sfinxul este o stâncă care a fost sculptat în străvechime de autohtonii daci, carpi, geți sau costoboci pentru a indica ceva sau, mai exact spus, pentru a marca un loc. Locul marcat de această statuie a fost un templu în care aveau loc inițieri zalmoxiene. Acest templu, astăzi dispărut, nu era confecționat din piatră, ci în buna tradiție autohtonă, din lemn. În interiorul templului, neofiții ce urmau să devină inițiați probau experimental cel puțin două idei fundamentale ale doctrinei zalmoxiene: prima, că zeul lor era o ființă necorporată (de tipul fantomelor) care poate fi contactată pe cale psihotronică, iar a doua că ei înșiși sunt sau pot deveni nemuritori. Cu alte cuvinte, în templul lui Zalmoxis, strămoșii poporului roman, dacii și frații lor carpii, costobocii, geții și ceilalți, învățau să-și contacteze psihotronic zeul, pe Zalmoxis, și, de asemenea, învățau să devină conștienți că sunt nemuritori, ultima învățătură constituindu-se în ceea ce ulterior a primit numele “arta de a se face nemuritori”.

În acest context, “a se face nemuritor” înseamnă a conștientiza nemuirea în mod experimental. Acesta este de altfel sensul frazei “dacii stăpâneau meșteșugul de a se face

nemuritori” folosit de istoricul antic Herodot. Majoritatea comentatorilor moderni ai textului lui Herodot au tradus că “dacia se cred nemuritori”, ceea ce este inexact. Unul din puținii cercetători care a detectat sensul corect al textului a fost Mircea Eliade, care remarca cu deplină îndreptățire că verbul *athanatizein* folosit de Herodot nu înseamnă “a se crede”, ci “a se face”. (37)

Așadar, dacia - mai precis, inițiații dacilor - se făceau nemuritori prin inițiere; inițierea este singura cale prin care o ființă omenească devine conștientă de faptul că sufletul, duhul sau spiritul său este nemuritor. Inițierea dacilor presupunea pătrunderea neofitilor în încăperea centrală a templului (adyton) aflat în vecinătatea Sfinxului unde, întinși pe “patul misterelor”, sub supravegherea unor preoți, sufereau un proces de decorporare, adică de separare voluntară a sufletului de trup, ceea ce însemna experimentarea directă a “nemuririi”. De fapt, neofiii daci experimentau cam aceleași trăiri pe care le-au raportat în zilele noastre cei care au trecut prin fenomene aflate la limita morții sau prin morți clinice. Procedul decorporării a primit în epoca modernă denumirea de “voiaj astral” sau “out of body experience”: ieșire în afara trupului”. Ei percepeau cum duhul se separă de trup și ajunge în lumea cealaltă, unde-l contactează pe zeul Zalmoxis și pe ceilalți strămoși deja defuncți. Neofiii daci aflau astfel că “nemurirea” nu este vorbă în vânt, ci o realitate perceptibilă.

Abia după o astfel de experiență, neofiii daci deveneau inițiați cu acte în regulă, fiind recunoscuți ca atare de semenii lor. Aceasta a fost arta sau, pentru a folosi expresia lui Herodot, “meșteșugul dacilor de a se face (athanatizein) nemuritori”. Această procedură a fost însă asociată la daci cu închinarea la zeul Zalmoxis, cel care patrona operațiunea, iar din acest motiv a fost inclusă de

apologeții creștini de mai târziu în categoria prohibită a închinării la idoli, idolii fiind - așa cum a fost menționat - atât statui din piatră, cât și ființe decorporate de tipul fantomelor (care puteau fi observate de neofiții care se inițiau sub supravegherea lor). Construirea acestor statui contravenea de fapt poruncii lui Dumnezeu, menționată de Moise în Decalog: “să nu-ți faci chip cioplit și să nu te închini acestuia”.

Deși întreaga istoriografie este de părere că dacii (la fel ca și carpicii, geții și costobocii) au dispărut din istorie după cucerirea romană, informațiile furnizate de Ieromonahul Ștefan care menționa existența închinătorilor la idoli pe timpul lui Negru Vodă, indică faptul firesc al continuității etnice, sociale și religioase al acestora în arealul carpato-danubiano-pontic cel puțin până la începutul secolului al paisprezecelea.

Mai mult decât atât, autohtonii din arealul carpato-danubiano-pontic - indiferent sub ce nume au fost desemnați în documentele vremii - trebuie să fi devenit vestiți în epocă pentru “meșteșugul lor de a se face nemuritori”, astfel încât nu trebuie să constituie un motiv de mirare că, în plin Ev Mediu, cumanii asiatici s-au grăbit să vină în ajutorul comanilor autohtoni și i-au sprijinit militar fără să le ceară tribut, doar pe baza încheierii unei înțelegeri parafată cu sânge (frăția de sânge). Evident, a fost vorba despre un interes comun, care nu a fost însă de natură economico-militară (nici nu avea cum să fie), ci de natură mistică.

Rezolvarea ecuației este destul de simplă: cumanii asiatici doreau să învețe de la autohtoni “meșteșugul de a se face nemuritori”, iar pentru aceasta erau obligați să apere zona în care acest “meșteșug” se practica: zona Carpaților meridionali și, în special, a Munților Bucegi, acolo unde se aflau principalele artefacte litice (Sfinxul și Babele) și



templele aferente folosite în acest scop. De aceea cumanii asiatici și-au stabilit centrul de putere principal în Țara Făgărașului și, în special, în zona Brașovului.

De aceea, cumanii au venit la autohtonii din arealul carpato-danubiano-pontic nu pentru a-i jefui, ci au venit ca la niște “tătici”; din punct de vedere mistic, cumanii s-au subordonat autohtonilor (sacerdoșilor templelor din Munții Bucegi), iar din punct de vedere politic s-au subordonat, așa cum specifică Ieromonahul Ștefan, Domnilor români. “Iară cele 12 Județe de dincolo de Olt și cu Moldavia Goția Schitelor se numea, și se stăpânea tot de Domni Români. Dar varvari înkinători de idoli împreună cu toți Românii lui, și pentru că era supuși ei Schiților, adecă Tătarilor, de aceia se numește prin istoriile veki Goția Schiților, până în Tătaria”.

Acesta a fost, de asemenea, motivul pentru care cumanii au protejat teritoriul autohtonilor până în momentul în care au fost creștinați și a fost înființată episcopia catolică de la Milcovia, în anul 1235. După creștinarea cumanilor, firește, vechile înțelegeri bazate pe frăția de sânge dintre cumani și comanii autohtoni au picat, căci nu au mai avut obiect de activitate: nu-i mai interesau idolii.

Pe timpul regelui maghiar Ladislau Cumanul, cumanii au părăsit în grabă arealul carpato-danubiano-pontic: o parte a trecut Tisa în regatul maghiar, iar cealaltă parte a trecut Dunărea în Imperiul Bizantin. Numărul total al celor ce au migrat din Cumania Neagră nu a fost mai mare de patru sute de mii, dintre care în jur de o sută cincizeci de mii au migrat în regatul maghiar. De atunci nu s-a mai auzit de cumanii asiatici în arealul carpato-danubiano-pontic.



## NISCAREVA LUCRURI VREDNICE DĂ AUZIT

### ❧ Sarâi Râm ❧

Istoriografa a pus un accent disproporționat de mare pe documentele de cancelarie maghiare, slave, bizantine ori din alte părți, fără a acorda credit scrierilor bisericești de genul celei a Ieromonahului Ștefan, legendelor populare, cărților de proprietate emise ulterior de cancelaria Țării Românești ori letopisețelor autohtone.

Totuși, toate informațiile prezentate anterior demonstrează faptul că desfășurarea evenimentelor a fost alta sau, cel puțin, demonstrează că desfășurarea evenimentelor poate fi citită într-un alt cod, total diferit de cel promovat de istoriografie. Ceea ce înseamnă, precum afirmă cronicarul, că încă mai sunt “niscareva lucruri vrednice dă auzit”.

Primul element important “vrednic dă auzit” ce poate fi adus ca argument în favoarea celor afirmate anterior este faptul că poporul român a fost și este un conglomerat etnic deloc neimportant în sud-estul Europei, conglomerat care s-a perpetuat fără încetare din cele mai vechi timpuri (de pe vremea culturilor preistorice Boian, Vădastra, Gumelnița și Cucuteni) până în prezent, într-un număr mult mai mare decât indică toate documentele ce au străbătut veacurile până în ziua de astăzi.

Perpetuarea poporului român s-a produs într-un habitat special. Acest habitat a fost format în proporție majoritară din păduri (codri), în care așezările sedentare (moșiile) erau foarte bine ascunse, după o știință ce s-a perpetuat aproape neschimbată de la începuturi până la finele Evului Mediu (și în unele locuri până în secolul XIX).

În acest habitat s-a dezvoltat “o civilizație a lemnului”, în care obiectele de gospodărie și casele, chiar și cetățile de apărare ori bisericile, au fost construite din lemn (precum în Maramureșul de astăzi, în care este prezentă ultima reminiscență a acestei forme de civilizație și cultură), astfel că, în consecință, este cât se poate de firesc ca urmele acestora să fi dispărut. Au putrezit foarte repede, iar în cele din urmă le-a înghițit pădurea.

Teritoriul inițial pe care s-a dezvoltat poporul român a fost unul imens: din nordul peninsulei Crimeea până în Polonia de astăzi, din Ucraina septentrională până aproape de Marea Adriatică, de la Munții Balcani la Marea Neagră. De-a lungul timpului, datorită avalanșei demografice a populațiilor migratoare deja menționate, teritoriul ocupat de poporul român s-a restrâns din ce în ce mai mult.

Una din caracteristicile de bază ale populației autohtone a fost egocentrismul (prezent la nivel psihologic și în ziua de astăzi), care a făcut ca unirea într-o singură țară să se producă destul de târziu în istorie. Până în momentul unirii efective au existat uniuni de triburi autonome (pe timpul dacilor), care la începutul Evului Mediu s-au transformat în “țări” - numite “rumâni populare” de istoricul Nicolae Iorga sau “vlahii” de istoricii străini. Înainte de unirea din timpul dinastiei Negru Vodă existau în perimetrul menționat cel puțin douăzeci de vlahii sau țări. Este evident că aceste țări existau în aceleași locuri și aveau cam aceleași capitale ca uniunile de triburi ale dacilor.

Firește, expresia “din timpul dacilor” a fost folosită doar pentru a preciza o epocă, dar expresia este oarecum exclusivistă. Pe “timpul dacilor” nu exista doar tribul dacilor, ci multe alte triburi, dintre care cele mai importante au fost cele ale carpilor, costobocilor, geților, pelilor etc. Dacii au ocupat o zonă destul de restrânsă și relativ periferică din vastul areal menționat anterior. Cei mai mulți au fost însă carpicii, al căror nume a fost transferat munților unde și-au desfășurat existența: Munții Carpați. De fapt, carpicii, împreună cu verii lor costobocii au ocupat o suprafață uriașă, ce avea Carpații meridionali în centru, iar ca zone limitrofe fluviile Vistula la vest și Niprul la est. Carpilor (și nu dacilor) le pot fi atribuite zecile de cetăți întărite din Covasna și Harghita sau de pe teritoriul Republicii Moldova de astăzi, ale căror vestigii au fost descoperite în ultimii ani. De altfel, încă din antichitate carpicii au fost considerați daci sau, oricum, înrudiți cu aceștia; pentru a-i desemna pe carpi, doi autori de prestigiu ai antichității, Ptolemeu și Zosimos, au folosit denumirea “karpodacai”, în traducere “carpo-daci”. La Herodot, carpicii apar cu denumirea “kallipidai”.

De fapt, denumirile diferite ale triburilor antice de daci, costoboci, carpi sau geți (și multe altele) nu indică faptul că a fost vorba despre populații diferite etnic, ci despre unul și același popor; fiecare denumire a vechilor triburi are la bază nu o etnie diferită, nu un loc anume (așa cum a fost argumentat la începutul acestei cărți), ci o persoană, adică un întemeietor - numit în ziua de astăzi “cap de linie genealogică” sau “strămoș mitic”, iar în legendele populare “moș” sau “babă” (lăit-motivul basmelor populare este: “a fost odată un moș și o babă, care, deși bătrâni fiind, au avut un copil”). Vechile basme și legende populare au precizat că întemeietorii-moși au fost frați, ceea ce înseamnă că au avut, la rândul lor, părinți comuni.

O cronică apărută între anii 1504-1510 (care a fost ulterior atașată letopisețului “*Voskresenskaia letopis*”, scris în limba slavonă), intitulată “*Cronica moldo-rusă*” (publicată pentru prima oară în limba română de istoricul Ion Bogdan în anul 1891), consemna faptul că poporul român se trage din doi frați: Roman și Vlah(ata).

Cei doi frați, afirmă “*Voskresenskaia letopis*”, au stăpânit (“împărățit”) două mari zone ale arealului carpato-danubiano-pontic. “Din cetatea Vinițea - stă scris în cronica citată - s-au înapoiat doi frați voievozi - Roman și Vlahata -, care fiind de Credință Creștină au fugit de prigoana ereticilor împotriva creștinilor și au venit la locul numit Starâi Râm (sau Râm), adică Roma Veche. Și-au zidit cetate, Roman, după numele său. Și și-au trăit anii, ei și neamul lor, până ce Papa Formos s-a despărțit de Ortodoxie a trecut la Latinie. Și după despărțirea de legea lui Hristos, Latinii și-au întemeiat cetatea nouă și au numit-o Roma Nouă.” (35)

“*Cronica moldo-rusă*”, care a fost atașată letopisețului “*Voskresenskaia letopis*”, menționează, de asemenea, evenimentele în care a fost implicat craiul Vladislav al Ungariei (de fapt, al Ungro-Vlahiei). Perioada în care s-au desfășurat evenimentele este, evident, premergătoare “descălecării” lui Negru Vodă din Făgăraș. În plus “*Cronica moldo-rusă*” menționează luptele românilor cu tătarii. “Și din vremea aceea a tot fost în război, până la domnia lui Vladislav, craiul Ungariei. Iar Vladislav craiul era nepot de frate lui Sava arhiepiscopul Sârbilor, și a fost botezat de dânsul, și păstra credința lui Hristos în taină. Dar după limbă și după orânduială crăiască era Latin. Și în anii domniei lui Vladislav s-a ridicat război de către Tătari împotriva Ungurilor, de la cneazul Neimet din locurile sale în care rătăceau, de la râul Prut și de la râul Moldova. Și a trecut peste munți înalți și de-a curmezișul Țării Ardealului, și au

ajuns la râul Mureș și s-au oprit acolo. Și auzind craiul unguresc, Vladislav, despre năvălirea Tătarilor, a trimis în grabă la Roma, la Împărat și la Papa ca să-i vină în ajutor. A trimis și la Români Vechi. Români Noi și Români Vechi s-au adunat împreună și au venit în Ungaria, în ajutorul craiului Vladislav”. (35)

Totuși, cu ocazia acestui război a avut loc o uriașă trădare. Această trădare a pornit de la Români Noi (catolici), care au trimis o scrisoare, în taină, craiului Vladislav, cu scopul de a-i pierde pe Români Vechi (ortodocși). Scrisoarea îl anunța pe craiul Vladislav că femeile și copiii mici ai Românilor Noi au rămas fără a fi protejați de nimeni în Roma Veche (Starâi Râm). “Să-i trimiți înaintea tuturor oamenilor împotriva Tătarilor, ca ei să fie uciși” - i-au scris Români Noi (catolici) craiului Vladislav. “Și netrecând multă vreme, a fost o luptă mare a lui Vladistav craiul Ungariei, cu Tătarii, cu cneazul Neimet, la râul Tisa. Și au pornit Români Vechi înaintea tuturor, și după ei mulți oameni, Unguri și Români de lege Latină. Și i-au bătut pe Tătari mai întâi Români Vechi și după aceea Ungurii și Români. Și au căzut puțini dintre Români Vechi. Iar craiul Vladislav al Ungariei s-a bucurat foarte mult de acest ajutor al lui Dumnezeu, iar Românilor Vechi le-a dat privilegiu și i-a miluit foarte mult pentru vitejia lor. Și le-a arătat scrisoarea Românilor Noi ce scria despre ei și despre femeile lor.” (35)

Firește, văzând scrisoarea, Români Vechi au dat fuga să vadă dacă femeile și copii lor mai sunt în viață, dar au găsit cetatea dărâmată, astfel că, după cum spune cronica, “s-au închinat Craiului Vladistav, rugându-l să nu-i împingă la legea Latină și să le dea voie să-și ție legea creștină grecească, și să le dea pământ pentru trai. Iar Vladislav i-a primit cu bunăvoie și le-au dat pământ în Maramureș între râurile Mureș și Tisa, locul numit Criș. Și aici s-au așezat și

s-au adunat Românii. Și au trăit aici și și-au luat femei din Ungaria din Legea Latină la Legea Creștină până în ziua de astăzi.” Între cei care au participat la războaiele împotriva tătarilor, mai afirmă cronică, era și un bărbat înțelept și viteaz, anume Dragoș, care a pornit cu ceata lui de ostași la vânătoare de fiare”. (35)

Așadar, “Cronica moldo-rusă” relatează cam aceleași evenimente relatate, la vremea lor, dar dintr-o altă perspectivă (uneori complementară), de anexa atașată Hronografului lui Gheorghe Khedrinul și de monografia Ieromonahului Ștefan despre Cuviosul Nicodim. Precum celelalte cronici și letopisețe, “Cronica moldo-rusă” menționează în mod explicit existența a doi “strămoși” ai poporului români, capi de linii genealogice, “întemeietori” sau “descălecători”: Roman și Vlah(ata).

Firește, nu numai despre poporul român vechile letopisețe, cronici și hronografe au afirmat că au avut strămoși “mitici”, capi de linii genealogice, întemeietori-moși, “descălecători” sau oricum s-ar fi numit. Potrivit vechilor cronici și letopisețe, cehii considerau că se trag din strămoșul Ceh, polonii (leșii) din strămoșul Leh, rușii din Ros; la rândul lor, maghiarii considerau că se trag strămoșii Hunor și Mogor, khazarii considerau că se trag dintr-un strămoș numit Togarma (nepot al lui Noe), turcii considerau că se trag dintr-un strămoș numit Turuk și așa mai departe.

Miturile și legendele ce dezvăluie existența unui strămoș mitic sau cap de linie genealogică al fiecărui popor, demonstrează faptul că, încă din antichitate, conștiința etnică a primat la mai toate populațiile, abia ulterior formându-se ceea ce astăzi poartă numele de “conștiință națională”, ultima fiind consecința unui proces istoric de conviețuire în același areal și de luptă împotriva invadatorilor.

## ❧ Descălecare versus colonizare ❧

În cazul poporului român, procesul istoric de formare a “țărilor”, voievodatelor, cnezatelor, crăiilor, vlahiilor și rumâniilor populare care erau amplasate chiar pe locul vechilor uniuni de triburi gentilice ale dacilor, carpilor, costobocilor, geșilor etc, a culminat cu unirea tuturor acestora într-un singur stat sub conducerea unui personaj pe care istoriografia îl consideră “legendar”: Negru Vodă.

După unirea tuturor într-un singur stat, condus în mod unitar de o singură persoană, vechea conștiință etnică tribală s-a transformat, formându-se astfel o conștiință națională. Toți membrii au devenit astfel conștienți de faptul că trăiesc și locuiesc într-un areal comun, mult mai mare decât o moșie, acesta fiind de altfel primul și cel mai important pas spre formarea unei națiuni. Fără unirea tuturor eforturilor, populația nu avea nici cea mai mică șansă de supraviețuire în fața invadatorilor.

În cazul poporului român, efortul întru unire și independență a fost desigur general: atât în cadrul formațiunilor politice din dreapta, cât și din stânga Oltului, atât de la nord de Munții Carpați, cât și de la sud. Faptul că în fruntea acestui proces de coagulare a unui stat unitar s-a situat figura unei personalități de marcă cunoscută prin numele Negru Vodă, nu are nimic de-a face cu ceea ce este astăzi înțeles prin termenul de “descălecare”.

Opinia istoricilor contemporani care stabilesc o echivalență între “descălecare” și “colonizare” trebuie recuzată și amendată în mod drastic. Arealul carpato-danubiano-pontic era deja populat; și nu numai că era populat, dar exista deja o organizare arhaică în moșii și uniuni de moșii, iar acesta este un aspect care a fost dovedit de vestigiile arheologice ce provin din perioada respectivă.



Ceea ce n-au priceput acei istorici care au stabilit o echivalență falsă între “descălecare” și “colonizare” este că sensul cuvântului “descălecare” din letopisește nu este doar istoric, politic și militar, ci și mistic (sau mitic).

Este același sens folosit în Vechiul Testament, Geneza, capitolul al 10-lea, în care sunt enumerate principalele linii genealogice care s-au tras din Noe și din cei trei fii ai săi, Sem, Ham și Iafet. Despre fiii și nepoții lui Noe se poate afirma că, după încheierea potopului, “au descălecat”, ocupând un teritoriu. În afară de faptul că are un caracter sacru, enumerarea biblică a fiilor și nepoților lui Noe din capitolul al zecelea (la fel ca și enumerarea patriarhilor antediluvieni) este exclusivă și exhaustivă, urmărindu-i doar pe membrii care au avut relevanță în funcție de un anumit sistem de referință. În cazul Vechiului Testament, sistemul de referință este evident modul în care personajele respective au respectat poruncile lui Dumnezeu; despre aceste personaje se poate afirma că au fost găsite plăcute în fața lui Dumnezeu. În afara lor, în acea perioadă de timp, mai existau desigur mulți alți oameni, dar aceștia nu aveau caracteristicile necesare pentru a fi consemnați într-o cronică sacră. În consecință, cronicile sacre, spre deosebire de cronicile istoriografice, înregistrează doar acele persoane care au respectat Poruncile lui Dumnezeu; acesta este sensul mistic al unei cronici. O cronică cu caracter sacru consemnează doar elemente și personaje care îndeplinesc această cerință (de exemplu patriarhii sau capii de linii genealogice care s-au răspândit pe suprafața pământului după potop). Un astfel de model de scriere au dorit să prezinte letopisețele sau cronică Ieromonahului Ștefan; are firește mai puțină importanță dacă au reușit sau nu în totalitate.

Bunăoară, letopisețele conțin afirmații de genul: “deci trecând apa Dunării, au descălecat la Turnul Severinului; alții

în Țara Ungurească, pre apa Oltului, și pre apa Morășului, și pre apa Tisei ajungând și până la Maramurăș. Iar cei ce au descălecat la Turnul Severinului s-au tins pre supt poalele muntelui până în apa Oltului; alții s-au pogorât pre Dunăre în jos.” Evident, toți acești coloniști proveniți de la sudul Dunării nu se mișcau într-un teren pustiu, lipsit cu desăvârșire de locuitori (fapt neconfirmat de descoperirile arheologice), dar letopisețele nu au fost interesate de autohtoni; letopisețele, care reprezintă doar punctul de vedere al urmașilor acestor coloniști, fac abstracție de autohtoni, urmărind, ca într-un scenariu de film, doar personajele care le interesează.

Dacă autohtonii ar fi avut propriile lor letopisețe și cronici - pe care probabil le-au și avut, dar s-au pierdut de-a lungul timpului -, ar fi prezentat, în mod firesc, istoria proprie. Evident, cronicile și letopisețele autohtonilor vor fi făcut total abstracție de coloniști, prezentând cu totul alte personaje, ale căror fapte de arme ar fi prezentat importanță pentru propășirea comunităților. Unul dintre aceste personaje autohtone a fost Negru Vodă, altul a fost Mihail Negru Vodă, altul a fost Dragoș, Voievodul descălecător-întemeietor al Țării Moldovei. Este evident că nici Țara Românească, nici Țara Moldovei nu erau pustii înaintea descălecatului, dar letopisețele vechi nu erau interesate decât de linia genealogică a personajului considerat întemeietor.

Faptul că autohtonii au avut propriile lor letopisețe, cronici și anale este în afara oricăror îndoieli. Letopisețele să le spunem “culte”, precum “Letopisețul cantacuzinesc”, au extras multe informații din aceste cronici autohtone (perpetuate de-a lungul timpului în cronicile zise “de curte” ale boierilor de vază), dar le-au exploatat așa cum au crezut de cuviință, în sensul specificat anterior. Ceva asemănător s-a produs pe continentul american, în Statele Unite și Canada,

unde băștinașii denumiți “piei roșii” au fost autohtonii, iar coloniștii europeni (portughezi, englezi, francezi, spanioli etc.) au devenit factorul străin. Pieile roșii au avut propriile lor cronici, mituri și legende, dar coloniștii le-au făcut pierdute destul de rapid, pentru a introduce propriile lor istorii și cronici.

Este însă straniu că, în cele din urmă, totul se reduce la opoziția autohtoni-străini (coloniști), indiferent de unde au provenit aceștia. Și mai straniu este faptul că istoriografia românească modernă a mers și merge pe mâna străinilor, folosind cu precădere surse exogene de informare, pe care le consideră sigure din punctul de vedere al metodologiei. Din acest motiv se poate concluziona faptul că o istorie a autohtonilor încă nu a fost scrisă; există doar istorii ale străinilor pentru uzul autohtonilor. Ceea ce mulți istorici prezintă emfatic a fi “Istoria României” nu este istoria autohtonilor, ci opinia străinilor cu privire la trecutul arealului carpato-danubiano-pontic.

Probabil că cei care au scris astfel de “Istorii ale României” nici nu sunt urmașii autohtonilor, ci urmașii veneticilor de odinioară. Oricum, așa cum s-a spus de multe ori, istoria a fost, este și va fi scrisă de învingători. Ceea ce este însă o altă poveste...

## Coloana cerului

Istoriografia modernă și-a făcut un titlu de glorie prin a considera că, de-a lungul Evului Mediu, poporul român a fost un popor dacă nu “înapoiat”, atunci cel puțin mediocru (dacă nu cumva a excelat prin lipsă) în contextul popoarelor europene, fiind format din ciobani și țărani fără știință de carte - acesta fiind de altfel motivul invocat pentru lipsa unor vestigii documentare autohtone, scrieri sau artefacte.

Mai mult decât atât, mulți istorici consideră că arealul carpato-danubiano-pontic a fost în bună parte nelocuit în perioada Evului Mediu, respectivii istorici identificând, ca fiind de la sine înțeles, termenii “descălecare” și “colonizare”. Afirmând de exemplu că “legendarul” Negru Vodă sau cel cu care l-au înlocuit pe acesta, Basarab, a “descălecat”, istoricii respectivi au în vedere de fapt colonizarea teritoriului. Și mai mult decât atât: există actualmente istorici cu pretenții (dintre cei care fac actualmente “jocurile” în istoriografia românească), care afirmă că nu poate fi vorba despre o etnie a românilor, urmașă a dacilor, geților și carpilor de odinoară, populația actuală ce locuiește arealul carpato-danubiano-pontic fiind o amestecătură a urmașilor populațiilor migratoare.

Nimic mai fals. Se înșeală amarnic toți cei care privesc trecutul etniei românilor în acest fel. Dimpotrivă: din cele mai vechi timpuri etnia românilor a fost un factor de primă mărime între popoarele Europei. Nu este defel lipsită de logică afirmația că, de fapt, etnia ce s-a perpetuat în arealul carpato-danubiano-pontic din cele mai vechi timpuri - de pe vremea culturilor primitive Boian, Gumelnița și, parțial, Cucuteni - a fost, cronologic, prima în Europa, contribuind la formarea altor națiuni europene. Este falsă de asemenea, opinia că, după retragerea aureliană, teritoriul carpato-danubiano-pontic a rămas pustiu, iar locuitorii s-au strămutat în alte zone, mai mult sau mai puțin însorite.

De asemenea, în același context, este la fel de falsă opinia unor istorici cu pretenții că toate populațiile migratoare care au tranzitat teritoriul carparo-danubiano-pontic i-au supus prin simpla lor prezență pe bieții băștinași, care s-au grăbit să le plătească tribut în furaje și alimente. Explicația respectivilor istorici este că migratorii au avut nevoie de o populație nevolnică sau mediocră, incapabilă să

se apere singură, pentru a le furniza hrana necesară, astfel că băștinașii au acceptat de bună voie o astfel de situație pentru a supraviețui în istorie.

Adevărul este însă altul: fenomenul, de altfel cunoscut, de iobăgire a populației autohtone s-a petrecut cu adevărat, dar mult după epoca marilor migrații - în orice caz, după decesul lui Negru Vodă -, atunci când s-a înstăpânit în Țările Române tipul de societate feudală instituit de urmașii lui Basarab. Dar autorii înstăpânirii iobăgiei în țările române nu au fost străinii, ci acei autohtoni care s-au crezut mai “șmecheri”, astfel că au acumulat acea bogăție numită pământ, devenind latifundiari, adică boieri. Înaintea secolului al nouălea nu existau boieri în Țările Române, după cum nu exista nici termenul în cauză, acesta fiind împrumutat de la avari (“bolier”).

Înaintea secolului al zecelea existau doar moșii sau uniuni de moșii, denumite astăzi de istoriografie obști sătești, în care pământul era deținut în devălmășie; o moșie era condusă, pe baza legilor pământului (“lex valachorum”) de un personaj venerabil care era Moșul (sau Baba, după caz). Structura unei astfel de moșii nu era atât de simplă precum se crede astăzi, ci extrem de complexă, căci fiecare moșie funcționa în mod autarhic. În mijlocul unei moșii se afla Coliba Moșului (considerat a fi fost Primul Născut din Comunitate), alături de care trona o Coloană a Cerului (Axis Mundi), Altarul Domestic, Bătătura Horei și Masa Tăcerii, iar la hotarele moșiei erau Porți de Trecere.

Acești termeni pot părea poetici sau metaforici și chiar sunt, fiind preluați din denumirile acordate de cel care a rămas până la sfârșitul vieții prototipul Țăranului Român, Constantin Brâncuși, care a dorit să perpetueze prin opera sa modelul peren de întocmire al vechilor moșii, întocmire ce reverbera în sufletul său ca o amintire intuitivă a trecutului

neguros al strămoșilor săi. În străvechime, firește, aceste artefacte confecționate exclusiv din lemn purtau alte denumiri, dar acestea s-au pierdut.

Ca Axă și punct de unire a Cerului cu Pământul, Coloana Cerului făcea legătura dintre strămoșii din ceruri și oamenii întrupați; la marile sărbători religioase antecreștine, la Moșii de Vară sau la Moșii de Iarnă, erau, de asemenea, invocați strămoșii din ceruri, Moșul fiind principalul hierofant. O dată cu creștinarea populației, locul Coloanei Cerului a fost luat de Cruce. Evident că în perioada de debut a Evului Mediu nu existau biserici; existau însă Cruci (Troițe), lângă care cei creștinați se rugau; de altfel, atunci când spuneau că merg la biserică, creștinii din acea perioadă mergeau în fața Crucii. Nu este exclus ca o perioadă de timp, Coloana Cerului și Crucea să fi coexistat (de fapt, Crucea este tot o Coloană a Cerului).

Pe Altarul Domestic era invocat Focul Sacru din ceruri, care apoi era luat cu făclii sau opaițe și dus solemn la începutul fiecărui an - de Anul Nou - de fiecare familie în vatra casei, unde era îngrijit pentru a nu se stinge. Casa Moșului îndeplinea și funcția de Vatră Centrală a Moșiei. Probabil că dacă se stingea focul din Vatră Centrală, membrii comunității erau obligați să se strămute din acel loc, considerând că s-a abătut nenorocierea asupra lor.

Bătătura Horei era locul unde la marile sărbători religioase se adunau toți membrii moșiei care, după ce îndeplineau ritualuri expiatoare, încingeau o horă “mare”, care era parte a ritualului de înfrățire. Nu este exclus ca în cadrul ritualului de expiere a păcatelor să fi fost folosit un țap ispășitor, care, după ce era încărcat magic cu păcatele membrilor comunității, era alungat în “pustie” (ritual folosit din antichitate de evrei, sumerieni, greci, romani și, evident, de daci). Dacă existau însă reminiscențe ale păcatelor ori

dacă încă mai existau oameni încărcăți de păcate (sau de boli) se recurgea la Jocul Călușarilor - Călușul. Cel mai important personaj al Călușului, denumit Vătaful, trecea (sărea) de nouă ori peste trupul celui bolnav, aflat deja într-o transă superficială, pentru a-l tămădui. De fapt, cei care inițiau Hora erau Călușarii, căci ei aveau rolul de a alunga duhurile nefaste prin dansul lor magico-pantomimic și prin clopoțeeii care erau atașați la picioare. Un rol important pentru alungarea duhurilor rele l-au avut, de asemenea, buciumul și toaca - ultima exista cu mult timp înainte de fi folosită de biserica creștină.

La Masa Tăcerii din centrul moșiei se adunau, atunci când era nevoie, Sfatul Oamenilor Buni și Bătrâni, care-l ajutau pe Moș în treburile administrative. Ei erau în număr de doisprezece. În fine, prin Porțile de Trecere de la Hotare ieșeau cei ce părăseau moșia sau cei ce se înapoiau în perimetrul ei. Dincolo de Porțile de la Hotare începea "pustia", adică locul unde legile comunității nu funcționau și în care pericolele pândeau la tot pasul.

În cadrul moșiei, nimeni nu era mai presus de celălalt, aceasta fiind de altfel principala moștenire transmisă din Moși Strămoși, de la Moșii Cei Albi din străvechime, astfel că termenul sau funcția de "bolier" nu exista în vocabularul vechilor comunități denumite moșii.

La o anumită vârstă, bătrânii venerabili ai moșiei se retrăgeau în "pustie", pentru a nu reprezenta o piedică pentru cei valizi. Acolo deveneau pustnici (sihaștri existau pe aceste meleaguri cu mult timp înainte de apariția creștinismului) care se hrăneau cu ce le oferea pădurea, se adăposteau în grote sau în scorburile copacilor multisecolari ce încă se înălțau falnici sau în grote, intrau în comuniune cu natura, cu spiritele naturii, cu strămoșii defuncți, cu locuitorii nevăzuți ai cerului. Uneori, copiii moșiei veneau să-i viziteze și să se

adape de la înțelepciunea lor. Întotdeauna copiii moșiei se întorceau cu tolba plină de povești despre vremurile trecute, vremuri în care strămoșii, în tinerețea lor, se luptaseră, ca adevărați Feți Frumoși ce fuseseră, cu gheonoaie, cu zmei, cu oameni spâni și cu alte arătări mai mult sau mai puțin fizice, eterice sau astrale.

Așa cum fetele erau inițiate de Moașa comunității (denumită uneori Moșoaie), în treburile fecundității feminine și creșterii plozilor, băieții erau inițiați în tainele meseriilor (arat, semănat, păstorit, diverse meșteșuguri casnice), dar și în arta războiului. Întotdeauna, o moșie avea un contingent de străjeri, ce stăteau de pândă la hotarele moșiei sau ale obcinei (ulterior ale uniunii de moșii), care amenajau teritoriul împotriva intrușilor, săpau capcane pentru animale, realizau perdele de vegetație pentru a-și proteja teritoriul etc.

Așadar, opinia istoriografiei că strămoșii poporului român au fost niște nătângi incapabili să-și apere nevoile și neamul este eronată; strămoșii poporului român au fost nu numai buni agricultori și păstori, ci în primul rând inteligenți, bine pregătiți, buni cunoscători ai tainelor naturii, buni cunoscători ai tainelor lumii de dincolo, buni cunoscători ai tainelor sufletului omenesc. A-i considera înapoiți pe acești oameni este o dovadă de naivitate.



## BIBLIOGRAFIE

1. Alex Mihai Stoenescu: Istoria Olteniei; (Cap 7) Ed. RAO; 2011
2. Florin Constantiniu: O istorie sinceră a poporului roman; Ed Univers Enciclopedic Ed II; 1999
3. Romulus Vulcănescu: Mitologie română; Ed Academiei RSR; 1985
4. P. P. Panaitescu: Interpretări românești; Ed Enciclopedică; 1994
5. Constantin C. Giurescu: Istoria Românilor; Vol 1 (Cap 11-21); Ed BIC ALL; 2007
6. Aurora Pețan: articol: “Limba Română, patria mea”; Colecția revistei “Formula As” – Nr 603/2008
7. Herodot: Istorii; Ed Teora; 1998
8. Ion di la Vidin – Găuri negre ale istoriei - Tribalia (interviu) în Formula As. Nr 829/2008
9. Șerban Papacostea: Istoria României; (Cap 2: De la geneza statelor românești la națiunea română); Ed Corint 2002
10. Mircea Dogaru; Ungur și Maghiar. Un român pe tronul Ungariei - Ștefan Cel Sfânt (articole)
11. Cronica Notarului Anonim (Anonimus - Gesta Hungarorum) în “Istoria României în texte”; coord. Bogdan Murgescu; Ed Corint 2001
12. Ioan Aurel Pop: Istoria Transilvaniei medievale; (Cap1); Ed. Academia Română; 2009
13. Emilia Corbu: Cumani și pecenegi în Țara Făgărașului (articol - variantă electronică)
14. Neagu Djuvara: O scurtă istorie a românilor povestită celor tineri (Cap 1-2); Ed Humanitas 1999
15. Diploma Cavalerilor Ioaniți în “Istoria României în texte”; coordonator Bogdan Murgescu; Ed Corint 2001
16. Letopisețul cantacuzinesc; versiune electronica: Scriptorium.ro
17. Cronica Bălenilor în “Istoria României în texte”; coordonator Bogdan Murgescu; Ed Corint 2001
18. Nicolae Stoicescu: Constituirea statelor feudale românești (Cap. Descălecat sau întemeiere?); Ed Academeiei RSR; 1980

19. Stefan Ștefănescu: Constituirea statelor feudale românești (Cap. Tradiția daco-română și formarea statelor românești de sine stătătoare); Ed Academiei RSR; 1980
20. Neagu Djuvara: Thocomerius-Negru Vodă. Un voivod cuman la începuturile Țării Românești; Ed. Humanitas; 2007
21. Mănăstirea Negru Vodă Câmpulung Muscel - pagină web oficială
22. Cornel Bârsan: Istorie furată. Cronică românească de istorie veche. Ed Karuna 2013
23. Nicolae Tomoniu: Neamul întemeitor al lui Băsărabă. Ed Carpathia Press 2008
24. Ieromonah Ștefan: “Vieța prea Cuviosului părintelui nostrum Nicodim Sântitul” în: Nicolae Tomoniu: “Cuviosul Nicodim de la Tismana” Ed Cuget Românesc; 2010
25. Hronograful - Trad. Diacon Gheorghe Bărbuț; Editat de Editura Mănăstirii Portărița - publicat Ed. Pelerinul Român; Oradea 2005
26. Legenda Meșterului Manole
27. Nicolae Densușianu: Dacia Preistorică; Ed Meridiane 1986
28. Mihai Neg: Mormântul nr 10; articol; ziarului Adevărul / 2015
29. Nicolae Stoicescu – Tucă Florian: 1330 - Posada; Ed Militară; 1980
30. Nicolae Iorga: Istoria Românilor pentru Poporul Românesc; Uniunea Scriitorilor Chișinău - 1992
31. B. P Hașdeu: Originile Craiovei; Ed Limes; Cluj Napoca; 2002
32. Andrei Groza: O istorie necunoscută a românilor. Secolele I-XIV; Ed Civitas; 1997
33. Silviu Dragomir: Enigme în jurul nostru; Ed Enmar 1998
34. Ieromonah Gheorghe Ghelasie: Moșul din Carpați- Neofit Pustnicul; Ed Platytera; 2013
35. Cronică Moldo-rusă în Ștefan Starețu: Considerații asupra legendei lui Roman și Vlahata - articol variantă electronică; 2014
36. Iordanes: Getica în Adina Berciu Drăghicescu – Liliana Trofin: Culegere de documente privind istoria românilor – Secolele IV-XVI; Ed universității București; 2000
37. Mircea Eliade: De la Zalmoxis la Gengis Khan; Ed științifică și enciclopedică ; 1980
38. Ion M. Nistor: Istoria Basarabiei; Ed Humanitas 2017

CUPRINS

PARTEA ÎNTÂI  
**NEGRU VODĂ ȘI-A LUI CEATĂ**



**UN VEAC DE SINGURĂTATE / 11**

❧ Moșia ❧

❧ Codrul, frate cu românul ❧

❧ Vlahia mare și Vlahiile mici ❧



**POPULAȚIILE MIGRATOARE / 25**

❧ Bulgarii și slavii ❧

❧ Maghiarii denumiți eronat unguri ❧

❧ Țaratul româno-bulgar ❧

❧ Diploma cavalerilor ioaniți ❧



**RUMÂNII CARE S-AU DESPĂRȚIT DE RUMÂNI / 44**

❧ Letopisețele ❧

❧ Descălecat sau întemeiere ? ❧

❧ Poticneala nenorocită ❧



**ÎN CÂMPIA ȚĂRII CARAVALAH,  
UNDE ERA DOMN RADU CARAVALAH / 62**

❧ Colonia Nigrorum Romanorum ❧

❧ Câmpulung ❧



**VREMEA ACOPERĂ PRE CELE CE NU SE GRĂIESC / 74**

❧ Realitatea paralelă ❧

❧ Cele trei epoci ❧

❧ Goția Schitelor ❧



**PRIMA UNIRE A ȚĂRILOR ROMÂNE / 91**

❧ Invazia hoardei mongole ❧

❧ Și s-au făcut românii totuna ❧



**DINASTIA NEGRU VODĂ / 105**

❧ Negru Vodă Cel Bătrân ❧

☞ “Titlușul de domnie” ☞

☞ Mihail Negru Vodă ☞

☞ \* ☞

**DINASTIA BASARABILOR / 130**

☞ Mistificarea ☞

☞ Basarab ☞

☞ Mormântul 10 de la Curtea de Argeș ☞

☞ \* ☞

**CHRONICON PICTUM: BĂTĂLIA DE LA POSADA / 144**

☞ În fața cetății Argyas ☞

☞ Pe drumul de întoarcere ☞

☞ Kara Iflak ☞

☞ \* ☞

**NEDUMERIRI ÎN LANȚ / 163**

☞ Nedumerirea istoriografiei ☞

☞ Nedumerirea regelui Carol Robert ☞

☞ Urmașii celor două dinastii ☞

☞ Războiul Rozelor - Dăneștii și Drăculeștii ☞

PARTEA A DOUA

**DIN TAINILE UNUI VEAC DE SINGURĂTATE**

☞ \* ☞

**POVESTEA VREMURILOR DE DEMULT / 191**

☞ Vlahii cei negri ☞

☞ Oamenii roșii din Terra Blakorum ☞

☞ Roșii, rumeni sau rumâni ☞

☞ \* ☞

**COMANI, CUMANI SAU DRACOMANI / 209**

☞ Dracomani din Carpați ☞

☞ Frăția de sânge ☞

☞ Varvarii închinători la idoli ☞

☞ Artefactele de pe vârfurile munților ☞

☞ \* ☞

**NISCAREVA LUCRURI VREDNICE DĂ AUZIT / 234**

☞ Sarâi Râm ☞

☞ Descălecarea versus colonizare ☞

☞ Coloana cerului ☞

## CRISTIAN GĂNESCU UN ALT FEL DE CURRICULUM VITAE



Consider expresă “**experiență de cunoaștere**” cât se poate de potrivită pentru a desemna ansamblul de trăiri și de cunoștințe asimilate și metabolizate de conștiința unui om. Nu este o

noutate pentru nimeni faptul că prin asimilarea și metabolizarea unor trăiri și informații noi, proces ce presupune mai mult decât o simplă acumulare, orice ființă omenească se modifică din punct de vedere psiho-mental, sufletesc și spiritual.

În contextul dat, termeni precum *asimilare* și *metabolizare* au același sens ca în biologie, deși sunt aplicați la nivelul psiho-mental, sufletesc și spiritual. Schema modificării este destul de simplă:

trăirile și experiențele noi penetrează conștiința, fiind refulate în ceea ce putem desemna prin termenul de subconștient, adică în suflet (de fapt, strict



vorbind, ceea ce poartă numele de subconștient este doar o mică parte a sufletului). În subconștient are loc un proces de asimilare și de metabolizare a trăirilor, experiențelor,



informațiilor. Firește, nu toate experiențele pot fi asimilate și metabolizate rapid în suflet. Uneori procesul este rapid, alteori este lent. După asimilare și metabolizare are loc o defulare: experiențele și informațiile revin la nivelul conștientului, manifestându-se apoi în viața de



zi cu zi, atât în actele comportamentale, cât și în realizarea unor producții materiale și spirituale - de exemplu, în realizarea unor cărți etc. În cazul producătorilor de bunuri materiale și spirituale, asimilarea unor noi experiențe de cunoaștere se reflectă în calitate. O dată cu sporirea experienței de cunoaștere, bunurile materiale și cele spirituale cresc calitativ - devin din ce în ce mai bune. Creșterea

calității are, firește, o limită și, dacă ar fi să dăm crezare celebrelor legi ale lui Murphy, fiecare om crește calitativ până ce atinge "nivelul optim de incompetență".

"Nivelul optim de incompetență" este, în opinia lui Murphy, punctul maxim până la care poate crește calitativ un om (atât din punct de vedere psiho-mental, cât și social). Este totuși mai confortabil să credem că nici un om nu poate atinge, de-a lungul vieții sale, un "nivel optim de incompetență" decât în



cazul în care se complăce în stagnare. Procesul creșterii calității poate fi urmărit în cazul scriitorilor, la fel ca în cel al muzicienilor, al pictorilor etc.





Dacă în cazul unui scriitor nu se observă o creștere de calitate de la o carte la alta, care să indice asimilarea și metabolizarea experiențelor de

viață, înseamnă că respectivul are o problemă serioasă: nu este capabil să învețe din experiențele vieții. Se spune adesea că, oricât de prolific ar fi, un scriitor nu scrie decât o singură carte - cel mai adesea, pe prima. În restul cărților, nu face altceva decât să repete, sub o altă formă, ceea ce deja a spus.



Există însă și excepții de la regulă: scriitori - este drept, destul de puțini -, care reușesc să nu se repete și să aducă ceva nou în fiecare carte. Același lucru se poate spune - poate surprinzător - și despre cititori. Foarte mulți cititori au citit în esență doar o singură carte, deși în mod

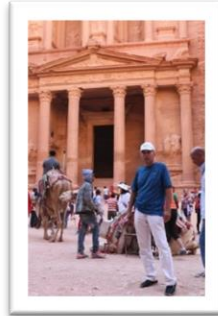
real au citit zeci sau chiar sute. În cazul cititorilor, procesul este similar celui din cazul scriitorilor. Cândva, încă din perioada copilăriei sau a adolescenței, fiecare cititor a descoperit "cartea" și, firește, subiectul cu care este în rezonanță. Cărțile citite ulterior nu fac altceva decât să repete ceea ce cititorul a găsit în prima carte; subiectul este cam același, diferă doar gradul de complexitate al prezentării, al elucidării sau, adeseori, al mistificării sale. Toate cărțile citite ulterior sunt variațiuni pe aceeași temă. Excepțiile de la regulă, ce apar atât în cazul scriitorilor cât și în cel al cititorilor, apar doar în urma efortului fiecăruia de a metaboliza experiențele de cunoaștere. Întotdeauna, o





experiență nouă de cunoaștere presupune o “ruptură de nivel”. Orice ruptură de nivel presupune producerea unui eveniment dramatic. Un exemplu elocvent: o lungă perioadă de timp,

un om citește doar lucrări științifice (de popularizare a științei) ce reflectă concepția materialistă. La un moment dat, omul în cauză are o criză existențială, indiferent de ce natură - criza existențială poate să fie generată de o boală, de un deces al unui membru al familiei, de o decepție etc. După



o anumită perioadă de timp scursă de la acel eveniment dramatic, omul se schimbă: începe să citească și alt tip de lucrări, iar cele ce-i hrăniseră ființa interioară până în acel moment nu mai prezintă nici un interes. Le consideră, dintr-o dată, puerile. Același fenomen se petrece, dar la un nivel mult mai profund, la persoanele care trec prin accidente ce presupun moartea clinică.

Dacă, anterior, au fost materialiste convinse, după producerea accidentului astfel de persoane încep, dintr-o dată, să fie interesate de religie, de parapsihologie, de aspectele spirituale ale vieții etc. În acest context, poate că ar fi util pentru orice cititor să-și reamintească ce evenimente din existența sa l-au determinat să fie interesat de anumite subiecte sau, eventual, ce evenimente





I-au determinat să schimbe subiectul preferat de lectură (aceiași lucru poate fi spus despre emisiunile TV, despre filme, despre ziare etc). Va remarca, poate nu fără surprindere, că nu cu mult timp înaintea schimbării subiectului preferat s-a produs un eveniment atipic – uneori, un eveniment dramatic. Evident, va remarca și faptul că experiența de cunoaștere generată de evenimentul respectiv a fost refulată, asimilată și metabolizată la nivelul sufletului - sau al subconștientului. Ulterior, după o perioadă de timp mai lungă sau mai scurtă, rezultatul asimilării și al metabolizării a defulat la nivelul conștientului, manifestându-se în existența cotidiană prin schimbarea comportamentului, a subiectului preferat de lectură.

Sucesiunea, de-a lungul vieții unui om, a tuturor experiențelor de cunoaștere poate fi desemnată prin expresia “biografie spirituală”.



Biografia spirituală a unui om se îngemănează, pe baza relației cauză-efect, cu biografia materială, dar nu poate fi redusă, într-un mod simplist, la ea. Biografia spirituală a unui om reprezintă *un alt fel de curriculum vitae*. Un *curriculum vitae* care, din păcate, nu figurează în nici un dosar oficial. Revenind la subiectul propriu-zis, se cuvine spus că un astfel de

eveniment s-a produs și în cazul autorului acestor rânduri. Noi experiențe de cunoaștere au generat, în mod cumulativ, un anumit tip de mentalitate, un anumit tip de comportament și, în cele din urmă, realizarea unui tip particular de producții materiale și spirituale. Pentru autorul acestor rânduri, biografia spirituală ("un alt fel de curriculum vitae") sau, mai exact spus, acumularea unei experiențe de cunoaștere de ordin spiritual a început destul de devreme și a continuat toată viața. Tocmai cunoștințele acumulate de-a lungul acestei căutări îndelungate i-au folosit semnatarului acestor rânduri la scrierea unor cărți; ele formează “experiența sa personală de cunoaștere”.

**CĂRȚI DE  
CRISTIAN GĂNESCU**

\*

**FORȚĂ CONTRA FORȚĂ**

\*

**OMUL ÎN AFARA TRUPULUI**

\*

**UN MARE MISTER: OMUL CETĂȚEAN AL COSMOSULUI**

\*

**ÎN FAȚA ETERNITĂȚII**

\*

**KOSMOS**

\*

**JOCURILE SORȚII - VIAȚA ȘI MOARTEA**

\*

**TRIUMFUL LUMINII**

\*\*\*

**TAINELE INIȚIAȚILOR VECHIULUI EGIPT**

\*

**GARDIANUL MARI PIRAMIDE**

\*

**ȚINUTUL OAMENILOR CERULUI**

\*

**ROHMANII DIN OSTROAVELE ALBE**

\*

**DACIA PRIMORDIALĂ**

\*

**ISTORIA CRUCILOR DE PE DEALURILE AMARADIEI**

\*

**CRAIOVA – PERLA VALAHIEI**

\*

**DINASTIA NEGRU VODĂ**

\*

**EXCALIBUR – IEȘIREA DIN MATRIX**

\*

**EXAMPAEOS - CĂILE ZEILOR DIN ORIENTUL ANTIC**

\*

**AGORA - DE LA SOPHIA LA PHILOSOPHIA**

\*

**EXCELSIOR - MOȘTENIREA LUI ENOCH**

## CĂRȚI DE CRISTIAN GĂNESCU

